

EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 17.7.2026
COM(2026) 616 final

2026/0212 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV,

millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ ja otsust (EL) 2015/1814 seoses konkurentsivõime edendamise ja süsinikuheite kulutõhusa vähendamisega

{ COM(2026) 619 final } - { COM(2026) 620 final } - { SEC(2026) 616 final } -
{ SWD(2026) 616 final } - { SWD(2026) 617 final } - { SWD(2026) 618 final }

(EMPs kohaldatav tekst)

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

• Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

ELi heitkogustega kauplemise süsteem (ELi HKS) on ELi kliimapoliitika nurgakivi, millega edendatakse süsinikuheite vähendamist, konkurentsivõimet ja vastupanuvõimet. Direktiivis 2003/87/EÜ (edaspidi „HKS-i direktiiv“) on sätestatud ELis kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega (edaspidi „LHÜd“) kauplemist käsitlevad normid. Otsusega (EL) 2015/1814¹ (edaspidi „turustabiilsusreservi otsus“) loodi ELi HKS-i turustabiilsusreserv, et muuta ELi HKS pakkumise ja nõudluse tasakaalustamatuse suhtes vastupidavamaks. ELi HKS-i reguleerivate õigusaktide kogumit täiendab Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2015. aasta määrus (EL) 2015/757, mis käsitleb meretranspordist pärit kasvuhoonegaaside heitkoguste seiret, aruandlust ja kontrolli² (edaspidi „meretranspordi seire-, aruandlus- ja kontrollimäärus“).

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1119³ (Euroopa kliimamäärus) kehtestati kogu majandust hõlmav õiguslikult siduv eesmärk saavutada 2050. aastaks kasvuhoonegaaside netonullheide. HKS-i direktiivi ja turustabiilsusreservi otsust muudeti 2023. aastal direktiividega (EL) 2023/958 ja (EL) 2023/959⁴ osana paketist „Eesmärk 55“, mille eesmärk oli muuta kõik ELi majandussektorid selliseks, et need suudavad saavutada 2030. aasta vahe-eesmärgi vähendada kasvuhoonegaaside netoheidet 2030. aastaks vähemalt 55 % võrreldes 1990. aasta tasemega.

Maailm on praegu teistsugune kui mõni aasta tagasi. Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja ja Lähis-Ida konflikt tõttu seisab EL taas silmitsi energiahindade tõusuga, mis kahjustab Euroopa tööstuse konkurentsivõimet. Samal ajal süvenevad kliimamuutused ning äärmuslikud ilmastikunähtused muutuvad Euroopas üha sagedasemaks ja rängemaks. Nende probleemide lahendamiseks peab EL investeerima omamaisesse ja puhtasse energiasse ning jätkama süsinikuheite vähendamist, et vähendada oma sõltuvust ja tugevdada tööstuse konkurentsivõimet, edendades samal ajal kõigi jaoks ausat ja sotsiaalselt õiglast üleminekut.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. oktoobri 2015. aasta otsus (EL) 2015/1814, mis käsitleb ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi loomist ja toimimist ning millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 264, 9.10.2015, lk 1–5, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2015/1814/oj>).

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2015. aasta määrus (EL) 2015/757, mis käsitleb meretranspordist pärit kasvuhoonegaaside heitkoguste seiret, aruandlust ja kontrolli ning millega muudetakse direktiivi 2009/16/EÜ (ELT L 123, 19.5.2015, lk 55–76, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2015/757/oj>).

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimaneutraalsuse saavutamise raamistik ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999 (Euroopa kliimamäärus) (ELT L 243, 9.7.2021, lk 1–17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1119/oj>).

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. mai 2023. aasta direktiiv (EL) 2023/958, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ seoses lennunduse panusega kogu liidu majandust hõlmavasse heitkoguste vähendamise eesmärki ja üleilmse turupõhise meetme asjakohase rakendamisega (ELT L 130, 16.5.2023, lk 115–133, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2023/958/oj>), ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. mai 2023. aasta direktiiv (EL) 2023/959, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, millega luuakse liidus kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem, ja otsust (EL) 2015/1814, mis käsitleb ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi loomist ja toimimist (ELT L 130, 16.5.2023, lk 134–202, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2023/959/oj>).

See on juba sätestatud 2025. aastal vastu võetud konkurentsivõime kompassis⁵ ja puhta tööstuse kokkuleppes⁶. Kiiresti muutuva geopoliitilise olukorra tõttu on see veelgi olulisem.

EL on vastu võtnud õiguslikult siduva kliimaeesmärgi vähendada 2040. aastaks kasvuhoonegaaside netoheidet 90 %⁷. 2040. aasta kliimaeesmärk tagab vajaliku prognoositavuse ja stabiilsuse, et kooskõlas ELi konkurentsivõime kompassi,⁸ puhta tööstuse kokkuleppe⁹ ja AccelerateEU kavaga¹⁰ investeerida ELi puhtale energiale üleminekusse ja tööstuse konkurentsivõime edendamisse, võttes täielikult arvesse praegust majandus-, julgeoleku- ja geopoliitilist olukorda. Kogu majandust hõlmava uue 2040. aasta kliimaeesmärgi saavutamiseks on Euroopa kliimamääruse artikli 4 lõikes 4 nõutud, et kliima- ja energiaalased õigusaktid vaadataks läbi ja neid ajakohastataks.

Euroopa Ülemkogu kutsus oma 19. märtsi 2026. aasta järeldustes¹¹ komisjoni üles esitama hiljemalt 2026. aasta juuliks ELi HKSi läbivaatamise tulemused, et vähendada süsinikuhinna volatiilsust ja leevendada selle mõju elektrihindadele, sealhulgas seonduvatele tarneahela kuludele, ning tegevuste ümbersuunamisele, säilitades samal ajal HKSi olulise rolli kliimapöördes ja energiasüsteemi ümberkujundamises süsinikuheite turupõhise hinnasignaali kaudu, mis hoogustab investeringuid ja innovatsiooni. Nõukogu, Euroopa Parlament ja Euroopa Komisjon allkirjastasid 2026. aasta aprillis tegevuskava „Üks Euroopa, üks turg“, milles seati 2027. aasta esimese kvartali eesmärgiks leppida kokku ELi HKSi läbivaatamises¹².

ELi HKSi praegune läbivaatamine on esimene osa ettepanekute paketist, mille eesmärk on aidata suurendada Euroopa majanduslikku vastupanuvõimet ja konkurentsivõimet ning saavutada kogu majandust hõlmav 2040. aasta kliimaeesmärk. Seega on käesoleva ettepaneku eesmärk tagada, et ELi HKS toetaks turu- ja reeglipõhisel, tehnoloogianeutraalsel ja majanduslikult kulutõhusal viisil jätkuvalt eesmärki muuta kogu majandustegevus 2050. aastaks süsinikuneutraalseks, edendades samal ajal lihtsustamist, tugevdades ELi HKSi rolli innovatsiooni ja investeringute tõukejõuna, mis edendab konkurentsivõimet, ning samuti premeerides esimesena tegutsejaid ja esirinnas olevaid ettevõtjaid ning pakkudes rohkem toetust, et aidata tööstusel üleminekut ellu viia.

ELi HKS on tõestanud oma tõhusust, kuna HKSi kuuluvad sektorid on alates 2005. aastast vähendanud oma heitkoguseid üle 50 %, samal ajal kui majandus on jätkuvalt kasvanud. ELi HKS on puhta elektrifitseerimise oluline liikumapanev jõud. Elektri- ja soojusenergia tootmisest tulenevad heitkogused on vähenenud 58 %, samal ajal kui tootmisvõimsus on

⁵ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi konkurentsivõime kompass“ (COM(2025) 30 final).

⁶ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Puhta tööstuse kokkulepe – konkurentsivõime ja süsinikuheite vähendamise ühtne tegevuskava“ (COM(2025) 85 final).

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2026. aasta määrus (EL) 2026/667, millega muudetakse määrust (EL) 2021/1119 seoses liidu 2040. aasta kliimaalase vahe-eesmärgi kehtestamisega (ELT L, 2026/667, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2026/667/oj>).

⁸ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi konkurentsivõime kompass“ (COM(2025) 30 final).

⁹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Puhta tööstuse kokkulepe – konkurentsivõime ja süsinikuheite vähendamise ühtne tegevuskava“ (COM(2025) 85 final).

¹⁰ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „AccelerateEU – Energialiit“ (COM(2026) 370 final).

¹¹ Euroopa Ülemkogu 19. märtsi 2026. aasta järeldused EUCO 1/26 CO EUR 1 CONCL 1.

¹² Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni tegevuskava „Üks Euroopa, üks turg“, 23. aprill 2026, 8473/26.

alates 1990. aastast suurenenud 24 %, mis stimuleerib omamaiste puhaste energiaallikate, näiteks taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, toob kasu puhastele tootjatele ning suurendab tööstuse konkurentsivõimet ja vastupanuvõimet. Lisaks on HKS koos süsiniku piirimeetmega aidanud veenda paljusid teisi riike looma oma süsiniku hinnastamise süsteeme. Maailmapanga hinnangul on praegu ligikaudu 30 % ülemaailmsetest heitkogustest hõlmatud süsiniku hinnastamisega ja see osakaal kasvab.

ELi HKS peaks jätkuvalt edendama majanduse moderniseerimist ja süsinikuheite vähendamist. Samal ajal nõuab üleminek kliimaneutraalsusele tugevat toetust Euroopa tööstussektorile ja puhta tehnoloogia sektorile. ELi HKSi 2023. aasta läbivaatamise käigus lisati mitu läbivaatamisklauslit, et HKSi direktiivi artiklite 3gg, 28b ja 30 alusel hinnata, kas on asjakohane teha 2026. aastal lennunduse, meretranspordi ja paiksete käitiste süsteemi võimalikke kohandusi. Lisaks on turustabiilsusreservi otsuse artikliga 3 kehtestatud õiguslik kohustus see otsus läbi vaadata, kusjuures järgmine läbivaatamine toimub 2026. aastal. Käesoleva ettepanekuga kehtestatakse asjakohased meetmed, mis tulenevad nende läbivaatamisklauslite käsitlemiseks tehtud mõjuhinnangust. Sellega säilitatakse süsinikuturu peamised tugevad küljed ja hinnasignaal kui investeringute liikumapanev jõud, kohandades samal ajal selle ülesehitust ja tehes sihipäraseid lihtsustusi, et vähendada halduskoormust ja muuta süsteem tõhusamaks.

ELi HKSi juhtivast rollist majanduse ajakohastamisel ja süsinikuheite vähendamisel annab tunnistust see, kui oluline on sõlmida sidumislepingud lähedaste partneritega, nagu Šveitsiga vastavalt nõukogu 23. jaanuari 2018. aasta otsusele (EL) 2018/219 ja Ühendkuningriigiga, kellega praegu toimuvad läbirääkimised. Need lepingud on peamised vahendid süsinikuheite ärahoidmiseks ja konkurentsimoontonutuste vältimiseks.

Prognoositava süsinikuturu tagamine HKSi kuuluvatele sektoritele

Läbivaatamine peaks viima ELi HKSi kooskõlla 2040. ja 2050. aasta kliimaeesmärkidega, võimaldades järkjärgulisemat süsinikuheite vähendamist. Samuti tuleks arvesse võtta Euroopa kliimamääruse muutmisel saavutatud kokkulepet, sealhulgas lisada süsiniku püsiv eemaldamine, võttes arvesse jääkheidet, mida on raske vähendada,¹³ eelkõige energiamahukates tööstusharudes, ning edendades sellise tehnoloogia kasutuselevõttu ja kättesaadavust vajalikus ulatuses, mis käivitab turu.

Euroopa kliimamäärus sisaldab ka võimalust kasutada alates 2036. aastast piiratud koguses kvaliteetseid rahvusvahelisi ühikuid, et anda piisav panus kogu majandust hõlmava 2040. aasta eesmärgi saavutamisse. Need ühikud võivad moodustada ELi 1990. aasta kasvuhoonegaaside netoheitest kuni 5 %, mis vastab kasvuhoonegaaside netoheite vähendamisele liidus 2040. aastaks vähemalt 85 % võrreldes 1990. aasta tasemega. Katseperioodina võidakse kaaluda ajavahemikku 2031–2035. Rahvusvahelised ühikud tuleks lisada tulevastesse kliimaalastesse õigusaktidesse viisil, millega saavutatakse kulutõhusalt kaugeleulatuvad eesmärgid. Ühikute kasutamine peaks toetama nii ELi kui ka kolmandaid riike kasvuhoonegaaside vähendamisel kooskõlas Pariisi kokkuleppega. Rahvusvaheliste ühikute konkreetne kasutuselevõtt põhineb põhjalikul mõjuhinnangul ja sõltub liidu õigusakti väljatöötamisest, millega kehtestatakse kindlad ja ranged usaldusvääruskriteeriumid ning muud kaitsemeetmed. Käesolevas ettepanekus võetakse arvesse nende rahvusvaheliste ühikute ostmist liidusiseste meetmete täienduseks, mis tähendab, et HKSi kuuluvatele sektoritele luuakse täiendav liidusisene heiteruum.

ELi HKSi turustabiilsusreservi eeskirjade eesmärk on vähendada pakkumise ja nõudluse struktuurset tasakaalustamatust olemasolevate CO₂ LHÜde ja nõuete täitmise kohustusega

¹³ Vt Draghi aruande B osa jagu „ELi konkurentsivõime mahajäämuse peamine põhjus“.

ettevõtete heitkoguste vahel. Süsteemi ülesehituse aluseks on põhimõte, et turg kahaneb vähehaaval. Selle tulemusena võib turu suurenenud ebatõhusus takistada ELi HKSi panust heitkoguste kulutõhusasse vähendamisse. Seepärast vaadatakse käesoleva ettepanekuga põhjalikumalt läbi ka turustabiilsusreserv, täiendades komisjoni 1. aprilli 2026. aasta ettepanekut,¹⁴ et jätkuvalt tagada turu stabiilsus, prognoositavus ja süsinikuhinna sujuv areng.

ELi HKSi muutmine tugevamaks innovatsiooni ja investeerimise tõukejõuks, mis edendab konkurentsivõimet

Ettepaneku oluline eesmärk on märkimisväärselt suurendada investeringuid meie energiasüsteemi ja tööstusesse. Suurendada tuleks Euroopa suutlikkust toota puhast, omamaist ja taskukohast energiat, eelkõige elektritenergiat, asendades praegused kulutused imporditud fossiilkütustele kapitaliinvesteeringutega majanduse moderniseerimisse. Selleks et saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsus, peab tööstus läbima järgmise kümne aasta jooksul märkimisväärse ümberkujundamise, et moderniseerida, vähendada süsinikuheidet ning minna üle puhtamale ja energiatõhusamale tehnoloogiale, näiteks elektrifitseerimise, taastuvatest energiaallikatest toodetud vesiniku kasutamise, süsiniku kogumise, utiliseerimise ja säilitamise kasutuselevõtu ning süsiniku eemaldamise abil. Samal ajal peab ELi tööstus jääma maailmaturul konkurentsivõimeliseks ja tagama kvaliteetsed töökohad kooskõlas puhta tööstuse kokkuleppe eesmärkidega. See muutus nõuab investeeringute olulist suurendamist. See hõlmab kvalifitseeritud tööjõudu, kes on võimeline rakendama asjaomastes HKSi kuuluvates sektorites vajalikku tehnoloogiat.

Selleks on oluline prognoositav HKSi hinnasignaal ja tulude sihipärane kasutamine. ELi HKS on rohepöörde peamine rahastatismehhanism. Alates 2013. aastast on selle kaudu kogutud üle 270 miljardi euro, millest ligikaudu 75 % on eraldatud liikmesriikidele, ning LHÜsid on tasuta eraldatud 255 miljardi euro väärtuses. Et suurendada süsteemi kliimamõju maksimumini, tuleb tulusid strateegiliselt kulutada meetmetele, mis kiirendavad süsinikuheidete vähendamist ja tugevdavad tööstuse konkurentsivõimet. Alates 2023. aasta juunist peavad liikmesriigid kulutama 100 % HKSi tuludest kliima- ja energiaeesmärkidele ning tagama nende kulutuste nähtavuse. Läbipaistvus ja tõhusus on siiski endiselt ebapiisavad. Praegused kulutamisharjumused toovad esile olulised puudused: vaid väike osa tuludest (ligikaudu 5 %) toetab otseselt tööstuse süsinikuheidete vähendamist sellistes sektorites nagu terase-, kemikaali- ja väetisesektor. Kokku tekitavad tööstussektorid ligikaudu 47 % ELi HKSi heitkogustest. Lisaks võivad mõned investeeringud kliimaneutraalsust kahjustada, põlistades sõltuvuse süsinikumahukast tehnoloogiast, näiteks fossiilkütuste taristust, mis võib põhjustada pikaajalist tehnoloogilist kinnistumist. HKSi tulud tuleks reinvesteeriada HKSi kuuluvate sektorite innovatsiooni, puhtasse tehnoloogiasse ja tööstuse süsinikuheidete vähendamisse palju suuremas ulatuses nii ELi kui ka riiklikul tasandil, et premeerida ülemineku eestvedajaid ja stimuleerida Euroopa tööstuslikku tugisammast. Kulutuste vähendamisega peaks kaasnema tulude kasutamise suurem nähtavus, mis praegu on piiratud.

Süsiniku hinnasignaal stimuleerib tööstuse süsinikuheidete vähendamist ning koos LHÜde tasuta eraldamise süsteemi ja süsiniku piirimeetmega on olemas kaitse süsinikuheidete ülekandumise eest. Lisaks toimib süsiniku hinnastamine käsikäes regulatiivsete meetmetega, nagu energiatõhususega seotud eesmärgid ja nõuded, omamaised puhtad energiaallikad, nagu taastuvenergia, või vähese süsinikuheidetega transport ja tööstus. Paljudes sektorites (nt terase-, tsemendi- või keemiasektor) ei ole LHÜde tasuta eraldamine (koos reguleeriva raamistikuga)

¹⁴ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega muudetakse otsust (EL) 2015/1814 seoses turustabiilsusreservis hoitavate lubatud heitkoguse ühikute kehtetuks tunnistamise lõpetamisega (COM(2026) 153 final).

siiski soodustanud põhjalikke muutusi ja peaks olema selgemalt seotud hädavajalike investeeringutega Euroopas, samas kui lähitulevikus puudub investeeringutel endiselt pangakõlblik ärimudel. Seepärast kuulutati puhta tööstuse kokkuleppes välja 100 miljardi euro suurune tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu tulevase konkurentsivõime fondi juhtimise raames. Tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu eesmärk on edendada eelkõige energiamahukates tööstusharudes kõigis liikmesriikides küpsemate tööstuse süsinikuheite vähendamise projektide laiendamist ja kasutuselevõttu, mida rahastatakse peamiselt HKSi LHÜde teatava osa reserveerimise kaudu¹⁵. Selliste investeeringute käivitamiseks ja pikaajalise konkurentsivõime edendamiseks tehakse juba enne 2030. aastat kättesaadavaks HKSi investeerimishoogusti, et tagada õigeaegne toetus ja kavandada see nii, et see edendaks solidaarsust. Kuna tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu keskendub laiendamisele ja kasutuselevõtule, käsitledes tööstuse süsinikuheite vähendamise projektidega seotud äririske, peab innovatsioonifond jätkama uuendusliku ja esimese omalaadse tehnoloogia turustamise toetamist. ELi HKS toetab seega puhta tööstuse kokkuleppe eesmärke, pakkudes selget ja prognoositavat süsinikuhinda, stimuleerides investeeringuid süsinikuheite vähendamise lahendustesse ning pakkudes samal ajal jätkuvalt kaitset süsinikuheite ülekandumise eest ja reinvesteeringutes süsteemist saadava tulu.

Jätkuv solidaarsus väiksema sissetulekuga liikmesriikidega tagatakse sihtotstarbeliste mehhanismidega, sealhulgas enampakkumistuludest 10 % ümberjaotamise, moderniseerimisfondi ja HKSi investeerimishoogusti garanteeritud juurdepääsuga. Samuti peaksid need jätkuvalt aitama väiksema sissetulekuga liikmesriikidel ajakohastada oma energiasüsteemi ja kiirendada tööstuse ümberkujundamist.

Kogu majandust hõlmava ülemineku saavutamine

Kogu majandust hõlmava ülemineku saavutamiseks peavad kõik sektorid panustama õiglaselt ELi kliimaeesmärkide täitmisse. See hõlmab tõhusa süsiniku hinna signaali kohaldamist ELi õiglase osa suhtes lennunduse heitkogustest. Lennundus tekitab 2–3 % ülemaailmsest CO₂¹⁶ ja põhjustab muud kui CO₂-st tulenevat kliimamõju, mis on vähemalt sama oluline kui CO₂ mõju. Lennunduse arvele langeb praegu 14 % ELi transpordisektori heitkogustest ehk ligikaudu 4 % ELi CO₂ koguheitest. 2050. aastaks suureneb lennunduse osakaal eeldatavasti ligikaudu 90 %ni¹⁷. Seda kasvu soodustavad pikamaalennud, mille suhtes tuleks kehtestada mõistlik süsinikuhind. Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Organisatsiooni (ICAO) prognooside kohaselt suureneb rahvusvahelise lennunduse tekitatav heide järjepidevalt¹⁸. Rahvusvahelise lennunduse süsinikdioksiidiheite kompenseerimise ja vähendamise süsteemi

¹⁵ Tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu hakkab kuuluma tulevase Euroopa Konkurentsivõime Fondi juhtimise alla, et tagada mõlema rahastamisvahendi vastastikune täiendavus. Energiamahukate tööstusharude süsinikuheite vähendamist toetab ka Euroopa Konkurentsivõime Fond. Võttes arvesse nende sektorite suurt investeerimisvajadust, on mõlemad vahendid vajalikud, kuid need tuleks kavandada nii, et need oleksid tehnoloogia arengu toetamise, vahendite liikide pakkumise ja projekti investeerimisteenistkonnas täidetava rolli poolest teineteist täiendavad. Seda hõlbustab ka ühine juhtimisraamistik.

¹⁶ EASA, „European Aviation Environmental Report“ (Euroopa lennunduse keskkonnanaruanne), 2025, <https://www.easa.europa.eu/en/domains/environment/eaer/downloads#download-2025>.

¹⁷ Allikas: Kliimaeesmärgi mõjuhindangu 8. lisa, joonis 76 „ELi transpordisektori otsene CO₂ heide transpordiliikide kaupa“ ja punkt 1.5.5 (lk 97), https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6c154426-c5a6-11ee-95d9-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_3&format=PDF.

¹⁸ „2050. aastaks peab ülemaailmne lennundus teenindama igal aastal 12,4 miljardit reisijat, mis on peaaegu kolm korda rohkem kui praegu“, <https://www.icao.int/sites/default/files/publications/Aviation%20Budget%20Brochure/ICAO-Budget-Brochure-eVersion-27Mar25.pdf>.

(CORSIA) eesmärk on kompenseerida suurem osa sellest kasvust¹⁹. Nagu ka laevandusel, on lennundussektoril suuri probleeme süsinikuheite vähendamisega, kuna seda sektorit, kus heidet on raske vähendada, iseloomustab varade pikk eluiga, märkimisväärne kapitalimahukus ja fossiilkütuste otseste alternatiivide nappus.

Meretransport tekitab ligikaudu 14 % ELi transpordi koguheitest ehk ligikaudu 4 % ELi CO₂ koguheitest. Rohepööre eeldab kogu ELi meretranspordi väärtusahela mobiliseerimist ning märkimisväärseid investeeringuid laevade tõhususe suurendamisse, uute kestlike jõuseadmete arendamisse ning kestlike taastuvkütuste ja vähese süsinikuheitega kütuste tootmise ja turustamise suurendamisse, muu hulgas sadama- ja energiataristu ajakohastamise kaudu. Lisaks töötab Rahvusvaheline Mereorganisatsioon (IMO) välja üleilmset meedet, et rakendada IMO 2023. aasta kasvuhoonegaaside strateegiat, mille eesmärk on muu hulgas saavutada 2050. aastaks või selle lähedal rahvusvahelise laevanduse nullnetoheide. ELi HKS võib vajada mehhanismi, mis võimaldaks uut üleilmset meedet pärast selle vastuvõtmist toetada ning vältida eelkõige topeltmakseid, kuid säilitada hinnasignaali ja stiimulid ELi sadamaid külastavatele laevadele.

Lennunduses ja meretranspordis toimivad täiendavad poliitikameetmed, nagu algatused „RefuelEU Aviation“ ja „FuelEU Maritime“, koostöös ELi HKSi arvukate stiimulitega, millega toetatakse kestlikumate kütuste kasutuselevõttu²⁰. Konkurentsivõime kompassis, puhta tööstuse kokkuleppes ja ELi tööstusliku süsinikumajanduse strateegias²¹ on seatud ka eesmärk vähendada majanduse süsinikuheidet, kiirendades üleminekut materjalide ja süsiniku suuremale ringkasutusele ning toetades ELi majandusjulgeolekut, vastupanuvõimet ja konkurentsivõimet. ELi HKSi läbivaatamine annab võimaluse stimuleerida ja suurendada süsiniku ringkasutust kui peamist süsinikuheite vähendamise viisi sektorites, kus heidet on raske vähendada (nt tsemendi-, terase- ja kemikaalsektor), ning tagada alternatiivsete süsiniku lähteainete kättesaadavus. Seda eesmärki toetab jäätmete põletamise järkjärguline lisamine, toetades samal ajal ka materjalide suurema ringkasutuse ärimudelit, vähendades jäätmete kõrvaldamisest tulenevat kasvuhoonegaaside heidet ja luues ringlussevõetud materjale, mis tõrjuvad välja süsinikumahukamad esmased toorained. Lisaks sellele, et kaotsi lähevad väärtuslikud ressursid, võib jäätmetel olla märkimisväärne negatiivne mõju inimeste tervisele ja keskkonnale. Näiteks võib jäätmete põletamine põhjustada õhusaastet ning prügilad võivad tekitada vee- ja pinnasereostust. Olmejäätmete põletamisest tulenev kasvuhoonegaaside heide on märkimisväärne – ligikaudu 40 miljonit CO₂ ekvivalenttonni fossiilset CO₂ heidet aastas, kuid enamikus liikmesriikides ei kohaldata praegu selle suhtes spetsiaalset süsinikuheite vähendamise poliitikat. Vaja on terviklikku raamistikku, sealhulgas sektori kaasamist ELi HKSi ja tugevdatud ringmajanduse poliitikat tulevase ringmajanduse

¹⁹ ICAO märgib, et osalise CORSIA osalemise tõttu suurenevad rahvusvahelise lennunduse heitkogused jätkuvalt üle CORSIA lähtetaseme (~500 miljonit tonni CO₂ aastas). Allikas: ICAO A42-WP/28 aruanne „Technical Assessments in Support of the 2025 CORSIA Periodic Review“ (Tehnilised hinnangud CORSIA 2025. aasta korrapärase läbivaatamise toetuseks), https://www.icao.int/sites/default/files/Meetings/a42/Documents/WP/wp_028_en.pdf.

²⁰ Lennunduses seatakse algatuses „ReFuelEU Aviation“ eesmärgid, mille kohaselt peavad kütusetootjad tarnima üha suurema osa kestlikke lennukikütuseid – alustades sellest, et teatavate biokütuste osakaal on 2025. aastal 2 % ja 2030. aastal 6 % (millest 0,7 % on sünteetilised kütused) – ning lennuettevõtjad peavad tankima kestlikku kütust. Meretranspordisektori jaoks on algatusega „FuelEU Maritime“ kehtestatud Euroopa sadamaid külastavate üle 5 000 suuruse kogumahutavusega laevade kasutatava energia aasta keskmise kasvuhoonegaaside heitemahukuse ülempiirid, olenemata laeva lipuriigist.

²¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Edasipüüdliku ELi tööstusliku süsinikumajanduse suunas“ (COM(2024) 62 final).

õigusakti²² alusel, et toetada kogu majandust hõlmavat ringsust ja aidata kaasa sektori süsinikuheite vähendamisele.

Seega on läbivaatamise eesmärk i) tagada, et turg on jätkuvalt tõhus ja loob stiimuli investeerida süsinikuheite vähendamisse kogu maailmas, ning ii) tegeleda hõlmatud sektorite konkreetsete probleemidega, et hõlbustada olemasolevate süsinikuheite vähendamise lahenduste kasutuselevõttu, võttes samal ajal arvesse muid õigusakte, mis hõlbustavad üleminekut puhtale energiale ja toetavad ELi tööstuse konkurentsivõimet.

Seetõttu hõlmab käesolev ettepanek järgmisi meetmeid.

i. Süsteem viiakse kooskõlla liidu eesmärgiga vähendada 2040. aastaks heitkoguseid 90 %, kohandades ELi HKSi heitkoguste vähendamise trajektoori alates 2031. aastast. See muudatus võimaldab jätkata LHÜde väljaandmist 2040. aastatel.

ii. Võetakse arvesse 260 miljoni rahvusvahelise ühiku võimalikku ostmist, et täiendada liidusiseseid meetmeid ja vähendada neid 1990. aastaga võrreldes 85 %, mis tähendab, et HKSi raames luuakse täiendav liidusisene heiteruum. See viiakse ellu lineaarse vähendamisteguri kehtestamisega, mis on kooskõlas liidusisese eesmärgi tasemega, mis tuleneb rahvusvaheliste ühikute ostmisest HKSi kuuluvate sektorite jaoks, ning LHÜde eraldamisega nende rahvusvaheliste ühikute ostmiseks. Kui kvaliteetseid, usaldusväärseid ja kulutõhusaid rahvusvahelisi ühikuid ei ole piisavalt, on lineaarne vähendamistegur kooskõlas ELi sisemise eesmärgiga vähendada heitkoguseid 2040. aastaks 90 % võrra.

iii. ELi HKSi integreeritakse liidusisene süsiniku püsiv eemaldamine, suurendades piirmäära LHÜde sellise koguse võrra, mis on võrdne komisjoni ostetavate süsiniku eemaldamise ühikute arvuga, luues seeläbi garanteeritud täiendava heiteruumi sektoritele, kus heidet on kõige raskem vähendada, ja toetades süsiniku eemaldamise tööstusharu laiendamist, tagades samal ajal kontrolli süsiniku eemaldamise kvaliteedi ja koguse üle.

iv. Turustabiilsusreserv reformitakse, et tagada stabiilne ja likviidne turg ning hindade sujuv areng kahaneva turu tingimustes.

v. LHÜde tasuta eraldamist ja süsinikuga seotud kaudsete kulude hüvitamist pikendatakse kauemaks kui praeguse ajavahemiku lõpuni, samal ajal kui LHÜde tasuta eraldamise tingimuseks seatakse ELis süsinikuheite vähendamisse investeerimise kavade esitamine ja selliste süsinikuheite vähendamise investeeringute tegemine ELis.

vi. Suurendatakse rahalist toetust innovatsioonile ja investeeringutele süsinikuheite vähendamisse, eelkõige tööstuse süsinikuheite vähendamisse, nii et suurem osa ELi HKSi tuludest tagastatakse ELi HKSi kuuluvatele sektoritele. Luuakse tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu, mis eraldab tööstuse süsinikuheite vähendamise projektidele 100 miljardit eurot.

vii. Laiendatakse innovatsioonifondi, et toetada vähese süsinikuheitega innovatsiooni turuleviimist ja suurendada puhta tehnoloogia tööstuse konkurentsivõimet.

viii. Tugevdatakse nõudeid liikmesriikide enampakkumistuluga seotud kulutustele, sealhulgas kehtestades prioriteetsetele sektoritele minimaalsed kulutused ja muutes nähtavuse kohustuslikuks.

ix. Nähakse ette jätkuv solidaarsus moderniseerimisfondi kaudu, et toetada energiasüsteemide moderniseerimist ja tööstuse süsinikuheite vähendamist väiksema sissetulekuga

²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) [..../.] [ringmajanduse õigusakt] [ELT viide lisatakse pärast vastuvõtmist].

liikmesriikides, ajakohastades samal ajal rahastamiskõlblikkuse kriteeriume ja jaotamispõhimõtteid.

x. Jätkatakse enampakkumiste mahust 10 % ümberjaotamist väiksema sissetulekuga liikmesriikidele, et tagada solidaarsus ja suunata need vahendid kliimaga seotud eesmärkidel.

xi. Ettepaneku eesmärk on saavutada tõhus süsiniku hinnastamine seoses ELi õiglase osaga rahvusvahelise transpordi heitkogustest, kohaldades ELi HKSi sobivalt lendude suhtes, mis väljuvad liidu vahetusse naabrusse. See hõlmab mitmepoolsuse toetamist CORSIA kompenseerimiskulude mahaarvamise mehhanismi kaudu, millega välditakse topelthindu. Seoses alates 2023. aastast kehtiva HKSi kohaldamisalaga pooldaks komisjon Islandi puhul ühiskomitee otsuses sätestatud olemasoleva mehhanismi pikendamist kolme aasta võrra.

xii. Meretranspordile ja lennundusele nähakse ette sihtotstarbeline otsetoetus, millega edendatakse eelkõige ELis toodetud kestlike lennuki- ja laevakütuste, puhta tehnoloogia ja vesiniku kasutuselevõttu.

xiii. Nähakse ette ELi HKSi läbivaatamine IMO üleilmse meetme vastuvõtmise korral, et vältida topeltmaksete ohtu, säilitades samal ajal ELi HKSi keskkonnavalase terviklikkuse.

xiv. Lisaks käsitletakse ettepanekus uute meetmete abil nõuetest kõrvalehoidmise riski meretranspordisektoris ja toetatakse võrdseid tingimusi, laiendades HKSi kohaldamisala sihipäraselt konkreetsetele väikelaevade kategooriatele (kogumahutavusega alla 5 000, kuid mitte alla 400).

xv. Kehtestatakse sihipärased lihtsustamismeetmed, mis toovad kasu tööstusele ja avaliku sektori asutustele, vähendades haldusnõuete täitmisega seotud kulusid ja suurendades süsteemi rakendamise tõhusust.

xvi. ELi HKSi integreeritakse olmejäätmete põletamine. Süsiniku kogumise ja utiliseerimise arvestuspunkt paigutatakse toodete puhul järgmise etapi ja elektrokütuste puhul kütusetarnija tasandile. See võimaldab vähendada süsinikuheidet tööstusharudes, kus heidet on raske vähendada.

HKSi direktiivi 2023. aasta läbivaatamise tulemusena loodi uus heitkogustega kauplemise süsteem (HKS2), mis hõlmab hoonetes, maanteetranspordis ja väiketööstuses kütuse põletamisel tekkivat CO₂ heidet. HKS2 jäetakse käesoleva ettepaneku kohaldamisalast välja, kuna see hakkab täielikult toimima 2028. aastal, selle kohaldamine tuleb läbi vaadata 2029. aastaks ning kõik HKS2 kuuluvate sektorite ELi HKSi integreerimise teostatavuse hindamised tuleb teha 2031. aastaks.

• **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega**

Kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisse peaksid oma panuse andma kõik majandussektorid. ELi HKSi praegune läbivaatamine on esimene osa ulatuslikust meetmepaketist, millega tagatakse, et EL on valmis saavutama oma 2040. aasta kliimaeesmärgid läbivaadatud energia- ja kliimaraamistiku abil, kasutades samal ajal ära kõiki rohepöördest tulenevaid eeliseid ja suurendades ELi konkurentsivõimet.

Kõik paketi algatused on omavahel tihedalt seotud, nende puhul kasutatakse ühiseid mudeleid ja eeldusi ning iga algatus sõltub teiste algatuste ülesehitusest. Heitkogused jaotatakse poliitikavahendite vahel lähtuvalt kulutõhususest, tehnoloogilisest elujõulisusest ja liikmesriikide eripäradest, sealhulgas nende omamaiste puhaste energiaallikate valikust. ELi HKSi läbivaatamist ja tulevase ettepanekuid toetavad mõjuhinnangud hõlmavad valdkondadevahelist analüüsi, ekspertide ja sidusrühmade panust ning hiljutiste geopoliitiliste arengusuundumuste mõju. Samuti kajastavad need liikmesriikide riiklikes energia- ja kliimakavades esitatud eesmärgid ja meetmeid.

Analüüs näitab, et nõutava heitkoguste vähendamise ja süsiniku eemaldamise saavutamiseks on vaja tasakaalustatud poliitikameetmete kombinatsiooni, sealhulgas sihipäraseid toetusmeetmeid, stabiilset süsiniku hinnastamist, selgeid eesmärgesid koos asjakohase paindlikkusega ning ühtlustatud, kuid tõhusat reguleerimist. Need põhimõtted on poliitika kujundamise aluseks, toetades investeeringuid, innovatsiooni ja konkurentsivõimet. Raamistikku toetab ka kavandamist, rahastamist, koostööd ja edusammude jälgimist hõlmav tugev juhtimisstruktuur, mis suurendab samal ajal vastupanuvõimet kliimamuutuste kasvavale mõjule.

Pidades silmas ELi laienemiseesmärgesid, tuleb raamistiku kavandamisel ja rakendamisel arvesse võtta ka kandidaatriikide ja potentsiaalsete kandidaatriikide integreerimist. Ühinemisprotsessis tuleks kaaluda, kuidas ELi HKS-i solidaarsusmehhanismid ja -fondid peaksid hõlmama laienemisprotsessis osalevaid riike. Üldiselt on see 2040. aasta eesmärkidega kooskõlas, hõlmab ühiskonna kõiki sektoreid ning säilitab asjakohase tasakaalu riiklike ja ELi tasandi õigusaktide vahel.

ELi HKS-i läbivaatamise ettepanek on selle raamistiku oluline osa, tuginedes 2025. aasta detsembris vastu võetud ettepanekule sõiduautode ja kaubikute CO₂ heite normide kohta ning 2026. aasta aprillis vastu võetud ettepanekule turustabiilsusreservi läbivaatamise kohta. ELi HKS jätkab 2030. aastatel heitkoguste vähendamise ja majanduse ümberkujundamise edendamist. Läbivaatamise eesmärk on säilitada süsinikuturu tõhusus, täiustades samal ajal selle ülesehitust, et paremini toetada tööstuse konkurentsivõimet, süsinikuheite vähendamist, innovatsiooni, investeeringuid ja Euroopa strateegilist vastupanuvõimet. Kliima- ja energiapoliitika laiemas raamistikus on jätkuvalt oluline tugev ja prognoositav süsinikuhind, et soodustada investeeringuid omamaisesse vähese süsinikuheitega energiasse, elektrifitseerimisse ja puhtasse tehnoloogiasse, pakkudes samal ajal investoritele pikaajalist kindlust.

2026. aasta lõpus esitatakse täiendavad seadusandlikud ettepanekud riiklike eesmärkide ja rahvusvaheliste ühikute kasutamise kohta.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

Puhta tööstuse kokkulepe koondab kliimameetmed ja konkurentsivõime kõikehõlmava majanduskasvu strateegia alla. See on kohustus kiirendada samaaegselt süsinikuheite vähendamist, taasindustrialiseerimist ja innovatsiooni, muutes Euroopa ühtlasi vastupidavaks. Kokkuleppe eesmärk on pakkuda Euroopa tööstusele tugevamat ärimudelit suurte kliimaneutraalsete investeeringute tegemiseks energiamahukatesse tööstusharudesse ja puhtasse tehnoloogiasse. ELi HKS-i läbivaatamisel on nende eesmärkide saavutamisel keskne roll ja seetõttu on see kooskõlas laiema liidu poliitikaga, mis on osa puhta tööstuse kokkulepest.

ELi 2040. aasta kliimaeesmärkide saavutamine ja sellega seotud poliitikameetmete rakendamine nõuab järgmistel aastakümnetel pidevaid investeeringuid energiasüsteemi ajakohastamiseks. Lisaks sellistele algatustele nagu puhta tööstuse kokkulepe, tööstuse kiirendamise õigusakt,²³ puhtasse energiasse investeerimise strateegia,²⁴ Euroopa võrgupakett²⁵ ja nullnetotööstuse määrus²⁶ on 2040. aasta raamistiku eesmärk tagada

²³ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse meetmete raamistik tööstussuutlikkuse ja süsinikuheite vähendamise kiirendamiseks strateegilistes sektorites ning muudetakse määrusi (EL) 2018/1724, (EL) 2024/1735 ja (EL) 2024/3110 (COM(2026) 100 final).

²⁴ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Puhtasse energiasse investeerimise strateegia“ (COM(2026) 116 final).

²⁵ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa võrgupakett“ (COM(2025) 1005 final).

prognoositavus, mis on vajalik hoonete, transpordi, tööstuse ja energiavõrkude energiatõhususe, elektrifitseerimise ja puhtasse tehnoloogiasse investeerimise kiirendamiseks. Tööstuse süsinikuheite vähendamine sõltub ka süsiniku kogumisest, vesinikust ja muudest uuenduslikest tehnoloogialahendustest, kusjuures erainvesteeringutel on selles juhtroll.

ELi HKS aitab neid eesmärke saavutada. Esiteks on selle eesmärk luua süsiniku hinnasignaal, millega premeeritakse investeringuid vähese süsinikuheitega tehnoloogiasse. HKSiga kehtestatakse CO₂ heitele hind. Kuna süsinikuheite kulud suurenevad, muutuvad investeringud elektrifitseerimisse ja kliimaneutraalsetesse tootmisprotsessidesse majanduslikult atraktiivsemaks kui traditsioonilised fossiilsed energiaallikad ja suure heitega tootmismeetodid.

Teiseks on selle eesmärk teenida tulu, millest rahastatakse süsinikuheite vähendamist. 2026. aasta märtsis esitatud tööstuse kiirendamise õigusaktis on sätestatud selge raamistik investeringute ja innovatsiooni edendamiseks sektorites, kus Euroopa saab säilitada või saavutada ülemaailmse juhtpositsiooni. Selleks on oluline üldsuse toetus, et kaasata erasektori rahalisi vahendeid. Nende eesmärkidega on kooskõlas ELi ja liikmesriikide HKSi tulude reinvesteeringud tööstuslikku üleminekusse, nagu on ette nähtud käesolevas ettepanekus. Eelkõige suurendatakse käesoleva ettepanekuga tööstuse süsinikuheite vähendamise ja kestlike kütuste rahastamist, mis aitab kiirendada elektrifitseerimist, edendada puhast tehnoloogiat, tugevdada Euroopa tööstusbaasi ja luua kvaliteetseid töökohti.

Draghi aruandes esitatud soovitudele tuginedes teeb komisjon ettepaneku luua puhta tööstuse kokkuleppe osana välja kuulutatud tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu varase etapina HKSi investeerimishoogusti. Kui HKSi seadusandlik protsess on lõpule viidud, alustatakse HKSi investeerimishoogusti rakendamist ja selle raames toetatakse eelnevalt kindlaks määratud süsinikutasu abil süsinikuheite vähendamist toetavaid investeringuid energiamahukatesse tööstusharudesse. Osana laiemast eesmärgist võtta tööstuse süsinikuheite vähendamiseks kasutusele 100 miljardit eurot hakatakse alates 2031. aastast kasutama tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu teises etapis selliseid konkurentsipõhiseid vahendeid nagu hinnavahelepingud.

Käesoleva ettepanekuga laiendatakse ka innovatsioonifondi ja moderniseerimisfondi tegevust. Innovatsioonifondist, millele on eraldatud 200 miljonit LHÜd, toetatakse uuenduslikku tööstustehnoloogiat tööstuse ja puhta tehnoloogia tootmise jaoks. Moderniseerimisfond suunab artikli 9 kohasest piirmäärast 2,5 % enampakkumisel müümisest saadava tulu väiksema sissetulekuga liikmesriikidesse, et ajakohastada energiataristut, laiendada taastuvaid energiaallikaid, tugevdada võrke, parandada energiatõhusust ning toetada süsiniku kogumise ja säilitamise tehnoloogiat.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

• Õiguslik alus

Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 191, 192 ja 193 annavad ELile õiguse võtta meetmeid, mille eesmärk on säilitada ja kaitsta keskkonda ning parandada keskkonna kvaliteeti, kaitsta inimeste tervist ning edendada piirkondlike ja ülemaailmsete keskkonnaprobleemide lahendamiseks vajalikke meetmeid rahvusvahelisel tasandil. Käesoleva algatuse õiguslik alus on artikli 192 lõige 1, kuna tegemist on meetmega, mis

²⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta määrus (EL) 2024/1735, millega kehtestatakse meetmete raamistik Euroopa nullnetotehnoloogia toodete tootmise ökosüsteemi tugevdamiseks ja muudetakse määrust (EL) 2018/1724 (ELT L, 2024/1735, 28.6.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1735/oj>).

võetakse kliimamuutuste vastu võitlemiseks ja muude artiklis 191 sätestatud keskkonnanäesmärkide saavutamiseks. HKS on tegutsenud sellel õiguslikul alusel alates 2003. aastast. Euroopa Parlament ja nõukogu on sellel õiguslikul alusel vastu võtnud kõik HKSi direktiivi muudatused.

- **Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)**

Kliimamuutused on piiriülene probleem ning nii rahvusvaheliste kui ka ELi meetmetega saab tõhusalt täiendada ja tugevdada piirkonna, riigi ja kohalikul tasandil võetavaid meetmeid. HKSi kohandamine ELi kasvuhoonegaaside heite vähendamise 2040. aasta eesmärgiga mõjutab paljusid sektoreid kogu ELi majanduses. Seepärast on ELi tasandi koordineeritud meetmed hädavajalikud ja neil on palju suurem võimalus kutsuda esile vajalik üleminek, toimides kulutõhusate muutuste ja ülespoole suunatud lähenemise tugeva tõukejõuna. Lisaks on paljudel käesolevas algatuses hinnatud poliitikaaspektidel, eelkõige süsinikuheite ülekandumise vastase kaitse ja vähese süsinikuheite rahastamise mehhanismidega seotud variantidel, oluline ühtse turu mõõde. ELi meetmed võivad inspireerida ja edendada ka muude turupõhiste meetmete väljatöötamist.

Süsinikuturuna stimuleerib HKS heitkoguste vähendamist kulutõhusate lahenduste abil kõigepealt kõigil HKSigal hõlmatud tegevusaladel, saavutades tänu oma ulatusele suurema tõhususe. Sarnase meetme riiklikul tasandil rakendamise tulemuseks oleksid väiksemad ja killustatud süsinikuturud, millega kaasneksid konkurentsimoonutuste oht ja tõenäoliselt suuremad heitkoguste vähendamise kogukulud. Sama loogika kehtib süsiniku hinnastamise laiendamisel uutele sektoritele.

- **Proportsionaalsus**

Käesolevale ettepanekule lisatud mõjuhinna analüüs näitab, et ettepanek on proportsionaalsuse põhimõttega kooskõlas. Seda põhjusel, et see ei lähe kaugemale sellest, mis on vajalik ELi kasvuhoonegaaside heite vähendamise 2040. aasta eesmärgi kulutõhusaks saavutamiseks, tagades samal ajal ühtse turu nõuetekohase toimimise ja HKSi kuuluvate sektorite konkurentsivõime.

Euroopa Parlament ja nõukogu on heaks kiitnud kasvuhoonegaaside heite üldise, kogu majandust hõlmava ja liidusisese vähendamise 2040. aastaks 90 % võrreldes 1990. aasta tasemega, võimalusega kasutada alates 2036. aastast piiratud koguses kvaliteetseid rahvusvahelisi ühikuid, et anda piisav panus 2040. aasta eesmärgi saavutamisse. Käesolev ettepanek hõlmab suurt osa nendest kasvuhoonegaaside heitkogustest ja selle eesmärgi saavutamiseks vaadatakse HKSi direktiiv läbi.

- **Vahendi valik**

Käesoleva ettepaneku eesmärkide saavutamiseks sobib kõige paremini direktiiv. See on kehtiva HKSi direktiivi muutmiseks kõige asjakohasem õiguslik vahend.

Direktiiviga nõutakse, et liikmesriigid saavutaksid eesmärgid ja rakendaksid meetmed oma riikliku materiaal- ja menetlusõiguse süsteemi raames. Selline lähenemisviis annab liikmesriikidele ELi meetme rakendamisel suurema vabaduse kui määrus, kuna liikmesriikidele jäetakse võimalus valida direktiivis sätestatud meetmete rakendamiseks kõige sobivamad vahendid. See võimaldab liikmesriikidel tagada, et muudetud normid on vastavuses olemasoleva materiaal- ja menetlusõiguse raamistikuga, millega rakendatakse ELi HKSi, eriti seoses käitistele lubade andmise korra ning täitemeetmete ja karistustega.

Direktiiv on asjakohane vahend ka turustabiilsusreservi otsuse muutmiseks, sest selle õigusakti läbivaatamine on tihedalt seotud ELi HKSi jaoks kavandatud kohanduste mõjuga turu stabiilsusele.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

• Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll

HKSi direktiivi ja turustabiilsusreservi otsuse hindamisel (vt mõjuhinnangu 15. lisa) jõuti järeldusele, et ELi HKS on väga suurel määral kooskõlas ELi laiemaga kliimapoliitikaga, kusjuures HKSi kuuluvad sektorid annavad suurema panuse ELi 2030. aasta kasvuhoonegaaside vähendamise eesmärgi saavutamisse, kuna nende sektorite jaoks on see majanduslikult *tõhusam* kui HKSi mittekuuluvate sektorite jaoks. Tõendid viitavad sellele, et ELi HKS on olnud tõhus ELis täheldatud üldise heitkoguste vähendamise suundumuse edendamisel.

Hindamisperioodil vähenes paiksete kütiste koguheidde märkimisväärselt, mis on kooskõlas trajektooriga, mis on vajalik, et saavutada HKSi direktiivi 2018. aasta läbivaatamisel seatud eesmärk vähendada 2030. aastaks heitkoguseid 2005. aasta tasemega võrreldes 43 %, ja ületab seda trajektoori. Tugevam CO₂ hinnasignaal IV etapis (2021–2030) on tõenäoliselt stimuleerinud suuremat üldist heitkoguste vähendamist, kuna viidi läbi reformid, et kõrvaldada LHÜde nõudluse ja pakkumise struktuurne tasakaalustamatus, mis varem kahjustas ELi HKSi tulemuslikkust III etapis (2013–2020). Heitkoguste vähendamise võimalusi on energiasektoris tõenäoliselt rohkem kasutatud kui tööstussektorites. Osaliselt on see tingitud täiendavatest meetmetest, mis on kehtestatud selleks, et toetada elektritootmise süsinikuheidte vähendamist kogu ELis, ning tasuta eraldatavate LHÜde puudumisest, mis oleksid vähendanud süsiniku hinna mõju tööstusheite tekitajatele.

Turustabiilsusreservi kasutuselevõtt on märkimisväärselt suurendanud ELi HKSi kokkusobivust laiemaga poliitikaraamistikuga (**väline sidusus**). Sellega on kõrvaldatud pikka aega kritiseeritud nn vesivoodi efekt, võimaldades LHÜde pakkumisel reageerida nõudluse muutustele, sealhulgas neile, mis tulenevad kattuvatest poliitikameetmetest, nagu need, mis on sätestatud taastuvenergia direktiivis²⁷ ja energiatõhususe direktiivis²⁸. Viimastel aastatel on ELi HKSi reformidega, näiteks LHÜde tasuta eraldamise reformidega, hakatud lahendama varem tuvastatud probleeme, mis on seotud süsteemi ülesehituse erinevate elementide kokkusobivusega (**sisemine sidusus**). Näiteks aitab rangemate võrdlusaluste kehtestamine LHÜde tasuta eraldamiseks suurendada CO₂ hinnasignaali mõju, et pakkuda stiimuleid süsinikuheidte vähendamiseks, saavutades samal ajal tasakaalu tööstuse kaitsmisel süsinikuheidte ülekandumise riski eest. Kirjandusest saadud tõendid toetavad väidet, et läbivaadatud HKSi direktiivi rakendamine alates 2018. aastast on pakkunud liikmesriikidele märkimisväärt ELi lisaväärtust ja selle tulemuseks on tõenäoliselt kulutõhusam leevendamine võrreldes olukorraga, kui meetmeid oleks võetud ainult riiklikul tasandil.

Üldiselt kinnitab hindamine, et HKS on seni oma eesmärgid edukalt saavutanud ja on olnud peamine vahend ELi kliimaeesmärkide saavutamisel. Hindamisel juhiti siiski tähelepanu ka täiustamist vajavatele valdkondadele, nagu süsinikuheidte ülekandumise vältimise vajaduse parem tasakaalustamine süsinikuheidte vähendamisse investeerimiseks jätkuvate stiimulite tagamisega, tõhusama seire-, aruandlus-, tõendamis- ja akrediteerimissüsteemi tagamine ning liidu registri turvameetmete tugevdamine.

²⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. oktoobri 2023. aasta direktiiv (EL) 2023/2413, millega muudetakse direktiivi (EL) 2018/2001, määrust (EL) 2018/1999 ja direktiivi 98/70/EÜ seoses taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamisega ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv (EL) 2015/652 (ELT L, 2023/2413, 31.10.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj>).

²⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. septembri 2023. aasta direktiiv (EL) 2023/1791, mis käsitleb energiatõhusust ja millega muudetakse määrust (EL) 2023/955 (uuesti sõnastatud) (ELT L 231, 20.9.2023, lk 1–111, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2023/1791/oj>).

Turustabiilsusreserv võeti vastu 2015. aastal, et vähendada ELi HKSi II etapis (2008–2012) ja III etapis (2013–2020) kogunenud ülemääraseid LHÜsid ning leevendada nõudluse ja pakkumise puhul uue tasakaalustamatuse teket, eesmärgiga suurendada kestlikult ELi HKSi vastupanuvõimet. Hindamine näitas, et see vahend aitas tõhusalt vähendada varasemat nõudluse ja pakkumise tasakaalustamatust LHÜde turul. Samuti aitas see tõhusalt leevendada COVID-19 pandeemiast ja energiahinnakriisist tulenenud hinnašokke. Eelkõige andis turustabiilsusreserv usaldusväärselt märku ELi pühendumusest ELi HKSi, suurendades seeläbi usaldust turu vastu.

- **Konsulteerimine sidusrühmadega**

Komisjon konsulteeris käesoleva ettepaneku väljatöötamise eri etappides riiklike, piirkondlike ja kohalike ametiasutustega, erasektori sidusrühmadega, sealhulgas üksikettevõtjatega ja ettevõtjate ühendustega, vabaühenduste ja keskkonnaorganisatsioonidega, akadeemiliste ja teadusasutustega, ametiühingutega ning üksikisikutega.

HKSi direktiivi ja turustabiilsusreservi otsuse läbivaatamine tugineb tagasisidele, mis on saadud kehtiva raamistiku hindamise ja sellele järgnenud läbivaatamise mõjuhinna raames. Konsultatsiooni peamine eesmärk oli koguda sidusrühmade arvamusi võimalike sätete kohta, mis käsitlevad süsinikuheite ülekandumist, süsiniku eemaldamist, lennundus- ja meretranspordisektorit, jäätmeäitlusprotsesse, süsiniku ajutist kogumist ja kasutamist, soojusvõimsuse künniseid, sidumist teiste süsinikuturgudega ja turustabiilsusreservi. Konsultatsiooni käigus hinnati täiendavalt tulude kasutamist ja vähese süsinikuheitega majanduse toetusmehhanisme. Komisjon kogus ka teavet võimalike lihtsustamismeetmete kohta.

Komisjon korraldas veebipõhise avaliku konsultatsiooni koos küsimustikuga iga hinnatava ja läbivaadatava valdkonna kohta, millele ta sai kokku 540 vastust,²⁹ samuti kogus ta tagasisidekorje käigus eri sidusrühmadelt üle 400 seisukohavõtu ja tagasiside. Lisaks korraldati sihipäraseid küsitlusi ning komisjon osales mitmel (virtuaalsel) kahe- ja mitmepoolisel sidusrühmade kohtumisel ja konverentsil, et arutada ELi HKSi läbivaatamist, sealhulgas eri sektorite ettevõtjate ja nende ühendustega, ametiühingutega, vabaühendustega ja liikmesriikide avaliku sektori asutustega. Meretranspordiga seotud teemade läbivaatamise toetamiseks korraldati Euroopa säästva laevanduse foorumi meretranspordi seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemi ning HKSi rakendamise allrühma ja kliimamuutuste eksperdirühma (CCEG Maritime) ühiskoosolek. Lisaks tegi komisjon töövõtjatele³⁰ ülesandeks koguda üksikasjalike küsimustike kaudu arvamusi ja teavet paikseid käitisi ja meretranspordi ettevõtjaid käsitlevate seire, aruandlus-, tõendamise- ja akrediteerimisnormide rakendamise kohta.

Samal ajal korraldas komisjon 29. jaanuaril 2026 ka ELi HKSi käsitleva sihtotstarbelise seminari, kus osales üle 50 esindaja paiksetest käitistest kogu ELis. Seminaril keskenduti praktilise rakendamise kogemustele ning vastavusprotsesside ja -nõuete lihtsustamise ja ühtlustamise valdkondade kindlakstegemisele³¹. Samuti korraldas komisjon 12. mail 2026 ELi HKSi läbivaatamise teemal kõrgetasemelise sidusrühmade ümarlauda. Ümarlaud täiendas avalikku konsultatsiooni ja kogus täiendavat teavet poliitiliste prioriteetide kohta, et suunata ELi HKSi ja turustabiilsusreservi eelseisvat läbivaatamist ajavahemikuks 2031–2040, ning

²⁹ Avaliku konsultatsiooni üksikasjad on kättesaadavad aadressil [ELi heitkogustega kauplemise süsteem meretranspordi, lennunduse ja paiksete käitiste jaoks ning turustabiilsusreserv – läbivaatamine](#).

³⁰ Ricardo Nederland B.V.; Viegand Maagøe A/S ja SQ Consult.

³¹ Euroopa Komisjon, „Tegelikuse kontroll – komisjon teeb kokkuvõtte HKSi rakendamisest paiksete käitiste puhul“, 2. veebruar 2026.

täiendavate vahendite kohta, mida on vaja selleks, et muuta süsinikuheite vähendamine ELi konkurentsivõime ja vastupanuvõime tõukejõuks.

Konsultatsioonide tulemused on esitatud käesolevale ettepanekule lisatud mõjuhinnaangus ja hindamisaruandes ning neid on käesolevas ettepanekus võimalikult suures ulatuses arvesse võetud.

Üldjuhul avaldati avaliku konsultatsioonide käigus ELi HKSi kui poliitikavahendile laialdast toetust. Sidusrühmad toetavad üldiselt ELi HKSi ja Euroopa kliimamääruses sätestatud 2040. aasta kliimaeesmärgi vahelist kooskõla, et aidata jätkuvalt kaasa heitkoguste vähendamisele kõige kulutõhusamal ja majanduslikult tõhusamal viisil, säilitades samal ajal konkurentsivõime. Selleks et saavutada kooskõla 2040. aasta eesmärgiga, peavad paljud sidusrühmad oluliseks lineaarse vähendamisteguri allapoole kohandamist, et piirata süsinikuhindu ja parandada turu prognoositavust. Samal ajal peavad paljud investeerimiskindluse jaoks oluliseks ka tugevat hinnasignaali. Mõlemad eesmärgid kajastuvad käesolevas ettepanekus.

Selleks et vähendada süsinikuheite ülekandumise riski sektorites, mis ei ole hõlmatud süsiniku piirimeetmega, toetatakse üldiselt (eelkõige tööstuse sidusrühmade seas) LHÜde tasuta eraldamise jätkamist. Süsinikuheite vähendamise investeeringute seadmist LHÜde tasuta eraldamise jätkamise tingimuseks toetavad peamiselt energiasektor ja kodanikuühiskond. Ettepanekus on ühendatud LHÜde tasuta eraldamise jätkamine ja sellest osa sõltuvusse seadmine süsinikuheite vähendamise investeeringutest, et saavutada tasakaal süsinikuheite ülekandumise vältimise ja süsinikuheite vähendamise meetmetesse investeerimise stiimulite tugevdamise vahel. Lisaks toetab valdav enamik sidusrühmi ettepanekut jätkata kaudsete kulude hüvitamist ka pärast 2030. aastat, et vähendada süsinikuheite ülekandumise ohtu, mis tuleneb süsinikuheite ülekandumisest elektrihindadesse. Ainult mõned kodanikuühiskonna vastajad olid kaudsete kulude jätkuva hüvitamise vastu.

Tööstuse süsinikuheite vähendamise toetamise küsimuses toetab valdav enamik vastajaid kõigist sidusrühmadest tööstuse süsinikuheite vähendamise jõupingutuste toetamiseks tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu loomist, mis sisaldab rahastamisvahendeid, et kohandada toetust muutuvatele prioriteetidele ja vajadustele. See kajastub nõuetekohaselt ettepanekus. Üldiselt väljendavad sidusrühmad heameelt ka innovatsioonifondi ja moderniseerimisfondi tegevuse jätkamise üle. See kajastub ettepanekus, mis toetab moderniseerimisfondi raames investeeringute tegemist energiasüsteemide ajakohastamisse ja energiatõhususse, parandades ja lihtsustades samal ajal innovatsioonifondi mõningaid aspekte, kuid tegemata põhjalikke muudatusi selle toimimises ja eesmärkides.

Süsiniku eemaldamise küsimuses kajastab ettepanek enamiku sidusrühmade väljendatud seisukohta, et süsiniku püsiv eemaldamine liidus tuleks lisada ELi HKSi koos kaitsemeetmetega, millega tagatakse, et see ei takista vajalikku heitkoguste vähendamist. Ainult mõned erasektori ja kodanikuühiskonna vastajad pooldasid vastavalt ka süsiniku ajutise eemaldamise lisamist või süsiniku eemaldamise täielikku väljajätmist. Arvamused ELi keske avaliku sektori asutuse kaudu toimuva integreerimise konkreetse korra kohta olid erinevad. Ettepanek sisaldab seda lähenemisviisi, et tagada HKSi kuuluvatele sektoritele kindlus olemasoleva koguheite ruumi suhtes ja süsiniku eemaldamise nõudluse prognoositavus, mis toob kasu süsiniku eemaldamise tööstusele. See toetaks turu suuremat likviidsust ja sellise tehnoloogia kasutuselevõttu, tagades samal ajal keskkonnavalase terviklikkuse ja vähendades süsinikuheite vähendamise edasilükkamist, integreerides vähesel määral süsiniku kogumisel ja säilitamisel põhineva süsiniku eemaldamise ja süsinikupõllunduse sertifitseerimise raamistiku kohaselt sertifitseeritud süsiniku eemaldamise

liidus, ning sellel oleksid väikesed halduskulud HKSi kuuluvatele sektoritele, kes jätkavad kauplemist üksnes ELi LHÜdega.

Sidusrühmade seas peetakse turustabiilsusreservi üldiselt turul oleva ülejäägiga tegelemisel tõhusaks. Enamik sidusrühmi, peamiselt tööstus- ja energiasektorist, toetab siiski selle parameetrite muutmist, et parandada hindade prognoositavust ja suurendada likviidsust, pidades silmas turu eeldatavat kahanemist tulevikus, samal ajal kui mõned kodanikuühiskonna sidusrühmad eelistavad üldiselt praeguse lähenemisviisi säilitamist. Kõige sagedamini välja pakutud muudatused olid kehtetuks tunnistamise eeskirja tühistamine ja parameetrite dünaamiline kohandamine, et need vastaksid turule. Need muudatused kajastuvad nõuetekohaselt käesolevas ettepanekus ja turustabiilsusreservi muutmist käsitlevas 2026. aasta aprilli sihipärasel ettepanekus, millega peatatakse kehtetuks tunnistamise mehhanism, võimaldades hoida puhvrina reservis üle 400 miljoni LHÜ, mis võib toetada turu stabiilsust.

Lennunduse puhul toetatakse laialdaselt sektori panuse suurendamist süsinikuheite vähendamisse ning enamik nii ettevõtlussektori kui ka kodanikuühiskonna sidusrühmi leiab, et praegune lähenemisviis väljapoole Euroopat suunduvatele rahvusvahelistele lendudele ei käsitle piisavalt nende lendude tekitatavaid heitkoguseid. Ettepanek aitab seda probleemi lahendada, kohaldades tõhusat süsinikuhinda ka osale ELi õiglasest osast rahvusvahelise lennunduse heitkogustest viisil, mis on kooskõlas algatuse „ReFuelEU Aviation“ reguleerimisalaga. Ettevõtlus- ja avaliku sektori sidusrühmad nimetasid peamise prioriteedina ka suuremat toetust kestlikule lennukikütusele. Ettepanek kajastab seda nõuetekohaselt, suurendades HKSi toetust kestlike lennukikütuste kasutuselevõtule, tagades samal ajal, et liikmesriigid saavad endiselt HKSi tulu, et rahastada täiendavaid süsinikuheite vähendamise meetmeid.

Meretranspordi valdkonnas olid sidusrühmad üldiselt nõus, et HKSi kaasamine aitab edukalt kaasa süsinikuheite vähendamisele, juhtides samal ajal tähelepanu võimalustele parandada koostoimet rahvusvaheliste meetmetega, suurendada konkurentsivõimet, kaasata väiksemaid laevu ja lihtsustada norme. Ettepanek aitab kaasa nende eesmärkide saavutamisele, võttes meetmeid nõuetest kõrvalehoidmise riski vähendamiseks ja kohandades läbivaatamisklauslit, et eelkõige käsitleda topeltmaksete ohtu, võttes arvesse IMO tulevase üleilmseid meetmeid. Ettepanekuga luuakse ka HKSist rahastatav mehhanism, et toetada kestlike kütuste ja keskkonnasõbralike jõuseadmete kasutuselevõttu. Tehakse ettepanek kohaldamisala sihipäraseks laiendamiseks teatavatele väiksemate laevade kategooriatele, mis kajastab vajalikku tasakaalu keskkonnakasu ja rakenduskulude vahel. Ettepanek sisaldab ühenduvuse jaoks ja sotsiaal-majanduslikel põhjustel vajalike erandite pikendamist kindlaks ajavahemikuks. Sellega kaasneb meretranspordi heitkoguste seire, aruandluse ja kontrolli määrase ettepanek, et parandada ja lihtsustada süsteemi rakendamist.

Jäätmeäritlussektori puhul toetab enamik sidusrühmi olmejäätmete põletamise lisamist ELi HKSi, jättes välja ohtlike jäätmete põletamise, nagu on kajastatud käesolevas ettepanekus, et stimuleerida heitkoguste vähendamist, ringmajandust ning süsiniku eemaldamist ja süsiniku kogumist ja kasutamist. Seda toetasid üldiselt tööstuse ja kodanikuühiskonna sidusrühmad, välja arvatud jäätme-põletussektori sidusrühmad.

Enamik sidusrühmi pooldab süsiniku kogumise ja kasutamise stimuleerimist, kohandades tagastamiskohustust püsiva ladustamiseta toodetest kogutud ja kasutatud heitkoguste puhul, ning seda toetasid peamiselt energiasektor ja töötlev tööstus. Arvamused tagastamiskohustuse täielikult järgnevale tasandile viimise kohta lahknevad rohkem, kusjuures mõned sidusrühmad rõhutavad vajadust regulatiivse järjepidevuse järele seoses elektrokütustega. Ettepanekus võetakse neid kaalutlusi arvesse, rakendades järgneva etapi ja kesketapi hübriidarvestust, et

stimuleerida süsiniku kogumist ja kasutamist eelneva etapi käitistes ning süsiniku kogumisel ja kasutamisel põhineva süsiniku kasutamist järgneva etapi toodetes.

- **Eksperdiarvamuste kogumine ja kasutamine**

Käesolev ettepanek põhineb tõenditel, mis koguti 2023. aastal lõpule viidud HKSi eelmise läbivaatamise mõjuhindangus³² ja 2040. aasta kliimaeesmärki käsitlevale teatisele ja ettepanekule lisatud mõjuhindangus,³³ ning muudes samaaegsetes algatustes kogutud asjakohastel tõenditel. Lisaks tugineti heiteandmetele ning ELi seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemide rakendamisest saadud kogemustele.

Käesolevas ettepanekus kasutatakse kogu ELi majanduse kasvuhoonegaaside heidet hõlmavat integreeritud modelleerimisvahendite kogumit. Neid vahendeid kasutatakse selleks, et koostada stsenaariumid, mis kajastavad liidu 2040. aasta kliimaeesmärgiga kooskõlas olevaid iseseisvaid poliitikavariante.

Lisaks on komisjon kasutanud üha arvukamaid eelretsenseeritud empiirilisi uuringuid ELi HKSi kohta ning mitut toetuslepingut. Viegand Maagoe ja SQ Consult tegid täiendavat toetavat tööd seire-, aruandlus-, tõendamise- ja akrediteerimissüsteemi hindamiseks. Meretranspordi- ja lennundussektoris viis sektoripõhised uuringud läbi Ricardo³⁴.

- **Mõjuhindang**

Käesolevale ettepanekule on lisatud mõjuhindang, mille esialgne versioon esitati õiguskontrollikomiteele 23. märtsil 2026. Õiguskontrollikomitee esitas 15. aprillil 2026 reservatsioonidega positiivse arvamuse³⁵. Õiguskontrollikomitee juhtis tähelepanu esialgse versiooni viiele peamisele puudusele. Esiteks leidis ta, et ELi HKSi kulud ja tulud hindamisperioodil, sealhulgas kulude jaotus, süsiniku hinna mõju ning LHÜde tasuta eraldamise mõju heitkoguste vähendamisele ja investeringutele, ei olnud piisavalt kvantifitseeritud. Teiseks ei olnud probleemi määratlus selge ja selle eesmärgid ei olnud määratletud SMARTi tingimustele (konkreetne, mõõdetav, saavutatav, asjakohane ja tähtajaline) vastavalt. Kolmandaks oli lähtestsenaarium ebaselge, eelkõige küsimuses, kuidas see on kooskõlas 2040. aasta kliimaeesmärgi mõjuhindanguga. Neljandaks oli vaja tugevdada meetmete poliitikavariantideks kombineerimise põhjendust ning täiendavalt analüüsida konkurentsivõimet, taskukohasust ja ettepanekute koostoimet. Viiendaks ei ole poliitikavariantide kulude ja tulude võrdlus piisavalt üksikasjalik, mis takistab tulemuslikkuse

³² SWD(2021) 601.

³³ SWD(2024) 63.

³⁴ Ricardo, „Support for the 2026 review of the ETS Directive for maritime, report prepared for DG CLIMA, publication upcoming“ (Toetus HKSi direktiivi 2026. aasta läbivaatamisele meretranspordi valdkonnas, kliimameetmete peadirektoraadi jaoks koostatud aruanne, avaldatakse peatselt), 2026; Ricardo jt, „Supporting study for the implementation of the ETS Directive and MRV requirements for maritime transport“ (HKSi direktiivi ning meretranspordi seire-, aruandlus- ja kontrollinõuete rakendamist toetav uuring), 2024, ning täpsemalt osa „Meretranspordi seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemi toetus“ 2026, avaldatakse peatselt; Ricardo, „Opportunities of the Green Transition for the EU Maritime Industry and Value Chain“ (Rohepöörde võimalused ELi merendustööstusele ja väärtusahelale), 2026, avaldatakse peatselt. Ricardo, „Support for the review by the Commission regarding the implementation of ICAO’s CORSIA and for Commission reports on certain types of flights, social impacts, and air connectivity of Islands, remote territories and Iceland“ (Toetus komisjonipoolsele ICAO CORSIA rakendamisele läbivaatamisele ning komisjoni aruannetele saarte, äärealade ja Islandi teatavat liiki lendude, sotsiaalse mõju ja lennuühenduse kohta), koostatud kliimameetmete peadirektoraadi jaoks, 2025, avaldatakse peatselt.

³⁵ ARES(2026)3999719.

ja tõhususe põhjalikku hindamist. Mõjuhinnangut kohandati, et õiguskontrollikomitee märkused arvesse võtta.

Hindamist tugevdati, et näidata erinevaid arengusuundumusi ning süsinikuhinna mõju tööstusele ja energiasektorile. Lisati täiendavaid tõendeid, mis käsitlevad teistele kütuseliikidele üleminekut ja HKS-i roll söekasutuse vähendamisel, heitkoguste vähendamise kulusid peamistes sektorites, heitkoguste vähendamise piirkulusid ja seost HKS-i hinnaga, ning lisati täiendava kirjanduse ülevaate tulemused HKS-i tulenevate kulude ja tulude kohta. Kirjandusest ja sidusrühmadelt saadi lisateavet HKS-i mõju kohta konkurentsivõimele. Hinnangut täiendati, et lisada rohkem teavet heitkoguste vähendamise ja eri sektorite kulude ülekandumise kohta.

Mõju hindamise puhul selgitati probleemi määratlust ning eesmärgid määratleti ümber SMART-i tingimustele vastavalt (SO1.1.2, SO2.1.2, SO.1.1.3 ja SO1.3.1). Võimaluse korral probleemide põhjused kvantifitseeriti ja kui see ei olnud võimalik, siis kirjeldati neid veelgi täpsemalt. Lisati selgitused peamiste erinevuste kohta lähtestsenaariumi, 85 % eesmärgi ja ELi 2040. aasta kliimaeesmärgi käsitleva ettepaneku vahel. Esitati rohkem teavet investeerimisvajaduste ja nende trajektoori kohta, piirmäära kehtestamise variantide (CAP3 vs. CAP1) mõju kohta, eristades energiamahukaid ja muid tööstussektoreid, ning vajalike tehnoloogialahenduste ja nende tehnilise valmisoleku taseme kohta. Tehti kindlaks peamised kompromissid poliitikavariantide vahel ja kõige olulisemad meetmed, mis määraksid kõigi kolme poliitikavariandi puhul nende üldmõju. Aruandele lisati rohkem teavet peamiste modelleerimiseelduste kohta ja parandati teabe kasutatavust poliitikakujundajate jaoks, ühtlustades korduvaid või põhjendamata väiteid. Peale selle lisati hinnangu IV liitesse ülevaatlik tabel kindlakstehtud kulude ja tulude kohta. Samuti kõrvaldati õiguskontrollikomitee poolt dokumentides tuvastatud väiksemad vastuolud.

Lisatud mõjuhinnangu punktides 5–7 selgitatakse uuritud poliitikavariante, võrreldakse neid ja selgitatakse, miks lõplikku ettepanekut peeti parimaks poliitiliseks valikuks. Punktides 6 ja 7 ning 3. lisas esitatakse selgitus eelistatud poliitikavariandi peamiste majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnamõjude kohta ning selle kohta, keda ja kuidas see mõjutaks, lisades võimaluse korral kvantitatiivsed hinnangud eeliste ja kulude kohta. HKS-i piirmäära jaoks valitud variandi puhul kaldutakse lõplikus poliitikaettepanekus kõrvale mõjuhinnangus hinnatud variantidest. Mõju on selgitatud punktis 6.2.3.1 ja lisas 8-1, mis käsitleb piirmäära.

Nagu on märgitud eespool sidusrühmadega konsulteerimist käsitlevas osas, saadi avaliku konsultatsiooni käigus tagasisidekorje raames üle 400 vastuse, sealhulgas nii seisukohavõtted kui ka tagasiside eri sidusrühmadelt. Seda on täpsemalt selgitatud lisatud mõjuhinnangu 2. lisas.

Mõjuhinnang hõlmab Euroopa kliimamääruse artikli 6 lõike 4 kohast kooskõla kontrolli – selle sätte kohaselt peab komisjon hindama kõigi ELi kavandatavate meetmete ja seadusandlike ettepanekute kooskõla Euroopa kliimamääruse eesmärkidega, näiteks ELi kliimaneutraalsuse eesmärgiga. Mõjuhinnang keskendub meetmete kliimamõju analüüsile. See põhineb parimatel olemasolevatel teadusandmetel, selles kasutatakse kahte majandusliku modelleerimise vahendit ja uuritakse iga poliitikavariandi kulutõhusust. Hinnangus võrreldakse meetmete mõju lähtestsenaariumiga ja analüüsitakse tundlikkust peamiste eelduste suhtes. Seadusandlik ettepanek on täielikult kooskõlas Euroopa kliimamääruses sätestatud kliimaneutraalsuse eesmärgiga, kuna selle põhieesmärk on viia HKS kõnealuse eesmärgi ja 2040. aasta vahe-eesmärgiga kooskõlla. Kui meetmed tekitavad ebakindlust seoses ELi HKS-i kliimaalase netopanuse saavutamise (süsiniku eemaldamise lisamine koos piirmäära eelneva suurendamisega) või võivad tekitada lünki heitkoguste arvestamises (süsiniku kogumise ja kasutamise arvestus järgnevas etapis), hinnatakse ja põhjendatakse riski

taset, võttes aluseks kliimaeesmärkide saavutamise laiemas kontekstis, ning leevendusmeetmete kasutamist. Süsiniku eemaldamise puhul on meetmed põhjendatud, et saavutada eemaldamise suurendamine ja vältida süsinikuheite ülekandumist, ning riskide maandamiseks nähakse ette piisav eelarve süsiniku eemaldamise ühikute ostmiseks ja läbivaatamisklausel. Süsiniku kogumise ja kasutamise puhul on riskid põhjendatud, et stimuleerida süsiniku kogumist ja kasutamist, samas kui ettepanekuga kehtestatakse lünkade esinemise puhuks leevendusmeetmed.

- **Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine**

Alates HKS-i direktiivi läbivaatamisest 2018. aastal on tehtud mitu lihtsustust. HKS-i direktiivi lisati artikkel 27a, mis võimaldab liikmesriikidel jätta välja käitised, mille heide on alla 2 500 CO₂ ekvivalenttonni aastas. Lisaks sellele on seire- ja aruandlusmääruse (komisjoni rakendusmäärus 2018/2066)³⁶ muudatustega tehtud mitu lihtsust ja täpsustust ning rakendamise hõlbustamiseks on välja töötatud standardmetoodikad ja -vahendid. Neid meetmeid käsitletakse põhjalikumalt käesolevale mõjuhinnangule lisatud hindamisaruandes; samal ajal on välja pakutud mitu võimalikku meetet täiendavaks ühtlustamiseks ja lihtsustamiseks (vt 15. lisa punkt 9.4.4.2).

Mitu käesolevas ettepanekus esitatud meetet, mis puudutavad paiksete käitiste heitkoguseid, ei hõlma üldiselt lihtsustamist, kuna kaalutakse EL-i HKS-i kohaldamisala laiendamist. Nendega kaasneb siiski laiemas mõttes lihtsustamine, kuna kogu EL-i hõlmavad kliimameetmed peaksid vältima killustatud lähenemisviisi, mille puhul riiklikud või piirkondlikud meetmed muudavad ühtse turu toimimise keerulisemaks. Lisaks lihtsustavad kavandatud süsinikuheite ülekandumise vältimise meetmed LHÜ-de tasuta eraldamist, kuna kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohuga sektorite loetelu jäetakse V etapiks (2031–2040) ajakohastamata, kõrvaldades seeläbi käitajate halduskoormuse. Kavandatav variant, millega nähakse ette LHÜ-de tasuta eraldamise tingimuslikkuse laiendamine, tähendaks suuremat halduskoormust, mida tuleb kaaluda tingimuslikkusest tuleneva keskkonnakasu ja tasuta eraldatavate LHÜ-de väärtusega (vt mõjuhinnangu punkt 6.2.1.6). Mõjuhinnangus (vt 12. lisa) kaalutakse, kas lisada arutelu selle üle, kas kaasata EL-i HKS-i rohkem väikesi käitiseid, vähendades 20 MW soojusvõimsuse künnist. Kooskõlas mõjuhinnanguga välistab käesolev ettepanek siiski sellise laiendamise põhjusel, et see ei oleks proportsionaalne, kuna suurem osa asjaomastest heitkogustest on EL-i HKS2ga hõlmatud.

Paketiga tehakse lihtsustamisalgatuste kaudu vähehaaval täiustusi, et rakendada süsteemi ühtlustatud ja usaldusväärse viisil, vähendada praegust dubleerimist ning suurendada tõhusust seoses meretranspordi heitkoguste seire-, aruandlus- ja kontrollimäärusega. See on kooskõlas hindamisega (vt lisatud mõjuhinnangu 15. lisa punkt 8.5), milles jõuti järeldusele, et kavandatud järkjärgulised täiustused oleksid paremad kui seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemi struktuurne uuendamine, võttes arvesse, et seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteem toimib tugeva raamistikuna ning on edukalt toime tulnud 2023. aasta läbivaatamisest tulenevate muudatustega, seadmata ohtu andmete üldist kvaliteeti või kasutatavust.

Meretranspordisektori poliitikameede SI1 „Lihtsustamine ja sihipärased tõhustamismeetmed“ sisaldab erisätteid meretranspordi seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemi lihtsustamiseks, mis võimaldaks laevandusettevõtjatel kasutada ära veel kasutamata sünergiaid, vähendada põhjendamatut koormust ja lõppkokkuvõttes vähendada nõuete täitmise seotud

³⁶ Komisjoni 19. detsembri 2018. aasta rakendusmäärus (EL) 2018/2066, mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ kohast kasvuhoonegaaside heite seiret ja aruandlust ning millega muudetakse komisjoni määrust (EL) nr 601/2012 (ELT L 334, 31.12.2018, lk 1–93, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2018/2066/oj).

halduskulusid. Muu hulgas tagaks meede, et konkreetse laeva heitkoguste nõuete täitmise eest HKSi/meretranspordisektori seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemi ning algatuse „FuelEU Maritime“ süsteemi raames vastutab üks üksus ning et seire ja aruandluse ühekordsuse põhimõtet rakendatakse täielikult seire-, aruandlus- ja kontrollinõuete täitmise ühise tsükli kaudu. Lisatud mõjuhinnangu kohaselt tähendaksid meretranspordisektori lihtsustamise elemendid laevandusettevõtjate jaoks iga-aastast kokkuhoidu 10–20 % praegustest iga-aastastest seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemi nõuete täitmisega seotud halduskuludest.

Lihtsustamist kavandatakse ka lennunduse puhul, eelkõige väiksemate käitajate jaoks, kelle kaubandusliku staatuse määratlus jäetakse välja ja asendatakse lihtsa heitkoguste piirmääraga, mida kohaldatakse võrdselt kõigi käitajate suhtes. Uued hõlmatud ettevõtjad ja suurem arv vähese tegevusega olemasolevaid ettevõtjaid, mis on tingitud asjaomase künnise tõstmisest, võivad tugineda lihtsustatud seirele ja aruandlusele ning loobuda tõendamisest. Väga madala ELi HKSi tagastamiskohustusega käitajate väljajätmine tagab, et lennuettevõtjate ja haldusasutuste halduskoormus jääb piiratuks, seadmata ohtu keskkonnaeesmärke.

- **Põhiõigused**

Ettepanekus austatakse põhiõigusi ja järgitakse eelkõige Euroopa Liidu põhiõiguste harta põhimõtteid. See aitab eelkõige saavutada eesmärki tagada kõrgetasemeline keskkonnakaitse kooskõlas harta artiklis 37 sätestatud kestliku arengu põhimõttega³⁷.

4. MÕJU EELARVELE

Algatuse mõju eelarvele ning vajalikud inim- ja haldusressursid on esitatud finantsselgituses, milles näidatakse mõju eelarvele.

5. MUU TEAVE

- **Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord**

Komisjon jätkab HKSi toimimise jälgimist ja hindamist oma iga-aastase süsinikuturgu käsitleva aruande raames, nagu on sätestatud HKSi direktiivi artikli 10 lõikes 5. Süsinikuturgu käsitlevas aruandes vaadeldakse HKSi praeguse läbivaatamise mõju. See tugineb HKSi direktiivi kohaldamisel tehtud edusammude hindamise analüüsile, mida reguleeritakse HKSi direktiivi artikliga 21, mille kohaselt peavad liikmesriigid esitama komisjonile aruande, mis hõlmab LHÜde eraldamist, registri toimimist, seire ja aruandluse kohaldamist, tõendamist ja akrediteerimist ning nõuete täitmisega seotud küsimusi. Iga-aastast süsinikuturgu käsitlevat aruannet ja liikmesriikide aruandlust käsitlevaid sätteid kohaldatakse ka nende sektorite suhtes, millele HKSi on laiendatud. Uute sektorite reguleerimise kaudu saadud seire-, aruandlus- ja kontrolliandmed on peamine teabeallikas, mille põhjal komisjon hindab asjaomastes sektorites tehtud edusamme.

Meretranspordi puhul tugineb komisjon ELi meretranspordi seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemi kaudu kogutud andmetele ning meretranspordist tulenevat kasvuhoonegaaside heidet käsitleva aastaaruande analüüsile, milles esitatakse põhjendatud koondtulemused. Energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse (EL) 2018/1999³⁸ kohane integreeritud juhtimis- ja seireprotsess peaks samuti tagama, et

³⁷ ELT C 326, 26.10.2012, lk 391.

³⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1999, milles käsitletakse energialiidu ja kliimameetmete juhtimist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 663/2009 ja (EÜ) nr 715/2009, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/22/EÜ, 98/70/EÜ, 2009/31/EÜ, 2009/73/EÜ, 2010/31/EL, 2012/27/EL ja 2013/30/EL ning nõukogu direktiive

Euroopa, piirkondliku, riikliku ja kohaliku tasandi kliima- ja energiametmed, sealhulgas HKS, aitavad saavutada ELi kliimaneutraalsuse ja energialiidu eesmäärke. Süsinikuturu eri aspekte jälgib tähelepanelikult mitu turuanalüütikut ning komisjon jätkab nende töö jälgimist.

Komisjon suhtleb korrapäraselt sidusrühmadega ning on seetõttu kursis nende seisukohtade ja mureküsimustega, mis puudutavad HKS-i toimimist. HKS-i seotud küsimusi arutatakse spetsiaalsel foorumil, kliimamuutuste eksperdirühmas, mis ühendab liikmesriikide pädevaid asutusi, tööstusliite ja vabaühendusi ning komisjoni. Eksperdirühm arutab oma eri koosseisudes muu hulgas LHÜde tasuta eraldamise rakendamist, enampakkumisi ja liidu registri toimimisega seotud küsimusi. Lisaks pakub HKS-i nõuete täitmise foorum kõigi HKS-is osalevate riikide (27 liikmesriiki, Norra, Island ja Liechtenstein) pädevatele asutustele platvormi teabe, ja kogemuste jagamiseks ning koos õppimiseks, mis viib HKS-i tõhusa rakendamiseni. Foorum korraldab sihtotstarbelisi üritusi, nagu kord aastas toimuv nõuete täitmise foorumi konverents, mille eesmärk on jagada kogemusi ja hõlbustada dialoogi liikmesriikide pädevate asutuste vahel, ning samuti konkreetsetele teemadele keskenduvad rakkerühmad ja koolitusüritused. HKS-i nõuete täitmise foorumi tegevuses kutsutakse mõnikord osalema riiklikke akrediteerimisasutusi ja töendajaid. Lisaks toob HKS-i seire, aruandluse, tõendamise ja akrediteerimise tehniline tööriühm kokku liikmesriikide pädevate asutuste esindajad, et jagada kogemusi ja ettepanekuid komisjoni rakendusmääruse (EL) 2018/2066 (seire- ja aruandlusmäärus) ja komisjoni rakendusmääruse (EL) 2018/2067³⁹ (akrediteerimis- ja tõendamismäärus) tulemusliku ja tõhusa rakendamise kohta ning arutada HKS-i seire-, aruandlus-, tõendamise- ja akrediteerimisraamistiku võimalikku ajakohastamist ja täiustamist.

- **Selgitavad dokumendid (direktiivide puhul)**

Liikmesriigid on kohustunud saatma teate ülevõtmismeetmete kohta koos ühe või mitme dokumendiga, milles selgitatakse põhjendatud juhtudel, kuidas direktiivi osad ja ülevõtvate riiklike õigusaktide vastavad osad on omavahel seotud. Seda peetakse käesoleva ettepaneku puhul põhjendatuks, kuna riigisisesse õigusesse on vaja teha sihipäraseid muudatusi, mis tuleb esile tuua, nagu ka need sätted, mille ülevõtmist ei peetud vajalikuks.

- **Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus**

HKS-i direktiivi põhielemendid, mida on muudetud, on järgmised.

- **Piirmäär:** selleks et viia süsteem kooskõlla liidu heitkoguste 90 % võrra vähendamise 2040. aasta eesmärgiga, tehakse ettepanek muuta HKS-i direktiivi artiklit 9, et kohandada alates 2031. aastast ELi HKS-i trajektoori. See muudatus võimaldaks aeglasemat iga-aastast vähenemist ja LHÜde jätkuvat väljastamist 2040. aastatel.
- **Rahvusvahelised ühikud:** tehakse ettepanek kaaluda usaldusväärsete rahvusvaheliste ühikute kavandatud ostmist alates 2036. aastast, mis vähendab 2040. aastal vajadust liidusisese vähendamise järele kuni 5 protsendipunkti võrra, tagades samal ajal kulutõhususe ja kooskõla Pariisi kokkuleppega. Tehakse ettepanek alandada selle kohanduse kajastamiseks ELi HKS-i piirmäära, vähendades alates 2036. aastast lineaarset vähendamistegurit, mis on kooskõlas eesmärgiga vähendada 2040. aastaks ELi-sisest heidet 85 %, ning

³⁹ 2009/119/EÜ ja (EL) 2015/652 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 525/2013 (ELT L 328, 21.12.2018, lk 1–77, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1999/oj>). Komisjoni 19. detsembri 2018. aasta rakendusmäärus (EL) 2018/2067, milles käsitletakse andmete tõendamist ja tõendajate akrediteerimist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2003/87/EÜ (ELT L 334, 31.12.2018, lk 94–134, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_imp/2018/2067/oj).

reserveerida LHÜsid, et rahastada sellise rahvusvaheliste ühikute koguse (260 miljonit tonni) ostmist, mis vastab ELi HKSi eesmärgi vähendamisele. Keskkonnaalase terviklikkuse säilitamiseks tehakse ettepanek luua varumehhanism, millega pöördatakse HKSi kuuluvate sektorite puhul tagasi trajektoorile, mis on kooskõlas ELi-sisese vähendamisega 90 % võrra 2040. aastaks, juhul kui kvaliteetsed ja usaldusväärsed kulutõhusad rahvusvahelised ühikud ei ole kättesaadavad, lähtuvalt komisjoni aruandest kvaliteetsete ja usaldusväärsede rahvusvaheliste ühikute turu arengu kohta, milles võetakse arvesse määruses (EL) 2021/1119 sätestatud kriteeriume ja nende ühikute panust HKSi kuuluvate sektorite kliimaeesmärkide saavutamisse (vt kavandatud uus artikkel 9b).

- Süsiniku eemaldamine:** tehakse ettepanek lisada HKSi direktiivi uus artikkel 9c, millega lisatakse ELi HKSi süsiniku püsiv eemaldamine, suurendades piirmäära sellise LHÜde arvu võrra, mis vastab süsiniku eemaldamise ja süsinikupõllunduse sertifitseerimise raamistiku kohastele, liidusisesel biogeense süsiniku kogumisel ja säilitamisel (BioCCS) ning süsiniku otse atmosfäärist kogumisel ja säilitamisel (DACCS) põhineva süsiniku püsiva eemaldamise ühikutele (1:1), mida komisjon on volitatud ostma. Need uued LHÜd eraldatakse süsiniku eemaldamise ühikute ostmiseks. Tehakse ettepanek eraldada komisjonile täiendavaid LHÜsid, et vähendada süsiniku eemaldamise ühikute ja LHÜde hinna erinevust. ELi HKSi netoeesmärk arvutatakse nii, et koguheitest (mis vastab LHÜde üldkogusele) lahutatakse süsiniku eemaldamise ühikud, mida kavatakse osta. Selleks et käitajatel oleks lihtsam oma süsiniku eemaldamise ühikuid kasutada, tehakse ettepanek lubada käitajatel, laevandusettevõtjatel ja õhusõiduki käitajatel vajaduse korral kompenseerida oma fossiilne heide biogeense süsiniku kogumisel ja säilitamisel põhineva süsiniku eemaldamisega, mis on süsiniku eemaldamise ja süsinikupõllunduse sertifitseerimise raamistiku kohaselt sertifitseeritud ja mille nad ise saavutavad (artikli 14 lõige 1a). See kompenseerimismehhanism ei läheks kaugemale nullist – see ei saa tekitada negatiivset heidet ja LHÜde saamist – ning nõuab süsiniku eemaldamise ühikute ostmiseks eraldatud LHÜde ja ostetavate süsiniku eemaldamise ühikute kohandamise mehhanismi, et vältida kogu heiteruumi suurenemist üle piiri, mis kaasneb ostukava kaudu integreerimisega.
- Tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu:** tehakse ettepanek luua alates 2028. aastast ELi tasandi üksusena tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu, et toetada selliste tehnoloogialahenduste, protsesside ja tehnikate laiendamist ja kasutuselevõttu, mis vähendavad otseselt heitkoguseid I lisaga hõlmatud paiksetes käitistes ja võivad seega saavutada ka süsiniku püsiva eemaldamise. Rahastu hakkab tegutsema kahes etapis (uus artikkel 10cc). Esiteks reserveeritakse ajavahemikul 2028–2031 investeerimishoogusti raames 400 miljonit LHÜd, et pakkuda fikseeritud määraga süsinikutasu, kasutades taotluste saabumise järjekorras teenindamise süsteemi investeringute hoogustamiseks kiiruse alusel (uus artikkel 10cd). Solidaarsuse tagamiseks reserveeritakse sihtotstarbeline osa väiksema sissetulekuga liikmesriikidele. Toetus sõltub rangetest täitmistähtaegadest kinnipidamisest ja tulemuslikkus tagatakse täitmistagatise väljastamisega. Maksed seotakse välditud heitkogustega, mis on sõltumatult tõendatud, ja need võib teha LHÜdes. Teiseks toetab rahastu alates 2031. aastast projekte peamiselt võistupakkumiste kaudu, millega sõlmitakse süsinikuheite hinnavahe lepingud või määratakse

süsinikutasud, tagades seeläbi tulude pikaajalise stabiilsuse ja vähendades investeringutega seotud riske (uus artikkel 10ce). Ettepanekuga nähakse ette pakkumuse tagatis ja täitmistagatis, et tagada tõsine kavatsus ja õigeaegne täitmine, võimaldatakse jagada eelarvelised kulukohustused iga-aastasteks osamakseteks ning lisatakse sätted tagasimaksete ja tulude kui rahastu sihtotstarbelise välistulu kohta. Sünergiat Euroopa Konkurentsivõime Fondiga tugevdab võimalus anda rahastu poolt hinnatud projektidele konkurentsivõime märgis.

- **Innovatsioonifond:** ettepanekuga ajakohastatakse innovatsioonifondi õiguslikku alust, et tagada jätkuv ja prognoositav toetus innovatsiooni turuletoomiseks ning vähese süsinikuheitega ja null-süsinikuheitega tehnoloogia laiemaks kasutuselevõtuks, mis aitab märkimisväärselt kaasa ELi HKSi kuuluvate sektorite süsinikuheite vähendamisele (artikkel 10cb). Ettepanekuga tugevdatakse ka rakenduspõhimõtteid, sealhulgas projektide väljatöötamist ja tehnilist abi vähese osalusega liikmesriikidele, kehtestatakse meetmed spekulatiivsete taotluste tõkestamiseks ning suurendatakse läbipaistvust iga-aastase avaliku aruandluse kaudu. Nähakse ette üleminekueeskirjad, et tagada artikli 10a lõike 8 jätkuv kohaldamine kuni 2030. aastani.
- **Moderniseerimisfond:** ettepanekuga kohandatakse moderniseerimisfondi (muudetud artikkel 10d), et see oleks paremini kooskõlas kaugeleulatuvamate kliimaeesmärkidega ja õigluse eesmärkidega, ajakohastades uusimaid kättesaadavaid andmeid kasutades rahastamiskõlblikkuse ja jaotamise näitajaid. Sellega laiendatakse rahastamiskõlblikke investeerimisvaldkondi, et hõlmata elektrifitseerimine ja tööstuse süsinikuheite vähendamine, sealhulgas süsiniku kogumine ja säilitamine / süsiniku kogumine ja kasutamine. Samas on fossiilkütustel põhineva energiatootmise toetamine jätkuval keelatud. Samuti suunab ettepanek solidaarsuse eesmärgil ümber jaotatud LHÜsid moderniseerimisfondi kaudu, et suurendada mõju, ja võimaldab liikmesriikidel vabatahtlikult kanda oma enampakkumismahtudest üle täiendavaid LHÜsid, et suurendada fondi vahendeid. Lisaks eraldatakse toetatavatele liikmesriikidele täiendav osa ELi HKSi piirmäärast, et toetada investeringuid tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu kaudu, tugevdades tööstuse süsinikuheite vähendamist väiksema sissetulekuga liikmesriikides.
- **Enampakkumistulud:** ettepanekuga viiakse ellu sihipärased reformid, et tagada tulude tulemuslikum ja läbipaistvam kasutamine täielikus kooskõlas ELi kliimaeesmärkidega (muudetud artikli 10 lõige 3). Tehakse ettepanek määrata kindlaks selged prioriteetsed kuluvaldkonnad, kajastades põhimõtet, et süsinikuhiina maksvaid HKSi kuuluvaid sektoreid tuleks toetada HKSist saadava tuluga, ning keskenduda seega suure mõjuga sektoritele, kus HKSist saadav tulu võib aidata heitkoguseid kõige rohkem vähendada ja pakkuda kaasnevaid hüvesid. Need prioriteedid hõlmavad ELi kliimafonde, puhast energiat ja võrke, vähese süsinikuheitega transporti (eriti meretranspordi- ja lennundussektoris), tööstuse süsinikuheite vähendamist (sh elektrifitseerimine, süsiniku kogumine ja säilitamine ning puhas tehnoloogia), jäätmekehtluse süsinikuheite vähendamist, ringsust ning teadusuuringute ja innovatsiooni toetamist nendes valdkondades. Sihipäraste ja suure mõjuga kulutuste tagamiseks nähakse ettepanekuga ette, et liikmesriigid peavad eraldama vähemalt 50 % HKSi tuludest nendele prioriteetsetele valdkondadele. See

siduv miinimum aitab korrigeerida praegust kulutuste tasakaalustamatust, st olukorda, kus kriitilise tähtsusega sektorid saavad ebaproportsionaalselt vähe rahalisi vahendeid, hoolimata nende olulisest rollist heitkoguste vähendamisel. Ettepanekuga tagatakse täielik kooskõla kliimanetraalsusega, keelates investeringud, mis kahjustavad ELi pikaajalisi kliimaeesmärke. See hõlmab kulutusi meetmetele, mis tekitavad või pikendavad sõltuvust süsinikumahukast tehnoloogiast, kusjuures peamine näide sellisest ebakõlast on sõltuvus fossiilkütustest. Samuti tehakse ettepanek tugevdada nähtavusnõudeid, tagamaks, et üldsus ja sidusrühmad saavad selgelt kindlaks teha, kuidas HKSi tulused kasutatakse (muudetud artikkel 30m), kohustades liikmesriike teavitama avalikult HKSi rahastatud meetmete päritolust mitme kanali, näiteks projektidokumentide ja üldsusele teabe esitamise kaudu. Standarditud ELi märgise („(kaas)rahastatud Euroopa Liidu heitkogustega kauplemise süsteemist“) kasutamine on peamine vahend selle nähtavuse saavutamiseks. Prioriteetsed kuluvaldkonnad hõlmavad direktiivis sätestatud toetusmehhanismide suurendamist HKSi kuuluvate sektorite kliimamõju vähendamiseks. Liikmesriigid võivad juba praegu otsustada LHÜsid teatavatel eesmärkidel enampakkumisel mitte müüa ning sellistel juhtudel tuleks enampakkumisel müümata jäänud koguseid kasutada heitkogustega kauplemisel põhinevate omavahendite summa arvutamiseks kooskõlas komisjoni ettepanekuga omavahendite süsteemi kohta (COM(2025) 574, põhjendus 14). Neid reforme täiendavad tulevase juhtimismääruse⁴⁰ muudatused, millega nõutakse, et liikmesriigid integreeriks oma riiklikesse energia- ja kliimakavadesse HKSi enampakkumistulu kavandatud kasutamise. See eelneva planeerimise kohustus tagab, et kulutused on enne tulude eraldamist strateegiliselt kooskõlas riiklike ja kogu ELi hõlmavate kliimaeesmärkidega, ning samuti parema seire, avaliku kontrolli ja nähtavuse.

- **Lennunduse heitkogused:** tehakse ettepanek laiendada tõhusa süsiniku hinnastamise katvust, kohaldades HKSi vajaduse korral ELi õiglase osa suhtes teatavatest väljapoole Euroopat väljuvatest lendudest (muudetud artikli 28a lõige 1 ja I lisa) ning ärilendude suhtes (muudetud artikli 3 punktid o, p ja am, artikli 28a lõige 4 ning I lisa punktid j ja k). Sellega kaasneb piirmäär vastav suurendamine (muudetud artikli 28a lõige 1). Jätkatakse mitmepoolsete meetmete toetamist, võimaldades vähendada HKSi tagastamiskohustust CORSIAga hõlmatud heitkoguste kuludega (muudetud artikli 12 lõike 3 punkt b). Tehakse ettepanek pikendada CORSIA ühikute kehtetuks tunnistamist kuni 2035. aastani (muudetud artikli 12 lõige 9). Suuremast katvusest tulenevad LHÜd võetakse ringlusse, et suurendada investeringuid lennunduse kliimamõju vähendamisse kestlike lennukikütuste ja skaleeritavate süsinikuheite vähendamise lahenduste kasutuselevõtu kaudu ning kondensatsioonijälgede kliimamõju kulutõhusasse vähendamisse HKSigagi hõlmatud lendude puhul (muudetud artikli 3c lõige 6). Ettepanek sisaldab aruandlust (muudetud artikli 28a lõige 4) ja lennunduse süsinikuheite

⁴⁰

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1999, milles käsitletakse energialiidu ja kliimameetmete juhtimist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 663/2009 ja (EÜ) nr 715/2009, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/22/EÜ, 98/70/EÜ, 2009/31/EÜ, 2009/73/EÜ, 2010/31/EL, 2012/27/EL ja 2013/30/EL ning nõukogu direktiive 2009/119/EÜ ja (EL) 2015/652 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 525/2013 (ELT L 328, 21.12.2018, lk 1–77, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1999/oj>).

vähendamiseks HKSt rahastatava toetuse taotlemist (muudetud artikli 3c lõige 6) lihtsustavaid sätteid.

- **Meretranspordi heitkogused:** ettepanekuga suurendatakse praeguse süsteemi tõhusust, i) luues kestlike alternatiivsete mereenergiaallikate mehhanismi (uus artikkel 3gaa), mille eesmärk on võtta ringlusse täiendavad ELi HKSi tulud, et toetada meretranspordisektori süsinikuheite vähendamist, ii) tugevdades kaitsemeetmeid riski vastu, et konteinerilaevad ja avameretoimingutes osalevad või neid toetavad laevad hoiduvad nõuetest kõrvale (muudetud artikli 3ga lõige 1 ja artikkel 3), ning sellise riski pidevat jälgimist. Võttes arvesse, et jääklassi laevade ja kuni 31. detsembrini 2030 eranditega hõlmatud marsruute teenindavate laevastikega seotud heitkoguste vähendamise lahenduste ulatuslik kasutuselevõtt on endiselt piiratud, tehakse ettepanek pikendada teatavate erandite kestust kuni 31. detsembrini 2035 (muudetud artikli 12 lõiked 3-e kuni 3-b). Ettepanekuga pikendatakse ka artikli 3ga lõike 3 teises lõigus sätestatud ajutist ümberjaotamismehhanismi kuni 31. detsembrini 2038. Ettepanekuga tugevdatakse võrdseid tingimusi, laiendades sihipäraselt ELi HKSi kohaldamisala teatavatele väikelaevade kategooriatele (kogumahutavusega alla 5 000, kuid mitte alla 400) (muudetud I lisa). Selline sihipärane laiendamine nõuab piirmäära suurendamist (muudetud artikkel 9). Kuna ELi meretranspordi HKSt on seotud IMO väljatöötatavate üleilmsete meetmetega, nähakse ettepanekuga ette läbivaatamisklausel, milles osutatakse võimalusele võtta meede topeltmaksete vältimiseks (artikkel 3gg). Ettepanekuga nähakse ette ka teatav kogus LHÜsid, mis reserveeritakse ja eraldatakse vähim arenenud riikide ja väikeste arenevate saareriikide toetamiseks (uus artikkel 3gab).
- **„HKS kui teenus“:** selleks et toetada ülemaailmseid kliimameetmeid ja hõlbustada kasvuhoonegaaside heitkoguste hinnastamist kolmandates riikides, tehakse ettepanek luua HKS kui teenus, et toetada kolmandaid riike seoses heitkogustega, mille suhtes ei kohaldata juba ELi HKSi tagastamiskohustust (uus artikkel 25b).
- **Süsinikuheite ülekandumise risk, LHÜde tasuta eraldamine ja võrdlusalused pärast 2031. aastat:** tehakse ettepanek laiendada praeguseid vahendeid (LHÜde tasuta eraldamine, süsinikuheite ülekandumise riskiga sektorite loetelu) järgmisele ajavahemikule. Ettepanekuga pikendatakse artikli 10b lõike 1 kohaste üleminekumeetmete kehtivust kuni 2040. aastani, et toetada teatavaid energiamahukaid tööstusharusid, mida peetakse süsinikuheite ülekandumisest ohustatuks. Ettepanekus sätestatakse ka eeskirjad paiksetele käitistele ELi HKSt LHÜde tasuta eraldamise kohta HKSi direktiivi artiklis 11 osutatud viieaastasteks ajavahemikeks kuni 2040. aastani, kohandades artikli 10a lõikes 2 sätestatud võrdlusaluste maksimaalset ajakohastamismäära, et kajastada tööstussektorite tegelikku süsinikuheite vähendamise suundumust. Juhul kui nõudlus tasuta eraldatavate LHÜde järele tekitab vajaduse kohaldada enne 2040. aastat ühtset sektoriülest paranduskoefitsienti, suurendatakse puhvrit 4 %ni LHÜde üldkogusest. Ettepanekuga laiendatakse kehtivat lähenemisviisi kaugkütte tingimuslikkusele ja seatakse alates 1. jaanuarist 2031 algavast viieaastasest tasuta eraldamise ajavahemikust kõigi ELi HKSt tasuta eraldatavate LHÜde puhul tingimuseks ELis süsinikuheite vähendamisse investeerimise kava koostamine (suurendades seeläbi heiteta ja vähese süsinikuheitega toodete omamaist tootmist) ning selliste süsinikuheite vähendamise investeeringute tegemine, mis toovad kaasa heitkoguste

märkimisväärse vähendamise. Täpsemalt eraldatakse igal aastal 80 % igal viieaastasel ajavahemikul tasuta eraldatavate LHÜde kogusest, kui esitatakse kava investeerida süsinikuheite vähendamisse ELis, sealhulgas investeeringute ja heitkoguste vähendamise kava üldise kliimamõju vähendamiseks, mida HKSi tõendajad on tõendanud ja mille pädev asutus on heaks kiitnud. Selleks et veelgi stimuleerida tööstusinvesteeringuid liidus, peavad käitajad artikli 10a lõike 3c esimese lõigu alusel saadud LHÜd tagasi kandma, kui käitaja paigutab oma asjaomased tegevused ümber või viib need muul viisil üle väljapoole liitu. Ülejäänud 20 % ajavahemiku LHÜde tasuta eraldamise kogusest eraldatakse alles pärast seda, kui on tõendatud, et süsinikuheite vähendamise investeeringud on edukalt ellu viidud ja et vastav märkimisväärne heitkoguste vähendamine on viieaastase ajavahemiku lõpuks saavutatud. Süsiniku piirimeetmega hõlmatud sektorite puhul tehakse ettepanek, et alates 2028. aastast taastataks 15 % SPIMi teguri tõttu järk-järgult kaotatud tasuta eraldatud LHÜdest, et vähendada süsiniku piirimeetme järkjärgulise kasutuselevõtu kiirust ja leevendada allesjäänud süsinikuheite ülekandumise riski. Selle saavutamiseks vähendatakse vastavalt LHÜde tasuta eraldamise järkjärgulist lõpetamist ja lükatakse see edasi kuni 2038. aastani. Lisatakse ka ajavahemike 2031–2035 ja 2036–2040 võrdlusaluste ajakohastamise normid, laiendades seega praeguse metoodika põhimõtteid nendele ajavahemikele.

- **Uued valdkondlikud soojus- ja kütusepõhised võrdlusalused:** ettepanek sisaldab sätet, millega antakse komisjonile õigus kehtestada artikli 10a lõikes 1 osutatud delegeeritud õigusaktide alusel konkreetsete sektorite soojus- ja kütusepõhised võrdlusalused.
- **Kaudsete kulude hüvitamine:** ettepanek võimaldab liikmesriikidel jätkuvalt anda riigiabi, et hüvitada teatavatele elektrimahukatele tööstusharudele osa süsinikuga seotud kuludest, mis kantakse üle elektrituru kaudu (artikli 10 lõige 6). Halduskoormuse vähendamiseks integreeritakse ettepanekuga kaudsete kulude hüvitamist käsitlev aruandlus juhtimismääruse kohasesse laiemasse aruandlusse enampakkumisel saadud tulu kasutamise kohta, kusjuures asjakohane õiguslik alus on juhtimismääruse eelseisvad muudatused.
- **Olmejäätmete põletamine:** tehakse ettepanek laiendada jäätmete koospõletamist käsitleva ELi HKSi praegust kohaldamisala nii, et see hõlmaks kogu tavajäätmete põletamist ja koospõletamist. Selleks tehakse ettepanek lisada I lisasse uus eraldi tegevusala, mis hõlmab tavajäätmete kõrvaldamist või taaskasutamist jäätmepõletus- ja jäätmekoospõletustehastes. Lisaks hõlmab see artikli 3 punktides ak ja al vastavalt mõistete „ohtlikud jäätmed“ ja „olmejäätmed“ uusi määratlusi. ELi HKSi laiendamist kohaldatakse selliste tavajäätmete põletamisega tegelevate käitiste heitkoguste suhtes, mille võimsus ületab 3 tonni tunnis, nagu on sätestatud direktiivis 2010/75/EL. Kohustus tagastada LHÜd olmejäätmete põletamise sektoris kehtestatakse järk-järgult ajavahemikul 2031–2034, kusjuures olmejäätmete põletamisega tegelevad käitised on kohustatud tagastama 100 % oma tõendatud heitkogustest alates 2034. aastast (artikkel 12a). Erandina peaks asjakohaseid samaväärseid meetmeid rakendavatel liikmesriikidel olema õigus ajutiselt sellest kohustusest loobuda. Äärepoolseimate piirkondade käitistele on lisatud vabatahtlik ajaliselt piiratud erand kuni 31. detsembrini 2035. Selle sektori puhul liidu LHÜde üldkogusele lisatud LHÜde arv peaks olema vastavuses järkjärgulise kasutuselevõtu trajektooriga aastatel 2031–2034 (artikkel 9). Jätkuvalt

kohaldatakse seiret ja aruandlust ning ka tõendamist ja akrediteerimist (artiklid 14 ja 15). Komisjoni rakendusmääruses (EL) 2018/2066 sätestatud seire- ja aruandluseeskirjad vaadatakse võimaluste piires läbi, et neid saaks kohaldada olmejäätmete põletamise sektoris. Kaugküttes jäätmetest energia tootmisele võib eraldada tasuta LHÜsid vastavalt kaugkütet käsitlevatele sätetele. Elektritootmisele ei saa alates 2013. aastast LHÜsid tasuta eraldada. Enampakkumistulu lubatud kasutusviiside loetelu (artikli 10 lõige 3) laiendatakse, et toetada kohalikke omavalitsusi meetmete rakendamisel kooskõlas jäätmehierarhia kõrgemate astmetega. Tehnoloogia, protsessid ja tehnikad, mis otseselt vähendavad olmejäätmete põletamisega tegelevate käitiste heitkoguseid, eelkõige süsiniku kogumine, on kõlblikud saama toetust tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastust, innovatsioonifondist ja moderniseerimisfondist, et kiirendada tööstuse süsinikuheite vähendamist. Lisaks käsitletakse kaugküttes jäätmetest energia tootmist kaugküttekäitistele LHÜde tasuta eraldamist käsitlevas sättes, mida pikendatakse ajavahemikuks pärast 2030. aastat. Selleks et jälgida metaaniheidet ja soovimatut mõju, mis tuleneb kohaldamisala laiendamisest nii, et see hõlmab täielikult tavajäätmete põletamist ja koospõletamist, tuleks seni, kuni ELi HKSi on täielikult laiendatud olmejäätmete põletamisest tulenevale heitele, kohaldada seiret ja aruandlust ning tavajäätmete prügilasse ladestamise tõendamist ja akrediteerimist. Selleks lisatakse ettepanekuga I lisasse uue tegevusena tavajäätmete kõrvaldamine või taaskasutamine prügilates seire, aruandluse ja kontrolli eesmärgil kooskõlas HKSi direktiivi artiklitega 14 ja 15. Seire- ja aruandluseeskirjade väljatöötamisel tuleks kaaluda tulevast parimat võimalikku tehnikat prügilate jaoks, et tagada regulatiivne järjepidevus ja keskkonnavaline terviklikkus, ning need eeskirjad peaksid põhinema terviklikul prügilaregistril, et vältida kõrvalehoidmist ja tagada tõhusus. Lisatakse aruandlus- ja läbivaatamisklausel (artikli 30 lõige 9), et jälgida prügilatest pärit metaaniheidet, võtta arvesse jäätmete kõrvalesuunamise asjakohaseid suundumusi, mis on vastuolus jäätmehierarhiaga, ning hinnata, kas on asjakohane laiendada ELi HKSi prügilatest pärit heitele. Lõpuks muudetakse I lisa punkti 5, et jätta välja olmejäätmete põletamise üksuste väljajätmine, mis tuleks lisada käitise loale, kui asjaomase tegevuse võimsuse künnisväärtus on ületatud. Välja tuleks jätta ohtlike jäätmete põletamise rajatised ja üksused.

- **Süsiniku ajutine kogumine ja kasutamine:** jäätmete põletamise lisamine tähendab, et süsiniku kogumise ja kasutamise toote olelusringi enamiku etappide suhtes, millest võib eralduda seonduvat süsinikku, kohaldatakse nüüd süsiniku hinnastamist. See võimaldab arvestada heitkoguseid kohas, kus need toodetest vabanevad, mitte kogumiskohas, vältides seeläbi heitkoguste topeltarvestuse ja alaarvestuse ohtu. Selle tulemusena lükatakse juhtudel, kui süsinikdioksiidi kogutakse ajutiselt vahe- või lõpptoodetes, millest süsinik ELi HKSiiga juba hõlmatud tegevustes (nt põletatud plastijäätmed) eeldatavasti uuesti eraldub, HKSi direktiivi artikli 12 lõikega 3b LHÜde tagastamise kohustus edasi seniks, kuni CO₂ vabaneb protsessi käigus, mis on loetletud HKSi direktiivi I lisas (järgnev etapp). Ettepanekuga antakse komisjonile õigus koostada loetelu toodetest, millest eeldatavasti eraldub uuesti süsinikku HKSiiga juba hõlmatud tegevustes. Erandina võetakse sünteetilistes kütustes sisalduvat kogutud süsinikku arvesse kohas, kus kütuseid turustatakse tarbimiseks (kesketapp), mitte kohas, kus kütused põletatakse tööstusrajatistes või transpordisektoris. Täpsemalt oleks uus arvestuspunkt kütuste turustamise

koht, mille kohta on I lissasse lisatud uus tegevus. Lisaks tuleks süsinikdioksiidi kogumise ja kasutamise ahela kõigi süsinikdioksiidi heitkoguste täieliku hõlmamise tagamiseks laiendada I lissas esitatud HKSi kohaldamisala nii, et see hõlmaks süsiniku kogumist kasutamiseks (praegu on hõlmatud ainult kogumine säilitamise eesmärgil), kogutud süsiniku töötlemist, veeldamist ja sarnaseid teenuseid ning kogutud süsiniku transporti kasutamise kohta (praegu hõlmab see ainult transporti säilitamise eesmärgil).

- **Kohaldamisala, lubade andmist ja aruandlust käsitlevate kehtivate normide täpsustamine:** tehakse ettepanek muuta uue osaleja määratlust, et tagada täielik kooskõla komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2019/331⁴¹ artikli 2 punktis 1 esitatud tegevkäitise määratlusega ning viia seeläbi määratlus vastavusse tavaga ja lahendada probleem, et 18 kuu jooksul ei kehti kahest määratlusest kumbki. Ettepanekus täpsustatakse HKSi direktiivi I lisa kohase tegevuse „Vesiniku (H₂) ja sünteesigaasi tootmine tootmisvõimsusel üle 5 tonni päevas“ ulatust ja määratlust. Ettepanekuga antakse komisjonile õigus võtta vastu rakendusakte, millega kehtestatakse ELi tasandil horisontaalsed miinimumeeskirjad kasvuhoonegaaside heite lubade andmise, tühistamise ja peatamise kohta, et luua võrdsemad tingimused kõigis liikmesriikides, lahendada rakendamisprobleemid ja tagada selged eeskirjad seoses käitistele uue osaleja või tegevkäitise staatuse määramisega ELi HKSi. Lisaks sisaldab ettepanek muudatusi, et täpsustada õiguslikku alust ning HKSi direktiivi artikli 10 lõike 5 ja artikli 21 kohaste aruandlusmenetluste koordineerimist.
- **ELi HKSi nõuetekohase toimimise ja juhtimise rahastamine:** selliste tingimuste kehtestamine, mis võimaldavad võtta kasutusele tulu, et rahastada ELi HKSi nõuetekohast toimimist ja juhtimist, sealhulgas liidu registri (artikkel 19) nõuetekohast tegevust, toimimist ja turvalisust ning LHÜde tasuta eraldamiseks vajalike investeeringute tingimuslikkuse eeskirjade rakendamist.

Turustabiilsusreservi otsuse peamised elemendid, mida muudetakse, on järgmised.

- Lisaks kehtetuks tunnistamise mehhanismi (COM(2026) 153 final⁴²) kavandatud väljajätmisele esitatakse käesolevas ettepanekus integreeritud muudatuste pakett, et muuta turustabiilsusreservi parameetrid aja jooksul dünaamiliseks. Eesmärk on võtta arvesse kahanevat piirmäära ja tagada reservi jätkuv vastupidavus, et säilitada likviidsus.
- Esiteks tehakse ettepanek muuta aja jooksul ülemist ja alumist künnist ning vabastatavat kogust (artikli 1 lõiked 5 ja 6), vähendades neid alates 2029. aastast igal aastal 4 %. Nende väärtuste täpsed summad on ümardatud lähima miljonini ja täpsustatud turustabiilsusreservi otsuse I lissas.
- Teiseks muudetakse ettepanekuga LHÜde vabastamist.

⁴¹ Komisjoni 19. detsembri 2018. aasta delegeeritud määrus (EL) 2019/331, millega määratakse kindlaks üleliidulised üleminekueeskirjad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a kohaste lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamiseks ühtlustatud viisil (ELT L 59, 27.2.2019, lk 8–69, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2019/331/oj).

⁴² Menetlus 2026/0085/COD, Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega muudetakse otsust (EL) 2015/1814 seoses turustabiilsusreservis hoitavate lubatud heitkoguse ühikute kehtetuks tunnistamise lõpetamisega.

- Sellega luuakse alates 2028. aastast alumine puhver (artikli 1 lõige 5), mis kajastab 2023. aasta läbivaatamise käigus kehtestatud ülemise puhvri loogikat. Praegune alumine künnis on 400 miljonit eurot ja praegune vabastamismäär on 100 miljonit eurot. See tähendab, et alumise puhvri väärtus on 300 miljonit LHÜd. Kui ringluses olevate LHÜde koguarv jääb alumise künnise ja alumise puhvri vahele, arvutatakse turustabiilsusreservist vabastatavate LHÜde kogus kui „alumine künnis – ringluses olevate LHÜde koguarv“, selle asemel et vabastada kehtivate eeskirjade alusel kindlaksmääratud kogus 100 miljonit. Kui ringluses olevate LHÜde koguarv on alumisest puhvrist väiksem, vabastatakse turustabiilsusreservist 100 miljonit.
- Tehakse ettepanek vähendada alates 2029. aastast alumist künnist (400 miljonit) ja alumist puhvrit (300 miljonit) ning reservist vabastatavate LHÜde kogust (100 miljonit LHÜd) kindlaksmääratud igaaastase vähendamise võrra, st 4 % aastas, kui ringluses olevate LHÜde koguarv jääb allapoole alumist puhvrit.
- Kolmandaks vähendatakse reservi lisamise määra alates 2028. aastast 24 %-lt 12 %-le (artikli 1 lõige 5). See tähendab, et ülejäägi korral jaotatakse tulevased sissetulevad kogused pikemale ajavahemikule. Võttes arvesse kahanevat piirmäära ja turu tulevast pingelisust, on kasulik jaotada sissetulevad kogused pikemale ajavahemikule. Sellest tulenevalt tuleb ülemise puhvri künnist alandada 947 miljonini, et kajastada vähendatud reservi lisamise määra.
- Neljandaks tehakse ettepanek muuta lennunduse arvessevõtmist ringluses olevate LHÜde koguarvu arvutamisel. Praegu on artikli 1 lõikes 4a nõutud, et arvutustes võetaks arvesse lennunduse netonõudlust alates 2024. aastast. Seda artiklit muudetakse, et lisada ringluses olevate LHÜde koguarvule lennunduse netonõudluse kumulatiivne mõju aastatel 2012–2023. Seda kohaldatakse alates 2028. aastast, ja võttes 2027. aasta ringluses olevate LHÜde koguarvu arvutamisel arvesse lennunduse kumulatiivset nõudlust alates 2012. aastast, vähendatakse seda 173 miljoni LHÜ võrra. See muudab turustabiilsusreservi reageerimisvõimelisemaks ja toob kaasa LHÜde varasema vabastamise.

Meretranspordi heitkoguste seire, aruandluse ja kontrolli määruse ning algatuse „FuelEU Maritime“ määruse peamised muudatused on järgmised.

- Ettepaneku eesmärk on lihtsustada seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemi /HKS-i ja algatuse „FuelEU“ kohaseid kohustusi täitvate käitajate tegevust, ühendades asjakohased seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemi nõuete täitmise tsüklid ning vähendades olemasolevat dubleerimist ja lahknevusi. See nõuab seire-, aruandlus- ja kontrollimääruse kohaldamisala laiendamist (muudetud artikkel 2), et see hõlmaks lisaks kasvuhoonegaaside heitekoguste ja energiatõhususe andmetele ka energiatarbimist, ning seire- ja aruandlusnõuete ajakohastamist (muudetud artiklid 9 ja 10), et tagada kõigi asjakohaste andmete kogumine sama seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemi raames.
- Kavandatud muudatustega tehakse vastavad muudatused seirekava sisus ja selle esitamise korras (muudetud artikkel 6) ning heitearuandes (muudetud artikkel 11). Sellest tulenevalt peavad ettevõtjad lisama kogu vajaliku teabe ühte dokumenti ja esitama selle ühtses töövoos, et täita nii seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemi /HKS-i kui ka algatuse „FuelEU“ kohaseid seire-, aruandlus- ja kontrollinõudeid.

- Ettepanekuga muudetakse kontrollinorme, et laiendada määrust nii, et see hõlmaks energiatarbimist ja sellest tulenevaid uusi aruandlusnõudeid (muudetud artiklid 13–16). Komisjonile käesoleva määrusega antud kontrolli- ja akrediteerimisnormidega seotud volitusi tuleks rakendada, et luua seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemi, HKSi ja algatuse „FuelEU Maritime“ raames kohaldatav ühtne akrediteerimis- ja kontrolliraamistik.
- Lisaks antakse ettepanekuga komisjonile õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte, millega muudetakse seiremeetodeid ja -norme, et need vastaksid määruse laiendatud kohaldamisalale, kuna energiatarbimise hõlmamiseks lisatakse uusi andmepunkte (muudetud artikkel 5).
- Seire-, aruandlus- ja kontrollimääruse kavandatud muudatused nõuavad sellest tulenevaid muudatusi FuelEU määruses, eelkõige seetõttu, et seire ja aruandluse ühekordsuse põhimõtet rakendatakse täielikult seire-, aruandlus- ja kontrollinõuete täitmise ühise tsükli kaudu.
- Samuti lisatakse ettepanekuga uus artikkel 4a, et selgitada seire-, aruandlus- ja kontrollikohustuste eest vastutava haldava asutuse rolli ning luua jaotusmehhanism kõigi seire-, aruandlus- ja kontrollimääruse kohaldamisalasse kuuluvate laevandusettevõtjate jaoks, et veelgi suurendada seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemi töökindlust.
- Ettepaneku eesmärk on ka tugevdada võrdseid tingimusi, laiendades sihipäraselt ELi HKSi kohaldamisala teatavatele laevakategooriatele (seire-, aruandlus- ja kontrollimääruse muudetud artikkel 2). Selline sihipärane laiendamine eeldab komisjonile delegeeritud volituste ja rakendamisoluliste andmist, et sätestada asjakohased seire- ja aruandluseeskirjad (seire-, aruandlus- ja kontrollimääruse muudetud artiklid 5, 6 ja 11).
- Ettepanek sisaldab kohandatud norme, et tugevdada kaitsemeetmeid avameretoimingutes osalevate või neid toetavate laevade nõuetest kõrvalehoidmise riski vastu. Need kohandatud normid nõuavad seire-, aruandlus- ja kontrollimääruse kohaldamisala muutmist (seire-, aruandlus- ja kontrollimääruse muudetud artikkel 2), uute mõistete lisamist (seire-, aruandlus- ja kontrollimääruse muudetud artikkel 3) ning avamerelaevade loetelu väljajätmist (seire-, aruandlus- ja kontrollimääruse muudetud I lisa). Ettepanekuga antakse komisjonile õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte, et sätestada asjakohased seire- ja aruandluseeskirjad (seire-, aruandlus- ja kontrollimääruse muudetud artiklid 5, 6 ja 11).

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV,

millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ ja otsust (EL) 2015/1814 seoses konkurentsivõime edendamise ja süsinikuheite kulutõhusa vähendamisega

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 192 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust¹,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust²,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) 12. detsembril 2015. aastal ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni alusel vastu võetud Pariisi kokkulepe³ (edaspidi „Pariisi kokkulepe“) jõustus 4. novembril 2016. Pariisi kokkuleppe osalised leppisid kokku hoida maailma keskmise temperatuuri tõus tööstusajastueelse tasemega võrreldes oluliselt alla 2 °C ning teha jõupingutusi temperatuuri tõusu piiramiseks 1,5 °C-ni võrreldes tööstusajastueelse tasemega.
- (2) Kiireloomuline vajadus jätkata jõupingutusi Pariisi kokkuleppe 1,5 °C eesmärgi saavutamiseks on muutunud pakilisemaks pärast valitsustevahelise kliimamuutuste eksperdirühma kuuendas hindamisaruandes esitatud järeldusi, mille kohaselt saab globaalne soojenemine piirduda 1,5 °C-ga üksnes juhul, kui ülemaailmseid kasvuhoonegaaside heitkoguseid hakatakse sellel kümnendil viivitamata oluliselt ja püsivalt vähendada.
- (3) 5. novembril 2025 esitas liit oma riiklikult kindlaksmääratud panuse pärast selle heakskiitmist nõukogus ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsile. Riiklikult kindlaksmääratud panuses märgitakse, et pärast liidu 2040. aasta kliimaeesmärgi kehtestamist ja kooskõlas kavandatud läbivaatamisega valmistab komisjon ette kliimapoliitika struktuuri 2030. aasta järgseks ajaks ning koostab ettepanekud poliitikaraamistiku kohta, mida on vaja 2040. aasta eesmärgi õiglaseks ja kulutõhusaks saavutamiseks.
- (4) Riiklikult kindlaksmääratud panuse koostamisel lähtuti sellise poliitilise arutelu tulemustest, mis algatati komisjoni 6. veebruari 2024. aasta teatisega „Meie tuleviku kindlustamine. Euroopa 2040. aasta kliimaeesmärk ja tee kliimaneutraalsuse

¹ ELT C, , lk .

² ELT C, , lk .

³ ELT L 282, 19.10.2016, lk 4.

saavutamiseni 2050. aastaks, ehitades üles kestliku, õiglase ja jõuka ühiskonna“,⁴ mis põhines ulatuslikul mõjuhinnangul ja avaliku konsultatsiooni käigus kogutud sidusrühmade seisukohtadel. See mõjuhinnang on käesolevat direktiivi toetava mõjuhinnangu alus.

- (5) Konkurentsivõime kompassis⁵ ja puhta tööstuse kokkuleppes⁶ on kindlaks määratud jätkuv süsinikuheite vähendamine ja kiirendatud ringsus, mis on olulised elemendid, et veelgi vähendada Euroopa sõltuvust fossiilkütustest ning suurendada majanduse konkurentsivõimet ja vastupanuvõimet, määraes ühtlasi kindlaks suuna ELi heitkogustega kauplemise süsteemi (HKS) kohandamiseks muutuva geomajandusliku olukorra ja ning säilitades samal ajal põhialused.
- (6) Kiiresti muutuv geopoliitiline olukord rõhutas veelgi enam seda, kui oluline on täita puhta tööstuse kokkulepet, et suurendada ressurssidega kindlustatust ja tegeleda Euroopa sõltuvusega imporditud fossiilkütustest, mis on kõrgemate ja volatiilsemate energiahindade peamine põhjus. Konfliktid Ukrainas ja Lähis-Idas seavad Euroopa Liidu taas silmitsi volatiilsete ja tõusvate energiahindadega, sest Euroopa sõltub imporditud fossiilkütustest, mis kahjustab Euroopa tööstuse konkurentsivõimet. ELi HKS peaks jätkuvalt olema tugev, prognoositav ja eesmärgipärane süsinikuheite vähendamise tõukejõud, mis vähendab ELi sõltuvust fossiilkütuste impordist ja tugevdab tema vastupanuvõimet, edendades samal ajal investeringuid puhtale energiale üleminekusse, st omamaistesse taastuvatesse energiaallikatesse ning muudesse süsinikuheiteta ja vähese süsinikuheitega energiaallikatesse.
- (7) Euroopa Ülemkogu kutsus oma 19. märtsi 2026. aasta järeldustes⁷ komisjoni üles esitama hiljemalt 2026. aasta juuliks ELi HKS-i läbivaatamise tulemused, et vähendada süsiniku hinna volatiilsust ja leevendada selle mõju elektri hindadele, sealhulgas seonduvatele tarneahela kuludele, ning tegevuste ümbersuunamisele, säilitades samal ajal HKS-i olulise rolli kliimapöördes ja energiasüsteemi ümberkujundamises süsinikuheite turupõhise hinnasignaali kaudu, mis hoogustab investeringuid ja innovatsiooni. Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon allkirjastasid tegevuskava „Üks Euroopa, üks turg“, milles seati 2027. aasta esimeseks kvartaliks eesmärk leppida kokku ELi HKS-i läbivaatamisega.⁸
- (8) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1119⁹ on liit seadnud eesmärgi saavutada hiljemalt 2050. aastaks kogu majandust hõlmav kliimanetraalsus ja seejärel saavutada negatiivsed heitkogused. Kõnealusel määruses on ka sätestatud, et komisjon püüab viia kõik tulevased kavandatavad meetmed ja seadusandlikud ettepanekud, sealhulgas eelarveettepanekud, kooskõlla kõnealusel määruse eesmärkidega ning esitab

⁴ COM(2024) 63 final.

⁵ Komisjoni 29. jaanuari 2025. aasta teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi konkurentsivõime kompass“ (COM(2025) 30 final).

⁶ Komisjoni 26. veebruari 2025. aasta teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Puhta tööstuse kokkulepe – konkurentsivõime ja süsinikuheite vähendamise ühtne tegevuskava (COM(2025) 85 final).

⁷ Euroopa Ülemkogu 19. märtsi 2026. aasta järeldused EUCO 1/26 CO EUR 1 CONCL 1.

⁸ Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni tegevuskava „Üks Euroopa, üks turg“.

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimanetraalsuse saavutamise raamistik ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999 (Euroopa kliimamäärus) (ELT L 243, 9.7.2021, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1119/oj>).

kooskõla puudumise korral põhjendused kõnealustele ettepanekutele lisatud mõjuhinnaangus.

- (9) Määrusega (EL) 2021/1119, mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2026/667,¹⁰ on kehtestatud liidu siduv eesmärk vähendada 2040. aastaks kasvuhoonegaaside netoheidet (heide pärast süsiniku eemaldamise mahaarvamist) 90 % võrreldes 1990. aasta tasemega. See eesmärk hõlmab võimalust kasutada alates 2036. aastast piiratud koguses kvaliteetseid rahvusvahelisi ühikuid, et anda piisav panus 2040. aasta eesmärgi saavutamisse. See kogus võib olla kuni 5 % ELi 1990. aasta kasvuhoonegaaside netoheidest, mis vastab kasvuhoonegaaside netoheidete vähendamisele liidus 2040. aastaks vähemalt 85 % võrreldes 1990. aasta tasemega. Kooskõlas määruse (EL) 2021/1119 artikli 4 lõike 5 punktiga a võib kaaluda katseperioodi aastatel 2031–2035.
- (10) Määrusega (EL) 2021/1119 kehtestatud heitkoguste vähendamise saavutamisele peavad kaasa aitama kõik majandussektorid. Seepärast tuleks ELi HKSi eesmärki kohandada, et see oleks kooskõlas kogu majandust hõlmava kasvuhoonegaaside netoheidete vähendamise 2040. aasta eesmärgiga, 2050. aastaks kliimaneutraalsuse saavutamise eesmärgiga ja eesmärgiga saavutada pärast seda negatiivsed heitkogused, nagu on sätestatud määruses (EL) 2021/1119.
- (11) Pariisi kokkuleppe kohane liidu ja liikmesriikide riiklikult kindlaksmääratud panus hõlmab lennundusest tulenevaid heitkoguseid, mille suhtes kohaldatakse tõhusat süsiniku hinnastamist ELi HKSi kaudu, mis kuni 31. detsembrini 2026 hõlmab ainult Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) siseseid lende ning Šveitsi ja Ühendkuningriiki suunduvaid lende. Riiklikult kindlaksmääratud panuses märgitakse, et mis tahes laiem kohaldamisala tuleneks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ¹¹ muutmisest käesoleva direktiivi alusel. Lennundusest tulenevad heitkogused eeldatavasti suurenevad, välja arvatud juhul, kui suurendatakse alternatiivkütuste kasutamist. Alates 2027. aastast ELi HKSigas hõlmatud täiendavaid lennundusest tulenevaid heitkoguseid ei tohiks veel liidu ja liikmesriikide riiklikult kindlaksmääratud panusesse lisada ning neid ei tohiks käsitada heitkogustena määruse (EL) 2021/1119 tähenduses.
- (12) ELi HKS peaks lisaks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/2405¹² kohastele siduvatele seadusandlikele volitustele täiendavalt toetama kestlike lennukikütuste kasutamist, olenemata sellest, et need volitused kehtivad isegi ilma ELi HKSi toetuseta. Seepärast tuleks direktiivi 2003/87/EÜ artikli 3c lõike 6 kohaselt kestlike lennukikütuste ja muude lennukikütuste, mis ei ole saadud fossiilkütustest, kasutamiseks reserveeritud lubatud heitkoguse ühikute (edaspidi „LHÜd“) kättesaadavust pikendada kuni 2040. aastani. Selleks et võimaldada mehhanismi rakendamiseks pikemat ajavahemikku, tuleks katta väiksem osa hinnavahest. Samuti tuleks võrdselt kohelda kõiki jõuseadmeid ning elektrifitseerimist. ELi HKSi geograafilise kohaldamisala laiendamine lennunduse puhul koos õhusõiduki

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2026. aasta määrus (EL) 2026/667, millega muudetakse määrust (EL) 2021/1119 seoses liidu 2040. aasta kliimaalase vahe-eesmärgi kehtestamisega (ELT L, 2026/667, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2026/667/oj>).

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/87/EÜ, millega luuakse ühenduses kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ (ELT L 275, 25.10.2003, lk 32, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2003/87/oj>).

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. oktoobri 2023. aasta määrus (EL) 2023/2405, milles käsitletakse võrdsete võimaluste tagamist säästva lennutranspordi jaoks (ELT L, 2023/2405, 31.10.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2405/oj>).

käitajatele eraldatavate LHÜde üldkoguse vastava suurendamisega võimaldab suurendada alternatiivsete jõuseadmete ja kütuste toetamiseks eraldatavate LHÜde arvu.

- (13) Hoolimata sellest, et süsiniku hinnastamise kohaldamisala laiendatakse alates 2029. aasta jaanuarist ainult osaliselt, tuleks HKSi toetust alternatiivsetele jõuseadmetele ja kütustele siiski laiendada kõigile alates sellest kuupäevast väljuvatele lendudele. Sellega säilitatakse võrdne kohtlemine kõigil marsruutidel, mis väljuvad mis tahes Euroopa Majanduspiirkonna lennuväljalt, ning stimuleeritakse nimetatud jõuseadmete ja kütuste kiiret kasutuselevõttu.
- (14) Selleks et vähendada lennunduse kogumõju kliimale, tuleks direktiivi 2003/87/EÜ artikli 3c lõikes 6 osutatud toetusmehhanismi raames toetada ka kulutõhusaid lähenemisviise. Kondensatsioonijälgede prognoosimise mudelite kasutamine kondensatsioonijälgede kulutõhusa vähendamise toetamiseks täiendab odavalt muid selle mehhanismiga toetatavaid lähenemisviise. See peaks tuginema piiratud osale LHÜde arvust, mis on reserveeritud artikli 3c lõikes 6 sätestatud eesmärkidel. Mehhanism peaks täiendama kõnealuse direktiivi artikli 14 lõike 5 kohast lennunduse muu kui CO₂ heitega seotud mõju seire-, aruandlus- ja kontrolliraamistikku.
- (15) Selleks et premeerida kõige tõhusamaid käitisi, on asjakohane pikendada võimalust, et käitised, mis varem kuulusid ELi HKSi selliste põletusseadmete käitamise tõttu, mille summaarne nimisoojusvõimsus on üle 20 MW, ning mis muudavad kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks oma tootmisprotsesse ja ei vasta seetõttu enam kõnealusele künnisele, kuuluvad pärast tootmisprotsesside muutmist jätkuvalt ELi HKSi kuni kahe järgneva LHÜde tasuta eraldamise viieaastase ajavahemiku lõpuni.
- (16) Ärilendude puhul peaks LHÜde reserveeritud kogus olema kättesaadav üksnes elektri või vesiniku jõul töötavate õhusõidukite korral. Selleks et tagada ühetaolised tingimused reserveeritud LHÜde eraldamiseks vastavalt direktiivi 2003/87/EÜ artikli 3c lõikele 6, tuleks komisjonile anda rakendamislubadused, et võtta vastu loetelu õhusõidukitest, mida käsitatakse äriõhusõidukitena. Selliseid lubadusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011¹³.
- (17) Tagamaks, et käitistel on igal direktiivi 2003/87/EÜ artiklis 11 osutatud viieaastasel ajavahemikul pidevalt kas uue osaleja või tegevkäitise staatus, on vaja kõnealuse direktiivi kohane uue osaleja määratlus läbi vaadata. Täpsemalt on probleem selles, et lugedes direktiivi 2003/87/EÜ artikli 3 punktis h sätestatud uue osaleja määratlust koostöös komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2019/331¹⁴ artikli 2 punktis 1 sätestatud tegevkäitise määratlusega, on iga tasuta eraldamise ajavahemiku lõpus 1,5-aastane ajavahemik, mis algab kolm kuud enne järgmise ajavahemiku loetelu esitamist vastavalt direktiivi 2003/87/EÜ artikli 11 lõikele 1 ning mille jooksul kumbagi neist kahest määratlusest ei kohaldata. Seepärast tuleks „uue osaleja“ määratlus läbi vaadata, et viia see kooskõlla praeguse tavaga, mille kohaselt käsitatakse käitist tegevkäitiseks üksnes siis, kui see on kantud direktiivi 2003/87/EÜ artikli 11 lõike 1

¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamislubade teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13–18, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj>).

¹⁴ Komisjoni 19. detsembri 2018. aasta delegeeritud määrus (EL) 2019/331, millega määratakse kindlaks üleliidulised üleminekueeskirjad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a kohaste lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamiseks ühtlustatud viisil (ELT L 59, 27.2.2019, lk 8–69, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2019/331/oj).

kohaselt asjaomase ajavahemiku kohta esitatud loetellu. Sellest tulenevalt tuleks käitist, mis saab loa esimest korda ajavahemiku jooksul, mis algab kolm kuud enne artikli 11 lõike 1 kohase loetelu esitamise kuupäeva ja lõpeb LHÜde tasuta eraldamiseks ette nähtud vastava viieaastase ajavahemiku viimase aasta 31. detsembril, käsitada sellel ajavahemikul uue osalejana. Olukorras, kus käitis saab esimest korda kasvuhoonegaaside heiteloat, mis seejärel tühistatakse, ja sellele käitisele antakse samal LHÜde eraldamise ajavahemikul uus kasvuhoonegaaside heite luba, peaks käitisel olema võimalik ELi HKSiga järgmisel LHÜde eraldamise ajavahemikul uuesti ühineda üksnes siis, kui ta on kohaldatava määratluse kohaselt uus osaleja või tegevkäitis kooskõlas direktiivi 2003/87/EÜ artikli 3 punktis h ja delegeeritud määruse (EL) 2019/331 artikli 2 punktis 1 sätestatud asjakohaste määratlustega.

- (18) Liit peab saavutama kliimaneutraalsuse hiljemalt 2050. aastaks ja kõik majandussektorid, sealhulgas meretransport, peavad aitama saavutada määрусega (EL) 2021/1119 kehtestatud heitkoguste vähendamise vastavalt oma ajakohastatud riiklikult kindlaksmääratud panusele. Meretranspordi lisamine ELi HKS-i alates 2024. aastast tagab, et sektor panustab õiglaselt liidu kliimaeesmärkide ja Pariisi kokkuleppe eesmärkide saavutamisse. Rahvusvaheline Mereorganisatsioon (IMO) võttis 2023. aastal vastu strateegia laevanduse süsinikuheite vähendamiseks¹⁵ „2050. aastaks või selle paiku“ ning leppis kokku keskpika perioodi meetmete väljatöötamises selle rakendamiseks, kaaludes nii tehnilisi kui ka majanduslikke elemente hõlmavaid võimalikke meetmeid. Sellise üleilmse meetme vastuvõtmine ja rakendamine, millega kehtestatakse meretranspordist tulenevale kasvuhoonegaaside heitele hind paralleelselt ELi HKSiga, tooks kaasa laevandusettevõtjate topeltmaksete ohu. Kui IMO võtab vastu üleilmse turupõhise meetme meretranspordist tuleneva kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks, tuleks direktiivi 2003/87/EÜ meretranspordi tegevusalasid käsitlevad sätted läbi vaadata. Selleks peaks komisjon esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule 18 kuu jooksul pärast sellise meetme vastuvõtmist ja enne selle toimima hakkamist aruande. Komisjon peaks selles aruandes analüüsima kõnealust üleilmset turupõhist meedet seoses selle eesmärkidega, pidades silmas Pariisi kokkuleppe eesmarke, selle üldist keskkonnaalast terviklikkust, sealhulgas võrreldes direktiivi 2003/87/EÜ sätetega, mis hõlmavad meretransporti, ning kõiki küsimusi, mis on seotud ELi HKS-i ja kõnealuse meetme sidususega, sealhulgas topeltmaksete vältimisega. Asjakohasel juhul ja selleks, et vältida topeltmaksete ohtu, tagades samal ajal, et ei toimu keskkonnaalast tagasilangust, tuleks kaasnevas seadusandlikus ettepanekus ette näha IMO mahaarvamismehhanism, mille kohaselt on asjakohane lubada laevandusettevõtjatel tagastada vähem LHÜsid kui nende tõendatud heitkogused, niivõrd kui need heitkogused on IMO meetme alusel ka tegelikult hinnastatud. Selleks et võtta arvesse liidu võimalikku rolli meretranspordi süsinikuheite vähendamiseks tehtavate laiemate rahvusvaheliste jõupingutuste toetamisel, tuleks kaasnevas seadusandlikus ettepanekus ette näha meede, mille kohaselt reserveeritakse LHÜd kõige vähem arenenud riikide ja väikeste arenevate saareriikide toetamiseks.
- (19) Meretranspordi süsinikuheite vähendamise toetamiseks on jätkuvalt vaja märkimisväärsed investeeringuid, sealhulgas investeeringuid laevastiku moderniseerimisse ja puhta tehnoloogia kasutuselevõttu. Samal ajal kannavad liikmesriigid, kus laevandusettevõtjate kontsentratsioon on elanikkonnaga võrreldes eriti suur, jätkuvalt proportsionaalselt suuremaid halduskulusid ELi HKS-i

¹⁵ 1. lisa, resolutsioon MEPC.377(80), vastu võetud 7. juulil 2023, IMO laevade kasvuhoonegaaside heite vähendamise 2023. aasta strateegia.

rakendamisel, et toetada meretranspordi süsinikuheite vähendamist, sealhulgas toetades kapitaliinvesteeringuid meretranspordisektorisse, kaasa arvatud sadamatesse ja laevandusettevõtjatesse, ning kestlike kütuste ja jõuseadmete kasutamist. Direktiivi 2003/87/EÜ artikli 3ga lõike 3 teises lõigus sätestatud LHÜde ajutine eraldamine aitab neid eesmäärke toetada, kasutades vastavat enampakkumistulu kooskõlas käesoleva direktiiviga. Seepärast on asjakohane pikendada selle kohaldamist kuni 31. detsembrini 2038. Komisjon peaks 30. septembriks 2035 hindama, kas edasine pikendamine on põhjendatud.

- (20) Meretranspordisektori süsinikuheite vähendamiseks on oluline saavutada üleminek fossiilkütuste kasutamisel ja parandada energiatõhusust. Seda üleminekut takistavad siiski märkimisväärsed hinnaerinevused tavapäraste fossiilkütuste ja kestlike laevakütuste vahel ning heiteta jõuseadmete, näiteks elektri- ja tuuleenergial põhinevate jõuseadmete kasutuselevõtu tempo. Seepärast on soovitatav toetada varajasi tegutsejaid, et vähendada liidus meretranspordisektori süsinikuheite vähendamisse tehtavate investeeringutega seotud riske. Seega tuleks ajavahemikul 1. jaanuarist [2028/ esimene aasta pärast käesoleva direktiivi jõustumist] kuni 31. detsembrini 2040 reserveerida 110 miljoni LHÜ eraldamine laevandusettevõtjatele läbipaistval, võrdsel ja mittediskrimineerival alusel, et katta osa tavapäraste fossiilkütuste ja nõuetele vastavate kestlike laevakütuste hinnaerinevusest ning kõik või osa lisakuludest, mis tekivad nõuetele vastavate heiteta jõuseadmete ja nõuetele vastavate kestlike laevakütuste kasutamiseks vajaliku tehnoloogia kasutuselevõtul ja käitamisel, kui selliste kütuste kasutamine on tõendatud. Kui laevandusettevõtjale eraldatakse selle reservi raames LHÜsid, peaks laevandusettevõtja sellist eraldamist arvesse võtma, kui ta kavatseb kanda LHÜde tagastamisest tulenevad kulud üle teisele üksusele kooskõlas direktiivi 2003/87/EÜ artiklis 3gc sätestatud hüvitamismehhanismiga. Näiteks võib lepingupõhiste kokkulepetega ette näha eraldatud LHÜde ülekandmise laevandusettevõtjalt teisele üksusele. Komisjonile tuleks anda õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada direktiivi 2003/87/EÜ kõnealuse reservi kohaldamiseks vajalike üksikasjalike normidega, ning võtta vastu rakendusakte, et kehtestada loetelud liiduvälistest sadamatest ja kolmandatest riikidest, mille suhtes tuleks kohaldada erandit päritolunõuetest.
- (21) Komisjon peaks hindama artikli 3gaa alusel loodud reservi toimimist, võttes arvesse kestlike laevakütuste ja heiteta alternatiivsete jõuseadmete tehnoloogilise ja kaubandusliku küpsuse arengut.
- (22) Laevandusettevõtjate nõuetest kõrvalehoidmine on problemaatiline, eelkõige seetõttu, et see võib kahjustada ELi HKSi keskkonnaalast terviklikkust. Selleks et vähendada riski, et konteinerilaevad külastavad nõuetest kõrvalehoidmise eesmärgil väljaspool liitu asuvaid sadamaid ja viivad konteinerite ümberlaadimise väljapoole liitu, on direktiiviga 2003/87/EÜ ette nähtud, et mõiste „külastatav sadam“ määratlusest jäetakse välja konteinerilaevade peatused konteinerite ümberlaadimisega tegelevas naabersadamas, mis on kindlaks määratud kõnealuse direktiivi artikli 3ga lõike 2 kohaselt vastu võetud rakendusaktides. Kriteerium, mis on seotud sadamas toimuva konteinerite ümberlaadimise osakaaluga, ei pruugi siiski piisavalt hõlmata väljaspool liitu asuvaid sadamaid, millel on suur potentsiaal meelitada ligi ümberlaadimistegevust liidu sadamatest ja kus konteinerite ümberlaadimine moodustab suurema osa konteinerivedudest. Seepärast on asjakohane kehtestada kõnealuseks kriteeriumiks 65 % asemel 50 %. Lisaks on asjakohane jätta külastatava sadama määratlusest välja konteinerite ümberlaadimiseks vajaliku taristuga sadamad, mis asuvad liidu vahetus läheduses, st kuni 150 meremiili kaugusel liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvast

sadamast. Meetme proportsionaalsuse ja võrdse kohtlemise tagamiseks tuleks võtta arvesse kolmandate riikide meetmeid, millel on direktiiviga 2003/87/EÜ võrdväärne mõju. See hõlmab sellise kolmanda riigi sadamaid, kellega on sõlmitud HKSide sidumise leping. Selleks et paremini arvesse võtta suuri häireid laevandusturul, mis võivad kiiresti muuta konteinerite ümberlaadimise tavaid, peaks komisjon kontrollima konteinerite ümberlaadimisega tegelevate naabersadamate loetelu korrektsust kord aastas, mitte kord kahe aasta järel. Haldustõhususe huvides peaks komisjonil siiski olema õigus võtta vastu rakendusakte, millega muudetakse konteinerite ümberlaadimisega tegelevate naabersadamate loetelu üksnes vajaduse korral, näiteks juhul, kui sadam ei vasta enam konteinerite ümberlaadimisega tegeleva naabersadama kriteeriumidele. Selleks et veelgi vähendada nõuetest kõrvalehoidmise eesmärgil väljaspool liitu tehtavate sadamakülastuste riski ja konteinerite ümberlaadimise ümberpaigutamist väljapoole liitu, on asjakohane näha ette täiendav meede. Selline meede peaks seisnema ajutises erandis direktiivi 2003/87/EÜ kohastest tagastamiskohustustest seoses selliste suurte konteinerilaevade teatava meretransporditegevusega, mis teevad pikamaareise väljaspool liitu asuvate sadamate ja liidu sadamate vahel.

- (23) Selleks et vältida või vähendada ELi HKSi nõuete täitmisega seotud kulusid, võivad avameretoimingutega tegelevad või neid toetavad laevandusettevõtjad kalduda kasutama väljaspool liitu asuvaid baase liidus asuvate baaside asemel või lisama nõuetest kõrvalehoidmiseks tehtavaid sadamakülastusi väljaspool liitu. Selleks et vähendada nõuetest kõrvalehoidmise riski ja tagada võrdsed tingimused, tuleks muuta külastatava sadama määratlust, et see hõlmaks avameretöölasiid, kus laevandusettevõtjad teostavad või toetavad avameretoiminguid, sealhulgas merepõhja ja selle aluspinnase ressursidega seotud teadusuuringuid ning avamererajatiste ja -taristu projekteerimise, kavandamise, ehitamise, käitamise, hooldamise ja kasutuselt kõrvaldamisega seotud tegevust.
- (24) Selliste laevade heitkogused, mille kogumahutavus on alla 5 000, kuid mitte alla 400, moodustavad ligikaudu 15 % direktiivi 2003/87/EÜ kohaldamisalasse kuuluvate laevade heitkogustest, kuid sellesse vahemikku kuuluvate laevade heitkoguseid tekitab suur hulk laevu. Selliste konkreetset liiki laevade heitkoguste lisamine, mille kogumahutavus on alla 5 000, kuid mitte alla 400, aitab parandada ELi HKSi tõhusust ja edendada võrdseid tingimusi laevadega, mille kogumahutavus on vähemalt 5 000, ning seetõttu tuleks need laevad lisada käesoleva direktiivi kohaldamisalasse. Komisjon peaks hiljemalt 31. detsembriks 2031 esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles ta peaks uurima alla 5 000 suuruse kogumahutavusega parvlaevade ja reisilaevade heitkoguste direktiivi 2003/87/EÜ lisamise teostatavust ning majanduslikku, keskkonnavalast ja sotsiaalset mõju.
- (25) Praegused direktiivis 2003/87/EÜ sätestatud erandid kohustusest tagastada LHÜsid jääklassi laevade, äärepoolseimaid piirkondi ja maismaa püsiühenduseta väikesaari hõlmavate reiside ning teatavate avaliku teenindamise kohustuste või avaliku teenindamise lepingute alusel osutatavate reisijateveoteenuste puhul lõpevad 31. detsembril 2030. Kuigi jääklassi laevade ning nimetatud marsruute teenindavate ja teenuseid osutavate laevastike süsinikuheite vähendamisel tehakse edusamme ning uuenduslikud tehnoloogialahendused, nagu akutoitega elektrisõidukid ja tuuleenergial põhinevad jõuseadmed, muutuvad üha elujõulisemaks, on heitkoguste vähendamise lahenduste ulatuslik kasutuselevõtt ühenduvuse seisukohast olulistel laevadel endiselt piiratud, eelkõige taristu- ja investeerimisvajaduste tõttu. Selleks et anda üleminekuks

piisavalt aega¹⁶ ning võttes arvesse vajadust tagada oluliste meretransporditeenuste territoriaalne järjepidevus, ühendatus ja taskukohasus, tuleks nende erandite kestust piiratud ajaks pikendada. Võttes arvesse jääklassi laevade süsinikuheite vähendamise seotud konkreetseid tehnilisi ja tegevuslikke probleeme, peaks komisjon enne nende laevade suhtes kohaldatava erandi aegumist vaatama läbi edusammud, mida on tehtud sobiva vähese heitega ja heiteta tehnoloogia kasutuselevõtul, ning hindama, kas on asjakohane pikendada kõnealuse erandi kehtivust kauemaks kui 31. detsembrini 2035.

- (26) Selleks et toetada ülemaailmseid kliimameetmeid ja hõlbustada kasvuhoonegaaside heitkoguste hinnastamist kolmandates riikides, tuleks kolmandatele riikidele anda toetust seoses heitkogustega, mille suhtes ei kohaldata juba direktiivi 2003/87/EÜ kohaseid tagastamiskohustusi. Komisjonil peaks olema õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte, et vajaduse korral muuta direktiivi 2003/87/EÜ artikli 3ga lõikes 1 sätestatud geograafilist kohaldamisala seoses meretranspordist tulenevate heitkogustega, mis tekivad liidu ja toetust saava kolmanda riigi vaheliste reiside ajal. Direktiivi 2003/87/EÜ täiendamiseks peaks komisjonil olema ka õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte, et kehtestada normid kõnealuse kolmandatele riikidele antava toetuse toimimise kohta. See hõlbustaks ka Ühendkuningriigiga ettevalmistatava HKSide sidumise lepingu rakendamist.
- (27) Selleks et käsitleda ebaselgeid rakendamisolukordi ja liikmesriikide erinevaid tavasid ning pakkuda vahendeid direktiivi 2003/87/EÜ pideva rikkumise käsitlemiseks, on vaja täpsustada kehtivaid norme, mis käsitlevad kasvuhoonegaaside heitelubade andmist, peatamist ja tühistamist pädevate asutuste poolt, ning neid ühtlustamise edendamiseks edasi arendada. Komisjonil peaks olema õigus võtta vastu rakendusakte, et tagada ühtlustatud tingimused direktiivi 2003/87/EÜ artikli 6 rakendamiseks seoses kasvuhoonegaaside heiteloaga andmise, peatamise ja tühistamisega pädevate asutuste poolt. Selliseid volitusi tuleks teostada kooskõlas määrusega (EL) nr 182/2011.
- (28) Direktiivi 2003/87/EÜ muudeti Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2023/959,¹⁷ laiendades direktiivi 2003/87/EÜ I lisas sätestatud tegevusala, mis puudutab kasvuhoonegaaside torutransporti nende säilitamise eesmärgil, kõigile transpordivahenditele. Selle tegevusala areng on näidanud, kui keeruline on määrata piiriülese transpordi juhtumite jaoks haldavat asutust, mistõttu on vaja täpsustada, milline liikmesriik peaks CO₂ transporditaristu käitajale lube andma. Selguse suurendamiseks ja seega lubade andmise kiirendamiseks tuleks kehtestada selge eeskiri, mida kohaldatakse kõigil juhtudel ja mille kohaselt peaks pädev asutus olema selle liikmesriigi pädev asutus, kus CO₂ kogutakse. Pädev asutus peaks vastutama selle CO₂ transpordi eest seni, kuni teises liikmesriigis asuv käitaja CO₂ kogub. Liikmesriigid, kus CO₂ veetakse ainult transiidina, ei tohiks olla seotud CO₂ transportimiseks loa andmisega.

¹⁶ Euroopa Komisjoni kliimameetmete peadirektoraat ja Ricardo, „Electric vessels and wind-assisted propulsion systems- opportunities for the EU maritime industry and value chain – Final report“ (Elektrilaevad ja tuuleenergia põhinevad jõuseadmed – võimalused ELi merendustööstusele ja väärtusahelale – lõpparuanne), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2026, <https://data.europa.eu/doi/10.2834/7505429>.

¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. mai 2023. aasta direktiiv (EL) 2023/959, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, millega luuakse liidus kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem, ja otsust (EL) 2015/1814, mis käsitleb ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi loomist ja toimimist (ELT L 130, 16.5.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2023/959/oj>).

- (29) Selleks et saavutada liidu eesmärk vähendada 2040. aastaks heitkoguseid 90 % võrreldes 1990. aasta tasemega, on vaja kohandada ELi HKSi kuuluvate sektorite heitkoguste vähendamise määra alates 2031. aastast. Seepärast tuleks kohandada direktiivi 2003/87/EÜ artiklis 9 sätestatud lineaarset vähendamistegurit.
- (30) Vähendamismäära puhul tuleks arvesse võtta ka Euroopa kliimamääruse sätteid, mis käsitlevad kvaliteetsete rahvusvaheliste ühikute kasutamist alates 2036. aastast, et anda piisav panus ELi 2040. aasta kliimaeesmärgi saavutamisse. Rahvusvahelised ühikud tuleks integreerida tulevastesse kliimaalastesse õigusaktidesse, kasutades kvaliteetseid ja usaldusväärseid ühikuid. Ühikute kasutamine peaks toetama nii liitu kui ka kolmandaid riike Pariisi kokkuleppega kooskõlas oleva kasvuhooonegaaside heitkoguste vähendamise saavutamisel. Tuleb tagada ühikute suur usaldusväärsus ja vajaduse korral võib Pariisi kokkuleppe artikli 6 lõike 4 alusel välja töötatud eeskirju täiendada. Rahvusvaheliste ühikute konkreetne roll ja kasutuselevõtt põhineb mõjuhinnangul ning sõltub liidu õigusakti väljatöötamisest, millega kehtestatakse kindlad ja ranged usaldusväärsuskriteeriumid ning muud kaitsemeetmed. Pidades silmas rahvusvaheliste ühikute ostmiseks rahastu loomist, et vähendada üldist vajadust liidusiseste meetmete järele kuni 5 protsendipunkti võrra, peaks ELi HKSi heitkoguste vähendamise eesmärk olema kooskõlas kogu ELi hõlmava üldise liidusisese eesmärgiga vähendada heitkoguseid kuni 2035. aastani 90 % ja 2036.–2040. aastal 85 %. See peaks kajastuma väiksemas ELi HKSi lineaarses vähendamisteguris alates 2036. aastast ja LHÜd tuleks panna kõrvale sellise rahvusvaheliste ühikute koguse ostmiseks, mis vastab ELi HKSi eesmärkide vähendamisele. Komisjon peaks esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande kvaliteetse ja usaldusväärse rahvusvaheliste ühikute turu arengu kohta, võttes arvesse määruses (EL) 2021/1119 sätestatud kriteeriume ning nende ühikute panust lisas loetletud tegevusalade kliimaeesmärkide saavutamisse. Selle aruande kohaselt peaks lineaarne vähendamistegur alates 2036. aastast naasma HKSi kuuluvate sektorite puhul trajektoorige, mis on kooskõlas ELi-sisese vähendamisega 90 % võrra 2040. aastaks, juhul kui kvaliteetsed ja usaldusväärsed kulutõhusad rahvusvahelised ühikud ei ole kättesaadavad.
- (31) Süsiniku eemaldamine lisatakse Euroopa kliimamäärusesse paindlikkusena, mis võimaldab ELil saavutada 2040. aasta kliimaeesmärgi kulutõhusamal viisil, kuna teatavaid heitkoguseid on kulutõhusam eemaldamise kaudu kompenseerida kui neid vähendada. Eelkõige võib see aidata kompenseerida allesjäänud kasvuhooonegaase, mida on ELi HKSi kuuluvates sektorites raske vähendada. Sellega seoses peaks ELi HKS aitama kaasa süsiniku eemaldamise kasutuselevõtule ja rahastamisele, sealhulgas seetõttu, et süsiniku eemaldamist saab saavutada tegevustega, mis on juba ELi HKSiga hõlmatud. Loobumine paindlikkusest, mida võimaldab süsiniku püsiv eemaldamine, kahjustaks keskpikas ja pikas perspektiivis ELi konkurentsivõimet ja keskkonda. Koos muude süsteemi kohandustega, nagu koguheitte piirmäär ja turustabiilsusreserv, võib süsiniku püsiva eemaldamise integreerimine aidata vähendada kulusid ja parandada likviidsust ELi HKSi, kui selle piirmäär väheneb. Süsiniku püsiva eemaldamise integreerimine võib anda ka võimaluse stimuleerida uue negatiivse heite tehnoloogia väljatöötamist ja kasutuselevõttu. Pärast 2040. aastat võib olla vaja töötada süsiniku püsiva eemaldamise saavutamiseks välja alternatiivsed või täiendavad mehhanismid, et saavutada 2050. aastaks netonullheide ja seejärel negatiivne netoheide. Artiklis 9 sätestatud piirmäära kohandamisel tuleks arvesse võtta EMP ja Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (EFTA) heitkoguseid ning liidusisese süsiniku püsiva eemaldamise integreerimist.

- (32) ELi HKSi integreerimine tugineb aluspõhimõttele, et süsiniku eemaldamise ühiku kehtetuks tunnistamisega asendatakse LHÜde tagastamine, mis kujutab endast teatava hinna maksmist ühe tonni CO₂ heite eest. Selle tulemusena saab ELi HKSi integreerida ainult süsiniku püsiva eemaldamise. Lisaks on soovitatav integreerida ELi HKSi ainult selline süsiniku eemaldamine, mille puhul jälgitakse tagasilendumist ja tagastatakse LHÜd.
- (33) Praegune süsiniku püsiva eemaldamise ja LHÜde hinnaerinevus tähendab, et süsiniku püsivat eemaldamist tuleb toetada prognoositaval viisil, tagamaks, et süsiniku eemaldamise saavutamine vastab täiendavale heiteruumile, mis on HKSi loodud LHÜde väljaandmise kaudu. Kuna tegemist on uudsete vahenditega, peab nende integreerimine kaitsma ELi HKSi ebakindluse eest ja tagama ELi HKSi heitkoguste kompenseerimiseks kasutatavate ühikute keskkonnaalase terviklikkuse. Seepärast peaks komisjon integreerima süsiniku eemaldamise ELi HKSi. Selleks tuleks ELi HKSi LHÜde üldkogust suurendada sellise arvu LHÜde võrra, mis tuleks eraldada komisjonile samaväärse koguse süsiniku püsiva eemaldamise ühikute ostmiseks, et kompenseerida uusi LHÜsid. Lineaarset vähendamistegurit ei tuleks selle LHÜde koguse suhtes kohaldada, kuna see on samaväärne süsiniku eemaldamise ühikute kogusega, mis tuleks osta. Lisaks nendele uutele LHÜdele tuleks komisjonile eraldada täiendavaid LHÜsid, et saada nende enampakkumise kaudu tulu süsiniku püsiva eemaldamise ühikute ostmiseks, võttes arvesse eeldatavat kulude erinevust LHÜde ja süsiniku eemaldamise vahel. Kui süsiniku eemaldamise rahastamiseks on vaja oodatust vähem LHÜsid, tuleks kasutamata LHÜd direktiivi 2003/87/EÜ artiklis 9 osutatud liidu LHÜde üldkoguse hulka tagasi arvata. ELi HKSi netoeesmärk on samaväärne koguheitega, millest on maha arvatud süsiniku püsiva eemaldamise ühikud, mis integreeritakse.
- (34) Selleks et käitajatel, laevandusettevõtjatel ja õhusõiduki käitajatel oleks süsiniku püsivat eemaldamist lihtsam kasutada, peaks neil olema lubatud kompenseerida oma fossiilne heide kogutud ja püsivalt säilitatud biogeense CO₂ heitega, mis on sertifitseeritud süsiniku püsiva eemaldamise ühikutena vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/3012¹⁸ alusel kehtestatud püsival liidusisesel biogeense süsiniku kogumisel ja säilitamisel (BioCCS) põhineva süsiniku eemaldamise sertifitseerimise meetodikale. Topeltarvestuse vältimiseks tuleks oma heitkoguste kompenseerimiseks kasutatavad süsiniku eemaldamise ühikud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/3012¹⁹ artiklis 12 sätestatud liidu registrist kustutada. See kompenseerimismehhanism ei tohi hõlmata negatiivse heite tekitamist ega LHÜde saamist. See peaks viima süsiniku eemaldamise ühikute ostmiseks eraldatud LHÜde ja ostetavate süsiniku eemaldamise ühikute kohandamiseni, et vältida kogu heiteruumi suurenemist üle piiri, mis kaasneb ostukava kaudu integreerimisega.
- (35) Kõigis artiklis 9 sätestatud piirmäära kohanduste, samuti liidusiseses süsiniku püsiva eemaldamise ühikute integreeritava koguse puhul tuleks arvesse võtta EMP ja Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni heitkoguseid.

¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. novembri 2024. aasta määrus (EL) 2024/3012, millega kehtestatakse liidu raamistik süsiniku püsiva eemaldamise, süsinikku siduva majandamise ja toodetes süsiniku säilitamise sertifitseerimiseks (ELT L, 2024/3012, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/3012/oj>).

¹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. novembri 2024. aasta määrus (EL) 2024/3012, millega kehtestatakse liidu raamistik süsiniku püsiva eemaldamise, süsinikku siduva majandamise ja toodetes süsiniku säilitamise sertifitseerimiseks (ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/3012/oj>).

- (36) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2024/3012 on kehtestatud raamistik süsiniku eemaldamise, toodetes süsiniku säilitamise ja süsinikupõllunduse sertifitseerimiseks liidus. Süsiniku eemaldamise ja süsinikupõllunduse sertifitseerimise raamistiku määrusega on ette nähtud süsiniku säilitamise kestuse suur läbipaistvus, sest süsinikku käsitatakse säilitatuna ainult seni, kuni tegevust jälgitakse ja selle suhtes kohaldatakse asjakohaseid vastutuseeskirju. Selleks et pidada looduspõhistest lahendustest tulenevat süsiniku säilitamist püsivaks, on vaja tagada süsinikupõllunduse piisavalt pikaajaline seire ning võtta vastutus tulevase tagasilendumise eest asjakohaselt jõustatavate finants-, institutsiooniliste ja lepinguliste mehhanismide, näiteks püsivusfondi kaudu. Seepärast peaks komisjon käesoleva direktiivi läbivaatamise raames uurima looduspõhiste lahenduste ja süsinikupõllunduse võimalikku panust süsiniku püsivasse eemaldamisse.
- (37) ELi HKS on kliimameetmete rahastamise oluline vahend. Alates 2013. aastast on see toonud märkimisväärset tulu, millest suurem osa eraldatakse liikmesriikidele, ning on eraldanud sama suure väärtusega tasuta LHÜsid. Selle potentsiaali täielikuks ärakasutamiseks tuleb HKSt saadavat tulu kasutada strateegiliselt, et kiirendada süsinikuheite vähendamist ja seeläbi suurendada tööstuse konkurentsivõimet. Kuigi liikmesriigid on kohustatud alates 2023. aasta juunist eraldama kogu HKSi tulu kliima- ja energiaeesmärkidele ning tagama läbipaistvuse, osutavad praegused kulumudelid puudustele. Kriitilise tähtsusega valdkonnad, nagu tööstuse süsinikuheite vähendamine, mille arvele langeb suur osa ELi heitkogustest, saavad ebaproportsionaalselt vähe rahalisi vahendeid, nagu ka muud süsinikuheite vähendamiseks olulised valdkonnad. Lisaks võivad mõned investeeringud kliimanetraalsust kahjustada, põlistades sõltuvuse süsinikumahukast tehnoloogiast ja tekitades sellega pikaajalise tehnoloogilise kinnistumise.
- (38) Tööstuse süsinikuheite vähendamine nõuab praegu fossiilkütuseid kasutavate protsesside otsest või kaudset elektrifitseerimist, sealhulgas energiasüsteemiga seotud investeeringuid. Elektrifitseerimise tegevuskava²⁰ sisaldab konkreetseid meetmeid tööstuse taskukohase elektrifitseerimise võimaldamiseks ja kiirendamiseks. Energiasüsteemi ettevalmistamine tööstuse süsinikuheite vähendamise projektidest tuleneva lisanõudluse rahuldamiseks, eelkõige tööstusklastrite ümbruses, on kiireloomuline prioriteet. Riiklike HKSi tulude kasutamine selleks, et toetada investeeringuid võrgu tugevdamisse, elektri salvestamisse ja muudesse energiasüsteemi paindlikkust suurendavatesse võimalustesse ning kiirendatud planeerimisse ja lubade andmisse kohalikul ja piirkondlikul tasandil, annab tööstusele taskukohased ja usaldusväärsed võimalused kasutada elektrifitseerimist süsinikuheite vähendamiseks.
- (39) Nende aspektidega tegelemiseks tuleks liikmesriikidelt nõuda, et nad kulutaksid minimaalse osa oma tuludest prioriteetsetele eesmärkidele, keskendudes HKSi kuuluvate sektorite süsinikuheite vähendamisele, sealhulgas energiasüsteemiga seotud investeerimisvajadustele. See peaks hõlmama investeeringuid tööstuse süsinikuheite vähendamisse (nt terase-, kemikaali- ja väetisesektoris, millel on oluline roll toiduga kindlustatuse tagamisel), kasutades selleks elektrifitseerimist, süsiniku kogumist, utiliseerimist ja säilitamist ning muid puhtaid tehnoloogialahendusi, puhtaid energiaallikaid ja võrgutaristut, vähese süsinikuheitega transporti (eelkõige mere- ja lennutransporti), jäätmekäitluse süsinikuheite vähendamist ja ringkasutuse meetmeid HKSi kuuluvate sektorite süsinikuheite vähendamiseks, vähese süsinikuheitega ja

²⁰ [Lisada täielik viide] COM(2026) 595.

ringsuspõhiste toodete (nt bioressursipõhised väetised, bioressursipõhised kemikaalid ja keskkonnahoidlik teras) juhtivate turgude arendamist, millest saavad kasu ka lõppkasutajad, näiteks põllumajandustootjad, ning teadusuuringuid ja innovatsiooni nendes valdkondades. Esmatähtsaks tuleks pidada tööstusprotsessides kasutatava soojusega seotud elektrifitseerimist, kui see on tehniliselt teostatav, suurendades energiapuudust. Väetistega seoses tuleks investeringutega eelkõige toetada lõppkasutajaid bioressursipõhiste, orgaaniliste ja ringsuspõhiste väetiste kasutuselevõtul kooskõlas väetiste tegevuskavaga²¹. Seoses süsinikuheite vähendamist toetavate looduspõhiste lahendustega peaksid liikmesriigid võtma arvesse prioriteete, meetmeid ja rahastamisvajadusi, mis on kindlaks määratud määruse (EL) 2024/1991 kohaselt kehtestatud riiklikes taastamiskavades. Lisaks peaksid investeringud olema võimalikud üksnes juhul, kui need on kooskõlas liidu pikaajaliste kliimaeesmärkidega, jättes välja investeringud, mis pikendavad elektritootmises sõltuvust fossiilkütustest. Liikmesriikidel peaks olema ka võimalus kasutada tulusid HKSi rahastamismehhanismide täiendamiseks.

- (40) Liidu kliimapoliitika vastuvõetavuse ja usaldusväärsuse tagamiseks on oluline enampakkumistulude kasutamise läbipaistvus ja nähtavus. Liikmesriikidel peaks olema kohustus teavitada avalikult HKSi rahastatud meetmete päritolust mitme kanali, näiteks projektidokumentide ja üldsusele teabe esitamise kaudu. Standarditud ELi märgise kasutamine on peamine vahend selle nähtavuse saavutamiseks. Selliseid enampakkumistulude kasutamise reforme tuleks täiendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1999²² muudatustega, millega nõutakse, et liikmesriigid integreeriks HKSi enampakkumistulude kavandatud kasutamise oma riiklikesse energia- ja kliimakavadesse. See eelneva planeerimise kohustus tagab strateegilise kooskõla riiklike ja kogu ELi hõlmavate kliimaeesmärkidega, hõlbustab sidusrühmade suuremat osalemist ning parandab seiret, avalikku kontrolli ja nähtavust.
- (41) Liikmesriigid esitavad komisjonile igal aastal aruande direktiivi 2003/87/EÜ rakendamise kohta vastavalt direktiivi artiklile 21. Selle põhjal avaldab komisjon aruande Euroopa süsinikuturu toimimise kohta. Seepärast tuleks esitatud andmete sel viisil kasutamist täpsustada, lisades kõnealuse direktiivi artikli 10 lõikesse 5 viite artikli 21 lõikele 1. Kehtiva tava järgimiseks tuleks iga-aastase aruande esitamise tähtajaks kehtestada 30. juuni. Komisjon peaks avaldama aruande Euroopa süsinikuturu toimimise kohta kuue kuu jooksul pärast liikmesriikidelt asjakohase teabe ja aruannete saamist. Lisaks selle aruande avaldamisele tuleks halduskoormuse vähendamiseks välja jätta artikli 21 kohane komisjoni eraldi aruandluskohustus. Teabevahetus, mille komisjon korraldab artikli 21 lõike 5 kohaselt, ei tohiks enam käsitleda ühisrakenduse heitkoguste vähendamise ühikute ja puhta arengu mehhanismi tõendatud heitkoguste vähendamise ühikute kasutamist ELi HKSi, kuna puhta arengu mehhanism ja ühisrakendus on asendatud Pariisi kokkuleppe alusel loodud uue turumehhanismiga.
- (42) Süsinikuheite ülekandumise riski vähendamiseks ja elektrimahukate tööstusharude konkurentsivõime toetamiseks peaks liikmesriikidele jääma võimalus anda kooskõlas

²¹ COM(2026) 310 final.

²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1999, milles käsitletakse energialiidu ja kliimameetmete juhtimist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 663/2009 ja (EÜ) nr 715/2009, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/22/EÜ, 98/70/EÜ, 2009/31/EÜ, 2009/73/EÜ, 2010/31/EL, 2012/27/EL ja 2013/30/EL ning nõukogu direktiive 2009/119/EÜ ja (EL) 2015/652 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 525/2013 (ELT L 328, 21.12.2018, lk 1–77, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1999/oj>).

liidu riigiabi eeskirjadega riigiabi, millega hüvitatakse elektrihindade kaudu ülekantavad kaudsed heitekulud. Pärast 2030. aastat kohaldatavate riigiabi suuniste puhul hindab komisjon, kuidas stimuleerida majanduslikult elujõulist süsinikuheite vähendamist, kahjustamata seejuures toetuse eesmärki vältida süsinikuheite ülekandumist. Hüvitise arvutamiseks kasutatavad heitekoefitsiendid peaksid kajastama asjaomase elektritootmise kombinatsiooni heitemahukust asjaomases geograafilises piirkonnas, et võtta võimaluse korral arvesse fossiilsete ja mittefossiilsete allikate rolli elektrihindade määramisel. Haldusmenetluste ühtlustamiseks tuleks kaudsete kulude hüvitamist käsitlev aruandlus integreerida määruse (EL) 2018/1999 kohastesse laiematesse aruandluskohustustesse enampakkumistulude kasutamise kohta.

- (43) Direktiiviga (EL) 2023/959 vaadati läbi ELi HKSi õigusraamistik, kehtestades energiaaudititest tulenevate energiatõhususe soovitude rakendamisega seotud LHÜde tasuta eraldamise tingimuslikkuse ning kohustuse koostada iga HKSi tootepõhise võrdlusaluse puhul kaugkütte ja 20 % kõige vähem tõhusate käitiste kliimaneutraalsuskavad. Tuginedes kaugküttega seotud tingimuslikkuse kohaldamisel saadud kogemustele ja pidades silmas kooskõla ELi kliimaneutraalsuse eesmärgiga, peaks LHÜde tasuta eraldamine ELi HKSi alates 1. jaanuaril 2031 algavast viieaastasest LHÜde tasuta eraldamise ajavahemikust põhimõtteliselt sõltuma ELis süsinikuheite vähendamisse investeerimise kava (edaspidi „ELi süsinikuheite vähendamisse investeerimise kava“) koostamisest ja selliste süsinikuheite vähendamise investeeringute tegemisest, mille tulemusel suureneb heiteta ja vähese süsinikuheitega toodete omamaine tootmine ning väheneb märkimisväärselt üldine kliimamõju, sealhulgas kahanevad heitkogused. Seepärast on asjakohane asendada alates 2031. aastast muud konkreetset LHÜde tasuta eraldamise tingimuslikkuse korrad süsinikuheite vähendamise investeeringute tegemist ELis käsitleva tingimuslikkusega, mis kehtestatakse LHÜde tasuta eraldamiseks.
- (44) ELi süsinikuheite vähendamisse investeerimise kava peaks olema lihtne ning pakkuma käitistele struktureeritud ja läbipaistva viisi koos vahe-eesmärkidega, et saavutada 2050. aastaks kogu liitu hõlmav kliimaneutraalsus, nagu on sätestatud määruses (EL) 2021/1119, ning kavas tuleks arvesse võtta selles sisalduvate meetmete ja investeeringute mõju heitkoguste märkimisväärsle vähendamisele. ELi süsinikuheite vähendamisse investeerimise kava ja selle sisu tuleks tõendada kooskõlas artikli 15 kohaste kehtivate ja väljakujunenud normidega ning teha üldsusele kättesaadavaks. Selleks et tagada heitkoguste ja nende mõju vähendamine ELis, tuleks LHÜde tasuta eraldamist taotlevate käitiste käitajatelt nõuda, et nad investeeriks ELis summa, mis vastab 100 %-le neile asjaomasel viieaastasel ajavahemikul tasuta eraldatud LHÜde rahalisest väärtusest, oma käesoleva direktiiviga hõlmatud tegevustest tuleneva süsinikuheite vähendamisse, mis toob sama ajavahemiku jooksul tegelikult kaasa heitkoguste märkimisväärsle tõendatud vähenemise. Komisjon peaks delegeeritud õigusaktidega teaduspõhiselt määratlema, mida tähendab „heitkoguste märkimisväärne vähendamine“, ja viima selle kooskõlla määruses (EL) 2021/1192 sätestatud kliimaneutraalsuse eesmärgiga. Sellest tulenevalt muutuvad tasuta eraldatud LHÜd ELis süsinikuheite vähendamisse tehtavate investeeringute LHÜdeks.
- (45) Selleks et vähendada halduskoormust ja tagada kooskõla käitistele LHÜde tasuta eraldamise kindlaksmääramise menetlustega, on asjakohane kasutada täielikult ära koostoimet väljakujunenud, väga tõhusa ja küpse protsessiga. Seepärast tuleb ELi süsinikuheite vähendamisse investeerimise kava esitada üks kord viie või enama aasta kohta koos direktiivi 2003/87/EÜ artikli 11 kohastes riiklikes rakendusmeetmetes sisalduvate andmetega tegevuskäitiste kohta ning uute osalejate puhul koos LHÜde

tasuta eraldamise taotlusega. Tagamaks, et ELi süsinikuheite vähendamisse investeerimise kavas sisalduvate meetmete ja investeeringute sisu kajastab tegelikku heitkoguste vähendamise strateegiat, on asjakohane näha ette paindlikkus nende esitamiseks hilisemas etapis koos komisjoni rakendusmääruses (EL) 2019/1842²³ osutatud tootmistaseme muutumise aruannetega. Vajaduse korral peaks komisjon delegeeritud õigusaktidega täpsustama ELi süsinikuheite vähendamisse investeerimise kavade esitamise üksikasjalikku ajakava.

- (46) Asjaomasel viieaastasel ajavahemikul tasuta eraldatavate LHÜde kogusest, mille kohta on esitatud tasuta eraldamise taotlus, tuleks 80 % eraldada aastaste osadena koos tasuta eraldatavate LHÜde korrapärase ülekandmisega pärast ELi süsinikuheite vähendamisse investeerimise kava heakskiitmist. Ülejäänud 20 % kõnealusel viieaastasel ajavahemikul tasuta eraldatavate LHÜde kogusest tuleks käitisele eraldada üksnes pärast seda, kui on tõendatud, et süsinikuheite vähendamise investeeringud, mis võivad hõlmata nii kapitalikuluseid kui ka tegevuskuluseid ja mis vastavad 100 %-le kõnealuseks ajavahemikuks tasuta eraldatavate LHÜde koguse majanduslikust väärtusest, on tehtud ning et asjakohaste olemasolevate ja väljakujunenud iga-aastaste heitearuannete põhjal vähenesid heitkogused nende investeeringute tulemusel viieaastase ajavahemiku lõpuks märkimisväärselt. Selleks et veelgi stimuleerida pikaajalisi investeeringuid liidus, tuleks käitajatelt nõuda, et nad kannaksid artikli 10a lõike 3c esimese lõigu alusel saadud LHÜd tagasi, kui käitaja viib oma asjaomase tegevuse liidust välja või viib selle muul viisil üle. Selleks et muuta protsessid võimalikult lihtsaks ja tõhusaks ning kajastada väljakujunenud tööstustavasid, tagades samal ajal strateegilised investeeringud Euroopa tööstuse ajakohastamisse, on asjakohane, kui komisjon jätkaks nende normide rakendamist, kehtestades delegeeritud õigusaktidega ning tihedas koostöös asjaomaste sidusrühmadega ja läbipaistvalt loetelu nõuetest ja toetuskõlblikest kuludest, mis kvalifitseeruvad süsinikuheite vähendamise investeeringuteks, ning metoodika saadud tasuta eraldud LHÜde koguse majandusliku väärtuse kindlaksmääramiseks. Selleks et veelgi vähendada halduskoormust, tugevdada koostoimet olemasolevate tööstustavadega ja võtta täielikult arvesse ELi HKSi kuuluvate tööstussektorite konkreetseid asjaolusid, tuleks need delegeeritud õigusaktid välja töötada tihedas koostöös tööstussektoriga.
- (47) Halduskoormuse vähendamiseks ja nõuete kindla täitmise tagamiseks tuleks süsinikuheite vähendamise investeeringute tegemist ELis ja heitkoguste märkimisväärse vähendamise saavutamist tõendada hiljemalt kaks aastat pärast asjaomase viieaastase ajavahemiku lõppu, tuginedes juba nõutavatele iga-aastastele heite- ja tootmistaseme aruannetele, mis esitatakse olemasolevate usaldusväärsete seire-, aruandlus- ja tõendamisprotsesside raames. Asjaomase viieaastase ajavahemiku jooksul tasuta eraldatavate LHÜde kogusest eraldamata või tagasi kantud LHÜsid tuleks kasutada seoses järgmisel ajavahemikul LHÜde tasuta eraldamisega.
- (48) Selleks et tagada koostoime uue investeerimishoogusti, tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu ja innovatsioonifondiga, tuleks nendest fondidest toetuse saamiseks valitud käitiste suhtes kohaldada erandeid hiljuti kehtestatud investeeringute tingimuslikkuse eeskirjadest LHÜde tasuta eraldamiseks. Menetluste lihtsustamiseks ja täiendava halduskoormuse vältimiseks on asjakohane vabastada käitiste käitajad ELi süsinikuheite vähendamisse investeerimise kava kehtestamisest, kui nende käitises

²³ Komisjoni 31. oktoobri 2019. aasta rakendusmäärus (EL) 2019/1842, millega nähakse ette Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ rakenduseeskirjad seoses aastekvootide tasuta eraldamise kohanduste täiendava reguleerimisega vastavalt tootmistaseme muutumisele (ELT L 282, 4.11.2019, lk 20–24).

on tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastust või innovatsioonifondist toetuse saamiseks valitud projekt, mida rakendatakse asjaomase viieaastase LHÜde tasuta eraldamise ajavahemiku jooksul. Esimesed 80 % asjaomasel viieaastasel ajavahemikul tasuta eraldatavate LHÜde kogusest tuleks käitisele eraldada pärast seda, kui on tehtud otsus anda projektile toetust kõnealustest fondidest. Lisaks tuleks nende käitiste puhul lugeda investeerimise ja heitkoguste vähendamise nõuded, mis seavad tingimuseks ülejäänud 20 % asjaomasel ajavahemikul tasuta eraldatavatest LHÜdest, täidetuks kahel tingimusel: innovatsioonifondist toetuse väljamaksmine või füüsiline ehitamine seoses tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastust või investeerimishoogustist toetatavate projektidega algab ning on tõendatud, et rahastamiskõlblikud kulud vastavad mahule, mis on vähemalt võrdne 100 % asjaomase viieaastase ajavahemiku LHÜde tasuta eraldamise koguse majandusliku väärtusega. Võttes arvesse nende käitajate arvu, kes eeldatavasti saavad innovatsioonifondist, tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastust ja investeerimishoogustist toetust, toob see automaatselt kaasa nende käitajate vabastamise tingimuslikkusest ja lihtsustab seega veelgi nende juurdepääsu LHÜde tasuta eraldamisele.

- (49) Selleks et tunnustada nende jõupingutusi ning vähendada halduskoormust ja nõuete täitmisega seotud koormust 10 % kõige tõhusamate käitiste jaoks, kelle järgi määratakse sektori või allsektori jaoks läbivaadatud võrdlusalused kooskõlas direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a lõike 2 kolmanda lõiguga, heiteta ja vähese süsinikuheitega käitiste jaoks ning väikeste käitiste jaoks, mis jäävad HKSi vabatahtlikult, on asjakohane vabastada nad kohustusest täita LHÜde tasuta eraldamiseks investeringutega seotud tingimuslikkuse eeskirju.
- (50) Vabastatud käitistel peaks olema õigus saada kogu tasuta eraldatavate LHÜde kogus selle viieaastase ajavahemiku jooksul, mil nad LHÜde tasuta eraldamist taotlevad, ilma et nad peaksid kehtestama ELi süsinikuheite vähendamisse investeerimise kava või tegema ELis investeringuid, mille tulemusel vähenevad heitkogused märkimisväärselt. Määrates delegeeritud õigusaktidega kindlaks nõuded, millele käitised peavad vastama, et kvalifitseeruda heiteta või vähese süsinikuheitega käitiseks, peaks komisjon arvesse võtma hinnangulist sektoripõhist heite vähendamist, määruse (EL) 2021/1119 artikli 2 lõikes 1 sätestatud kliimaneutraalsuse eesmärki ning iga sektori jaoks kättesaadavat vähese süsinikuheitega tehnoloogiat ja muid heite vähendamise võimalusi, sealhulgas määruse (EL) 2024/1735²⁴ artiklis 4 loetletud nullnetotehnoloogia lahendusi.
- (51) Selleks et kajastada valdkondlikku suutlikkust ja võtta arvesse ühelt poolt üksikute käitiste ebavõrdset juurdepääsu süsinikuheite vähendamise lahendustele, sealhulgas piisava võimsusega elektrivõrkudele, rohevesinikule ja süsinikdioksiidi transpordi taristule, ning teiselt poolt geograafilisi erinevusi, peaks olema lubatud võimendada ühiseid jõupingutusi eri käitiste vaheliste, sealhulgas mitme liikmesriigi käitiste vaheliste tootmisprotsesside süsinikuheite vähendamiseks. Seepärast on asjakohane lubada täita tingimuslikkuse nõuet, mis on seotud investeringutega heitkoguste märkimisväärsesse vähendamisse ELis, mitme HKSi kuuluva käitise vahelise ühise süsinikuheite vähendamise investeerimislepingu kaudu. See peaks võimaldama paindlikkust, et üks või mitu ettevõtjat saaksid täita süsinikuheite vähendamisse investeerimise nõudeid teiste lepingus osalevate ettevõtjate eest. Sellise heiteühenduse

²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta määrus (EL) 2024/1735, millega kehtestatakse meetmete raamistik Euroopa nullnetotehnoloogia toodete tootmise ökosüsteemi tugevdamiseks ja muudetakse määrust (EL) 2018/1724 (ELT L, 2024/1735, 28.6.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1735/oj>).

heitkoguste ja suutlikkuse kajastamiseks on asjakohane nõuda, et investeerimismaht peab vastama vähemalt 100 %-le kõigile heiteühendusse kuuluvatele käitistele viieaastase ajavahemiku jooksul tasuta eraldatavate LHÜde kogusest. Selleks et piirata halduskoormust ja tagada integreerimine ELi käitistele LHÜde tasuta eraldamise kehtestamise protsessi, tuleks sellist lepingut kohaldada vähemalt sellise direktiivi 2003/87/EÜ artiklis 11 osutatud viieaastase ajavahemiku jooksul, mille jaoks käitised taotlevad LHÜde tasuta eraldamist, ning see tuleks sõlmida enne, kui mõni heiteühendusse kuuluv käitis esitab LHÜde tasuta eraldamise taotluse. Heiteühenduse nimel investeringuid tegeva(te) käitise(te) puhul tuleks nõuda heitkoguste suuremat vähendamist. Komisjon peaks rakendusaktide ja delegeeritud õigusaktidega nägema täiendavalt ette heiteühenduse moodustamise taotluse menetluse üksikasjad, sealhulgas heiteühenduse moodustamise taotluse miinimumsisu ja üksikasjalikud tingimused, taotluse pädevale asutusele esitamise üksikasjaliku ajakava ning heiteühenduse moodustavate ettevõtjate vahel vastutuse ja kohustuste jaotamise üksikasjad. Selline heiteühendusi käsitlev säte vähendab märkimisväärselt ka heiteühendusse kuuluvate käitajate halduskoormust, sest tingimuslikkusega seotud seire- ja aruandluskohustust täidavad heiteühenduses üksnes määratud käitised.

- (52) LHÜde eraldamise ajavahemikeks aastatel 2031–2040 tuleb kehtestada võrdlusaluste ajakohastamist reguleerivad normid. Nagu varasematel ajavahemikel juba tehti, tuleks ajakohastatud võrdlusalused kindlaks määrata 2007. ja 2008. aasta andmete põhjal ning neid tuleks ajakohastada vastavalt täheldatud paranemisele, kohaldades tegurit, mis kujutab endast ajavahemiku jooksul sektorite lõikes tehtud edusammude parimat hinnangut, ning võttes arvesse 10 % kõige tõhusamate käitiste keskmisi tulemusi asjaomastel aastatel. 10 % kõige tõhusamate käitiste keskmiste näitajate kindlaksmääramisel tuleks võrdlusalusena kasutada käesoleva direktiivi artikli 11 kohaselt käitistelt saadud usaldusväärseid, objektiivseid ja tõendatud andmeid, et võrdlusalused kajastaksid tegelikku paranemismäära. Arvesse võib võtta ka teavet, mille kolmas riik on esitanud oma territooriumil asuvate käitiste kohta vastavalt artikli 25 kohaselt sõlmitud lepingule. Selleks et tagada asjakohane kaitse süsinikuheite ülekandumise ohu eest ja piisavad LHÜde tasuta eraldamise mahud, mis kajastavad paremini tööstussektorite tegelikku süsinikuheite vähendamise suundumust ajavahemikul 2031–2040, tuleks kohaldada sama minimaalset ajakohastamismäära nagu käimasoleval ajavahemikul 2026–2030, samas kui sama ajavahemiku maksimaalset ajakohastamismäära tuleks selle vajaduse kajastamiseks ajakohastada. Seepärast tuleks kõigi aastate puhul alates 2008. aastast kuni ajavahemike 2031–2035 ja 2036–2040 (olenevalt sellest, kumb on asjakohane) keskpäigani kohandada võrdlusaluseid vahemikus minimaalsest ajakohastamismäärast 0,3 % kuni maksimaalse ajakohastamismäärani 2 %, mis tähendab ajavahemikul 2031–2035 vastavalt 7,5–50 % paranemist võrreldes ajavahemikul 2013–2020 kohaldatava väärtusega.
- (53) Selleks et paremini kajastada eri tööstussektorites olemasolevat heitkoguste vähendamise suutlikkust, on asjakohane kehtestada konkreetsete sektorite soojus- ja kütusepõhised võrdlusalused (edaspidi „varuvõrdlusalused“). Selleks on vaja volitusi käsitlevat kehtivat sätet täiendada ja anda komisjonile volitused määratleda delegeeritud määruse (EL) 2019/331 I lisas sätestatud kogu liitu hõlmavates eelnevates võrdlusalustes sellised konkreetsete sektorite varuvõrdlusalused, nende süsteemipiirid ja kontrollväärtused iga-aastase ajakohastamismäära kindlaksmääramiseks.
- (54) Juhul kui nõudlus tasuta eraldatavate LHÜde järele tekitab vajaduse kohaldada enne 2040. aastat ühtset sektoriülest paranduskoefitsienti, tuleks 1. jaanuaril 2031 algava

kümneaastase ajavahemiku jooksul enampakkumisel müüdavate LHÜde osa vähendada kuni 4 % võrra LHÜde üldkogusest.

- (55) Direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a lõikega 5a kehtestatud LHÜde tasuta eraldamise puhvrist üle jäänud LHÜsid tuleks kasutada innovatsioonifondi toetamiseks ja selleks, et toetada investeerimishoogusti ja tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu teise etapi kaudu küpsemate tehnoloogialahenduste laiendamist ja kasutuselevõttu energiamahukates tööstusharudes. Kui olemasolevatest LHÜdest ei piisa 400 miljoni LHÜ eraldamiseks investeerimishoogustile, tuleks selleks kasutada direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a lõikes 7 sätestatud uute osalejate reservist üle jäänud LHÜsid. Tagamaks, et uute osalejate reservi suurus on ELi HKS-i eelseisva etapi jaoks piisav, tuleks sellele eraldada LHÜsid, mis tulenevad LHÜde tasuta eraldamise järkjärgulisest lõpetamisest süsiniku piirimeetme järkjärgulise kasutuselevõtu tõttu, ning LHÜsid ei peaks turustabiilsusreservi tagastama.
- (56) Selleks et vältida uute osalejate karistamist ja seega võimalike süsinikuheite vähendamise investeeringute piiramist, on asjakohane jätta välja lineaarse vähendamisteguri kohaldamine uutele osalejatele direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a lõike 7 kohaselt eraldatavate LHÜde suhtes.
- (57) Selleks et tagada LHÜde eraldamise ja käitajate võrdse kohtlemisega seotud normide nõuetekohane rakendamine ning vältida juhuslikku kasumit, tuleks täpsustada, et pädevatel asutustel on kohustus nõuda käitajalt ülemääraste LHÜde tagasikandmist ja anda riiklikule haldajale korraldus kanda tagasikantavad ülemäärased LHÜd üle ELi eraldamiskontole.
- (58) Kooskõlas määruse (EL) 2021/1119 artikli 4 lõike 5 punktis m sätestatud kohustusega ja võttes arvesse LHÜde tasuta eraldamise aeglasemat järkjärgulist kaotamist alates 2028. aastast, et toetada süsinikuheite vähendamist, investeeringuid ja tööhõivet liidus, vähendades samal ajal süsinikuheite ülekandumise riski, tuleks süsiniku piirimeetmega hõlmatud sektoritele ette näha täiendavad tingimuslikud tasuta eraldatavad LHÜd. Selleks et näha see ette viisil, mis on kooskõlas rahvusvaheliste kaubandusnormidega ja milles võetakse arvesse liidu käitiste süsinikuheite vähendamist, piirates samal ajal täiendavat halduskoormust, on asjakohane aeglustada LHÜde tasuta eraldamise järkjärgulist kaotamist nendes sektorites, kusjuures LHÜde tasuta eraldamine lõpetatakse täielikult 2037. aasta lõpuks. Selleks et tagada saavutatav SPIMi teguri järkjärguline kasutuselevõtt LHÜde tasuta eraldamisel kaupadele, mis lisatakse määruse (EL) 2021/1119 tulevaste läbivaatamiste tulemusena, on asjakohane näha nende uute kaupade jaoks ette konkreetset LHÜde tasuta eraldamise järkjärgulise kaotamise määrad, mida kohaldatakse alates sellest LHÜde tasuta eraldamise viieaastasest ajavahemikust, mis algab pärast nende lisamist kõnealuse määruse I lisa kohaldamisalasse. Kooskõlas käesoleva direktiiviga, millega kehtestatakse alates 2031. aastast ELi HKSis LHÜde tasuta eraldamiseks investeeringute tingimuslikkuse normid, tuleks neid tingimuslikkuse norme kohaldada alates 2031. aastast ka seoses LHÜde tasuta eraldamisega käitistele, mille suhtes kohaldatakse SPIMi tegurit.
- (59) Selleks et säilitada piisav kaitse süsinikuheite ülekandumise riski eest, tuleks jätkata üleminekumeetmete kohaldamist teatavate energiamahukate tööstusharude toetamiseks süsinikuheite ülekandumise korral kuni 31. detsembrini 2040, välja arvatud juhul, kui kohaldatakse konkreetseid järkjärgulise lõpetamise sätteid. LHÜde tasuta eraldamist kaugküttele tuleks alates 2030. aastast järk-järgult võrdsete koguste kaupa vähendada, et saavutada 2040. aastaks LHÜde tasuta eraldamise nulltase.

- (60) ELi 2040. aasta kliimaeesmärgi saavutamiseks on vaja kiiresti ja põhjalikult vähendada heitkoguseid tööstuses, eelkõige energiamahukates sektorites, kus edusammud on seni tuginenud peamiselt energiatõhususe suurendamisele, mitte murrangulisele süsinikuheite vähendamisele. Samal ajal on tööstusliku ülemineku edendamiseks vaja märkimisväärsed investeeringuid. Olemasolev süsiniku hinnasignaal, isegi kombineerituna taastuvenegiat ja energiatõhusust käsitlevate regulatiivsete meetmetega, on siiski osutunud ebapiisavaks, et stimuleerida investeeringuid tööstuse süsinikuheite vähendamisse, õigustades seega LHÜde eraldamist sihtotstarbelisele ELi tasandi rahastamisvahendile, st tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastule, mille eesmärk on see puudujääk kõrvaldada ja kiirendada tööstuse süsinikuheite vähendamist, sealhulgas elektrifitseerimise kaudu, ning suurendada Euroopa konkurentsivõimet. Liikmesriikidel tuleks lubada teha ja neid tuleks julgustada tegema rahastusse täiendavaid panuseid HKSi eraldatavatest LHÜdest ja nendega seotud tuludest, et veelgi kiirendada tööstuse süsinikuheite vähendamist kooskõlas riiklike prioriteetidega.
- (61) Innovatsioonifondist tuleks jätkuvalt toetada uuenduslikku vähese süsinikuheitega tehnoloogiat kõigis rahastamiskõlblikes sektorites, sealhulgas süsiniku piirimeetmega hõlmatud sektorites, tagamaks, et murrangulised lahendused saavutavad kaubandusliku ulatuse, kaotades üleminekul tutvustamise ja turuvalmiduse vahelise lõhe. Seepärast peaks innovatsioonifond jätkuvalt keskenduma innovatsioonile, toetades varajases arengujärgus olevat suure riskiga tehnoloogiat, samal ajal kui tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu peaks toetama küpsema tehnoloogia laiendamist ja kasutuselevõttu energiamahukates tööstusharudes, luues samal ajal vastupidavaid väärtusahelaid ja aidates kaasa energiasüsteemi integreerimisele. Elektrifitseerimine on peamine süsinikuheite vähendamise viis, nagu on kirjeldatud elektrifitseerimise tegevuskavas. Tuleks tagada kooskõla nullnetotööstuse määruise ja tööstuse kiirendamise õigusakti nõuetega, sealhulgas ELi päritolu tootmissisendit käsitlevate nõuetega, ning ringmajanduse põhimõtetega. Tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu peaks oma tervikliku lähenemisviisiga alates heite vähendamisest kuni ümberkujundamiseni ja sihipärasema valdkondliku kohaldamisalaga toetama nii olemasolevate käitiste süsinikuheite vähendamist kui ka uue vähese süsinikuheitega või heiteta tootmisvõimsuse kasutuselevõttu, sealhulgas protsesse, millega asendatakse süsinikumahukad tööstustooted või -meetodid muu hulgas bioressursipõhiste materjalide, toodete ja meetoditega ning mis võivad seega tuua kaasa ka süsiniku püsiva eemaldamise. Sellega seoses peaks toetust saama ka alla 20 MW võimsusega põletustegevus. Selleks et säilitada liidu suutlikkus toetada uuendusliku vähese süsinikuheitega tehnoloogia arendamist, laiendamist ja kasutuselevõttu, on vaja tagada, et innovatsioonifondi jaoks eeldatavad üldised rahalised vahendid on jätkuvalt kättesaadavad. Innovatsioonifondi rahastamiseks nähti ette 50 miljonit LHÜde tasuta eraldamise puhvrist kuni 2030. aastani, mis on oluline eeldus projektide õigeaegseks ettevalmistamiseks ja rakendamiseks käesoleva kümnendi lõpus. 2028. aastaks peaks innovatsioonifond olema eraldanud peaaegu kõik oma olemasolevad vahendid ning selliste projektide jätkuv toetamine nõuab liikmesriikide enampakkumiste mahu õigeaegset täiendamist ja prognoositavat rahastamisbaasi, eelkõige juhul, kui LHÜde tasuta eraldamise normide toimimise tõttu ei oleks osa innovatsioonifondi jaoks kättesaadavast LHÜde tasuta eraldamise puhvrist algselt kavandatud LHÜdest enam sel eesmärgil kättesaadavad.
- (62) Tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu esimene etapp peaks olema HKSi investeerimishoogusti, mida rahastatakse 400 miljoni LHÜga. Selleks et hoogustada süsinikuheite vähendamise investeeringuid, peaks HKSi investeerimishoogusti, mis

toimib taotluste saabumise järjekorras teenindamise põhimõttel, pakkuma fikseeritud määraga süsinikutasu välditud CO₂ tonni kohta ja seda makstaks HKSi LHÜdes. Samuti peaks see tagama solidaarsuse, eraldades LHÜsid liikmesriikidele, kellel on väiksema sissetuleku või suurema heite vähendamise vajaduse tõttu suuremad investeerimisprobleemid. Halduslikult kehtestatud fikseeritud määraga süsinikutasu peaks tagama majanduslikult atraktiivse tulu, kompenseerima äririske ja tagama täiendava erasektori rahastamise, nõudes samal ajal rangeid täitmistähtaegu ja tagatisi, mis suurendab juba eelnevalt ärikindlust ja võimaldab kiiremat rakendamist. Selleks et tagada parim hinna ja kvaliteedi suhe, peaks komisjon töötama välja süsinikuheite vähendamise diferentseeritud viiside tingimused, kehtestades muu hulgas fikseeritud määraga süsinikutasu ärahoitud CO₂ tonni kohta, tuginedes rahastamispuudujäägi analüüsile, milles kasutatakse parimaid olemasolevaid teadmisi toetatava tehnoloogia konkreetse liigi ja maksumuse kohta ning võetakse arvesse vajadust tagada toetuse proportsionaalsus. Komisjon peaks neid tingimusi perioodiliselt hindama, võttes arvesse saadud kogemusi ja turusuundumusi.

- (63) Investeerimishoogustile peaks järgnema teine etapp, mille käigus tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu jätkaks väljakujunenud süsinikuheite vähendamise tehnoloogia laiendamise ja kasutuselevõtu toetamist energiamahukates tööstusharudes muu hulgas süsinikuhinna taseme tagamisega, vähendades seeläbi investeringute riske ja tagades süsinikuheite vähendamiseks tehtavate jõupingutuste jaoks tulude pikaajalise stabiilsuse selliste mehhanismide kaudu nagu süsinikuheite hinnavahe lepingud või fikseeritud määraga süsinikutasu, mis makstakse välja pärast kasvuhoonegaaside heite tõendatud vähendamist, ning kiirendades tööstuse süsinikuheite vähendamist. Tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu 2. etapi rakendamisel peaks komisjon püüdma tagada tõhusa ja kvaliteedipõhise geograafilise katvuse kogu liidus. Tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu peab kiiresti tegutsema, et hoogustada Euroopa tööstuse süsinikuheite vähendamist ja muuta iga euro varakult investeringuks. Kui investeerimishoogusti on oma LHÜd täielikult kasutusele võtnud, peaks tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu avama 2. etapi, tagades jätkuva suutlikkuse tööstuse süsinikuheite vähendamiseks aegsasti enne 2031. aastat.
- (64) Selleks et tagada sidus ja tugevam toetus tööstuse süsinikuheite vähendamisele, edendades nii kliima- kui ka konkurentsivõime eesmäärke, peaks komisjon suurendama tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu ja Euroopa Konkurentsivõime Fondi koostoitmet. Selleks tuleks projektidele, mis vastavad kõigile tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu raames toetuse saamise tingimustele, anda kavandatud konkurentsivõime märgis, lihtsustades seeläbi juurdepääsu täiendavale rahastamisele.
- (65) Moderniseerimisfondil on õigluse ja solidaarsuse tagamisel oluline roll, kuna see toetab väiksema sissetulekuga liikmesriike üleminekul kliimaneutraalsele majandusele. Selleks et muuta moderniseerimisfond tõhusamaks ja viia see kooskõlla liidu 2040. aasta raamistikuga, on vaja sihipäraseid kohandusi. Moderniseerimisfond moodustab 2,0 % üldisest ELi HKSi piirmäärast ja tagab ressursside tasakaalustatud jaotamise, optimeerides toetust seal, kus seda kõige rohkem vajatakse, ning kajastades samal ajal liikmesriikide muutuvat majanduslikku suutlikkust. Selleks et kiirendada tööstuse süsinikuheite vähendamist, mis on vajalik 2040. aasta kliimaeesmärgi saavutamiseks, tuleks tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu kaudu eraldada toetatavatele liikmesriikidele täiendavalt 0,5 % ELi HKSi piirmäärast. Koos laiendatud kohaldamisalaga antakse sellega rahalist toetust suuremale hulgale uuenduslikele ja laiendamiskõlblikele lahendustele, sealhulgas süsiniku kogumise ja

säilitamise ning süsiniku kogumise ja kasutamise ning elektrifitseerimise lahendustele, mis on olulised heitkoguste vähendamiseks energiamahukates tööstusharudes ja elektritootmises, tagades samal ajal enampakkumistulude tõhusa kasutamise. Lisaks tuleks solidaarsuskaalutlustel põhineva 10 % ümberjaotamise kaudu moderniseerimisfondist toetuse saajatele kättesaadavad LHÜd suunata moderniseerimisfondi kaudu, et nende mõju oleks võimalikult suur. Samal põhjusel peaksid teised liikmesriigid, kes saavad solidaarsuskaalutlustel põhinevast 10 % ümberjaotamisest kasu, kasutama neid LHÜsid enampakkumistulu kasutamise prioriteetsete valdkondade jaoks. Lisaks tuleks liikmesriikidel lubada vabatahtlikult kanda täiendavaid LHÜsid oma enampakkumismahtudest üle moderniseerimisfondi, mis suurendab nende jaoks paindlikkust vahendite suunamisel mõjusatesse süsinikuheite vähendamise jõupingutustesse. Rahastamiskõlblikkuse kriteeriume ja jaotamispõhimõtteid tuleks ajakohastada, tuginedes uusimatele kättesaadavatele andmetele (2022–2024), sealhulgas künnisele 75 % SKPst elaniku kohta ja heitemahukusele. See kajastab praeguseid majandus- ja heiteandmeid, tagades, et suurimate üleminekuvajadustega liikmesriigid saavad jätkuvalt kasu. Moderniseerimisfondi kohaldamisala tuleks laiendada, et veelgi hõlbustada tööstuse süsinikuheite vähendamist, sealhulgas vajaduse korral toetada investeringuid süsiniku kogumisse ja säilitamisse, süsiniku kogumisse ja kasutamisse, elektrifitseerimisse ning taskukohaste vähese süsinikuheitega väetiste tootmisse. Liidu finantshuve kaitsmiseks tuleks moderniseerimisfondist antavat toetust rakendada kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2020/2092²⁵.

- (66) Käesolev direktiiv peaks sisaldama tugevaid kaitsemeetmeid seoses Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) 2020/2092 artikli 2 punktis a sätestatud õigusriigi põhimõtetega, et kaitsta moderniseerimisfondi vahendeid. Nende põhimõtete rikkumise korral tuleks võtta asjakohaseid meetmeid, kohaldades määruse (EL, Euratom) 2020/2092 artiklis 6 sätestatud menetlust.
- (67) Kooskõlas direktiivi 2003/87/EÜ artikli 28b lõikega 3 peaks ELi HKSi geograafilise kohaldamisala laiendamisega lennutegevuse suhtes kaasnema õhusõiduki käitajate võimalus arvata ELi HKSi tagastamiskohustusest maha kulud, mis on tekkinud rahvusvahelise lennunduse süsinikuheite kompenseerimise ja vähendamise süsteemi (CORSIA) raames Euroopa-välistel marsruutidel, et vältida topeltmaksustamist. Selliste mahaarvamiste suhtes tuleks kohaldada ühtlustatud norme ning seepärast tuleks mahaarvamiste arvutamiseks kasutada direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10 lõike 5 kohaselt vastu võetud süsinikuturgu käsitlevas aruandes avaldatud ühikute ja LHÜde väärtusi. Artikli 11a kohaselt kõlblike ühikute väärtus peaks põhinema parimatel kättesaadavatel hinnaindeksitel.
- (68) CO₂ maapõues säilitamine turvalistes ja pidevalt jälgitavates kohtades on oluline, et võimaldada tööstusel heitkoguseid ulatuslikult vähendada. Kolmandate riikide säilitamiskohtade lähedus ja juurdepääsetavus ELi tööstuskeskustele võib vähendada transpordikuluseid, minimeerida süsinikuheite ülekandumise riski ning kiirendada süsiniku kogumise ja säilitamise kasutuselevõttu võrreldes kaugemate või vähem arenenud säilitamisvõimalustega, hõlbustades seeläbi seda ELi tööstuse süsinikuheite vähendamise viisi. Säilitamist kolmandates riikides tuleks siiski tunnustada üksnes juhul, kui on olemas seire, aruandluse ja kontrolliga ning direktiivis 2009/31/EÜ sätestatud normidega seotud piisavad kaitsemeetmed, kui on tegemist ELi HKSigaga.

²⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2020. aasta määrus (EL, Euratom) 2020/2092, mis käsitleb üldist tingimuslikkuse korda liidu eelarve kaitsmiseks (ELT L 433I, 22.12.2020, lk 1).

artikli 25 kohaselt seotud süsteemiga, vastastikuse kasu põhimõttel alates 2031. aastast ning tingimusel, et tegevuskohti ei kasutata nafta või gaasi täiendavaks tootmiseks.

- (69) Kehtiva ELi HKSi raamistiku kohaselt võetakse CO₂ arvesse kogumise ajal (eelnev etapp), mis tähendab, et CO₂ koguvad käitised peavad tagastama LHÜd kogu tekitatud heite eest, välja arvatud juhul, kui CO₂ säilitatakse püsivalt maapõues või toodetes. See ei aita saavutada ELi tööstusliku süsinikumajanduse strateegia eesmäärke, st suurendada süsiniku kogumist ja kasutamist kui peamist süsinikuheite vähendamise viisi sektorites, kus heidet on raske vähendada, nagu tsemendi-, terase- ja kemikaalsektoris, ning tagada alternatiivsete süsiniku lähteainete kättesaadavus. Jäätmete põletamise lisamine tähendab, et enamiku toote olelusringi etappide suhtes, milles kasutatakse kogutud süsinikku, kohaldatakse süsiniku hinnastamist, mis võimaldab heite arvestuse üle viia toodetest atmosfääri vabanemise hetkele, ilma et tekiks suur alaarvestuse oht. Seetõttu tuleks juhtudel, kui CO₂ kogutakse ja kasutatakse sellistes vahe- või lõpptoodetes nagu sünteetilised kütused, kemikaalid või muud tööstuslikud lähteained, millest süsinik ELi HKSiiga juba hõlmatud tegevustes eeldatavasti uuesti eraldub, lükata LHÜde tagastamise kohustus edasi (mitte see kaotada) kuni CO₂ vabanemiseni I lisas loetletud protsessi käigus (järgnev etapp). Seevastu juhul, kui CO₂ kasutatakse vahetult ilma selles sisalduvat süsinikku tootes keemiliselt sidumata, tuleks seda jätkuvalt arvesse võtta eelnevas etapis kogumiskohas, kuna selle CO₂ võimalik eraldumine toimub väljaspool ELi HKSi põllumajanduslikus toidutööstuses, farmaatsiatoodetes, tulekustutites või muudes sarnastes rakendustes. Sünteetilistes kütustes sisalduva kogutud süsiniku arvessevõtmine peaks toimuma sünteetiliste kütuste turustamisel (kesketapp), mitte sünteetiliste kütuste põletamisel tööstusrajatistes või transpordisektoris. Selleks et tagada, et CO₂ kogumise ja kasutamise ahel hõlmaks kõiki süsiniku heitkoguseid, tuleks HKSi kohaldamisala laiendada süsiniku kogumisele utiliseerimise eesmärgil, kogutud süsiniku töötlemisele, veeldamisele ja sarnastele teenustele ning kasutamise eesmärgil kogutud süsiniku transpordile, välja arvatud otseseks kasutamiseks mõeldud CO₂. Komisjonil peaks olema õigus koostada loetelu süsiniku kogumise ja kasutamise rakendustest, millest süsinik HKSiiga juba hõlmatud tegevustes eeldatavasti uuesti eraldub. Lisaks tuleks tunnustada ka süsinikdioksiidi püsivat kogumist füüsilistes objektides, mis ei ole tooted. Kuna iga utiliseerimisviisi puhul valitseb ebakindlus seoses olelusringi lõpus toimuva töötlemisega, peaks komisjonil olema ka õigus kehtestada juba kogutud süsiniku uuesti atmosfääri sattumise ohu jaoks vähese tähtsusega künnised väljaspool ELi HKSi ning ta võib võtta meetmeid, näiteks kehtestada osalise tagastamise nõuded, et käsitleda juhtumeid, kus künnis on peaaegu ületatud.
- (70) Olmejäätmete põletamisega tegelevate käitiste heitkogused on märkimisväärsed ning alates 2024. aastast on nende suhtes kohaldatud seire-, aruandlus- ja kontrollikohustust, mille kohaselt tuleb 31. juuliks 2026 hinnata, kas sellise heite täielik lisamine ELi HKSi on teostatav. Selle hinnangu põhjal peetakse asjakohaseks ja teostatavaks muuta direktiivi 2003/87/EÜ, et lisada olmejäätmete põletamisega tegelevate käitiste heitkogused ELi HKSi. ELi HKSi laiendamine olmejäätmete põletamisele osana terviklikust lähenemisviisist, mis hõlmab tugevdatud ringmajanduse poliitikat vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) [.../...] (ringmajanduse õigusakt)²⁶ ning mida täiendavad eeltingimused, stimuleerib süsinikuheite vähendamist kogu majanduses, materjalide ja süsiniku ringkasutust ning võrdseid tingimusi sektorite sees ja vahel. Olmejäätmete põletamise lisamine ELi

²⁶

[ELT viide lisatakse pärast vastuvõtmist].

HKSi aitab saavutada konkurentsivõime kompassis ja puhta tööstuse kokkuleppes sätestatud eesmärgi vähendada majanduse süsinikuheidet, kiirendada üleminekut suuremale ringsusele ning luua selge seos süsinikuheidete vähendamise ja ringkasutuse stiimulite vahel, mis suurendab ELi majandusjulgeolekut, vastupanuvõimet ja konkurentsivõimet. Süsiniku hinnasignaal täiendab ringmajanduse poliitikat, kuna see stimuleerib ja toetab rahaliselt süsiniku kogumise ärimudelit kui sektori peamist süsinikuheidete vähendamise viisi 2050. aasta kogu majandust hõlmava kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamiseks, vähendades põletamisel tekkivat fossiilset heidet, soodustades samal ajal biogeensest heitest tuleneva süsiniku püsivat eemaldamist ning toetades kogu majandust hõlmavat süsinikuheidete vähendamist. Põletamisega seotud süsiniku hinnasignaal tugevdab veelgi materjalide suurema ringkasutuse ärimudelit, mis vähendab jäätmete kõrvaldamisest tulenevat kasvuhoonegaaside heidet ja loob ringlussevõetud materjale, mis asendavad süsinikumahukamaid esmaseid tooraineid. Lisaks loob ELi HKSi laiendamine tööstuskäitistele ja puhta energia tootmisele võrdsed tingimused, ühtlustades süsiniku hinnasignaali koospõletamise, elektritootmise ja kaugkütte tootmisega, mis on juba ELi HKSi hõlmatud.

- (71) Süsiniku hinnasignaal ja ringmajanduse poliitika tugevdavad teineteist vastastikku. ELi jäätmete raamdirektiivis 2008/98/EÜ²⁷ sätestatud jäätmekäitluse hierarhilistes põhimõtetes eelistatakse jäätmetekke vältimist, jäätmete korduskasutamist, ringlussevõttu ja taaskasutamist kõrvaldamisele, sealhulgas põletamisele, ning rõhutatakse vajadust vähendada jäätmete keskkonnamõju nende olulusringi igas etapis. Süsinikuhind täiendab regulatiivseid ja maksualaseid poliitikameetmeid ühtlustatud stiimulite ja toetusega jäätmekäitlusele kooskõlas jäätnehierarhia kõrgemate astmetega, parandades jäätmetekke vältimist, korduskasutamiseks ettevalmistamist, liigiti kogumist, sortimist ja ringlussevõttu. Suurem ringsus omakorda vähendab jäätmekäitlusest tulenevat kasvuhoonegaaside heidet ja tõrjub välja süsinikumahukamad esmased toorained. Jäätmete põletamisel tekkivat süsinikuheidet ei määra siiski üksnes põletamisprotsess ja käitajate poolne eeltöötlemine. Neid heitkoguseid mõjutavad ka eelneva etapi tegevused, sealhulgas ringlussevõttu, korduskasutamise ja kompostimise taristu kättesaadavus ja kasutamine, ringlussevõetavate ja taaskasutatavate materjalide liigiti kogumise süsteemide tõhusus, kodumajapidamiste, ettevõtjate ja avaliku sektori asutuste poolt jäätmete tekkekohas sortimise ulatus, toodete ja materjalide tarbimise harjumused ning kaupade disain ja kasutusiga. Seetõttu aitavad määruse (EL) [.../...] [ringmajanduse õigusakt] kohased täiendavad jäätmepoliitika meetmed tagada tervikliku lähenemisviisi, ergutades ühtset turgu ning nõudlust teiste materjalide ja ringsuspõhiste toodete järele, toetades investeringuid ringlussevõtu suutlikusse, vähendades kasutatud toorainete prügilasse ladestamist ja põletamist ning rakendades eelneva etapi tootjale suunatud poliitikameetmeid, nagu ökodisaini nõuded ja tugevam laiendatud tootjavastutus.
- (72) I lisaga tuleks kehtestada uus jäätmete põletamise ja koospõletamise tegevusala. Tavajäätmete puhul tuleks sellist tegevust teostavad käitised määratlada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2010/75/EL sätestatud jäätmepõletustehaste ja jäätmekoospõletustehaste määratlusega. See uus tegevusala hõlmab koospõletamisel tekkivaid heitkoguseid, mis olid tegevuse „kütuste

²⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid.

põletamine“ osana²⁸ juba hõlmatud direktiiviga 2003/87/EÜ, nii et jäätmete põletamine ja koospõletamine võivad olla osa ühest tegevusest. Lisaks tuleks ELi HKSiiga seotud tegevuse kasvuhoonegaaside heitelubadesse lisata üksused, mis on ette nähtud olmejäätmete põletamiseks. Selleks tuleks selliste üksuste suhtes praegu kehtiv erand direktiivi 2003/87/EÜ I lisa punktist 5 välja jätta. ELi HKSi kohaldamisala laiendamine ei hõlma jäätmete taaskasutamist keemilise ringlussevõtu, sealhulgas termilise töötlemise, näiteks pürolüüsi või gaasistamise teel, kui töötlemisel saadud aineid hiljem ei põletata. Selleks et tagada regulatiivne järjepidevus, võtta arvesse jäätmete kui lähteaine eriomadusi ning edendada kindla ja tervikliku katvuse kaudu keskkonnaalast terviklikkust, vältides väiksematesse, vähem tõhusatesse käitistesse kõrvaesuunamisest tulenevat künniseefekti, tuleks selle tegevusala puhul viia võimsuse künnisväärtus kooskõlla direktiivi 2010/75/EL I lisa punkti 5.2 alapunktiga a, kuna tegemist on käitistega, mille tootmisvõimsus on üle 3 tonni tunnis. Rakendusmäärus (EL) 2018/2066 tuleks läbi vaadata ja seda tuleks seoses olmejäätmete põletamisega tegelevate käitiste heitkoguste suhtes kohaldavate seire- ja aruandluseeskirjadega vastavalt ajakohastada.

- (73) Ohtlike jäätmete põletamine, st peamiselt ohtlikke jäätmeid töötlevad jäätmepõletustehased ja jäätmekoospõletustehased, tuleks ELi HKSiist välja jätta, kuna süsiniku hinnasignaal ei stimuleeri eeldatavasti kulutõhusat süsinikuheite vähendamist. Ranged regulatiivsed, tehnilised ja käitamisnõuded piiravad alternatiivseid töötlemisvõimalusi ohtlike materjalide puhul, mida ei saa ohutult ringlusse võtta, taaskasutada või muul viisil töödelda. Lisaks ei ole ettevõtjatel märkimisväärsed võimalusi süsiniku püsivaks eemaldamiseks, kuna biogeense süsiniku osakaal ohtlikes jäätmevoogudes on piiratud. Kehtiv õigusraamistik, põletamisprotsessi tehnilised ja tegevuslikud erinevused ning ohtlike jäätmete põletamisega seotud suured põletamiskulud vähendavad ohtu, et olmejäätmed suunatakse ümber ohtlike jäätmete põletamisega tegelevatesse käitistesse.
- (74) Selleks et tagada sektori sujuv üleminek ELi HKSi, tuleks järk-järgult kehtestada LHÜde tagastamine olmejäätmete põletamisega tegelevate käitiste poolt, kelle suhtes hakatakse süsteemi kohaldama alates 2031. aastast, võttes arvesse ajavahemiku 2031–2034 kohta teatatud tõendatud heitkoguseid. Sellist järkjärgulist integreerimist ei tohiks kohaldada käitiste suhtes, mis on juba ELi HKSiiga hõlmatud. Nõuete täitmise kohustuse järkjärgulist integreerimist kohese täieliku kaasamise asemel toetab mitu põhjust. Kohaldamise alustamine alates 2031. aastast võimaldab teha tehnilisi ja halduslikke ettevalmistusi, eelkõige selleks, et töötada välja seire- ja aruandluseeskirjad, mis on paremini kohandatud olmejäätmete põletamisele, sealhulgas biomassi ja fossiilsete heidete eristamisele. Kohaldamise alustamine alates 2031. aastast koos järkjärgulise kasutuselevõtuga võimaldab käitajatel ja kohalikel omavalitsustel planeerida ja prognoosida investeeringuid, sealhulgas kohandada kohalike omavalitsuste ja jäätmepõletustehaste vahelisi lepingulisi kokkuleppeid. Samuti võimaldab see anda käitiste ja kohalike omavalitsuste heite vähendamise meetmetele ette nähtud eelnevat investeeringutoetust, sealhulgas HKSiist saadava tulu kasutamise kaudu. Olmejäätmete põletamisega seotud järkjärgulise tagastamise

²⁸ Kooskõlas komisjoni tõlgendusega, mis on esitatud juhenddokumendis „Guidance Document No. 0: Guidance on Interpretation of Annex I of the EU ETS Directive (excl. aviation and maritime activities) (Suunised ELi HKSi direktiivi I lisa tõlgendamiseks (v.a lennundus ja meretransport))”: https://climate.ec.europa.eu/document/edc93136-82a0-482c-bf47-39ecaf13b318_en.

kohustused aitavad ka kaasa direktiivi 1999/31/EÜ²⁹ artikli 5 lõikes 5 sätestatud prügilasse ladestamise eesmärgi saavutamisele, võimaldades samal ajal tugevdada täiendavat ringmajanduse poliitikat ELi, riiklikul ja kohalikul tasandil, et toetada jäätmetekke vältimist, jäätmete vähendamist, kogumist, sortimist ja ringlussevõttu ning tegeleda prügilasse ladestamise probleemiga, vältides soovimatuid tagajärgi seoses jäätmete ümbersuunamisega, mis on vastuolus jäätmehierarhiaga. Süsteemi keskkonnavalade terviklikkuse kaitsmiseks peaks sektori piirmäärade lisatav LHÜde arv olema proportsionaalne asjaomastel aastatel järk-järgult suureneva tagastamiskohustusega. Olmejäätmete põletamise lisamisega seotud arvnäitajad tuleks tuletada direktiivi 2003/87/EÜ kohaselt liidus ning EMP ja EFTA riikides sektori kohta 2024. aastal seiratud ja esitatud andmetest, mida on 2024.–2031. aastal kohandatud prognoositud aruandlusandmete ja võimsuse arenguga. Sektori puhul liidu LHÜde koguarvule lisatavate LHÜde arv peaks olema kooskõlas järkjärgulise kasutuselevõtu trajektooriga aastatel 2031–2034, moodustades 2031. aastal 25 % kõnealusest koguarvust, 2032. aastal 50 % sellest koguarvust, mida on korrigeeritud lineaarse vähendamisteguriga, 2033. aastal 75 % sellest koguarvust, mida on korrigeeritud lineaarse vähendamisteguriga, ja alates 2034. aastast 100 % sellest koguarvust, mida on korrigeeritud lineaarse vähendamisteguriga. Alates 2035. aastast peaksid olmejäätmete põletamisega tegelevad käitised tagastama sellise arvu LHÜsid, mis vastab kõigile nende eelmisel aastal teatatud tõendatud heitkogustele.

- (75) Sujuva ülemineku tagamiseks tuleks juhul, kui liikmesriik on kehtestanud samaväärsed meetmed, millega saavutatakse eesmärk lisada olmejäätmete põletamine direktiivi 2003/87/EÜ kohaldamisalasse, kehtestada lisaks ajutine loobumisvõimalus kuni 2035. aasta lõpuni. Selleks et tagada kooskõla süsinikuheite vähendamise, materjalide ja süsiniku ringkasutuse ning võrdsete võimalustega, peaks selle erandi kohaldamise võimalus olema kättesaadav üksnes juhul, kui liikmesriik suudab tõendada, et ta vastab vähemalt kahele järgmisest kolmest tingimusest: kehtestatud on samaväärne riiklik süsinikumaks, mille määr on kõrgem kui asjaomase aasta keskmine enampakkumishind; direktiivi 2008/98/EÜ artikli 11 lõike 2 punktide d ja e kohaste ELi olmejäätmete ringlussevõtu eesmärkide saavutamine kulgeb kavakohaselt ning direktiivi 1999/31/EÜ artikli 5 lõike 5 kohase olmejäätmete prügilasse ladestamise eesmärgi saavutamine kulgeb kavakohaselt. Süsteemi stabiilsuse ja läbipaistvuse tagamiseks tuleks taotlus, sealhulgas asjakohane teave, millega tõendatakse vastavust vähemalt kahele kolmest tingimusest, esitada komisjonile 31. juuliks 2029. Selle erandi ajutine laad on oluline, et tagada kooskõla heitkoguste arvestuse üleviimisega sinna, kus süsinikdioksiidi kogutakse ja kasutatakse vahe- või lõpptoodetes, kuni nendest toodetest heite atmosfääri vabanemise hetkeni, vältides samal ajal suurt alaarvestuse ohtu.
- (76) Võttes arvesse liidu äärepoolseimate piirkondade eripära ja püsivaid piiranguid, mida on tunnistanud Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artiklis 349, ning pidades silmas nende piiranguid tervikliku jäätmekäitluse ökosüsteemi ulatuslikul kasutuselevõtmisel ringlussevõtuturgudest kaugel, nähakse liikmesriikidele ette võimalus vabastada äärepoolseimates piirkondades asuvad käitised ajutiselt direktiivi 2003/87/EÜ kohasest jäätmete põletamise ja koospõletamisega seotud tagastamiskohustusest.

²⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid (ELT L 312, 22.11.2008, lk 3–30) (ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2008/98/oj>).

- (77) Selleks et saavutada käitumise oluline muutus jäätmete väärtusahela kõigis etappides ning tagada süsinikuhinna tõhusus ringsuse ja süsinikuheite vähendamise edendamisel, on oluline, et hinnasignaal kajastuks hinnastamismehhanismides ning seda suunataks sihipäraste meetmete ja poliitika kaudu, millel on positiivne suunav mõju ning mis pakuvad kodumajapidamistele ja mitteeluruumide sektorile nii stiimulit kui ka valikuvõimalust vältida segajäätmete kõrvaldamise kulusid jäätmete tekke vältimise, vähendamise ja sorteerimise kaudu. Selliste meetmete hulka, millel on tõendatud positiivne mõju jäätmete vähendamisele, sortimisele ja ringlussevõtule, kuuluvad näiteks kohandatud prügila vastuvõtutasud, jäätmete kogusest sõltuvad tasud, kaalupõhised ja arukad prügikasti kogumise süsteemid, tagatistrahvasüsteemid või kohustuslikud liigiti kogumise süsteemid konkreetsete jäätmevoogude jaoks. Neid meetmeid tuleks täiendada põhimõtte „saastaja maksab“ tõhusama kohaldamisega eelnevates etappides selliste meetmete abil nagu tugevama ühtlustatud laiendatud tootjavastutuse süsteemid ja ökodisaini nõuded. Liikmesriigid peaksid kasutama heitkogustega kauplemisest saadavat tulu selleks, et toetada olmejäätmete kogumise ja kõrvaldamisega seotud pädevaid asutusi, eelkõige kohalikke omavalitsusi, kõnealuste ringmajanduse meetmete rakendamisel, et juhtida jäätmete kõrvaldamist kooskõlas jäätnehierarhiaga, hallata kodumajapidamistele avalduvat mõju ja tagada jäätmesektori sujuv üleminek, tasakaalustades keskkonnakasu ja ringsust jäätmekäitluse kui avaliku teenuse kuludega.
- (78) Süsinikuhinna laiendamisega olmejäätmete põletamisele peaksid kaasnema tõhusad meetmed, et jätkata prügilasse ladestamise vähendamist ja vältida soovimatuid tagajärgi jäätmete kõrvaesuunamise näol, mis on vastuolus jäätnehierarhiaga. Seda riski leevendab asjaolu, et põletamisel tekkiva kestliku biomassi heite suhtes kohaldatakse nullmäära, mis vähendab stiimulit suunata orgaanilised jäätmed süsinikuhinna maksmise vältimiseks prügilasse, kus need on peamine metaaniallikas. Fossiilsete materjalide kõrvaesuunamise oht püsib aga seal, kus ei ole kehtestatud prügilate suhtes tõhusaid regulatiivseid või maksualaseid poliitikameetmeid. Seetõttu on oluline tulemuslikult ja tõhusamalt rakendada ja jõustada poliitikat ja meetmeid, millega piiratakse 2035. aastaks prügilasse ladestatavate olmejäätmete osakaalu 10 %ga või alla selle, nagu on sätestatud direktiivis 1999/31/EÜ. Lisaks tuleks tulevikus välja töötada olmejäätmete prügilasse ladestamisest tuleneva heite seire ja aruandlus ning tõendamine ja akrediteerimine, et jälgida metaaniheidet pärast ELi HKSi täielikku laiendamist olmejäätmete põletamisest tulenevale heitele. Prügilatest pärit heite kvantifitseerimisel valitseb endiselt suur ebakindlus. Seepärast tuleks kõigepealt kehtestada ühtlustatud seire- ja aruandlusraamistikud standarditud, usaldusväärsete ja tõendatud heiteandmete kogumiseks, et tagada süsteemi suur usaldusväärsus. Täpsete seire- ja aruandluseeskirjade väljatöötamine sõltub esiteks tulevase prügilate parima võimaliku tehnika väljatöötamisest, et tagada keskkonnavaline terviklikkus, regulatiivne järjepidevus ja täiustatud seirevahendite, sealhulgas mõõtmis- ja modelleerimismeetodite kasutamine, ning teiseks põhjalikust prügilaregistrist (või põhjalikest prügilaregistritest), et vältida kõrvaehoidmist ja tagada tõhusus. Selleks peaks komisjon esitama 31. juuliks 2029 aruande selle kohta, kas need eeltingimused on täidetud, et seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteem töötataks välja 2031. aastaks, mil algab olmejäätmete põletamise järkjärguline ELi HKSi integreerimine. Kui üks neist tingimustest ei ole täidetud, tuleks ELi HKSi laiendamine prügilatele, et luua seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteem, lükata 2031. aastalt edasi 2034. aastale, mis toimub olmejäätmete põletamise täielik integreerimine, et anda lisaaga nende tingimuste täitmiseks. Komisjon peaks

direktiivi 2003/87/EÜ 31. detsembriks 2034 läbi vaatama, võttes arvesse neid muutusi ja soovimatuid tagajärgi.

- (79) Süsinikku saab koguda säilitamiseks ja utiliseerimiseks kütistes, mille heitkogused tulenevad fossiilsete allikate ja nullmääraga allikate, näiteks kestliku biomassi põletamise (mis on ELi HKSi nullmääraga) kombinatsioonist. Kuna nullmääraga allikatest ja fossiilsetest allikatest pärit CO₂ käsitletakse ELi HKSi nõuete täitmise kohustuste kindlaksmääramisel, süsiniku eemaldamisel ja sünteetiliste kütuste tootmisel erinevalt, on vaja kehtestada üksikasjalikud normid selle kohta, millises järjekorras loetakse eri liiki CO₂ kogutuks ja kuidas arvestada heidet süsiniku kogumise, transpordi, utiliseerimise või säilitamise ahelas.
- (80) ELi HKSi nõuetekohase toimimise ja juhtimise tagamiseks on asjakohane eraldada komisjonile liidu LHÜde üldkogusest kuni 5 miljonit LHÜd. Võttes arvesse suurenevat kasutajate arvu ja ELi HKSi suuremat katvust, liidu registris hoitavate LHÜde kasvavat väärtust ja süvenevaid julgeolekuprobleeme, tuleks seda tulu kasutada eelkõige liidu registri nõuetekohase toimimise, haldamise ja turvalisuse tagamiseks. Kooskõlas ELi HKSi suurema katvusega ja käesoleva direktiiviga tehtud muudatustega on asjakohane tagada, et neid tulusid saab kasutada ELi HKSi nõuetekohase toimimise ja juhtimise tagamise muudeks aspektideks, sealhulgas selleks, et rakendada eeskirju, mis käsitlevad investeringute tingimuslikkust LHÜde tasuta eraldamiseks ning kvaliteetsete ja usaldusväärsete rahvusvaheliste ühikute ostmise rahastu toimimist. Komisjon peaks kõnealuste tulude kasutamise tingimused, korra ja menetlused sätestama üksikasjalikult delegeeritud õigusaktides.
- (81) Selleks et tagada kooskõla sellise biomassist pärit heite käsitlemisega, mis vastab Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2018/2001³⁰ biomassi kasutamiseks kehtestatud kestlikkuse kriteeriumidele ja kasvuhoonegaaside heite vähendamise kriteeriumidele, ning muude nullmääraga heitkoguste käsitlemisega ELi HKSi, peaks atmosfäärist või allikatest, mille heitekoefitsient on null, kogutud süsinikdioksiidi heitekoefitsient olema samuti null, kui see heide lastakse keskkonda ELi HKSi toimuva tegevuse käigus. Selleks et tagada kooskõla sellise biomassist pärit heite käsitlemisega, mis vastab Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2018/2001³¹ biomassi kasutamiseks kehtestatud kestlikkuse kriteeriumidele ja kasvuhoonegaaside heite vähendamise kriteeriumidele, ning muude nullmääraga heitkoguste käsitlemisega ELi HKSi, peaks atmosfäärist või allikatest, mille heitekoefitsient on null, kogutud süsinikdioksiidi heitekoefitsient olema samuti null, kui see heide lastakse keskkonda ELi HKSi toimuva tegevuse käigus. Erandina tuleks sama CO₂ suhtes kohaldada tagastamiskohustust juhul, kui CO₂ lekib, lastakse välja või see vabaneb muul viisil maapõues püsiva säilitamise kohast, kuna CO₂ eest on makstud tasu kui negatiivse heitkoguse eest kooskõlas määrusega (EL) 2024/3012, milles tuginetakse tagasilendumise eest vastutuse puhul ELi HKSi.
- (82) Kooskõlas direktiivi 2003/87/EÜ artikli 28b lõikega 2 hindas komisjon Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Organisatsiooni (ICAO) üleilmse turupõhise meetme keskkonnavalast terviklikkust. See aruanne näitas, et CORSIAt ei ole tugevdatud ning et HKSi direktiivi artikli 25a lõike 3 kohaselt vastu võetud

³⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328, 21.12.2018, lk 82–209, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2018/2001/oj>).

³¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328, 21.12.2018, lk 82–209, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2018/2001/oj>).

rakendusaktis loetletud riigid tekitavad vähem kui 70 % rahvusvahelise lennunduse heitkogustest. Seepärast tuleks kooskõlas direktiivi 2003/87/EÜ artikli 28b lõikega 3 laiendada ELi HKSi kohaldamisala mittediskrimineerival viisil nii, et see hõlmaks kõiki lende, mis väljuvad EMPs asuvalt lennuväljalt ja maanduvad kolmandate riikide lennuväljadel kuni 5 000 kilomeetri kaugusel liidu geograafilise keskpunkti suurimast lennuväljast. Kõiki nendel liinidel tegutsevaid lennuettevõtjaid tuleks kohelda võrdselt. Lisaks peaks ELi HKSi toetus alternatiivkütustele ja kondensatsioonijälgedega seotud meetmetele olema kättesaadav kõigile nendel marsruutidel tegutsevatele lennuettevõtjatele. See kohaldamisala on umbes pool Euroopa keskpunktist väljuvate lendude maksimaalsest lennukaugusest, võttes arvesse analüüsi, mis näitab, et sellised marsruudid on võimaliku süsinikuheite ülekandumise suhtes kõige vastuvõtlikumad. Seda katvust tuleks kohaldada nelja aasta jooksul alates 2029. aastast (mitte alates 2027. aastast) ja see peaks sõltuma 2032. aastal toimuvast läbivaatamisest.

- (83) Direktiivi 2003/87/EÜ tuleks muuta, et ICAO CORSIA-süsteem rakendataks liidu õiguses ajavahemikul 2026–2035 ning et tagada, et lennundus tervikuna panustaks õiglaselt kliimamuutuse vastu võitlemisse kooskõlas Pariisi kokkuleppe eesmärkidega. Väljaspool Euroopat toimuvatest rahvusvahelistest lendudest tulenevatele heitkogustele kehtestati alates 2021. aasta jaanuarist üleilmse turupõhise meetmega piirmäär ning Euroopa Parlament ja nõukogu kehtestasid tingimused, mille alusel kaaluda, kas see süsteem on kliimamuutuste vastu võitlemiseks piisav või tuleks seda täiendada. 2032. aastal, kui CORSIA toimimise tulemused kompenseerimise vallas on teada, tuleks korraldada läbivaatamine, et hinnata CORSIA rakendamist lennundussektori peamistes riikides, kelle jaoks see on ICAO kehtestatud CORSIA eeskirjade kohaselt kohustuslik. Kui CORSIA osutub ambitsioonikaks, tõhusaks ja edukaks, tuleks ELi HKSi kohase tõhusa süsiniku hinnastamise kohaldamisala piirata EMP-siseste lendudega ja lendudega Ühendkuningriiki, Šveitsi, Gibraltarile ja muudesse riikidesse, mis kasutavad HKSi teenusena.
- (84) Selleks et piirata täiendavat rangust, mis on seotud ELi HKSi kohaldamisala geograafilise laiendamisega lennutegevusele, ja võttes arvesse asjaolu, et lennutegevusest tulenevad heitkogused on suurenenud, on asjakohane suurendada lennutegevuse jaoks kättesaadavate LHÜde koguarvu proportsionaalselt kohaldamisalasse hiljuti lisatud heitkogustega, võttes arvesse uusimat kättesaadavat teavet heitkoguste kohta, ning reserveerida nendest LHÜdest lisatoetus lennunduse kliimamõju vähendamiseks kestlike lennukikütuste kasutamise, elektrifitseerimise ja kondensatsioonijälgede kulutõhusa vähendamise kaudu. Lennutegevusega seoses olemas olevate LHÜde koguarvu tuleks siiski vähendada koguse võrra, mis võrdub heitkogustega, mille õhusõiduki käitajad on maha arvanud tagastamiskohustusest, et võtta arvesse CORSIA raames kompenseerimisega seotud kulusid, sest need heitkogused ei ole enam ELi HKSigas hõlmatud.
- (85) Direktiivi 2003/87/EÜ I lisas sätestatud, õhusõiduki käitajate väljajätmise suhtes kohaldatava künnise alandamine toob kaasa mitme väiksema õhusõiduki käitaja täiendava kaasamise. Selleks et võtta arvesse selliste väikeste õhusõiduki käitajate piiratud haldussuutlikkust, on asjakohane künnist suurendada, et võimaldada kasutada lihtsustatud aruandlusvahendeid. Eurocontroli loodud aruandlusvahend on mitme kohaldamisajaks jooksul saavutanud suure täpsuse ja seda on alates kasutuselevõttust pidevalt täiustatud, seega saab selle abil esitada kõigi asjaomaste õhusõiduki käitajate heite väärtused.

- (86) Direktiivi 2003/87/EÜ I lisa tegevuse „Vesiniku (H₂) ja sünteesgaasi tootmine tootmisvõimsusel üle 5 tonni päevas“ ulatust ja määratlust tuleks muuta, et lahendada korduvad rakendamisküsimused ja täpsustada, et vesiniku tootmise tegevus (ka siis, kui seda toodetakse üksnes kõrvalsaadusena) on hõlmatud ka juhul, kui ületatakse tootmisvõimsuse künnis üle 5 tonni päevas.
- (87) Äriõhusõidukeid käitavate õhusõiduki käitajate lendude heitkogused on ELi HKSist suures osas välja jäetud, sest üldiselt käitavad nad vähem lende või tekitavad vähem heitkoguseid kui direktiivi 2003/87/EÜ I lisas sätestatud väljajätmiskünnised. Õhusõiduki käitajad, kelle aastane heide rahvusvahelistel lendudel on alla 10 000 tonni CO₂, ei kuulu ICAO CORSIA süsteemi alla ja seetõttu peaksid nad andma oma panuse ELi HKS-i kaudu. Tagamaks, et kõik õhusõiduki käitajad panustavad kliimameetmetesse, on seetõttu asjakohane, et lendude arv ei oleks enam ELi HKSist erandi tegemise kriteerium ning heitkoguste künnist vähendatakse ja lihtsustatakse, kehtestades kõigi õhusõiduki käitajate liikide jaoks ühe künnise. Tagamaks, et pädevate asutuste täiendav halduskoormus jääb mõistlikuks, on siiski asjakohane teha erand väga väikese heitkogusega õhusõiduki käitajatele, kelle suhtes kohaldatakse ELi HKS-i tagastamiskohustust, võttes arvesse ka piiratud kumulatiivset keskkonnakasu, mida nende lisamine tooks.
- (88) Komisjoni poolse reservi läbivaatamise raames tehtud analüüs näitab, et LHÜde järkjärgulisem reservist vabastamine kahaneva turu korral leevendab turul järskude hinnatõusude ohtu, kui ringluses olevate LHÜde arv on alumise künnise lähedal. Alates 2028. aastast tuleks kehtestada alumise puhvri parameeter LHÜde proportsionaalseks vabastamiseks, kui ringluses olevate LHÜde koguarv jääb vahemikku 400–300 miljonit LHÜd.
- (89) Selleks et võtta arvesse heitkoguste trajektoori kahanemist ja tagada, et reserv jääb aja jooksul välistele vapustustele vastupidavaks, tuleks turustabiilsusreservi võrdlusparameetreid ajakohastada nii, et reservi sissetulevad ja reservist vabastatavad kogused oleksid proportsionaalsed turusuundumustega. Selleks tuleks ülemist künnist, alumist künnist ja vastavaid puhvreid ning vabastatavat kogust igal aastal kohandada ja 4 % võrra vähendada, et need oleksid kooskõlas kahaneva turu arenguga.
- (90) Komisjoni poolt reservi läbivaatamise raames tehtud analüüs ja süsinikuturuga seotud eeldatavad suundumused näitavad, et reservi lisamise määr 24 % on täitnud oma eesmärgi, ning võttes arvesse turu hiljutist ja tulevast arengut, peaks see reservi lisamise määr olema jälle 12 %. Selleks tuleks vastavalt kohandada puhvri ülemist künnist.
- (91) Ringluses olevate LHÜde koguarvu arvutamisel võetakse arvesse üksnes paiksete käitistega seotud andmeid kuni 31. detsembrini 2023. Selleks et võtta arvesse lennunduse varasemat nõudlust LHÜde järele ajavahemikul 1. jaanuarist 2012 kuni 31. detsembrini 2023, tuleks LHÜde üldkoguse iga-aastast arvutamist kohandada, et kajastada lennundussektori kumulatiivset nõudlust sellel ajavahemikul.
- (92) Kuna käesoleva direktiivi eesmärke, nimelt edendada kogu ELi hõlmava laiendatud ja muudetud turupõhise mehhanismi kaudu kasvuhoonegaaside heite vähendamist kulutõhusal ja majanduslikult tõhusal viisil, mis vastab kogu majandust hõlmavale kasvuhoonegaaside netoheite vähendamise 2040. aasta eesmärgile, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab neid meetme ulatuse ja toime tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud

proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.

- (93) Selleks et tagada ühetaolised tingimused direktiivi 2003/87/EÜ artiklite 4–7 (milles käsitletakse kasvuhoonegaaside heitelubade andmist, peatamist ja kehtetuks tunnistamist pädevate asutuste poolt) ning direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a lõigete 3b–3d (milles käsitletakse süsinikuheite vähendamise investeeringuid LHÜde tasuta eraldamist käsitlevates ELi tingimuslikkuse eeskirjades seoses ELi süsinikuheite vähendamise kavadesse investeerimise vormi ja sisuga) rakendamiseks, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused. Lisaks tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused, et tagada ühetaolised tingimused direktiivi 2003/87/EÜ artikli 3ga kohase reserveerimis- ja jaotusmehhanismi rakendamiseks seoses liiduväliste sadamate ja kolmandate riikidega, mille suhtes tuleks kohaldada erandit päritolunõuetest. Komisjonile direktiivi 2003/87/EÜ artikli 14 kohaselt antud rakendamisvolitusi tuleks laiendada, et kehtestada nii nullmääraga kui ka nullmäärata allikatest pärit kogutud CO₂ heite arvestuse kord ning sünteetilisest kütustest tuleneva heite arvestuse kord, eesmärgiga tagada heitkoguste arvessevõtmine ja vältida topeltarvestust. Lisaks sellele tuleks pikendada komisjonile artikli 3ga lõike 2 kohaselt antud rakendamisvolitusi, et võtta arvesse muudatusi meetmes, mille eesmärk on veelgi vähendada kõrvalehoidmise eesmärgil toimuvate sadamakülastuste ja konteinerite ümberpaigutamise ohtu. Neid rakendamisvolitusi tuleb kasutada kooskõlas määrusega (EL) nr 182/2011.
- (94) Selleks et võtta vastu muid kui seadusandlikke akte, mis on üldkohaldatavad ja täiendavad või muudavad mõne seadusandliku akti teatavaid mitteolemuslikke osi, peaks komisjonil olema õigus võtta kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a lõigetes 3b–3d sätestatud norme, mis käsitlevad LHÜde tasuta eraldamise suhtes kohaldatavat tingimust investeerida süsinikuheite vähendamisse ELis, seoses artikli 10a lõike 3d kohase ühenduse moodustamise üksikasjalike tingimustega ja sellisel juhul vastutuse jagamisega käitajate vahel, artikli 10a lõike 3c viiendas ja kuuendas lõigus sätestatud erandite üksikasjalike tingimustega, ELi süsinikuheite vähendamisse investeerimise kavade esitamise üksikasjaliku ajakavaga, süsinikuheite vähendamise liigitumisega märkimisväärseks ja tasuta eraldatavate LHÜde koguse majandusliku väärtuse kindlaksmääramisega. Lisaks peaks komisjonil olema õigus võtta kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada direktiivi 2003/87/EÜ artiklit 9c süsiniku eemaldamise ühikute ostmise ja vastavate LHÜde enampakkumisel müümise üksikasjade kohta ning täiendada direktiivi 2003/87/EÜ artikleid 10cb, 10cc, 10cd ja 10ce innovatsioonifondi ja tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu toimimise kohta. Peale selle peaks komisjonil olema õigus võtta kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte direktiivi 2003/87/EÜ artikli 19 täiendamiseks seoses tingimuste, korra ja menetlustega, mille kohaselt põhihaldaja kasutab LHÜde enampakkumisest saadud tulu ELi HKSi toimimise ja juhtimisega seotud kulude katmiseks. Samuti peaks komisjonil olema õigus võtta vastu selliseid õigusakte, et täiendada artikli 12 lõiget 3b seoses nõuetega, mille kohaselt tuleb lugeda kasvuhoonegaasid püsivalt keemiliselt seotuks või keemiliselt seotuks, ning määrata kindlaks meetmed lünkade ohu vähendamiseks. Komisjonil peaks olema õigus võtta kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada direktiivi 2003/87/EÜ artiklit 3ga seoses üksikasjalike normidega, mis on vajalikud kestlike laevakütuste ja heiteta jõuseadmete kasutamiseks ette nähtud LHÜde reserveerimise ja eraldamise kohaldamiseks, ning samuti artiklit 3gab. Lisaks peaks komisjonil olema õigus võtta

kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada direktiivi 2003/87/EÜ artiklit 25b seoses HKSi kui teenuse toimimist käsitlevate normidega ning muuta kõnealuse direktiivi artikli 3ga lõiget 1 seoses liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluva külastatava sadama ja sellise kolmanda riigi jurisdiktsiooni alla kuuluva külastatava sadama vahelise reisi käigus vabanevate ülejäänud heitkoguste hõlmamisega, kellele osutatakse HKSi kui teenust. On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes³² sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, millel arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.

- (95) Sätteid, mis on seotud direktiivi 2003/87/EÜ artikli 3 punkti h muutmisega ning artikli 6 lõike 4 ja artikli 10a lõike 3f lisamisega, tuleks kohaldada alates 1. jaanuarist 2028, et täpsustada võimalikult varakult lubade andmise eeskirju ja korrektsioone ülemääraste LHÜde tasuta eraldamise korral. Sellest tulenevalt peaksid liikmesriigid võtma nende artiklitega seotud sätted üle 31. detsembriks 2027. Käesoleva direktiivi ülejäänud sätete ülevõtmise tähtaeg peaks olema 31. detsember 2028, et anda piisavalt aega nõuetekohaseks rakendamiseks. Kooskõlas liikmesriikide ja komisjoni 28. septembri 2011. aasta ühise poliitilise deklaratsiooniga selgitavate dokumentide kohta³³ kohustuvad liikmesriigid põhjendatud juhtudel lisama ülevõtmismeeetmeid käsitlevale teatele ühe või mitu dokumenti, milles selgitatakse seost direktiivi osade ja ülevõtvate liikmesriigi õigusaktide vastavate osade vahel. Käesoleva direktiivi puhul leiab seadusandja, et kõnealuste dokumentide edastamine on põhjendatud.
- (96) Selleks et tagada selgus juba käimasoleval ajavahemikul, peaksid liikmesriigid võtma 1. jaanuariks 2028 üle sätted, millega täpsustatakse kehtivaid norme kooskõlas nende rakendamise ja tavaga. See puudutab sätteid, millega täpsustatakse norme artikli 3 punktis h seoses uue osaleja määratlusega, artikli 6 lõikes 4, millega täpsustatakse selliste käitiste kohtlemist, millele antakse esimest korda kasvuhoonegaaside heiteluba, mis tunnistatakse kehtetuks, ja millele antakse seejärel uus luba sama viieaastase LHÜde tasuta eraldamise ajavahemiku jooksul ja pärast artikli 11 lõikes 1 osutatud loetelu esitamist selle ajavahemiku kohta, ning direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a lõikes 4d seoses ülemääraste LHÜde tagasikandmisega, ning viiakse need eeskirjad kooskõlla tavaga.
- (97) Selleks et tagada asjaomaste vahendite õigeaegne kättesaadavus, tuleks sätteid, millega muudetakse artikli 10a lõikeid 5b ja 7 ning lisatakse uus artikli 19 lõige 1a, hakata kohaldama 30. septembril 2027. Need sätted käsitlevad vastavalt täiendavast kogusest, mis moodustab kuni 3 % artikli 10a lõikes 5a osutatud LHÜde üldkogusest, järelejäänud LHÜde koguse kasutamist, LHÜsid, mis tuleks reserveerida uutele osalejatele, ning komisjonile võimaluse andmist kasutada liidu LHÜde üldkogusest LHÜsid ELi HKSi toimimise ja juhtimisega seotud kulude katmiseks. Õigeaegse kohandamise tagamiseks tuleks sätet, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a lõiget 1a seoses SPIMi teguriga, kohaldada samuti alates 30. septembrist 2027.

³² ELT L 123, 12.5.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2016/512/oj.

³³ Liikmesriikide ja komisjoni 28. septembri 2011. aasta ühine poliitiline deklaratsioon selgitavate dokumentide kohta (2011/C 369/02).

- (98) Seepärast tuleks vastavalt muuta direktiivi 2003/87/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsust (EL) 2015/1814³⁴,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Direktiivi 2003/87/EÜ muudatused

Direktiivi 2003/87/EÜ muudetakse järgmiselt.

- 1) Artikli 2 esimene lõik asendatakse järgmisega:

„1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse I ja III lisas loetletud tegevusalade ja II lisas loetletud kasvuhoonegaaside suhtes. Kui käitis, mis kuulub ELi HKSi kohaldamisalasse, kuna tema käitamisest olevalte põletusseadmete summaarne nimisoojusvõimsus on üle 20 MW, muudab kasvuhoonegaaside heitkoguse vähendamiseks oma tootmisprotsessi ega ületa enam nimetatud künnist, pakub liikmesriik, kus käitis asub, käitajale võimalust jääda pärast tootmisprotsessi muutmist ELi HKSi kohaldamisalasse kuni artikli 11 lõike 1 teises lõigus osutatud jooksva viieaastase ajavahemiku ja sellele järgneva kahe viieaastase ajavahemiku lõpuni. Kõnealuse käitise käitaja võib otsustada, et käitis jääb pärast tootmisprotsesside muutmist ELi HKSi kohaldamisalasse ainult jooksva viieaastase ajavahemiku lõpuni, ainult sellele järgneva viieaastase ajavahemiku lõpuni või sellele järgneva kahe viieaastase ajavahemiku lõpuni. Asjaomane liikmesriik teatab komisjonile muudatustest võrreldes artikli 11 lõike 1 kohaselt komisjonile esitatud loeteluga.“

- 2) Artiklit 3 muudetakse järgmiselt:

- a) punkt e asendatakse järgmisega:

„e) „käitis“ – üks järgmistest:

i) paikne tehniline üksus, kus tegeldakse ühe või mitme I lisas loetletud tegevusega ja muu tegevusega, mis on tehniliselt otseselt seotud teostatava tegevusega ning mis võib mõjutada heitkoguseid ja saastust;

ii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1735* artikli 3 punktis 29 määratletud CO₂ transporditaristu, mis tegeleb I lisas loetletud süsinikdioksiidi transpordiga;

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta määrus (EL) 2024/1735, millega kehtestatakse meetmete raamistik Euroopa nullnetotehnoloogia toodete tootmise ökosüsteemi tugevdamiseks ja muudetakse määrust (EL) 2018/1724 (ELT L, 2024/1735, 28.6.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1735/oj>).“;

- b) punkt h asendatakse järgmisega:

³⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. oktoobri 2015. aasta otsus (EL) 2015/1814, mis käsitleb ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi loomist ja toimimist ning millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 264, 9.10.2015, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2015/1814/oj>).

„h) „uus osaleja“ – käitis, mis tegeleb ühe või mitme I lisas loetletud tegevusega või artikli 24 kohaselt ELi HKSi lisatud tegevusega ning mis on saanud kasvuhoonegaaside heite loa esimest korda ajavahemiku jooksul, mis algab kolm kuud enne artikli 11 lõike 1 kohase loetelu esitamise kuupäeva ja lõpeb artikli 11 lõikes 1 osutatud vastava viieaastase lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise ajavahemiku viimase aasta 31. detsembril;“

c) punkt o asendatakse järgmisega:

„o) „õhusõiduki käitaja“ – isik, kes käitab õhusõidukit ajal, mil see teostab I lisas loetletud lennutegevust, või kui seda isikut ei ole võimalik kindlaks teha, siis Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/2803* artikli 32 kohaselt aeronavigatsiooniteenuste tasude maksmise eest vastutav üksus või lõpuks õhusõiduki omanik;

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2024. aasta määrus (EL) 2024/2803 ühtse Euroopa taeva algatuse rakendamise kohta (ELT L, 2024/2803, 11.11.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2803/oj>).“;

d) punkt p jäetakse välja;

e) punkt z asendatakse järgmisega:

„z) „külalastatav sadam“ – üks järgmistest:

i) ärilisel eesmärgil kaupa või reisijaid vedavate laevade puhul sadam, kus laev peatub kauba lastimiseks või lossimiseks või reisijate pealevõtmiseks või maale laskmiseks; siia ei kuulu üksnes tankimise, varude täiendamise, meeskonna vahetamise, kuivdokki mineku või laeva, selle seadmete või mõlema remondi eesmärgil tehtavad peatused, abi vajava või ohus oleva laeva peatused sadamas, laevadevaheline reisijate või lasti üleandmine väljaspool sadamaid, üksnes ebasoodsate ilmastikutingimuste eest varjumise või vajaliku otsingu- ja päästetegevuse eesmärgil sadamas tehtavad peatused ning konteinerilaevade peatused konteinerite ümberlaadimisega tegelevas naabersadamas, mis on loetletud artikli 3ga lõike 2 kohaselt vastu võetud rakendusaktis;

ii) avameretöölalaga seotud avameretoiminguid tegevate või toetavate laevade puhul sadam, kus laev peatub kauba lastimiseks või lossimiseks või reisijate pealevõtmiseks või maale laskmiseks, või avameretöölala, kus laev teeb või toetab avameretoiminguid; siia ei kuulu üksnes tankimise, varude täiendamise, meeskonna vahetamise, kuivdokki mineku või laeva, selle seadmete või mõlema remondi eesmärgil tehtavad peatused, abi vajava või ohus oleva laeva peatused sadamas, laevadevaheline reisijate või lasti üleandmine väljaspool sadamaid, üksnes ebasoodsate ilmastikutingimuste eest varjumise või vajaliku otsingu- ja päästetegevuse eesmärgil tehtavad peatused sadamas ning konteinerilaevade peatused konteinerite ümberlaadimisega tegelevas naabersadamas, mis on loetletud artikli 3ga lõike 2 kohaselt vastu võetud rakendusaktis;“

f) punktist ag jäetakse välja sõnad „käesoleva direktiivi IVa peatüki kohaldamisel“;

g) lisatakse järgmised punktid:

„aj) „ohtlikud jäätmed“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/98/EÜ* artikli 3 punktis 2 määratletud ohtlikud jäätmed;

ak) „olmejäätmed“ – direktiivi 2008/98/EÜ artikli 3 punktis 2b määratletud olmejäätmed;

al) „süntetilised kütused“ – muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest valmistatud kütused, nagu need on määratletud direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 2 punktis 36 ning vähese CO₂ heitega kütused, nagu need on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2024/1788* artikli 2 punktis 13;

am) „avameretoimingud“ – tegevused, mis on seotud merepõhja ja selle aluspinnase loodusvarade uurimise, hindamise või kasutamisega, või tegevused, mis on seotud avamererajatiste või -taristuga, välja arvatud nafta ja gaasi meretranspordiga seotud tegevused;

an) „avameretööala“ – geograafiline piirkond, kus võib pädeva asutuse antud loa kohaselt teha avameretoiminguid;

ao) „ärilend“ – lend, mis toimub äriõhusõidukiga, mis on kantud komisjoni poolt artikli 3c lõike 6 kohaselt vastu võetud loetellu.

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid (ELT L 312, 22.11.2008, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2008/98/oj>).

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1788, mis käsitleb taastuvatest energiaallikatest toodetud gaasi, maagaasi ja vesiniku siseturgude ühiseid norme ning millega muudetakse direktiivi (EL) 2023/1791 ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2009/73/EÜ (uuesti sõnastatud) (ELT L, 2024/1788, 15.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1788/oj>).“

3) Artiklit 3c muudetakse järgmiselt:

a) lõige 6 asendatakse järgmisega:

„6. Ajavahemikul 1. jaanuarist 2024 kuni 31. detsembrini 2030 reserveeritakse kuni 20 miljonit lõikes 5 osutatud lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest läbipaistvalt, võrdselt ja mittediskrimineerivalt õhusõiduki käitajatele kestlike lennukikütuste ning muude lennukikütuste, mis ei ole saadud fossiilkütustest ja millele on osutatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/2405* artikli 4 lõike 1 teises lõigus, kasutamiseks ning elektrienergia kasutamiseks sellistel allahelikiirusega lendudel, mille eest tuleb tagastada lubatud heitkoguse ühikuid vastavalt käesoleva direktiivi artikli 12 lõikele 3 ja mille puhul ei loeta see kohustus käesoleva direktiivi artikli 28a lõike 1 kohaselt täidetuks. Ärilendude puhul on reserveeritud kogus kättesaadav üksnes elektrienergia kasutamiseks. Kui nõuetele vastavat lennukikütust ei saa füüsiliselt seostada konkreetse lennuga, on käesoleva lõigu alusel reserveeritud lubatud heitkoguse ühikud kättesaadavad EMPs tangitud nõuetele vastavate lennukikütuste jaoks proportsionaalselt heitkogustega, mille on põhjustanud õhusõiduki käitaja muud lennud kui ärilennud ja mille eest tuleb tagastada lubatud heitkoguse ühikuid vastavalt käesoleva direktiivi artikli 12 lõikele 3 ja

mille puhul ei loeta see kohustus käesoleva direktiivi artikli 28a lõike 1 kohaselt täidekuks. Sama põhimõtet kohaldatakse selliste kütuste koguse kindlaksmääramisel, mille suhtes kohaldatakse nulliga võrduvat heitekoefitsienti.

Liikmesriigid eraldavad käesoleva lõike esimese lõigu alusel reserveeritud lubatud heitkoguse ühikud, et katta osaliselt või täielikult hinnaerinevus fossiilpetrooleumi ja asjaomaste nõuetele vastavate lennukikütuste kasutamise vahel, võttes arvesse stiimuleid, mis tulenevad süsinikuhinnast ja fossiilkütuste ühtlustatud madalaimast maksustamistasemest. Hinnaerinevuse arvutamisel võtab komisjon arvesse tehnilist aruannet, mille Euroopa Liidu Lennundusohutusamet on avaldanud vastavalt määruse (EL) 2023/2405 artikli 13 lõikele 1. Liikmesriigid tagavad käesoleva lõike kohase rahastamise nähtavuse käesoleva direktiivi artikli 30m lõike 1 punktides a ja b osutatud nõuetele vastaval viisil.

Käesoleva lõike alusel eraldatavad lubatud heitkoguse ühikud katavad järgmise:

- (a) 50 % ülejäänud hinnaerinevusest fossiilpetrooleumi ja selliste Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/2001** artikli 2 teise lõigu punktis 34 määratletud täiustatud biokütuste kasutamise vahel, mille heitekoefitsient võrdub nulliga vastavalt käesoleva direktiivi IV lisale või käesoleva direktiivi artikli 14 kohaselt vastu võetud rakendusaktile;
- (b) 60 % ülejäänud hinnaerinevusest fossiilpetrooleumi ning selliste lennunduses kasutatavate, direktiivi (EL) 2018/2001 artiklile 25 vastavate taastuvatest energiaallikatest toodetud vesiniku ja muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest valmistatud asenduskütuste kasutamise vahel, mille heitekoefitsient võrdub nulliga vastavalt käesoleva direktiivi IV lisale või käesoleva direktiivi artikli 14 kohaselt vastu võetud rakendusaktile;
- (c) 100 % ülejäänud hinnaerinevusest fossiilpetrooleumi ja käesoleva lõike esimese lõiguga hõlmatud iga sellise nõuetele vastava lennukikütuse kasutamise vahel, mis ei ole saadud fossiilkütustest, lennujaamades, mis asuvad saartel, mis on väiksemad kui 10 000 km² ja millel puudub maantee- või raudteeühendus mandriga, ning äärepoolseimates piirkondades asuvates lennujaamades, kus nõuetele vastava lennukikütuse füüsiline tarnimine väljaspool massibilansisüsteemi toimus;
- (d) kuni 31. detsembrini 2029 muudel kui punktides a, b ja c osutatud juhtudel 30 % ülejäänud hinnaerinevusest fossiilpetrooleumi ja käesoleva lõike esimese lõiguga hõlmatud iga sellise nõuetele vastava lennukikütuse kasutamise vahel, mis ei ole saadud fossiilkütustest;
- (e) alates 1. jaanuarist 2027 sama arv lubatud heitkoguse ühikuid tarbitud elektrienergia megadžauli (MJ) kohta, kui õhusõiduki käitajatel on õigus saada punkti b kohaselt muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest valmistatud asenduskütuste kasutamise eest, kui tegemist on elektri- või hübriidõhusõidukiga, mis sooritab lende, mille eest tuleb tagastada lubatud heitkoguse ühikuid vastavalt artikli 12 lõikele 3.

Kütused vastavad käesolevas lõikes osutatud toetuse saamise tingimustele üksnes juhul, kui need on toodetud EMPs, kolmandas riigis, kus on ELi HKSiiga seotud heitkogustega kauplemise süsteem, või kolmandas riigis, millele liit pakub artikli 25b kohast tuge. Kolmanda lõigu punktides a, b ja d osutatud kütuste puhul võib kaetust suurendada 10 protsendipunkti võrra, kui need on toodetud lähteainest, mis on hangitud liidust, kolmandast riigist, kus on ELi HKSiiga seotud heitkogustega kauplemise süsteem, või kolmandast riigist, millele liit pakub artikli 25b kohast tuge.

Lubatud heitkoguse ühikute eraldamisel käesoleva lõike alusel võib arvesse võtta muudest riigi, liidu või rahvusvahelise tasandi kavadest saadavat võimalikku toetust.

Õhusõiduki käitajad võivad igal aastal taotleda lubatud heitkoguse ühikute eraldamist iga käesolevas lõikes osutatud nõuetele vastava lennukikütuse koguse alusel, mida kasutatakse ajavahemikul 1. jaanuarist 2024 kuni 31. detsembrini 2040 allahelikiirusega lendudel (välja arvatud ärilennud), mille eest tuleb tagastada lubatud heitkoguse ühikuid vastavalt artikli 12 lõikele 3, välja arvatud lennud, mille puhul loetakse see nõue artikli 28a lõike 1 kohaselt täidetuks. Õhusõiduki käitajad võivad igal aastal taotleda lubatud heitkoguse ühikute eraldamist elektri- või hübriidõhusõidukite puhul, mis kasutavad elektrienergiat või vesinikku sellisteks kuni 31. detsembrini 2035 toimuvateks lendudeks, mille eest tuleb tagastada lubatud heitkoguse ühikuid vastavalt artikli 12 lõikele 3.

Kui õhusõiduki käitaja tõendab komisjonile veenvalt, et kolmanda lõigu punktides a, b ja e osutatud kütuste kohta on sõlmitud siduv pikaajaline kütusetarneleping, mis on siduv nii kütusetarnijale kui ka õhusõiduki käitajale ja kehtib vähemalt kolm aastat, reserveeritakse kõnealusele õhusõiduki käitajale hinnaerinevust katvad lubatud heitkoguse ühikud lepingu kehtivuse iga aasta kohta maksimaalselt viieks aastaks. Lubatud heitkoguse ühikute igaaastane eraldamine nende lepingute alusel tarnitud nõuetele vastavate kütuste kasutamiseks toimub samal viisil, nagu on sätestatud teises kuni neljandas lõigus. Käesoleva punkti alusel ei saa reserveerida rohkem kui 10 miljonit lubatud heitkoguse ühikut.

Kui asjaomasel aastal ületab käesoleva lõike kohaste lubatud heitkoguse ühikute nõudlus lubatud heitkoguse ühikute kättesaadavat kogust, vähendatakse lubatud heitkoguse ühikute kogust ühetaoliselt kõigi õhusõiduki käitajate puhul, keda lubatud heitkoguse ühikute eraldamine selleks aastaks puudutab.

Kuni 420 000 lubatud heitkoguse ühikut aastas võib kasutada selleks, et stimuleerida kondensatsioonijälgede kliimamõju märkimisväärselt vähendamist miljonite CO₂ ekvivalenttonnide võrra. Esimese lõigu kohaselt reserveeritud kogusest eraldatakse kondensatsioonijälgede kliimamõju kulutõhusaks vähendamiseks kuni 3 miljonit lubatud heitkoguse ühikut, mis on kättesaadavad kuni 31. detsembrini 2033. Liikmesriigid eraldavad sellise õhusõiduki käitaja taotlusel, kes on lisanud oma lendude planeerimise vahenditesse kondensatsioonijälgede prognoosimise mudelid, lubatud heitkoguse ühikuid koguses, mis vastab 0,1 %-le selle õhusõiduki käitaja tõendatud heitkogustest. Selleks et õhusõiduki käitajal oleks õigus saada kõnealuseid eraldatavaid lubatud heitkoguse ühikuid, esitab ta

kondensatsioonijälgede prognoosid oma juhtimiskeskusele või samaväärsele üksusele, kellele antakse korraldus hinnata nende toimivust ja võimaluse korral neid vastavate lendude registreerimisel arvesse võtta. Käesoleva lõigu esimeses lauses osutatud õhusõiduki käitajatele eraldatakse täiendav kogus, mis võrdub 0,02 %ga tõendatud heitkogustest, lendude jaoks, mille puhul õhusõiduki käitaja kasutab asjaomase aasta puhul lennu ajal mõõdetud lennutrajektoore ja kütusevoogu, et anda vastavalt artikli 14 lõikele 5 aru lennunduse muu kui CO₂ heite mõju kohta. Käesoleva lõigu esimeses lauses osutatud õhusõiduki käitajate kondensatsioonijälgede prognoosimise mudelid põhinevad samal ühtsel numbrilisel ilmaprognoosi referentsmudelil ja samadel ilmaandmetel, mida kasutatakse artikli 14 lõikes 5 osutatud komisjoni pakutavates seire-, aruandlus- ja kontrollivahendites.

Komisjon avaldab *Euroopa Liidu Teatajas* igal aastal üksikasjad selle kohta, missugused olid eelmisel aastal keskmiselt kulude erinevused, kui võrrelda ühelt poolt fossiilpetrooleumi kasutamist, võttes arvesse stiimuleid, mis tulenevad süsinikuhinnast ja fossiilkütuste ühtlustatud madalaimast maksustamistasemest, ning teiselt poolt nõuetele vastavate lennukikütuste kasutamist.

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat direktiivi, kehtestades üksikasjalikud normid käesoleva lõike kuuendas lõigus osutatud kulude erinevuse iga-aastaseks arvutamiseks, lubatud heitkoguse ühikute eraldamiseks selliste käesoleva lõike esimeses lõigus kindlaks määratud kütuste kasutamise eest, millest on teatatud artikli 14 lõike 1 kohaselt vastu võetud rakendusakti alusel, ning kehtestades süsinikuhinnast ja fossiilkütuste ühtlustatud madalaimatest maksustamistasemetest tulenevate stiimulite arvessevõtmise korra. Kõnealustes delegeeritud õigusaktides võib sätestada ka täiendavad normid ja menetlused kondensatsioonijälgede prognoosimise mudelite valideerimiseks ja nende lisamiseks lennuplaneerimisvahenditesse.

Komisjon võtab vastu rakendusaktid, milles loetletakse äriõhusõiduk(id), millega tehtud lende käsitatakse ärilendudena. Need rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

Komisjon hindab 1. juuliks 2032 käesoleva lõike kohaldamist ning esitab tulemused aruandes Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Aruandele võib asjakohasel juhul lisada seadusandliku ettepaneku käesoleva lõike alusel kuni 31. detsembrini 2040 reserveeritud koguse läbivaatamiseks, võttes arvesse artikli 12 lõikes 3 sätestatud tagastamiskohustuse kohaldamisalasse kuuluvate lendude geograafilise ulatuse muudatusi, et jätkuvalt stimuleerida käesoleva lõike esimeses lõigus kindlaks määratud kütuste kasutamist, eelkõige selliste lennunduses kasutatavate muust kui bioloogilist päritolu taastuvtoorainest valmistatud kütuste kasutamist, mis vastavad direktiivi (EL) 2018/2001 artiklile 25 ja mille heitekoefitsient võrdub nulliga vastavalt IV lisale või käesoleva direktiivi artikli 14 kohaselt vastu võetud rakendusaktile.

Alates 1. jaanuarist 2028 hindab komisjon käesoleva lõike kohaldamist iga-aastases aruandes, mille ta peab esitama vastavalt artikli 10 lõikele 5.

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. oktoobri 2023. aasta määrus (EL) 2023/2405, milles käsitletakse võrdsete võimaluste tagamist kestliku lennutranspordi jaoks (ELT L 2023/2405, 31.10.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2405/oj>).

** Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328, 21.12.2018, lk 82, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2018/2001/oj>).“;

b) lõige 8 asendatakse järgmisega:

„8. Erandina artikli 12 lõikest 3, artikli 14 lõikest 3 ja artiklist 16 loevad liikmesriigid kõnealustes sätetes esitatud nõuded täidetuks ega võta õhusõiduki käitajate suhtes meetmeid seoses heitkogustega, mis on tekkinud kuni 31. detsembrini 2035 lendudest liikmesriigi äärepoolseimas piirkonnas asuva lennuvälja ja samas liikmesriigis asuva lennuvälja, kaasa arvatud samas äärepoolseimas piirkonnas või sama liikmesriigi muus äärepoolseimas piirkonnas asuva muu lennuvälja vahel.“

4) Artiklit 3ga muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Lubatud heitkoguse ühikute eraldamise ja tagastamisnõuete kohaldamine meretranspordi tegevusala suhtes hõlmab ärilisel eesmärgil kaupa või reisijaid vedavate laevade puhul viitkümnet protsenti (50 %) selliste laevade heitkogustest, mis alustavad reisi liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvast külastatavast sadamast ja saabuval väljaspool liikmesriigi jurisdiktsiooni asuvasse külastatavasse sadamasse, viitkümnet protsenti (50 %) selliste laevade heitkogustest, mis alustavad reisi väljaspool liikmesriigi jurisdiktsiooni asuvast külastatavast sadamast ja saabuval liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvasse külastatavasse sadamasse, sada protsenti (100 %) selliste laevade heitkogustest, mis alustavad reisi liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvast külastatavast sadamast ja saabuval liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvasse külastatavasse sadamasse, ning sada protsenti (100 %) selliste laevade heitkogustest, mis seisavad liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuulavas külastatavas sadamas.

Selliste laevade puhul, mis teevad või toetavad avameretöölalaga seotud avameretoiminguid, kohaldatakse lubatud heitkoguse ühikute eraldamist ja tagastamisnõudeid järgmise suhtes:

i) pool asjaomase laeva heitkogustest, mis tekivad liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluva külastatava sadama ja väljaspool liikmesriigi jurisdiktsiooni asuva külastatava sadama vahelistel reisidel, mille eesmärk on teha või toetada avameretoiminguid, mis on seotud liikmesriigi territoriaalmeres, majandusvööndis, mandrilaval või šelfimeres asuva avameretöölalaga;

ii) kõik asjaomase laeva heitkogused, mis tekivad selliste reise ajal, mis väljuvad liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvast külastatavast sadamast ja saabuval liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvasse külastatavasse sadamasse ning mille eesmärk on teha või toetada avameretoiminguid, mis on seotud liikmesriigi territoriaalmeres, majandusvööndis, mandrilaval või šelfimeres asuva avameretöölalaga;

iii) kõik asjaomase laeva heitkogused, mis tekivad liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuulavas külastatavas sadamas, kui need heitkogused on tihedalt seotud selliste avameretoimingute tegemise või toetamisega, mis on seotud liikmesriigi territoriaalmeres, majandusvööndis, mandrilaval või šelfimeres asuva avameretöölalaga.

Lubatud heitkoguse ühikute eraldamine ja tagastamisnõuete kohaldamine ei kehti siiski heitkoguste suhtes, mis tekivad reise ajal, mille eesmärk on teha või toetada sellise avameretöölalaga seotud avameretoiminguid, mis asub väljaspool liikmesriigi territoriaalmerd, majandusvööndit, mandrilava või šelfimerd, ega heitkoguste suhtes, mis tekivad liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuulavas külastatavas sadamas, kui need heitkogused on tihedalt seotud selliste avameretoimingute tegemise või toetamisega, mis on seotud väljaspool liikmesriigi territoriaalmerd, majandusvööndit, mandrilava või šelfimerd asuva avameretöölalaga.“;

b) lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Komisjon koostab rakendusaktidega konteinerite ümberlaadimisega tegelevate naabersadamate loetelu ja ajakohastab seda loetelu vajaduse korral iga aasta 31. detsembriks.

Kõnealustes rakendusaktides loetletakse sadam konteinerite ümberlaadimisega tegeleva naabersadamana, kui see sadam asub väljaspool liitu, kuid vähem kui 150 meremiili kaugusel liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvast sadamast, kui selle sadama süvis ja kai pikkus on vastavalt üle 11 meetri ja 250 meetri ning kui on olemas konteinerite laevalt kaldale ümberlaadimiseks sobivad kraanad, või kui konteinerite ümberlaadimise osakaal, mõõdetuna 20-jalase konteineri ekvivalentühikutes (TEU), on suurem kui 50 % selle sadama konteinerivedude kogumahust viimase 12 kuu jooksul, mille kohta on asjakohased andmed kättesaadavad, ning kui see sadam asub väljaspool liitu, kuid vähem kui 300 meremiili kaugusel liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvast sadamast. Käesoleva lõike kohaldamisel loetakse konteinerid ümberlaadimisele kuuluvaks, kui need lossitakse laevalt sadamasse ainsa eesmärgiga need teisele laevale laadida. Esimese lõigu kohaselt komisjoni koostatud loetelu ei sisalda kolmandas riigis asuvaid sadamaid, kus kõnealune kolmas riik kohaldab tegelikult meetmeid, mis on käesoleva direktiiviga samaväärsed. See hõlmab selliste kolmandate riikide sadamaid, kellega on sõlmitud heitkogustega kauplemise süsteemide sidumise leping.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.“;

c) lõiget 3 muudetakse järgmiselt:

i) kuupäev „31. detsembrini 2030“ asendatakse kuupäevaga „31. detsembrini 2038“;

ii) eelviimane lause asendatakse järgmisega:

„Lubatud heitkoguse ühikute kõnealuse osa enampakkumisel müümisest saadud tulu kasutatakse artikli 10 lõike 3 esimese lõigu punktides a ja d osutatud prioriteetsetel eesmärkidel ning artikli 10 lõike 3 teise lõigu punktis g osutatud eesmärgil.“;

d) lisatakse järgmine uus lõige:

„4. Ajavahemikul kuni 2040. aastani kasutab komisjon artiklis 9 osutatud liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest kuni 0,5 miljonit lubatud heitkoguse ühikut, et rahastada süsteemi rakendamist seoses meretransporditegevustega.

Need lubatud heitkoguse ühikud müüakse enampakkumisel kooskõlas käesoleva direktiivi artikli 10 lõikega 4 ning saadud tulu käsitatakse vastavalt määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 21 lõikele 5 sihtotstarbelise välistuluna.“

5) Lisatakse artikkel 3gaa:

„Artikkel 3gaa

Lubatud heitkoguse ühikute reserveerimine ja eraldamine kestlike laevakütuste ja heiteta jõuseadmete kasutamiseks

1. Olenemata artikli 10 lõikest 1 reserveeritakse ajavahemikul 1. jaanuarist [2028/ esimene aasta pärast käesoleva direktiivi jõustumist] kuni 31. detsembrini 2040 artiklis 9 osutatud liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest kuni 110 miljonit kestlike laevakütuste kasutamiseks või heiteta jõuseadmete, sealhulgas elektriliste ja tuuleenergial põhinevate jõuseadmete kasutuselevõtuks ja käitamiseks, tingimusel et neid kütuseid ja jõuseadmeid kasutatakse kooskõlas käesolevas artiklis sätestatud normidega.

2. Käesoleva artikli kohaldamisel on „kestlikud laevakütused“

- a) vastavalt direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 2 teise lõigu punktides 28 ja 34 määratletud biogaas ja täiustatud biokütused, mille heitekoefitsient võrdub nulliga vastavalt käesoleva direktiivi IV lisale või käesoleva direktiivi artikli 14 kohaselt vastu võetud rakendusaktile;
- b) muust kui bioloogilist päritolu taastuvtoorainest valmistatud kütused, mis vastavad direktiivi (EL) 2018/2001 artiklile 25 ja mille heitekoefitsient võrdub nulliga vastavalt IV lisale või käesoleva direktiivi artikli 14 kohaselt vastu võetud rakendusaktile;
- c) vastavalt direktiivi (EL) 2024/1788 artikli 2 punktides 11 ja 13 määratletud vähese CO₂ heitega vesinik ja vähese CO₂ heitega kütused, mille heitekoefitsient võrdub nulliga vastavalt IV lisale või käesoleva direktiivi artikli 14 kohaselt vastu võetud rakendusaktile.

3. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud lubatud heitkoguse ühikud reserveeritakse läbipaistvalt, võrdselt ja mittediskrimineerivalt laevandusettevõtjatele kestlike laevakütuste ja heiteta jõuseadmete kasutamiseks reisidel, mille eest tuleb tagastada lubatud heitkoguse ühikuid vastavalt artikli 12 lõikele 3.

Lubatud heitkoguse ühikutega võib toetada kestlike laevakütuste või heiteta jõuseadmete kasutamist laevadel, mille kogumahutavus on alla 5 000, kuid mitte alla 400, nende reisidel viimasena külastatud sadamast liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvasse külastatavasse sadamasse ja liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvast külastatavast sadamast järgmisena külastatavasse sadamasse ning nende viibimisel liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvates külastatavates sadamates.

4. Liikmesriigid eraldavad käesoleva artikli lõike 1 alusel reserveeritud lubatud heitkoguse ühikuid, et katta täielikult või osaliselt

- a) kestlike laevakütuste kasutamise ja fossiilsete laevakütuste kasutamise ülejäänud hinnaerinevus;

- b) tavapäraste jõuseadmetega võrreldes heiteta jõuseadmete kasutuselevõtu ja käitamisega seotud kulud proportsionaalselt heitkoguste vähenemisega, mis on saavutatakse heiteta jõuseadmete kasutamisega.

5. Komisjon määrab fossiilsete laevakütuste ja kestlike laevakütuste kasutamise hinnaerinevuse kindlaks objektiivse ja tõendatava teabe, sealhulgas võimaluse korral tegelike tehinguhindade alusel. Kui kestlike laevakütuste tüüpiline turuhind puudub, kehtestab komisjon objektiivsete ja tõendatavate elementide alusel võrdlushinnad. Fossiilsete laevakütuste puhul hindab komisjon kaalutud keskmist hinda, mis kajastab määruse (EL) 2015/757 kohaselt teatatud fossiilsete laevakütuste tegelikku kombinatsiooni.

Laevandusettevõtjad arvutavad heiteta jõuseadmete kasutuselevõtu ja käitamise kulud võrreldes tavapäraste jõuseadmetega komisjoni poolt kindlaks määratud keskmiste heitevähenduskulude alusel, võttes arvesse objektiivset ja tõendatavat teavet.

6. Lubatud heitkoguse ühikute eraldamisel vastavalt käesolevale artiklile tagavad liikmesriigid, et täidetud on järgmised päritolunõuded:

- a) kestlike laevakütuste partiid on toodetud liidus või kolmandas riigis, kus on käesoleva direktiivi kohaselt loodud heitkogustega kauplemise süsteemiga seotud heitkogustega kauplemise süsteem, või kolmandas riigis, millele liit pakub artikli 25b kohaselt tuge kasvuhoonegaaside heite hinnastamise tõhusaks kohaldamiseks heitkoguste absoluutse ülempiiriga;

- b) heiteta jõuseadmeid toodetakse liidus või kolmandas riigis, kus on käesoleva direktiivi kohaselt loodud heitkogustega kauplemise süsteemiga seotud heitkogustega kauplemise süsteem, või kolmandas riigis, millele liit pakub artikli 25b kohaselt tuge kasvuhoonegaaside heite hinnastamise tõhusaks kohaldamiseks heitkoguste absoluutse ülempiiriga.

7. Erandina lõikest 6 ei kohalda liikmesriigid päritolunõudeid selliste kestlike laevakütuste suhtes, mida kasutatakse toetuskõlblikel reisidel liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluva külastatava sadama ja lõike 8 esimese lõigu kohaselt vastu võetud rakendusaktis kindlaks määratud väljaspool liikmesriigi jurisdiktsiooni asuva sadama vahel.

8. Komisjonil on õigus võtta vastu rakendusakte, milles loetletakse väljaspool liikmesriigi jurisdiktsiooni olevad sadamad, mis on kooskõlas ELi sadamastrateegias* kindlaks määratud kolmandate riikide sadamaprojektide toetamise juhtpõhimõtetega ja mis osalevad rohelaevateedel koos teiste liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvate sadamatega. Samuti on komisjonil õigus võtta vajaduse korral vastu rakendusakte kõnealuse loetelu ajakohastamiseks. Sellised rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

9. Kestlike laevakütuste ja heiteta jõuseadmete kasutamisega seoses eraldatud lubatud heitkoguse ühikud katavad järgmise:

- a) 55 % ülejäänud hinnaerinevusest fossiilsete laevakütuste ning selliste direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 2 punktides 28 ja 34 määratletud biogaaside ja täiustatud biokütuste kasutamise vahel, mille heitekoefitsient võrdub nulliga vastavalt käesoleva direktiivi IV lisale või käesoleva direktiivi artikli 14 kohaselt vastu võetud rakendusaktile;
- b) 90 % ülejäänud hinnaerinevusest fossiilsete laevakütuste ja selliste direktiivi (EL) 2018/2001 artiklile 25 vastavate muust kui bioloogilist päritolu taastuvtoorainest valmistatud kütuste kasutamise vahel, mille heitekoefitsient

võrdub nulliga vastavalt käesoleva direktiivi IV lisale või käesoleva direktiivi artikli 14 kohaselt vastu võetud rakendusaktile;

- c) 80 % ülejäänud hinnaerinevusest fossiilsete laevakütuste ning sellise vastavalt direktiivi (EL) 2024/1788 artikli 2 punktides 11 ja 13 määratletud vähese süsinikuheitega vesiniku ja vähese süsinikuheitega kütuse kasutamise vahel, mille heitekoefitsient võrdub nulliga vastavalt IV lisale või käesoleva direktiivi artikli 14 kohaselt vastu võetud rakendusaktile;
- d) 90 % lisakuludest, mis tekivad heiteta jõuseadmete kasutuselevõtul ja käitamisel võrreldes tavapäraste jõuseadmetega.

Kui kestlikke laevakütuseid või heiteta jõuseadmeid kasutatakse liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluva sadama ja liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluva saarel asuva sadama vahelisel reisil, mille eest tuleb tagastada lubatud heitkoguse ühikuid vastavalt artikli 12 lõikele 3, suurendatakse esimese lõigu punktides a–d sätestatud protsendimäärasid 5 protsendipunkti võrra.

Kui lubatud heitkoguse ühikuid eraldatakse seoses kestlike laevakütustega, mille tootmisel on kasutatud lähteaineid, mis on hangitud liidust või kolmandast riigist, kus on käesoleva direktiivi kohaselt loodud heitkogustega kauplemise süsteemiga seotud heitkogustega kauplemise süsteem, või kolmandast riigist, millele liit pakub artikli 25b kohaselt tuge kasvuhoonegaaside heitkoguste hinnastamise tõhusaks kohaldamiseks heitkoguste absoluutse ülempiiriga, suurendatakse esimese lõigu punktides a–c sätestatud protsendimäärasid 10 protsendipunkti võrra.

Kui lubatud heitkoguse ühikuid eraldatakse seoses selliste heiteta jõuseadmete kasutuselevõtu ja käitamisega, mis on paigaldatud laevadele liidu laevatehastes, suurendatakse esimese lõigu punktis d sätestatud protsendimäära 5 protsendipunkti võrra.

Kui kestlikke laevakütuseid kasutatakse või kui heiteta jõuseadmed võetakse kasutusele või neid käitatakse liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluva külastatava sadama ja väljaspool liikmesriigi jurisdiktsiooni asuva külastatava sadama vahelisel reisil, korrutatakse käesoleva artikli kohaselt eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute kogus 50 %ga vastavalt käesoleva direktiivi artiklis 3ga osutatud geograafilisele kohaldamisalale.

10. Laevandusettevõtjad võivad igal aastal taotleda lubatud heitkoguse ühikute eraldamist eelmisel kalendriaastal kasutatud kestlike laevakütuste koguse ja heiteta jõuseadmete abil saavutatud heitkoguste vähendamise alusel.

11. Kui asjaomasel aastal ületab lubatud heitkoguse ühikute nõudlus lubatud heitkoguse ühikute kättesaadavat kogust, vähendatakse lubatud heitkoguse ühikute kogust ühetaoliselt kõigi laevandusettevõtjate puhul, keda lubatud heitkoguse ühikute eraldamine selleks aastaks puudutab.

12. Lubatud heitkoguse ühikute eraldamisel käesoleva artikli alusel võib arvesse võtta muudest riigi, liidu või rahvusvahelise tasandi kavade saadavat võimalikku toetust.

13. Komisjon avaldab *Euroopa Liidu Teatajas* järgmise teabe:

- a) fossiilsete laevakütuste ja kestlike laevakütuste keskmine hinnaerinevus eelmisel aastal – avaldatakse kord aastas;
- b) heiteta jõuseadmete kasutuselevõttust ja käitamisest tulenevad keskmised heitevähenduskulud eelneva kolme aasta jooksul – avaldatakse iga kolme aasta järel.

14. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat direktiivi üksikasjalike normidega, mis käsitlevad järgmist:

- a) hinnaerinevuste arvutamine, sealhulgas võrdlushindade kehtestamine, kui tüüpilised turuhinnad ei ole kättesaadavad;
- b) selliste objektiivsete kriteeriumide kindlaksmääramine, mida kohaldatakse nõuetele vastavate heiteta jõuseadmete suhtes, kui need aitavad vähendada kasvuhoonegaaside heidet;
- c) heiteta jõuseadmete kasutuselevõttust ja käitamisest tuleneva heitkoguste vähenemise kindlaksmääramine;
- d) käesoleva artikli kohase lubatud heitkoguse ühikute eraldamisega seotud taotlemis-, eraldamis-, seire-, aruandlus- ja tõendamiskord;
- e) kaitsemeetmed ülemäärase hüvitamise vältimiseks, sealhulgas seoses riiklike, liidu või rahvusvaheliste kavadega;
- f) kaitsemeetmete ja menetluste kehtestamine, et tagada lubatud heitkoguse ühikute õiglane ja proportsionaalne jaotamine laevandusettevõtjate vahel, võttes samal ajal arvesse vajadust säilitada tõhus konkurents ning väikeste ja keskmise suurusega laevandusettevõtjate juurdepääs.

15. Liikmesriigid tagavad käesoleva artikli kohase rahastamise nähtavuse viisil, mis vastab artikli 30m lõike 1 punktides a ja b sätestatud nõuetele.

16. Alates 1. jaanuarist 2032 hindab komisjon käesoleva artikli kohaldamist iga-aastases aruandes, mille ta peab vastavalt artikli 10 lõikele 5 esitama.

* Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi sadamastrateegia“ (COM(2026) 112 final), 1. lisa punkt B „Kolmandate riikide sadamaprojektide toetamise juhtpõhimõtted.“

6) Artikli 3gaa järele lisatakse artikkel 3gab:

„Artikkel 3gab

Lubatud heitkoguse ühikute reserveerimine ja eraldamine meretranspordisektori süsinikuheite vähendamiseks teatavates vähim arenenud riikides ja väikestes arenevates saareriikides

Artiklis 9 osutatud liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest reserveeritakse 0,9 miljonit lubatud heitkoguse ühikut meretranspordisektori süsinikuheite vähendamiseks ÜRO määratletud vähim arenenud riikides ja väikestes arenevates saareriikides, välja arvatud nendes riikides, mille SKP elaniku kohta on liidu keskmisega võrdne või sellest suurem. See kogus reserveeritakse igal aastal kuni 2035. aastani.

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat direktiivi, kehtestades normid käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud reserveeritud lubatud heitkoguse ühikute kasutamise ja nende lubatud heitkoguse ühikute kättesaadavaks tegemise menetluse kohta.“

7) Artiklit 3gg muudetakse järgmiselt:

- a) lõike 1 punkt c asendatakse järgmisega:

„c) kõik küsimused, mis on seotud ELi HKSi ja selle meetme vahelise sidususega, sealhulgas topeltmaksetega.“;

- b) lõike 1 teine lõik asendatakse järgmisega:

„Asjakohasel juhul võib komisjon lisada käesoleva lõike teises lõigus osutatud aruandele seadusandliku ettepaneku käesoleva direktiivi muutmiseks viisil, mis on kooskõlas liidu ~~2030. aasta~~ kliimaeesmärkide ja määruses (EL) 2021/1119 sätestatud kliimanetraalsuse eesmärgiga ning eesmärgiga säilitada liidu kliimameetmete keskkonnaalane terviklikkus ja tõhusus, et tagada üleilmse turupõhise meetme ja ELi HKSi rakendamise sidusus, vältides samal ajal topeltmakseid ja märkimisväärset topeltkoormust.“;

- c) lõige 4 asendatakse järgmisega:

„Hiljemalt 30. septembriks 2035 hindab komisjon artikli 3ga lõike 3 teise lõigu rakendamist, sealhulgas selle panust meretranspordi süsinikuheite vähendamisse ja mõju asjaomaste liikmesriikide halduskuludele, ning seda, kas on asjakohane pikendada selle lõigu kohaldamist kauemaks kui 31. detsembrini 2038, ja esitab asjakohasel juhul selle kohta seadusandliku ettepaneku.“;

- d) lõike 5 esimene lõik asendatakse järgmisega:

„Hiljemalt 31. detsembriks 2031 esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles uuritakse määruse (EL) 2015/757 artikli 2 lõike 1d punktides e ja f osutatud laevade, mille kogumahutavus on alla 5 000, kuid mitte alla 400, heitkoguste käesoleva määruse kohaldamisalasse lisamise teostatavust ning selle majanduslikku, keskkonnaalast ja sotsiaalset mõju.“;

- e) lisatakse lõiked 6 ja 7:

„6. Komisjon hindab 1. jaanuariks 2032 artikli 3gaa kohaldamist ning esitab aruande Euroopa Parlamendile ja nõukogule.“

7. Hiljemalt 30. septembriks 2033 hindab komisjon artikli 12 lõikes 3-e sätestatud erandi rakendamist, võttes arvesse tehnoloogia arengut, jääklassi laevadele sobivate vähese süsinikuheitega ja heiteta jõuseadmete ning kestlike kütuste kättesaadavust ja kasutuselevõttu, erandi mõju meretranspordi süsinikuheite vähendamisele ning seda, kas on asjakohane pikendada selle kohaldamist kauemaks kui 31. detsembrini 2035, ning esitab asjakohasel juhul selle kohta seadusandliku ettepaneku.“

- 8) Artiklis 4 asendatakse sõnad „artiklile 27“ sõnadega „artiklitele 27 ja 27a“.

- 9) Artiklisse 6 lisatakse järgmised lõiked:

„3. Komisjonil on õigus võtta vastu rakendusakte, millega kehtestatakse eeskirjad pädeva asutuse poolt kasvuhoonegaaside heiteloade andmise, peatamise ja kehtetuks tunnistamise kohta. Sellised rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

4. Kui pädev asutus annab artikli 3 punktis h osutatud ajavahemiku jooksul esimest korda kasvuhoonegaaside heiteloade, tunnistab selle kehtetuks ja annab seejärel uue loa, lisatakse käitis asjakohase staatusega, st kas tegevkäitise või uue osalejana uuesti ELi HKSi alles järgmisel artikli 11 lõikes 1 osutatud viieaastaselt lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise ajavahemikul. Kõnealune käitis jääb ELi HKSi kohaldamisalast välja selle artikli 11 lõikes 1 osutatud viieaastase lubatud heitkoguse

ühikute tasuta eraldamise ajavahemiku lõpuni, mille jooksul luba esimest korda anti ja seejärel kehtetuks tunnistati.“

10) III peatüki pealkirjast jäetakse välja sõna „paiksed“.

11) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 6a

CO₂ transporditaristu eest vastutav pädev asutus

1. CO₂ transporditaristu eest vastutav pädev asutus on selle liikmesriigi pädev asutus, kus transporditav CO₂ kogutakse. Kui CO₂ kogutakse väljaspool EMPd, on pädev asutus selle liikmesriigi pädev asutus, mille CO₂ esimesena läbib.

2. Lõike 1 kohased pädevad asutused ning transiidiliikmesriigi või vastuvõtva liikmesriigi pädevad asutused vahetavad asjakohast teavet, mis on vajalik seirekavade heakskiitmiseks ja CO₂ transporditaristu heitearuannete tõendamiseks.“

12) Artiklit 9 muudetakse järgmiselt:

a) neljas lõik asendatakse järgmisega:

„Alates vastavalt 1. jaanuarist 2026 ja 1. jaanuarist 2027 suurendatakse lubatud heitkoguse ühikute kogust, et võtta arvesse meretranspordist pärit muude kasvuhoonegaaside kui CO₂ heite hõlmamist ja avamerelaevade heite hõlmamist, võttes aluseks nende heitkogused viimasel aastal, mille kohta on andmed kättesaadavad. Olenemata artikli 10 lõikest 1 tehakse sellest suurendamisest tulenevad lubatud heitkoguse ühikud alates 2030. aastast kättesaadavaks innovatsiooni toetamiseks kooskõlas artikliga 3gaa.“;

b) artiklisse 9 lisatakse järgmised lõiked:

„[2031. aastal / kaks aastat pärast täiendavate väikeste laevade lisamist seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemi] suurendatakse liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogust, et võtta arvesse selliste I lisas osutatud laevakategooriate heitkoguste hõlmamist, mille kogumahutavus on alla 5 000, kuid mitte alla 400, võttes aluseks nende heitkogused viimasel aastal, mille kohta on andmed kättesaadavad. Sellest suurendamisest tulenevad lubatud heitkoguse ühikud lisanduvad artiklis 3gaa osutatud kogusele.

Liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogust suurendatakse seoses olmejäätmete põletamisega järgmiste koguste võrra, võttes arvesse artiklis 12a kehtestatud järkjärgulise kohaldamise nõudeid:

- 2031. aastal 10,2 miljonit lubatud heitkoguse ühikut;
- 2032. aastal 19,5 miljonit lubatud heitkoguse ühikut;
- 2033. aastal 28,1 miljonit lubatud heitkoguse ühikut ja
- 2034. aastal 36 miljonit lubatud heitkoguse ühikut, ning seejärel kohaldatakse selle suhtes lineaarset vähendamistegurit.

Ajavahemikul 2031–2035 on lineaarne tegur 3,7 % ja alates 2036. aastast 1,7 %.

Komisjon avaldab liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkoguse 2028. aasta septembriks.“

13) Lisatakse järgmised artiklid:

„Artikkel 9b

Rahvusvaheliste ühikute rahastamine

1. Artiklis 9 osutatud liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest tehakse kuni 260 miljonit lubatud heitkoguse ühikut kättesaadavaks rahastule, et osta määruses (EL) 2021/1119 sätestatud rahvusvaheliste ühikute hulgast kuni 260 miljonit tonni kvaliteetseid ja usaldusväärseid rahvusvahelisi ühikuid, eesmärgiga aidata kaasa I lisas loetletud tegevuste kliimaeesmärkide saavutamisele aastatel 2036–2040. Kõigi ostude puhul peavad olema täidetud määruses (EL) 2021/1119 sätestatud kriteeriumid.

2. Lõike 1 kohaste lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel saadud tulu käsitatakse vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 21 lõikele 5 sihtotstarbelise välistuluna. Komisjon tagab aegsasti enne ostude algust, et rahastu jaoks ette nähtud lubatud heitkoguse ühikute enampakkumine toimub vastavalt artikli 10 lõikes 4 osutatud põhimõtetele ja korrale.

3. Komisjon esitab 31. jaanuariks 2033 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles hinnatakse kvaliteetsete ja usaldusväärsete rahvusvaheliste ühikute turu arengut, võttes arvesse kõiki määruses (EL) 2021/1119 sätestatud kriteeriume, ja selliste ühikute kättesaadavust, et aidata kaasa I lisas loetletud tegevuste kliimaeesmärkide saavutamisele, sealhulgas järgmist:

- a) keskkonnanäesmärkidele vastavuse, arvepidamise usaldusväärsuse ja tõendamise nõuded, mis peavad olema täidetud, et sellised ühikud aitaksid kaasa nende sektorite eesmärkide saavutamisele, võttes arvesse Pariisi kokkuleppe ja ELi õigusaktide raames toimuvat arengut;
- b) rahvusvaheliste ühikute turu areng pakkumise ja nõudluse osas;
- c) sellise kasutamise võimalik mõju ELi HKSi toimimisele ja terviklikkusele;
- d) konkreetne mõju ELi HKSi kuuluvatele sektoritele, sealhulgas süsinikuheite ülekandumise risk, mõju konkurentsivõimele, süsinikuheite vähendamise edasilükkamise risk ning kooskõla kogu liidu majandust hõlmava kliimaneutraalsuse eesmärgiga.

4. Võttes arvesse lõikes 3 osutatud aruannet ja erandina artiklist 9, kui lõikes 1 osutatud kvaliteetsed, usaldusväärsed ja kulutõhusad rahvusvahelised ühikud ei ole kättesaadavad, on lineaarne tegur alates 2036. aastast 2,7 %.

5. Kui lõike 1 kohaselt reserveeritud lubatud heitkoguse ühikuid ei eraldata lõikes 1 sätestatud eesmärkidel, eraldatakse need tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastule tööstuse süsinikuheite vähendamise projektide jaoks kooskõlas artikliga 10ce.

Artikkel 9c

Liidusisene süsiniku püsiv eemaldamine

1. Artiklis 9 osutatud liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogust suurendatakse 250 miljoni lubatud heitkoguse ühiku võrra. Kõnealused lubatud heitkoguse ühikud tehakse kättesaadavaks komisjonile nende enampakkumisel müümiseks ajavahemikul 2031–2040, et saada tulu samaväärse koguse selliste liidusisese süsiniku püsiva eemaldamise ühikute ostmiseks, mis on loodud biogeense CO₂ kogumise ja säilitamise tehnoloogiat rakendavate tegevuste (edaspidi „BioCCS-tegevused“) ning CO₂ otse atmosfäärist kogumise ja säilitamise

tehnoloogiat rakendavate tegevuste (edaspidi „DACCS-tegevused“) käigus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/3012* alusel. Komisjon ostab need süsiniku eemaldamise ühikud, seades prioriteediks selliste kulutõhusate ja usaldusväärsete projektide portfelli, mille eest tehakse maksed sertifitseeritud ühikute üleandmisel.

2. Komisjonile tehakse ajavahemikul 2031–2040 kättesaadavaks täiendavad 10 miljonit lubatud heitkoguse ühikut artiklis 9 osutatud liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest, et müüa need enampakkumisel eesmärgiga saada tulu kõnealuste süsiniku püsiva eemaldamise ühikute ostmiseks, juhul kui lõike 1 kohastest lubatud heitkoguse ühikutest saadav tulu ei oleks liidusisese süsiniku püsiva eemaldamise ühikute täieliku koguse ostmiseks piisav.

3. Käesoleva artikli lõigete 1 ja 2 kohasel lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel saadud tulu käsitatakse vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) 2024/2509** artikli 21 lõikele 5 sihtotstarbelise välistuluna. Lubatud heitkoguse ühikute enampakkumine käesoleva artikli lõikes 1 osutatud liidusisese süsiniku püsiva eemaldamise ühikute ostmiseks toimub vastavalt käesoleva direktiivi artikli 10 lõikes 4 osutatud põhimõtetele ja korrale. Kui käesoleva artikli lõigete 1 ja 2 kohaselt reserveeritud lubatud heitkoguse ühikuid ei müüda enampakkumisel käesoleva artikli lõike 1 eesmärkidel enne 2041. aastat, kantakse need tagasi käesoleva direktiivi artiklis 9 osutatud liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogusesse.

4. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat direktiivi seoses lõikes 1 osutatud liidusisese süsiniku püsiva eemaldamise ühikute ostmise üksikasjaliku korraga, sealhulgas lõigetes 1 ja 2 osutatud lubatud heitkoguse ühikute enampakkumise ajastamisega, toetuse vormide, valikumenetluse ja -kriteeriumidega, toetuskõlblikkuse kriteeriumidega ja tehnoloogiliste nõuetega eri liiki toetuste ja maksemehhanismide puhul, kasutades võimaluse korral võistupakkumist ja andes läbipaistvalt aru menetluste tulemustest, ning samuti finantseeskirjadega, et tagada ostu nõuetekohane läbiviimine. Kõnealuste delegeeritud õigusaktidega tagatakse, et lõigetes 1 ja 2 osutatud lubatud heitkoguse ühikute varajane enampakkumine tasakaalustatakse artikli 10 kohase lubatud heitkoguse ühikute enampakkumise kaudu, et saavutada samaväärne mõju, mis vastab süsiniku eemaldamise ühikute järkjärgulisele integreerimisele selliselt, et 2040. aastal müüakse enampakkumisel 48 miljonit lõigetes 1 ja 2 osutatud lubatud heitkoguse ühikut. Nendes delegeeritud õigusaktides sätestatakse üksikasjalik kord liidusisese süsiniku püsiva eemaldamise ühikute ostmiseks selliselt, et prioriteediks seatakse kulutõhusate ja usaldusväärsete projektide portfell, maksed tehakse sertifitseeritud ühikute üleandmisel ja eesmärk on piirata finantsriski.

5. Ostetavat liidusisese süsiniku püsiva eemaldamise ühikute kogust vähendatakse sellise BioCCS-il põhineva liidusisese süsiniku eemaldamise koguse võrra, mida käitajad, õhusõiduki käitajad ja laevandusettevõtjad kasutavad kooskõlas artikli 14 lõikega 1a, ning lõikes 1 osutatud 250 miljonist lubatud heitkoguse ühikust tunnistatakse vastav kogus lubatud heitkoguse ühikuid kehtetuks.

6. Kõik määruse (EL) 2024/3012 alusel BioCCS- ja DACCS-tegevustega loodud sertifitseeritud süsiniku püsiva eemaldamise ühikud, mille komisjon on otnud kooskõlas käesoleva artikliga, tunnistatakse kehtetuks ja neid ei lubata enam käesoleva direktiivi artikli 14 lõike 1a kohaselt negatiivse heitena arvesse võtta.

7. Artiklis 9 sätestatud lineaarset vähendamistegurit ei kohaldata lõikes 1 sätestatud lubatud heitkoguse ühikute suurendamise suhtes.

8. Komisjon esitab enne 31. detsembrit 2034 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles ta hindab edusamme, mida on tehtud lõikes 1 sätestatud liidusisese süsiniku

püsiva eemaldamise ühikute ostmisel, võttes arvesse kättesaadavat varu ja liidusisese süsiniku püsiva eemaldamise ühikute hinda võrreldes eraldatud eelarvega. Aruandes uuritakse ka määruse (EL) 2024/3012 alusel sertifitseeritud looduspõhise eemaldamise ja süsinikupõllunduse talletamisühikute võimalikku panust süsiniku püsivasse eemaldamisse ning hinnatakse, kas on võimalik minna komisjoni hallatavalt liidusisese süsiniku püsiva eemaldamise ühikute ELi HKSi integreerimiselt järk-järgult üle nende otsesele integreerimisele käitajate poolt laiemalt kui oma tarbeks kasutamine.

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. novembri 2024. aasta määrus (EL) 2024/3012, millega kehtestatakse liidu raamistik süsiniku püsiva eemaldamise, süsinikku siduva majandamise ja toodetes süsiniku säilitamise sertifitseerimiseks (ELT L, 2024/3012, 6.12.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/3012/oj>).

** Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2024. aasta määrus (EL, Euratom) 2024/2509, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid (ELT L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>).“

14) Artiklit 10 muudetakse järgmiselt:

a) lõike 1 esimene ja teine lõik asendatakse järgmisega:

„1. Liikmesriigid müüvad enampakkumisel vähemalt 57 % käesoleva direktiivi artiklis 9 osutatud liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest, mida ei eraldata kooskõlas käesoleva direktiivi artiklitega 9, 3gaa, 3gab, 9c, 10cc ja 19, ilma et see piiraks lubatud heitkoguse ühikute võimalikku vähendamist vastavalt käesoleva direktiivi artikli 10a lõikele 5a, lubatud heitkoguse ühikute paigutamist Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsusega (EL) 2015/1814* loodud turustabiilsusreservi või lubatud heitkoguse ühikute kehtetuks tunnistamist vastavalt käesoleva direktiivi artikli 12 lõikele 4. Liikmesriikide poolt enampakkumisel müüdavate lubatud heitkoguse ühikute osakaal suureneb SPIMi teguri kohaldamise tulemusena kooskõlas käesoleva direktiivi artikli 10a lõikega 1a. Liikmesriikide poolt enampakkumisel müüdavate lubatud heitkoguse ühikute kogus jaotatakse vastavalt käesoleva artikli lõikele 2.

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. oktoobri 2015. aasta otsus (EL) 2015/1814, mis käsitleb ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi loomist ja toimimist ning millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 264, 9.10.2015, lk 1).“;

b) lõike 2 punkti b lisatakse järgmine lause:

„Hispaania, Küpros, Malta ja Sloveenia kasutavad oma täiendavaid lubatud heitkoguse ühikuid artikli 10 lõike 3 esimeses lõigus loetletud prioriteetsetel eesmärkidel.“;

c) lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Liikmesriigid otsustavad selle üle, kuidas kasutada käesoleva artikli lõikes 2 osutatud lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel müügist saadud tulu, välja arvatud tulu, mis on ELi toimimise lepingu artikli 311 kolmanda lõigu kohaselt kindlaks määratud omavahenditena ja kantud liidu eelarvesse. Liikmesriigid kasutavad vähemalt 50 % sellest tulust, välja arvatud tulu, mida

kasutatakse käesoleva direktiivi artikli 10a lõikes 6 osutatud kaudsete süsinikukulude hüvitamiseks, või selle tuluga rahalises väärtuses samaväärse summa ühel või mitmel järgmisel prioriteetsel eesmärgil, et toetada HKSi kuuluvate sektorite süsinikuheite vähendamist:

- a) nende käesolevas direktiivis sätestatud toetusmehhanismide täiendamine, mis on ette nähtud HKSi kuuluvate sektorite kliimamõju vähendamiseks;
- b) puhta energia, elektrienergia salvestamise ning elektri ülekande- ja jaotusvõrkude arendamine, eelkõige tööstusklastrite ümber, pidades silmas tööstuse süsinikuheite vähendamise projektidest tulenevat suurenenud elektrinõudlust, ning riiklikes energia- ja kliimakavades võetud taastuvenergia, energiatõhususe ja võrkude omavahelise ühendatusega seotud kohustuste täitmine;
- c) tööstuse süsinikuheite vähendamisse ja seda võimaldavatesse meetmetesse, sealhulgas tööstuse elektrifitseerimisse, puhta tööstusliku tootmise tehnoloogiasse, CO₂ kogumisse, kasutamisse ja säilitamisse ning CO₂ transpordivõrgu arendamisse tehtavate investeringute rahastamine;
- d) meetmed meretranspordisektori süsinikuheite vähendamiseks, sealhulgas laevade ja sadamate energiatõhususe parandamine, uuenduslik tehnoloogia ja taristu, elektrifitseerimine ja kestlikud alternatiivkütused, nagu taastuvatest energiaallikatest toodetud vesinik ja ammoniaak, ning heiteta jõuseadmed;
- e) meetmed, mille eesmärk on investeerida uuenduslikku tehnoloogiasse lennunduse süsinikuheite vähendamiseks, sealhulgas elektrifitseerimise toetamine, meetmed lennunduse üldise kliimamõju vähendamiseks ning vähese süsinikuheitega ja null-süsinikuheitega kütuste tootmise suurendamiseks ning meetmed lennujaamade süsinikuheite vähendamise toetamiseks;
- f) meetmed, millega toetatakse üleminekut vähese süsinikuheitega transpordiliikidele;
- g) olmejäätmete kogumise ja kõrvaldamisega tegelevate pädevate asutuste toetamine direktiivi 2008/98/EÜ artiklis 4 määratletud jäätmehierarhia kõrgemate astmetega kooskõlas olevate meetmete, nimelt jäätmetekke vältimise, korduskasutamiseks ettevalmistamise, liigiti kogumise, sortimise ja ringlussevõtu rakendamisel;
- h) ringmajanduse meetmed HKSi kuuluvate sektorite heitkoguste vähendamiseks;
- i) toetus juhtivate turgude arendamiseks selliste vähese süsinikuheitega ja ringluspõhiste toodete jaoks nagu bioressursipõhised väetised, bioressursipõhised kemikaalid või keskkonnahoidlik teras;
- j) punktides a–h nimetatud eesmärkide seisukohast vajaliku teadus- ja arendustegevuse rahastamine.

Olenemata esimesest lõigust võivad liikmesriigid kasutada ülejäänud osa sellest tulust, mille kasutamise üle nad otsustavad, järgmistel eesmärkidel:

- a) süsiniku püsiva eemaldamise meetodid, nagu CO₂ otse atmosfäärist kogumine ja säilitamine;
- b) meetmed raadamise vältimiseks ning turbaalade, metsade ja muude maismaa- või mereökosüsteemide kaitse ja taastamise toetamiseks, sealhulgas meetmed, mis aitavad kaasa nende kaitsele, taastamisele ja paremale majandamisele, eelkõige seoses merekaitsealadega, ning suurendavad elurikkust soodustavat metsastamist ja taasmetsastamist, sealhulgas arengumaades, kes on ratifitseerinud Pariisi kokkuleppe;
- c) süsiniku sidumine metsanduse abil ja mullas;
- d) investeeringud, mille eesmärk on vähendada põllumajandusest tulenevat heidet ja mis on seotud väetiste tõhusama kasutamisega liidus või muude kasvuhoonegaasidega kui CO₂, ning toetada lõppkasutajaid bioressursipõhiste, orgaaniliste ja ringluspõhiste väetiste kasutuselevõtul kooskõlas väetiste tegevuskavaga;
- e) meetmed, mille eesmärk on vähendada hoonete heitkoguseid energiatõhususe, kaugküttesüsteemide ja isolatsiooni parandamise kaudu, toetada tõhusaid ja taastuenergiapõhiseid kütte- ja jahutussüsteeme või toetada hoonete tervikrekonstrueerimist ja etapiviisilist tervikrekonstrueerimist kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2024/1275,* alustades halvimate tõhususnäitajatega hoonete rekonstrueerimisest;
- f) rahalise toetuse andmine kliimamuutustega seotud sotsiaalsete aspektide käsitlemiseks väiksema ja keskmise sissetulekuga leibkondades;
- g) ELi HKSi juhtimise halduskulude katmine;
- h) kliimamuutuste mõjuga kohanemine;
- i) kliimameetmete, sealhulgas kliimamuutuste mõjuga kohanemise ja tehnosiirde meetmete rahastamine haavatavates kolmandates riikides;
- j) oskuste omandamise ja tööjõu ümbersuunamise soodustamine, et toetada õiglast üleminekut kliimaneutraalsele majandusele, eelkõige töökohtade ümberpaigutamisest kõige rohkem mõjutatud piirkondades, tehes tihedat koostööd sotsiaalpartneritega, ning üleminekust potentsiaalselt mõjutatud töötajate, sealhulgas meretransporditöötajate täienduskoolitusse ja ümberõppesse investeerimine;
- k) süsinikuheite ülekandumise jääkriskiga tegelemine Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/956** I lisaga hõlmatud sektorites, toetades üleminekut ja edendades nende süsinikuheite vähendamist kooskõlas riigiabi eeskirjadega.

Esimese ja teise lõigu kohane tulude kasutamine ei tohi pikendada sõltuvust fossiilkütustest elektritootmises ning peab olema kooskõlas üleminekuga ohutule ja kestlikule vähese süsinikuheitega majandusele, liidu 2040. aasta kliima- ja energiapoliitika raamistiku eesmärkidega ning määruses (EL) 2021/1119 sätestatud kliimaneutraalsuse eesmärgiga.

Liikmesriigid teavitavad komisjoni tulude kasutamisest ja käesoleva artikli lõike 3 kohaselt võetud meetmetest Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1999*** artikli 19 lõike 2 kohaselt esitatavas aruandes, täpsustades,

kui see on asjakohane, milliseid tulusid nad kasutavad ja milliseid meetmeid võtavad kõnealuse määruse kohaselt esitatud lõimitud riikliku energia- ja kliimakava ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1056**** artikli 11 kohaselt koostatud õiglase ülemineku territoriaalse kava rakendamiseks. Liikmesriigid maksavad oma tulud välja kolmandaks aastaks pärast nende saamise aastat.

Aruanne peab olema piisavalt üksikasjalik, et komisjon saaks hinnata, kas liikmesriigid järgivad käesoleva artikli lõiget 3 ja artiklit 30m.

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. aprilli 2024. aasta direktiiv 2024/1275 hoonete energiatõhususe kohta (uuesti sõnastatud) (ELT L 1275, 8.5.2024, lk 1).

** Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. mai 2023. aasta määrus (EL) 2023/956, millega kehtestatakse süsiniku piirimeede (ELT L 130, 16.5.2023, lk 52).

*** Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1999, milles käsitletakse energialiidu ja kliimameetmete juhtimist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 663/2009 ja (EÜ) nr 715/2009, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/22/EÜ, 98/70/EÜ, 2009/31/EÜ, 2009/73/EÜ, 2010/31/EL, 2012/27/EL ja 2013/30/EL ning nõukogu direktiive 2009/119/EÜ ja (EL) 2015/652 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 525/2013 (ELT L 328, 21.12.2018, lk 1).

**** Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1056, millega luuakse Õiglase Ülemineku Fond (ELT L 231, 30.6.2021, lk 1).“;

a) lõige 5 asendatakse järgmisega:

„5. Komisjon jälgib Euroopa süsinikuturu toimimist. Igal aastal esitab ta Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande süsinikuturu toimimise kohta, sealhulgas enampakkumiste korraldamise, likviidsuse ja kaubeldavate mahtude kohta, ning teeb kokkuvõtte teabest, mille Euroopa Väärtipaberiturujärelevalve (ESMA) on esitanud vastavalt lõikele 6, ja teabest, mille liikmesriigid on esitanud artikli 10a lõikes 6 osutatud finantsmeetmete kohta. Liikmesriigid esitavad igal aastal 30. juuniks kogu asjakohase teabe ja aruande küsimustiku või vormi alusel, mille komisjon on vastu võtnud rakendusaktidena vastavalt artikli 21 lõikele 1. Komisjon avaldab aruande Euroopa süsinikuturu toimimise kohta kuue kuu jooksul pärast liikmesriikidelt asjakohase teabe ja aruannete saamist.“;

b) lisatakse järgmine lõige:

„7. Kui liikmesriik otsustab lubatud heitkoguse ühikuid kasutavaid HKSi mehhanisme täiendada, võib ta selle lähenemisviisi säilitada, hoidudes enampakkumisest, et anda toetust samal viisil.“

15) Artiklit 10a muudetakse järgmiselt:

a) lõike 1 esimene lõik asendatakse järgmisega:

„1. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat direktiivi seoses kogu liitu hõlmavate ja

täielikult ühtlustatud eeskirjadega käesoleva artikli lõigetes 3b–3d, 5, 7 ja 19 osutatud lubatud heitkoguse ühikute eraldamise kohta.“;

b) lõiget 1a muudetakse järgmiselt:

i) teine lõik asendatakse järgmisega:

„Erandina käesoleva lõike esimesest lõigust eraldatakse määruse (EL) 2023/956 kohaldamise esimestel aastatel kõnealuse määruse I lisa loetletud kaupade tootmiseks tasuta lubatud heitkoguse ühikuid vähendatud kogustes kooskõlas lõigetega 3a–3d. Kohaldatakse tegurit, millega vähendatakse nende kaupade tootmiseks tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute kogust (SPIMi tegur). SPIMi tegur on alates nimetatud määruse jõustumisest kuni 2025. aasta lõpuni 100 % ning sõltuvalt nimetatud määruse artikli 36 lõike 2 punkti b sätete kohaldamisest 2026. aastal 97,5 %, 2027. aastal 95 %, 2028. aastal 91,5 %, 2029. aastal 81 %, 2030. aastal 59 %, 2031. aastal 48 %, 2032. aastal 37,5 % ja 2033. aastal 27 % ning 2034.–2037. aastal 15 %. Alates 2038. aastast on kohaldatav SPIMi tegur 0 %.“;

ii) teise lõigu järele lisatakse järgmine lõik:

„Olenemata teisest lõigust, kui määruse (EL) 2023/956 I lisa loetellu lisatakse täiendavaid kaupu, mille tootmiseks eraldatakse tasuta lubatud heitkoguse ühikuid, on SPIMi tegur nende täiendavate kaupade puhul pärast nende lisamist kõnealusesse lissasse käesoleva direktiivi artiklis 11 osutatud järgmise viieaastase ajavahemiku esimesel aastal 97,9 % ja teisel aastal 95,8 % ning see väheneb, olles igal järgneval aastal sama, mis teises lõigus sätestatud SPIMi tegur, alustades 2028. aasta SPIMi tegurist. Ajavahemikul alates nende kaupade lissasse kandmise algusest kuni käesoleva direktiivi artiklis 11 osutatud järgmise viieaastase ajavahemiku esimese aastani on SPIMi tegur 100 %.“;

iii) neljas lõik asendatakse järgmisega:

„Tasuta eraldamise vähendamisest tulenevad lubatud heitkoguse ühikud müüakse enampakkumisel kooskõlas artikli 10 lõikega 1, välja arvatud artiklite 10cb ja 10ce jaoks artikli 10cc kohaselt reserveeritud lubatud heitkoguse ühikud ning käesoleva artikli lõike 7 esimese lõigu kohaselt uutele osalejatele reserveeritud lubatud heitkoguse ühikud.“;

c) lõiget 2 muudetakse järgmiselt:

i) teise lõigu järele lisatakse järgmine lõik:

„Komisjon täiendab käesolevat direktiivi, sätestades lõike 1 esimese lõigu kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktides sektorispetsiifiliste soojus- ja kütusepõhiste võrdlusaluste sektorispetsiifilised määratlused koos vastavate süsteempiiridega ning lähtepunktide väärtused, et määrata kindlaks aastane vähendamismäär võrdlusaluste ajakohastamiseks kolmandas lõigus osutatud rakendusaktides.“;

ii) kolmandasse lõiku lisatakse punkti e järele järgmised punktid:

„f) võrdlusalused ajavahemikuks 2031–2035 määratakse kindlaks samal viisil, nagu on sätestatud käesoleva lõigu punktides a ja g, võttes aluseks artikli 11 kohaselt 2026. ja 2027. aasta kohta esitatud teabe ning

aastase vähendamismäär, mida kohaldatakse iga ajavahemikku 2008–2033 jääva aasta osas. Arvesse võib võtta ka teavet, mille kolmas riik on esitanud oma territooriumil asuvate käitiste kohta vastavalt artikli 25 kohaselt sõlmitud lepingule;

g) kui aastane vähendamismäär ületab 2 % või jääb alla 0,3 %, on aastate 2031–2035 võrdlusalused ajavahemikus 2013–2020 kohaldatud võrdlusalused, mida on iga ajavahemikku 2008–2033 jääva aasta osas vähendatud ühe asjakohase eespool nimetatud protsendimäära võrra;

h) võrdlusalused ajavahemikuks 2036–2040 määratakse kindlaks samal viisil, nagu on sätestatud käesoleva lõigu punktides a ja g, võttes aluseks artikli 11 kohaselt 2031. ja 2032. aasta kohta esitatud teabe ning aastase vähendamismäär, mida kohaldatakse iga ajavahemikku 2008–2038 jääva aasta osas. Arvesse võib võtta ka teavet, mille kolmas riik on esitanud oma territooriumil asuvate käitiste kohta vastavalt artikli 25 kohaselt sõlmitud lepingule;

i) kui aastane vähendamismäär ületab 2 % või jääb alla 0,3 %, on aastate 2036–2040 võrdlusalused ajavahemikus 2013–2020 kohaldatud võrdlusalused, mida on iga ajavahemikku 2008–2038 jääva aasta osas vähendatud ühe asjakohase eespool nimetatud protsendimäära võrra.“;

d) lõike 2 järele lisatakse järgmised lõiked:

„3a. Alates 2031. aastast ei kohaldata käesoleva artikli lõike 1 kolmandat kuni kuuendat lõiku ning artikli 10b lõike 4 teist kuni viiendat lõiku.

3b. I lisas loetletud tegevusaladel tegutsevate käitiste käitajad koostavad, teevad üldsusele kättesaadavaks ja esitavad nende käitiste kohta, mille jaoks nad taotlevad lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamist, ELi süsinikuheite vähendamisse investeerimise kava (edaspidi „ELi süsinikuheite vähendamisse investeerimise kava“).

Tegevkäitiste käitajad esitavad pädevale asutusele ELi süsinikuheite vähendamisse investeerimise kava koos teabega, mis esitatakse artikli 11 lõike 1 teise lõigu kohaselt 30. septembriks 2029 ja seejärel iga viie aasta järel. Uute osalejate käitajad esitavad pädevale asutusele ELi süsinikuheite vähendamisse investeerimise kava koos lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise taotlusega vastavalt käesoleva artikli lõike 1 esimese lõigu kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktidega kehtestatud korrale.

Erandina käesoleva lõike teisest lõigust võib ELi süsinikuheite vähendamisse investeerimise kava esitada hiljem koos tootmistaseme muutumise aruannetega, mis esitatakse vastavalt lõike 21 kohaselt vastu võetud rakendusaktidele.

Käesoleva artikli esimeses lõigus osutatud kava peab olema kooskõlas määruse (EL) 2021/1119 artikli 2 lõikes 1 sätestatud kliimaneutraalsuse eesmärgiga ja sisaldama kõiki järgmisi elemente:

a) meetmed ja investeeringud, mis on kooskõlas 2050. aastaks käitise tasandil kliimaneutraalsuse saavutamiseks, võttes arvesse ringmajanduse meetmete rolli, välja arvatud süsinikukompensatsiooni ühikute kasutamine (edaspidi „süsinikuheite vähendamise meetmed ja investeeringud“);

- b) vahe-eesmärgid, et mõõta 31. detsembriks 2035 ja seejärel iga viienda aasta 31. detsembriks edusamme, mida on punktis a sätestatud meetmete ja investeeringute abil tehtud kliimaneutraalsuse saavutamisel.

Igal artiklis 11 osutatud lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise viieaastasel ajavahemikul peavad punktis a osutatud süsinikuheite vähendamise investeeringud vastama mahule, mis on vähemalt võrdne 100 % asjaomasel viieaastasel ajavahemikul tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute koguse majandusliku väärtusega. Need süsinikuheite vähendamise investeeringud peavad kvalifitseeruma toetuskõlblikeks kuludeks, need tuleb teha ELis ja nendega peab kaasnema käitise tasandil heitkoguste märkimisväärne vähendamine asjaomasel viieaastasel ajavahemikul, mille jaoks asjaomane käitis taotleb lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamist, kooskõlas käesoleva artikli lõike 3e kohaselt kehtestatud loetelu ja kriteeriumidega.

3c. Pärast artikli 15 kohaselt tõendatud ja pädeva asutuse poolt heaks kiidetud ELi süsinikuheite vähendamisse investeerimise kava esitamist eraldatakse käitisele igal aastal 80 % asjaomase viieaastase ajavahemiku jooksul tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute kogusest.

Kui käitis on saanud kooskõlas esimese lõiguga lubatud heitkoguse ühikuid asjaomase viieaastase ajavahemiku jooksul alates 2031. aastast, kuid on seejärel oma asjakohase tootmisvõimsuse või sellega seotud majandustegevuse täielikult või osaliselt ümber paigutanud või selle muul viisil otse või kaudselt üle kandnud väljapoole liitu, nõuab liikmesriik käitajalt asjaomase ajavahemiku jaoks saadud lubatud heitkoguse ühikute tagasikandmist. Kui tagasikandmist ei toimu, arvab liikmesriik tasuta eraldatavad lubatud heitkoguse ühikud järgmistel aastatel maha.

Ülejäanud 20 % kõnealuseks viieaastaseks ajavahemikuks tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute kogusest eraldatakse käitisele alles pärast seda, kui selle liikmesriigi pädev asutus, kus süsinikuheite vähendamise investeeringud tehakse, on hiljemalt kaks aastat pärast asjaomase viieaastase ajavahemiku lõppu kinnitanud, et täidetud on järgmised tingimused:

- a) süsinikuheite vähendamise investeeringud on selleks ajaks tehtud ja need on tehtud ELis;
- b) on investeeritud toetuskõlblikud kulud mahus, mis on vähemalt võrdne 100 % asjaomase viieaastase ajavahemiku jaoks tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute koguse majandusliku väärtusega;
- c) olemasolevad artiklis 15 osutatud aastaaruanded näitavad, et käitise tasandil saavutati asjaomasel viieaastasel ajavahemikul märkimisväärne heitkoguste vähenemine.

Lubatud heitkoguse ühikud, mida ei eraldata kooskõlas esimese ja kolmanda lõiguga või mis kantakse tagasi kooskõlas teise lõiguga, tehakse tasuta eraldamiseks kättesaadavaks järgmisel viieaastasel ajavahemikul.

Erandina esimesest lõigust, kui projekti, mis valiti artiklite 10cc, 10cd ja 10ce alusel loodud tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastust ja investeerimishoogustist või artiklis 10cb osutatud innovatsioonifondist toetuse saamiseks, rakendatakse käitises selle viieaastase ajavahemiku jooksul, mille jaoks see taotleb lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamist, vabastatakse

selle käitise käitaja kohustusest koostada lõike 3b kohane kava ning ta saab 80 % esimeses lõigus osutatud tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute kogusest ilma täiendava tõendamiseta. Erandina kolmandast lõigust eraldatakse ülejäänud 20 % asjaomaseks viieaastaseks ajavahemikuks tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute kogusest samale käitisele üksnes pärast seda, kui on alanud projektile innovatsioonifondist toetuse väljamaksmine või tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastust või investeerimishoogustist toetust saanud projektide puhul ehitustööd, ning pärast seda, kui pädev asutus on kooskõlas kolmanda lõiguga kinnitanud, et ELis on investeeritud toetuskõlblikud kulud mahus, mis on vähemalt võrdne 100 % asjaomase viieaastase ajavahemiku jaoks tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute koguse majandusliku väärtusega.

Lõikes 3b ning käesoleva lõike esimeses ja kolmandas lõigus sätestatud nõudeid ei kohaldata artikli 10a lõike 2 esimeses lõigus osutatud käitiste suhtes, mis kuuluvad liidus sektori või allsektori 10 % kõige tõhusamate käitiste hulka, ja seoses aastatega, mida kasutatakse kõnealuse artikli kolmanda lõigu kohaste läbivaadatud võrdlusaluste kindlaksmääramiseks asjaomaseks viieaastaseks tasuta eraldamise ajavahemikuks, samuti ei kohaldata neid nõudeid heiteta või vähese süsinikuheitega käitiste ega selliste käitiste suhtes, mille puhul käitajad otsustavad pärast nende tootmisprotsesside muutmist vastavalt artikli 2 lõikele 1, et need jäävad ELi HKSi kohaldamisalasse.

3d. Käesoleva artikli kohaselt lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamist taotlevate käitiste käitajad võivad taotleda käitiste ühenduse moodustamist, et ühiselt täita lõike 3b viienda lõigu kohaseid investeerimisnõudeid.

Käitajad, kes soovivad moodustada ühenduse, taotlevad selle moodustamist pädevalt asutuselt, esitades lepingu, mille nad on sõlminud investeerimisnõuete ühiseks täitmiseks (edaspidi „ühine süsinikuheite vähendamise investeerimisleping“) ning milles täpsustatakse käitised ja ajavahemik, milleks nad soovivad ühenduse moodustada. Ühine süsinikuheite vähendamise investeerimisleping võidakse sõlmida viieks või enamaks kalendriaastaks, tingimusel et iga lepingu minimaalne kestus hõlmab täielikult artiklis 11 osutatud viieaastast ajavahemikku, milleks käitised taotlevad lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamist.

Ühine süsinikuheite vähendamise investeerimisleping sõlmitakse enne lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise taotluse esitamist ja see esitatakse pädevale asutusele koos artikli 11 lõike 1 teise lõigu kohaselt esitatava teabega. Pärast seda, kui ühine süsinikuheite vähendamise investeerimisleping on pädevale asutusele esitatud, võib sellesse lepingusse lisada teisi käitajaid üksnes järgmiseks artiklis 11 osutatud viieaastaseks lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise ajavahemikuks.

Kui sõlmitakse ühine süsinikuheite vähendamise investeerimisleping, peavad lõike 3b viiendas lõigus osutatud süsinikuheite vähendamise investeeringud vastama mahule, mis on vähemalt võrdne 100 % asjaomasel viieaastasel ajavahemikul kõigile ühendusse kuuluvatele käitistele tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute koguse majandusliku väärtusega.

3e. Komisjon täiendab käesolevat direktiivi, esitades tihedas koostöös asjaomaste sidusrühmadega lõike 1 esimese lõigu kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktis täiendavad üksikasjad käesoleva artikli lõigetes 3b–3d

esitatud lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamist käsitlevate sätete rakendamise kohta, sealhulgas:

- a) loetelu nõuetest ja toetuskõlblikest kuludest, mis kvalifitseeruvad süsinikuheite vähendamise investeeringuteks;
- b) heitkoguste vähendamise märkimisväärseks liigitamist käsitlevad normid;
- c) metoodika, mille alusel tehakse kindlaks, kas ELi süsinikuheite vähendamisse investeerimise kavas loetletud meetmete ja investeeringutega kaasneb heitkoguste märkimisväärne vähenemine;
- d) ELi süsinikuheite vähendamisse investeerimise kavade esitamise üksikasjalik ajakava;
- e) saadud tasuta eraldatud lubatud heitkoguse ühikute koguse majandusliku väärtuse kindlaksmääramise metoodika;
- f) lõike 3c teise lõigu kohast lubatud heitkoguse ühikute tagasikandmist käsitlevad normid;
- g) nõuded, millele käitised peavad vastama, et kvalifitseeruda heiteta või vähese süsinikuheitega käitiseks vastavalt lõike 3c kuuendale lõigule;
- h) lõike 3c viienda ja kuuenda lõigu kohaste erandite suhtes kohaldatavad üksikasjalikud tingimused;
- i) ühenduse moodustamise taotluse menetluse üksikasjad, sealhulgas lõike 3d kohast ühenduse moodustamist käsitleva taotluse miinimumsisu ja üksikasjalikud tingimused (sh mitmes liikmesriigis asuvate käitiste puhul) ning selle pädevale asutusele esitamise üksikasjalik ajakava;
- j) lõike 3b viiendas lõigus osutatud investeerimisnõuete täitmisega seotud vastutuse jaotus, kui käitajad otsustavad moodustada ühenduse.

Kui komisjon määrab kindlaks nõuded, millele käitised peavad vastama, et kvalifitseeruda heiteta või vähese süsinikuheitega käitisteks, võtab ta arvesse hinnangulist sektoripõhist heitkoguste vähendamist, mis tuleb 2040. ja 2050. aastaks saavutada, et olla kooskõlas määruse (EL) 2021/1119 artikli 2 lõikes 1 sätestatud kliimaneutraalsuse eesmärgiga, ning iga sektori jaoks kättesaadavat vähese süsinikuheitega tehnoloogiat ja muid heite vähendamise võimalusi, võttes arvesse määruse (EL) 2024/1735 artiklis 4 loetletud nullnetotehnoloogiaid.

Komisjonil on õigus võtta vastu rakendusakte, et täpsustada järgmist:

- i) lõike 3b neljanda lõigu punktides a ja b osutatud teabe sisu;
- ii) ELi süsinikuheite vähendamisse investeerimise kava vorm.

ELi süsinikuheite vähendamisse investeerimise kava vormi ja sisu täpsustamisel püüab komisjon saavutada koostoimet sarnaste liidu õigusega ette nähtud kavadega ning näha ELi süsinikuheite vähendamisse investeerimise kavade jaoks ette lihtsa vormi.

Sellised rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.“;

- e) lõike 3e järele lisatakse järgmine lõige:

„3f. Kui käitis sai rohkem lubatud heitkoguse ühikuid kui käesolevas artiklis sätestatud tasuta eraldamise eeskirjade kohaselt eraldatav kogus, nõuab pädev asutus käitiselt selliste ülemääraste lubatud heitkoguse ühikute tagasikandmist ja annab riiklikule haldajale korralduse tagasikantavad ülemäärased lubatud heitkoguse ühikud üle kanda.“;

f) lõige 5a asendatakse järgmisega:

„5a. Erandina käesoleva artikli lõikest 5 kasutatakse liikmesriikide poolt artikli 10 lõike 1 kohaselt aastatel 2031–2040 enampakkumisel müüdavate lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest kogust, mis vastab 4 %-le artiklis 9 osutatud liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest ajavahemikuks 2031–2040, et suurendada vajalikul määral käesoleva artikli lõike 5 kohaselt kättesaadavat maksimaalset kogust.“;

g) lõige 5b asendatakse järgmisega:

„5b. Järgmist kohaldatakse 2030. aasta lõpuni, kui käesoleva artikli lõike 5 kohaselt kättesaadava maksimaalse koguse suurendamiseks on vaja vähem kui 3 % lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest, ja aastatel 2031–2040, kui käesoleva artikli lõike 5 kohaselt kättesaadava maksimaalse koguse suurendamiseks on vaja vähem kui 4 % lubatud heitkoguse ühikute üldkoguses:

a) kuni 50 miljonit lubatud heitkoguse ühikut kasutatakse selleks, et suurendada nende lubatud heitkoguse ühikute kogust, mis on kättesaadavad innovatsiooni toetamiseks artikli 10a lõike 8 või artikli 10cb alusel loodud innovatsioonifondist;

b) ülejäänud lubatud heitkoguse ühikuid kasutatakse kooskõlas artikliga 10cc.“;

h) lõige 6 asendatakse järgmisega:

„6. Liikmesriigid peaksid kooskõlas käesoleva lõike teise ja neljanda lõiguga võtma vastu finantsmeetmed selliste sektorite või allsektorite kasuks, mille puhul esineb tõeline süsinikuheite ülekandumise risk suurte kaudsete kulude tõttu, mis on tegelikult põhjustatud kasvuhoonegaaside heitkogustega seotud kulude edasikandumisest elektrihindadesse, eeldusel et sellised finantsmeetmed on kooskõlas riigiabi eeskirjadega ega moonuta põhjendamatult konkurentsi siseturul. Vastuvõetud finantsmeetmete alusel ei tohiks hüvitada lõike 1 kohaselt kehtestatud võrdlusaluste järgi tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikutega kaetavaid kaudseid kulusid.

Samuti püüavad liikmesriigid kasutada esimeses lõigus osutatud finantsmeetmete jaoks mitte rohkem kui 25 % lubatud heitkoguse ühikute enampakkumise tulust.

Liikmesriigid, kes on kehtestanud esimeses lõigus osutatud finantsmeetmed, teatavad komisjonile määruse (EL) 2018/1999 alusel esitatavates aruannetes hüvitise kogusumma toetatava sektori ja allsektori kohta, samuti teabe meetmete rakendamise ja nende panuse kohta süsinikuheite vähendamisse. Lisaks esitab liikmesriik igal aastal, mil ta kasutab sel eesmärgil rohkem kui 25 % lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisest saadud tulust, selle summa ületamise põhjused ja lisab asjakohase teabe sellistest finantsmeetmetest kasu saavate suurte tööstustarbijate elektrihindade kohta, ilma et see piiraks

konfidentsiaalse teabe kaitsega seotud nõuete kohaldamist, ning teabe selle kohta, kas on nõuetekohaselt arvesse võetud muid meetmeid süsinikuga seotud kaudsete kulude kestlikuks vähendamiseks keskpikas ja pikas perspektiivis.

Komisjon lisab artikli 10 lõikes 5 sätestatud aruandesse muu hulgas hinnangu kõnealustest finantsmeetmetest siseturule tuleneva mõju kohta ja vajaduse korral soovitab meetmeid, mis võivad hinnangust tulenevalt vajalikuks osutuda.

Need meetmed peavad tagama piisava kaitse süsinikuheite ülekandumise riski eest, tuginedes CO₂ kaudse heite eelnevatele võrdlusalustele toodanguühiku kohta. Eelnevad võrdlusalused arvutatakse konkreetse sektori või allsektori jaoks, korrutades kõige tõhusamale olemasolevale tehnoloogiale vastava elektritarbimise toodanguühiku kohta asjaomasest elektritootmise jaotusest tuleneva CO₂ heitkogusega.“;

i) lõiget 7 muudetakse järgmiselt:

i) esimene lõik asendatakse järgmisega:

„Käesoleva artikli lõikes 5 osutatud maksimaalsest kogusest eraldatavad lubatud heitkoguse ühikud, mida ei ole eraldatud tasuta hiljemalt 2020. aastaks, reserveeritakse uute osalejate jaoks koos 200 miljoni lubatud heitkoguse ühikuga, mis paigutatakse turustabiilsusreservi vastavalt otsuse (EL) 2015/1814 artikli 1 lõikele 3, ja 50 miljoni lubatud heitkoguse ühikuga sellest lubatud heitkoguse ühikute kogusest, mis tuleneb käesoleva artikli lõikes 1a osutatud tasuta eraldamise vähendamisest.“;

ii) kolmas lõik jäetakse välja;

j) lõiked 8 ja 8a jäetakse välja.

16) Artiklit 10b muudetakse järgmiselt:

a) lõike 1 teises lauses asendatakse aastaarv „2030“ aastaarvuga „2040“;

b) lõike 4 esimene lõik asendatakse järgmisega:

„4. Muud sektorid ja allsektorid suudavad eeldatavasti lubatud heitkoguse ühikute kulu suuremal määral tootehindadesse üle kanda ja neile eraldatakse lubatud heitkoguse ühikuid tasuta 30 % ulatuses kogusest, mis määratakse kindlaks artikli 10a kohaselt. Kui artikli 30 kohase läbivaatamise tulemusel ei otsustata teisiti, vähendatakse pärast 2026. aastat muudele sektoritele ja allsektoritele (v.a kaugküte) lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamist võrdsete koguste kaupa, eesmärgiga 2030. aastal lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamine lõpetada. Lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamist kaugküttele vähendatakse pärast 2030. aastat võrdsete koguste kaupa, eesmärgiga 2040. aastal lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamine lõpetada.“

17) Lisatakse järgmised artiklid:

„Artikkel 10cb

Innovatsioonifond

1. Luuakse fond (edaspidi „innovatsioonifond“), et toetada innovatsiooni turule toomist ning selliste vähese süsinikuheitega, null-süsinikuheitega ja negatiivse süsinikuheitega toodete, protsesside ja tehnoloogialahenduste laiemat kasutuselevõttu, mis aitavad märkimisväärselt vähendada käesoleva direktiiviga hõlmatud sektorite süsinikuheidet.

2. Innovatsioonifondi rahastamiseks müüakse enampakkumisel 200 miljonit lubatud heitkoguse ühikut, mis tulenevad lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise vähendamisest kooskõlas artikli 10a lõikega 1a. Kui pärast artikli 10a lõike 5 kohast maksimaalse koguse suurendamist kooskõlas artikli 10a lõikega 5b jääb alles vähem kui 50 miljonit lubatud heitkoguse ühikut, tehakse vahe innovatsioonifondile kättesaadavaks kogusest, mida muidu saaks artikli 10 kohaselt 2028. aastal enampakkumisel müüa.

Innovatsioonifondi jaoks ette nähtud lubatud heitkoguse ühikud müüakse enampakkumisel kooskõlas artikli 10 lõikega 4 ning saadud tulu käsitatakse vastavalt määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 21 lõikele 5 sihtotstarbelise välistuluna. Komisjon tagab, et innovatsioonifondi iga-aastaste meetmete jaoks on kättesaadavad piisavad vahendid. Selleks võib eelarvelised kulukohustused jagada iga-aastasteks osamakseteks ja vahendid võib eeljaotada, tagades samal ajal fondi lubatud heitkoguse ühikute tasakaalustatud jaotamise aja jooksul.

Liikmesriigid võivad toetada projekte, mis vastavad kõigile valikukriteeriumidele, kuid mida ei saa asjaomaste projektikonkursside eelarvest rahastada, tehes kättesaadavaks täiendavad rahalised vahendid. Selleks teatavad nad komisjonile oma kavatsusest enne asjaomase projektikonkursi lõppemist.

3. Innovatsioonifondist toetatakse kõigi liikmesriikide territooriumil projekte I ja III lisas loetletud sektorites, sealhulgas süsinikumahukaid tooteid, tehnoloogialahendusi ja protsesse asendavaid tooteid, tehnoloogialahendusi ja protsesse, uuenduslikku taastuvenergiatehnoloogiat ja energiasalvestustehnoloogiat, sealhulgas puhta tehnoloogia tootmist, elektrifitseerimist, CO₂ keskkonnaohutut kogumist ja utiliseerimist, mis aitab oluliselt leevendada kliimamuutusi, CO₂ keskkonnaohutut kogumist, transporti ja maapõues säilitamist, eelkõige sellise tööstusheite puhul, mida on raske vähendada, CO₂ kogumist otse atmosfäärist ja selle ohutut, kestlikku ja püsivat säilitamist ning läbimurdelist uuenduslikku tehnoloogiat ja taristut, sealhulgas elektrifitseerimist, vähese süsinikuheitega ja null-süsinikuheitega kütuste tootmist, et vähendada meretranspordi ja lennunduse süsinikuheidet. Lennundus- ja meretranspordisektoris võib innovatsioonifondist toetada ka meetmeid üldise kliimamõju, sealhulgas muu kui CO₂ heite mõju vähendamiseks.

4. Kooskõlas liidu kliima- ja energiaeesmärkide ning ringmajanduse eesmärkidega peab innovatsioonifond prioriteetseks uuenduslikku tehnoloogiat, millel on kõrge tehnoloogiline valmidus, ent mis ei ole veel äriliselt tasuv.

5. Komisjon rakendab innovatsioonifondi kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509, kas täites eelarvet otse või täites seda kaudselt kõnealuse määruse artikli 62 lõike 1 punktis c osutatud üksuste kaudu.

Innovatsioonifondi rakendatakse koostoimes muude liidu programmidega. Meede, mis on saanud liidu toetust mõnest muust programmist, võib saada teise toetuse ka innovatsioonifondist. Selle toetuse suhtes kohaldatakse asjaomase liidu programmi eeskirju ning kui see põhineb rahastamiskõlblikel kuludel, ei tohi innovatsioonifondist ja kõnealusest muust liidu programmist antav kumulatiivne toetus ületada meetme rahastamiskõlblikke kogukulusid ja selle võib arvutada proportsionaalselt.

Innovatsioonifondist võib toetust anda mis tahes vormis, mis on sätestatud määruses (EL, Euratom) 2024/2509, kui see on vajalik käesoleva direktiivi eesmärgi saavutamiseks.

Erandina määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 212 lõikest 3 kasutatakse käesoleva artikli alusel kasutusele võetud vahenditest saadud tulu ja tagasimaksed, mis on komisjonile tagasi makstud, innovatsioonifondi sihtotstarbelise välistuluna vastavalt kõnealuse määruse artikli 21 lõikele 5.

Kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 196 lõikega 2 võib rahaline toetus, kui see on vajalik julgeoleku ja majandusliku vastupanuvõime seisukohast oluliste projektide elluviimiseks, hõlmata meetmeid, mille rakendamist alustati enne nende meetmete kohta ettepaneku esitamise kuupäeva.

Kui komisjon otsustab innovatsioonifondi toetuse välja maksta ECFi InvestEU instrumendi osamaksete kaudu, rakendatakse innovatsioonifondi toetust kooskõlas ECFi InvestEU instrumendi suhtes kohaldatavate normidega. Projektide rahastamiskõlblikkust hinnatakse siiski käesoleva artikli kohaselt.

Toetuste puhul valitakse projektid läbipaistval viisil avatud projektikonkursside kaudu. Projektikonkursside ettevalmistamisel püüab komisjon tagada, et kõik sektorid on nõuetekohaselt hõlmatud ning valikuprotsess jääb lihtsaks ja juurdepääsetavaks. Komisjon võtab meetmeid tagamaks, et konkursikutsed edastatakse võimalikult laialdaselt ning eelkõige väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele. Toetus makstakse välja eelnevalt kindlaksmääratud vahe-eesmärkide alusel kooskõlas projekti edenemisega.

Komisjon võib projekte valida ka võistupakkumise teel. Selleks et hoida ära spekulatiivsete taotluste esitamist projektikonkurssidel või võistupakkumistel, võib komisjon nõuda, et taotlejad esitaksid tõsise kavatsuse tagatisena pakkumuse tagatise, mis vastab teatavale protsentuaalsele osale lepingu hinnangulisest kogumaksumusest ja mille on välja andnud ELi tegevusloaga finantsasutus. Komisjon võib nõuda ka ELi tegevusloaga finantsasutuse väljastatud täitmistagatist, mis vastab teatavale protsentuaalsele osale maksimaalsest taotletud kogutoetusest. Kui toetuslepingus või pakkumuses kirjeldatud kohustusi ei täideta, jätab komisjon pakkumuse tagatise või täitmistagatise tagastamata. Käesoleva lõike kohaselt tagastamata jäetud tagatissummat kasutatakse innovatsioonifondi sihtotstarbelise välistuluna vastavalt määruse 2024/2509 artikli 21 lõikele 5.

6. Innovatsioonifondi rakendamisel püüab komisjon tagada tulemusliku ja kvaliteedipõhise geograafilise katvuse kogu liidus, tagada VKEde, eelkõige idu- ja kasvufirmade piisava osalemise ning luua koostoime muude ELi tasandil kättesaadavate rahaliste vahenditega, eelkõige programmiga „Euroopa horisont“ ja Euroopa Konkurentsivõime Fondiga. Sellega seoses võib komisjon pakkuda liikmesriikidele, kelle tegelik osalemine innovatsioonifondis on väike, projektiarendusabi ja taotluse korral tehnilist abi, et lahendada konkreetsed projektidega seotud probleemid nendes riikides ja parandada geograafilist katvust.

Projektidele, mida on hinnatud innovatsioonifondi väljavalimismenetluses ja mis vastavad selle väljavalimismenetluse minimaalsetele kvaliteedinõuetele, võib anda Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) [...]/* artiklis 8 osutatud konkurentsivõime märgise. Väljavalimismenetlusega seotud dokumentides võib seada lisatingimusi.

7. Käesoleva artikli alusel rahastatavad projektid peavad jagama teadmisi teiste asjakohaste projektidega ja liidus asuvate teadlastega, kellel on õigustatud huvi.

8. Komisjon esitab igal aastal kliimamuutuste komiteele, Euroopa Parlamendile ja nõukogule innovatsioonifondi rakendamise kohta aruande, milles analüüsitakse rahastatud projekte sektorite ja liikmesriikide kaupa ning hinnatakse nende eeldatavat panust liidu kliimanetraalsuse saavutamisse määruse (EL) 2021/1119 alusel. Kõnealused aruanded avalikustatakse.

9. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat artiklit normidega, mis käsitlevad innovatsioonifondi toimimist, sealhulgas selle juhtimist, rahastamiskõlblikkust, toetuse vorme ja nendega seotud tingimusi, valikumenetlust, valikukriteeriume ning menetluslikke, organisatsioonilisi ja finantsreegleid, et tagada innovatsioonifondi asjakohane rakendamine kooskõlas käesoleva artikliga.

* [Pärast vastuvõtmist lisatakse ELT viide Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) [...]/[...], millega luuakse Euroopa Konkurentsivõime Fond, sealhulgas kaitseuuringute ja -innovatsiooni eriprogramm.]

Artikkel 10cc

Tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu

1. Alates 2028. aastast luuakse vahend, millega toetatakse tööstuse süsinikuheidet vähendavate tehnoloogialahenduste, protsesside ja tehnikate laiendamist ja kasutuselevõttu (edaspidi „tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu“). Sellega kiirendatakse liidus tööstuse süsinikuheite vähendamist, sealhulgas elektrifitseerimist, toetades kapitaliinvesteeringuid, sealhulgas projektidega seotud võrguühenduse, salvestamise ja paindlikkuse kulusid, ning tegevuskulusid, mis on seotud heitkoguste vähendamise või eemaldamisega käesoleva direktiivi I lisas osutatud tööstuslikke tootmisprotsesse teostavates või asendavates paiksetes käitistes, sealhulgas jäätmete põletamisega tegelevates käitistes. Ajavahemikul 2028–2030 reserveeritakse lubatud heitkoguse ühikute kogusest, mis on kättesaadav vastavalt artikli 10a lõike 5b teisele taandele, 400 miljonit lubatud heitkoguse ühikut tööstuse süsinikuheite vähendamise projektide toetamiseks lähtuvalt taotluste saabumise järjekorras teenindamise põhimõttest kooskõlas artikliga 10cd.

Kui artikli 10a lõike 5b teise taande kohaselt saadaolevaid lubatud heitkoguse ühikuid on vähem kui eelmises lauses osutatud 400 miljonit lubatud heitkoguse ühikut, kaetakse vahe artikli 10a lõike 7 kohaselt reserveeritud lubatud heitkoguse ühikutega.

Lubatud heitkoguse ühikud on kättesaadavad projektidele kõigis liikmesriikides. Esimese 18 tegevuskuu jooksul reserveeritakse 100 miljonile lubatud heitkoguse ühikule vastav osa lubatud heitkoguse ühikuid projektidele, mis viiakse ellu liikmesriikides, mille SKP elaniku kohta turuhindades oli aastatel 2022–2024 alla 75 % liidu keskmisest. Pärast 18 kuu möödumist vähendatakse seda reserveeritud kogust 60 miljonini.

2. 2031. aastal kasutatakse kooskõlas artikliga 10d ära kõik lubatud heitkoguse ühikud, mis on alles jäänud 60 miljonist lubatud heitkoguse ühikust, mis oli reserveeritud projektidele liikmesriikides, mille SKP elaniku kohta turuhindades oli aastatel 2022–2024 alla 75 % liidu keskmisest. Kui on veel ülejäänud lubatud heitkoguse ühikuid, kasutatakse need ära kooskõlas artikliga 10ce.

Ajavahemikul 2031–2040 reserveeritakse artiklis 9 osutatud liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest 400 miljonit lubatud heitkoguse ühikut tööstuse süsinikuheite vähendamise projektide toetamiseks vastavalt artiklile 10ce. Need lubatud heitkoguse ühikud müüakse enampakkumisel kooskõlas artikli 10 lõikega 4 ja tulu käsitatakse sihtotstarbelise välistuluna vastavalt määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 21 lõikele 5.

Kui lõikes 1 osutatud lubatud heitkoguse ühikute kogus on artikli 10cd kohaselt täielikult ära kasutatud, teeb komisjon artikli 10ce kohase toetuse projektidele kättesaadavaks enne 2031. aastat. Liikmesriikide poolt artikli 9 kohaselt enampakkumisel müüdatavat lubatud heitkoguse ühikute kogust vähendatakse, kui see on vajalik kõnealuse varasema alustamise

võimaldamiseks. Sellest kogusest saadud tulule vastavad lubatud heitkoguse ühikud tagastatakse liikmesriikidele alates 2031. aastast käesoleva lõike teise lõigu kohaselt reserveeritud lubatud heitkoguse ühikutest.

3. Liikmesriigid võivad toetada projekte, mis vastavad kõigile asjakohastele kriteeriumidele, ent mida ei saa rahastada asjaomase väljaalimismenetluse eelarvest tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu raames vastavalt artiklile 10ce, tehes kättesaadavaks täiendavad rahalised vahendid. Selleks teatavad nad komisjonile oma kavatsusest enne asjaomase väljaalimismenetluse lõppemist.

4. Artiklite 10cc ja 10ce kohasest tegevusest saadud tulu käsitatakse tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu sihtotstarbelise välistuluna määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 21 lõike 5 tähenduses.

5. Selleks et tagada liidu vahendite tõhus kasutamine, tagab komisjon koostoime tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu ja Euroopa Konkurentsivõime Fondi, eelkõige selle puhtale energiale ülemineku ja tööstuse süsinikuheite vähendamise komponendi vahel. Projektidele, mida on hinnatud tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu menetluste alusel, võib anda määruse [...] [...] artiklis 8 osutatud konkurentsivõime märgise, tingimusel et need vastavad kõigile selle menetlusega seotud dokumentides sätestatud kvaliteedinõuetele.

6. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat direktiivi normidega tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu toimimise kohta, sealhulgas menetluslike, organisatsiooniliste ja finantsreeglitega, et tagada tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu asjakohane rakendamine.

Artikkel 10cd

Investeermishoogusti

1. Kuni 2030. aastani toetab komisjon kooskõlas artikli 10cc lõikega 1 tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu raames liidus teostatavaid toetuskõlblikke projekte, eraldades neile lubatud heitkoguse ühikuid fikseeritud määraga süsinikutasu põhjal. Komisjon avaldab avatud kutsed taotluste esitamiseks ja teeb esitatud taotluste alusel projektide eelvaliku. Seejärel eraldatakse lubatud heitkoguse ühikud eelvalitud projektidele kronoloogilises järjekorras, lähtudes täitmistagatise esitamise kuupäevast ja kellaajast, kuni artiklis 10cc osutatud kogus on eraldatud või kuni komisjon taotluste esitamise kutse sulgeb.

2. Esimeses lõigus osutatud lubatud heitkoguse ühikute eraldamiseks, sealhulgas projektide eelvalikuks, avaldab komisjon tingimused, mis on välja töötatud sidusrühmadega konsulteerides. Kõnealustes tingimustes määratakse eelkõige kindlaks fikseeritud määraga süsinikutasu määr välditud CO₂ heite tonni kohta, toetuskõlblikkuse kriteeriumid, heitkoguste vähendamise miinimumnõuded, kohustuslikud dokumendid, täitmistagatise suurus ning seire- ja tõendamisnõuded. Tingimustega võidakse ette näha ka mehhanismid võimaliku tulu jagamiseks ning parima hinna ja kvaliteedi suhte tagamiseks, näiteks fikseeritud määraga süsinikutasu läbivaatamine, kui on märke selle kohta, et see ei ole turusuundumusi silmas pidades enam asjakohane, ja/või diferentseeritud tingimused.

3. Lõikes 1 osutatud täitmistagatise peab väljastama ELi tegevusloaga finantsasutus ja see peab vastama teatavale protsentuaalsele osale maksimaalsest taotletud kogutoetusest. See toimib täitmise garantiina, tagades projekti õigeaegse elluviimise. See vabastatakse kahes osas: 50 % vabastatakse füüsilise ehitamise alustamisel ja 50 % käitamise alustamisel.

4. Pärast käesoleva artikli kohase eraldamise ametlikku heakskiitmist alustatakse projektide raames füüsilist ehitamist tingimustes kindlaks määratud, kuni 30 kuu pikkuse

ajavahemiku jooksul. Füüsilise ehitamise alustamine käesoleva artikli tähenduses on ehitus- või koostetööde alustamine projekti asukohas, välja arvatud ettevalmistustööd, nagu lubade hankimine, projektieelse kavandamise ja teostatavuse uuringu ning muude uuringute läbiviimine või ehitusplatsi puhastamine. Pärast füüsilise ehitamise algust käesoleva lõike esimeses lauses sätestatud ajavahemiku jooksul vabastab komisjon poole täitmistagatisest. Kui projekti raames ei ole füüsilist ehitamist käesoleva lõike esimeses lauses sätestatud ajavahemiku jooksul alustatud, jätab komisjon täitmistagatise täies ulatuses tagastamata. Lisaks sellele tühistatakse toetus ja kõik toetusesaaja õigused lõppevad.

5. Pärast projekti tegevuse käivitamist saab toetusesaaja kuni kümne aasta jooksul korrapäraselt lubatud heitkoguse ühikuid, kui heitkoguste vältimist on sõltumatult tõendatud. Komisjon vabastab täitmistagatise ülejäänud poole. Kui projekti raames alustatakse füüsilist ehitamist, kuid käitamist ei alustata, jätab komisjon täitmistagatise kasutamata poole tagastamata. Lisaks sellele tühistatakse toetus ja kõik toetusesaaja õigused lõppevad.

6. Eelmises lõikes osutatud lubatud heitkoguse ühikute eraldamine vastab tõendatult välditud CO₂ heite tonnidele, mis on korrutatud fikseeritud tasu määraga ja jagatud lubatud heitkoguse ühikute keskmise hinnaga enampakkumistel, mis korraldatakse kooskõlas käesoleva direktiivi artikli 10 lõike 4 kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktidega eraldamise otsusele eelnenud kuue kuu jooksul. Lubatud heitkoguse ühikute eraldamisel käesoleva lõike alusel võib arvesse võtta võimalikku muud projekti jaoks saadud avaliku sektori toetust.

Komisjon tagab saadaolevate lubatud heitkoguse ühikute arvu asjakohase arvestuse, enne kui ta võtab vastu otsuse lubatud heitkoguse ühikute eraldamise kohta käesoleva artikli alusel. Eelkõige kontrollib ta, kas artikli 10cc kohaselt reserveeritud ülejäänud lubatud heitkoguse ühikute arv on piisav, et katta hinnanguline nõudlus lubatud heitkoguse ühikute eraldamise järele. Kui võetud kohustuste täitmiseks on vaja eraldada rohkem lubatud heitkoguse ühikuid, võib komisjon võtta need täiendavad lubatud heitkoguse ühikud artikli 10ce lõike 1 kohaselt kättesaadavast kogusest.

7. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat direktiivi normidega, mis käsitlevad tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu toimimist seoses investeerimishoogustiga, sealhulgas toetuskõlblikkuse eeskirju, eelvalikumenetlust ja -kriteeriume, lubatud heitkoguse ühikute eraldamist ning täitmistagatist.

Artikkel 10ce

Tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu teine etapp

1. Alates 2031. aastast kasutab komisjon artikli 10cc kohaselt reserveeritud lubatud heitkoguse ühikute arvust saadavaid tulusid, reserveerides 400 miljonit lubatud heitkoguse ühikut, et toetada liidus tööstuse süsinikuheite vähendamise projekte võistupakkumiste kaudu, mille tulemusena sõlmitakse süsinikuheite hinnavahe lepingud või määratakse süsinikutasu, ilma et see piiraks muude toetusvormide kasutamist, kui see on asjakohane.

2. Enne võistupakkumise algatamist avaldab komisjon sidusrühmadega konsulteerides välja töötatud tingimused, et täpsustada eelkõige järgmist: kõlblikkuskriteeriumid, kohustuslikud dokumendid, pakkumuse tagatise ja täitmistagatise suurus ning seire- ja tõendamisnõuded, millega tagatakse läbipaistvus.

3. Süsinikuheite hinnavahe lepingutega toetatakse tööstuse süsinikuheite vähendamise projekte, kompenseerides võistupakkumise teel kindlaks määratud täitmishinna ja ühisel enampakkumisplatvormil valitseva süsiniku hinna vahe kuni kümne aasta jooksul. Vahend toimib maksetega, mille tingimuseks on heitkoguste tõendatud vähendamine kooskõlas

asjakohaste tingimustega. Komisjon võib kulutõhususe tagamiseks nõuda toetusesaajatelt ülemäärase toetuse tagasimaksmist, kui süsinikuhind ületab täitmishinda rohkem kui eelnevalt kindlaks määratud protsendi võrra. Kõiki selliseid tagasimakseid kasutatakse tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu raames sihtotstarbelise välistuluna vastavalt määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 21 lõikele 5.

4. Komisjon võib nõuda, et võistupakkumise pakkujad esitaksid tõsise kavatsuse tagatisena pakkumuse tagatise, mis vastab teatavale protsentuaalsele osale lepingu koguväärtusest ja mille on välja andnud ELi tegevusloaga finantsasutus. Kui projekti ei valita, vabastatakse pakkumuse tagatis viivitamata. Kui pakkumuses kirjeldatud kohustusi ei täideta, jätab komisjon pakkumuse tagatise tagastamata. Käesoleva lõike kohaselt tagastamata jäetud tagatissummat kasutatakse tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu sihtotstarbelise välistuluna vastavalt määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 21 lõikele 5.

5. Komisjon võib tingimustes sätestada ka maksimaalse ajavahemiku, mille jooksul peab projekti raames füüsiline ehitamine algama, ning võib nõuda, et toetusesaajad esitaksid enne süsinikuheite hinnavahe lepingu või süsinikutasu õiguslikku jõustumist ELi tegevusloaga finantsasutuse väljastatud täitmistagatise, mis vastab teatavale protsentuaalsele osale maksimaalsest taotletud kogutoetusest. Füüsilise ehitamise alustamine käesoleva lõike tähenduses on ehitus- või koostetööde alustamine projekti asukohas, välja arvatud ettevalmistustööd, nagu lubade hankimine, projektieelse kavandamise ja teostatavuse uuringu ja muude uuringute läbiviimine või ehitusplatsi puhastamine. Kui projekti raames ei ole füüsilist ehitamist alustatud tingimustes sätestatud maksimaalse ajavahemiku jooksul, jätab komisjon projekti täitmistagatise tagastamata. Lisaks sellele tühistatakse toetus ja kõik toetusesaaja õigused lõppevad.

6. Kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 196 lõikega 2 võib rahaline toetus, kui see on vajalik julgeoleku ja majandusliku vastupanuvõime seisukohast oluliste projektide elluviimiseks, hõlmata meetmeid, mille rakendamist alustati enne nende meetmete kohta ettepaneku esitamise kuupäeva.

7. Käesoleva artikli kohase võistupakkumise tulemusel sõlmitud süsinikuheite hinnavahe lepingute või määratud süsinikutasude puhul ei tohi finantskohustused ületada tulu, mis saadakse tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastule kättesaadavate lubatud heitkoguse ühikute kogusumma enampakkumisel müümisest. Enne võistupakkumise algatamist võtab komisjon vastu rahastamisotsuse, milles määratakse kindlaks süsinikuheite hinnavahe lepingute sõlmimiseks või süsinikutasudeks saadaolev maksimaalne summa, mis põhineb hinnangulisel tulul ja makseriskil, kasutades usutavat süsinikuhinna stsenaariumide vahemikku. Tagamaks, et ei looda tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu eelarvet ületavaid kohustusi, võib komisjon kehtestada asjaomastes tingimustes ka eeskirjad, mis piiravad tõhusalt lepingutest tulenevat finantskohustust.

8. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas käesoleva direktiivi artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte käesoleva direktiivi täiendamiseks, et sätestada üksikasjalikud normid, mis käsitlevad süsinikuheite hinnavahe lepingute rakendamist, sealhulgas võistupakkumismenetlust, rahastamiskõlblikkuse tingimusi, toetuse arvutamist, eelarveeraldisi, lepingulisi kohustusi ning seire- ja tõendamismenetlusi.

9. Lisaks süsinikuheite hinnavahe lepingule, mis sõlmitakse võistupakkumise teel, võib komisjon otsustada anda käesoleva artikli alusel toetust mis tahes viisil ja vormis, mis on sätestatud määruses (EL, Euratom) 2024/2509, sealhulgas liidu investeeringutoetuse vahendi kohaste segarahastamistoimingute toetamise kaudu. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas käesoleva direktiivi artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat

direktiivi seoses selliste muus vormis toetuste rakendamise üksikasjaliku korra ja meetoditega.

10. Käesoleva artikli ja artikli 10 cd alusel kasutusele võetud vahenditest saadud tulu või tagasimakseid kasutatakse tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu raames sihtotstarbelise välistuluna vastavalt määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 21 lõikele 5.“

18) Artiklit 10d muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Ajavahemikuks 2031–2040 luuakse fond, et toetada selliste liikmesriikide kavandatud investeeringuid, mille SKP elaniku kohta turuhindades oli ajavahemikul 2022–2024 alla 75 % liidu keskmisest (edaspidi „toetust saavad liikmesriigid“), sealhulgas rahastada väikesemahulisi investeerimisprojekte, et moderniseerida energiasüsteeme, parandada energiatõhusust ning edendada tööstuse süsinikuheite vähendamist ja elektrifitseerimist (edaspidi „moderniseerimisfond“). Moderniseerimisfondi rahastatakse artikli 10 lõike 1 kohaselt liikmesriikide poolt aastatel 2031–2040 enampakkumisel müüdavate lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest järgmiste lubatud heitkoguse ühikute koguste enampakkumisel müümise kaudu:

– kogus, mis vastab 2 %-le artiklis 9 osutatud liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest ajavahemikuks 2031–2040, müüakse enampakkumisel toetust saavate liikmesriikide jaoks ja seda kasutatakse vastavalt artiklile 10d;

– kogus, mis vastab 0,5 %-le artiklis 9 osutatud liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest ajavahemikuks 2031–2040, müüakse enampakkumisel samade liikmesriikide huvides ja seda kasutatakse investeeringute toetamiseks artikli 10ce alusel.

Kõnealustele lubatud heitkoguse ühikute kogustele vastavad vahendid jaotatakse vastavalt IIb lisale.

Toetatavad investeeringud peavad olema kooskõlas käesoleva direktiivi eesmärkidega, samuti komisjoni 11. detsembri 2019. aasta teatise „Euroopa roheline kokkulepe“ ja määruse (EL) 2021/1119 eesmärkidega ning Pariisi kokkuleppes väljendatud pikaajaliste eesmärkidega. Käesoleva artikli alusel moderniseerimisfondist toetuse saamiseks investeeringute valimisel kohaldavad toetust saavad liikmesriigid mittediskrimineerivaid ja läbipaistvaid kriteeriume ja menetlusi. Selleks annavad nad pidevalt teavet moderniseerimisfondist rahastatavate käimasolevate ja tulevaste osalemiskutsete, projektikonkursside ja pakkumiskutsete kohta. Toetust saavad liikmesriigid loovad oma investeeringute jaoks tulemuslikud ja tõhusad juhtimis- ja kontrollisüsteemid ning tagavad nende nõuetekohase toimimise kooskõlas usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõttega. Toetust saavad liikmesriigid võivad vajaduse korral kasutada moderniseerimisfondi vahendeid, et rahastada investeeringuid, mis hõlmavad külgnevaid piirialasid liidus. Moderniseerimisfondist ei anta toetust fossiilkütuseid kasutavatele energiatootmisrajatistele ega fossiilkütuseid transportivatele rajatistele.“;

a) lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Vähemalt 95 % tulust, mis on saadud artikli 10 lõike 1 kolmandas lõigus osutatud lubatud heitkoguse ühikutest ja käesoleva artikli lõike 4 kohase

teatega hõlmatud lubatud heitkoguse ühikutest, kasutatakse investeeringute toetamiseks järgmistes valdkondades:

- a) taastuvate energiaallikate, sealhulgas biogaasi ja biometaanii tootmine ja kasutamine;
 - b) üldise energiatarbimise vähendamine energiatõhususe kaudu vähemalt 20 % võrra tööstuses, transpordis ja hoonetes, vältides fossiilkütustest sõltuvuse ohtu ja edendades ringsust, ning põletustehaste heitsoojuse taaskasutamine kaugkütteks;
 - c) nõudluspoole sektorite, sealhulgas tööstuse, hoonete ja transpordi elektrifitseerimine;
 - d) elektri-, vesiniku-, kaugkütte- ja CO₂ taristu, sealhulgas energia salvestamise ajakohastamine ja laiendamine;
 - e) tööstuse süsinikuheite vähendamine, sealhulgas süsiniku kogumine ja säilitamine ning süsiniku kogumine ja kasutamine ning elektrifitseerimine;
 - f) madala sissetulekuga leibkondade toetamine, sealhulgas maa- ja äärepoolseimates piirkondades, et tegeleda energiaostuvõimetusega ja moderniseerida nende küttesüsteeme;
 - g) õiglane üleminek toetust saavate liikmesriikide süsinikumahukates piirkondades, et toetada töötajate ümberpaigutamist, ümberõpet ja oskuste täiendamist, haridust, tööotsimisalgatusi ja idufirmasid, mis kiirendavad puhtale energiale üleminekut;
 - h) taskukohaste vähese süsinikuheitega ja bioressursipõhiste väetiste tootmine.“;
- b) lõige 4 asendatakse järgmisega:
- „4. Kõik toetust saavad liikmesriigid kasutavad artikli 10 lõike 2 punktis b kindlaks määratud, liidus solidaarsuse, majanduskasvu ja omavahelise ühendatuse tagamise eesmärgil jaotatud lubatud heitkoguse ühikute kogust kooskõlas artikliga 10d, et toetada moderniseerimisfondi raames investeeringuid, suurendades seeläbi neile fondi raames kättesaadavaid vahendeid. Iga asjaomane liikmesriik võib kasutada ka selle liikmesriigi poolt artikli 10 lõike 2 punkti a kohaselt enampakkumisel müüdavate lubatud heitkoguse ühikute kogust täielikult või osaliselt vastavalt artiklile 10d. Kui liikmesriik kavatseb kasutada artikli 10 lõike 2 punktis a osutatud lubatud heitkoguse ühikuid vastavalt artiklile 10d, teatab ta komisjonile vastava koguse hiljemalt eelneva kalendriaasta 30. septembriks.“;
- c) lõike 6 teine lõik asendatakse järgmisega:
- „Kui moderniseerimisfondi eesmärkidega kooskõlas olev investeering, mis on pakutud välja moderniseerimisfondist rahastamiseks, ei kuulu lõikes 2 loetletud valdkondadesse, hindab investeerimiskomitee selle investeeringu tehnilist ja rahalist teostatavust, sealhulgas selle saavutatavat heitkoguste vähendamist, ning esitab investeeringu rahastamist moderniseerimisfondist käsitleva soovitusel. Investeerimiskomitee tagab, et kõigi moderniseerimisfondist rahastatavate investeeringutega saavutatakse heitkoguste vähendamise ja asjakohasel juhul energiatõhususe oluline paranemine. Nimetatud soovitus võib

hõlmata ettepanekut asjakohaste rahastamisvahendite kohta. Kuni 50 % sellise investeeringu asjakohastest kuludest, mis ei kuulu lõikes 2 loetletud valdkondadesse, võib toetada moderniseerimisfondi vahenditest, tingimusel et ülejäänud kulusid rahastavad eraõiguslikud juriidilised isikud.“;

d) lõike 10 algusesse lisatakse järgmine lause:

„Toetust saavad liikmesriigid avalikustavad teabe toetuse saajate kohta ja muu teabe, millele on osutatud määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 38 lõikes 2, kui see on moderniseerimisfondist antava toetusega seoses asjakohane.“;

e) lõikes 11 asendatakse aastaarv „2024“ aastaarvuga „2036“.

19) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 10da

Õigusriik

1. Toetust saavad liikmesriigid tagavad määruse (EL, Euratom) 2020/2092 artikli 2 punktis a ja artiklis 3 sätestatud õigusriigi põhimõtete järgimise kogu moderniseerimisfondi rakendamise ajal.

2. Lõikes 3 sätestatud asjakohaseid meetmeid võib võtta, kui on kindlaks tehtud, et määruse 2020/2092 artikli 4 lõikes 2 osutatud õigusriigi põhimõtete rikkumised toetust saavas liikmesriigis piisavalt otseselt mõjutavad või tekitavad tõsise riski, et need mõjutavad moderniseerimisfondi usaldusväärset finantsjuhtimist.

3. Kui lõikes 2 sätestatud tingimus on täidetud, võib artiklis 10db sätestatud korras vastu võtta ühe või mitu järgmistest asjakohastest meetmetest:

a) artikli 10d lõikes 3 osutatud väljamaksmisotsuse vastuvõtmise peatamine;

b) juba vastu võetud väljamaksmisotsuste alusel tehtavate väljamaksete peatamine.

Võetavate meetmete puhul järgitakse vastavalt vajadusele määruse 2020/2092 artikli 5 lõigetes 2–5 sätestatud tingimusi.

4. Meetmed võetakse vastu määruse 2020/2092 artiklis 6 sätestatud korras. Menetluse algatamisel kontrollib komisjon, kas puuduvad muud vahendid moderniseerimisfondi raames hallatavate tulude tõhusamaks kaitsmiseks.

5. Meetmed rakendamine lõpetatakse määruse 2020/2092 artiklis 7 sätestatud korras.“

20) Artikkel 10f asendatakse järgmisega:

„Artikkel 10f

Põhimõte „ei kahjusta oluliselt“

Moderniseerimisfondi jaoks vastavalt käesoleva direktiivi artiklile 10d, innovatsioonifondi jaoks vastavalt artiklile 10cb ja tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu jaoks vastavalt artiklile 10cc ette nähtud lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel müümisest saadud tulu kasutatakse kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 33 lõike 2 punktis d osutatud põhimõttega „ei kahjusta oluliselt“.

21) IV peatüki pealkirjast jäetakse välja sõna „paiksete“.

22) Artiklit 12 muudetakse järgmiselt:

a) lõiget 3 muudetakse järgmiselt:

i) punkt b asendatakse järgmisega:

„b) tagastab iga õhusõiduki käitaja tema eelmisel kalendriaastal tekitatud ja kooskõlas artikliga 15 tõendatud koguheitele vastava arvu lubatud heitkoguse ühikuid, mida on vähendatud vastavalt lõikele 3-f, et arvata maha CORSIA kohasest kompenseerimisest tekkinud kulud ja vältida seeläbi topeltmaksustamist.“;

ii) lõike 3 järele lisatakse järgmised lõiked:

„3-g. Erandina lõike 3 esimese lõigu punktist c võivad laevandusettevõtjad tagastada vähem lubatud heitkoguse ühikuid, kui on nende tõendatud heitkogused, seoses heitkogustega, mis on tekkinud kuni 31. detsembrini 2035 reisidel väljaspool liikmesriigi jurisdiktsiooni asuvast külastatavast sadamast liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvasse külastatavasse sadamasse, kui need reisid toimuvad konteinerilaevadega, mille mahutavus on vähemalt 10 000 TEUd, ja kui reisi pikkus ületab 300 meremiili.

Kui laevandusettevõtjad kasutavad esimeses lõigus osutatud erandit, võivad nad tagastada vähem lubatud heitkoguse ühikuid, kui on nende tõendatud heitkogused, seoses esimeses lõigus osutatud reisidega seotud tegevuste käigus sadamas tekitatud heitkogustega.

Nende lubatud heitkoguse ühikute kogust, mis tuleb esimeses lõigus osutatud konteinerilaeva puhul liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvasse külastatavas sadamas tagastada, vähendatakse selle alusel, kui suur on konteinerilaevalt lossitud konteinerite koguarvuga võrreldes nende konteinerite osakaal, mõõdetuna TEUdes, mis on liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvasse külastatavas sadamas lossitud üksnes nende ümberlaadimiseks teisele laevale, mis teeb reisi sama külastatava sadama ja väljaspool liikmesriigi jurisdiktsiooni asuva külastatava sadama vahel.

Kui tõendatud heitkogustega võrreldes tagastatakse vähem lubatud heitkoguse ühikuid, siis pärast seda, kui iga aasta kohta on vahe tõendatud heitkoguste ja tagastatud lubatud heitkoguse ühikute vahel kindlaks tehtud, ei müüda sellele vahele vastavat lubatud heitkoguse ühikute kogust artikli 10 kohaselt enampakkumisel, vaid tunnistatakse kehtetuks.

3-f. Marsruutidel, mille suhtes kohaldatakse käesoleva artikli lõike 6 kohaselt arvutatavat kompenseerimisnõuet, vastab tagastamiskohustuse vähendamine õhusõiduki käitaja kompenseerimisnõudele, mis on arvutatud vastavalt käesoleva artikli lõikele 6, proportsionaalselt sellega, kui suures osas asjaomane marsruut on tagastamiskohustusega hõlmatud, korrutatuna lubatud heitkoguse ühikute keskmise hinna ja artikli 11a kohaselt kõlblike ühikute keskmise hinna suhtega. Suhtarvu arvutamiseks kasutades parimaid kättesaadavaid ühikute hinnaindekseid, mis on avaldatud artikli 10 lõike 5 kohaselt avaldatud süsinikuturgu käsitlevas aruandes.

Kui lõike 9 kohast ühikute kehtetuks tunnistamist ei toimu kõnealuses lõikes kirjeldatud konkreetse ajavahemiku kohta, tagastatakse lubatud heitkoguse ühikud kõnealuse ajavahemiku aastate puhul juba tehtud mahaarvamiste eest

hiljemalt lõplikust kompenseerimiskohustusest teatamise kuupäevale järgneva aasta 30. septembriks.

Kui õhusõiduki käitajaid ei teavitata lõike 6 kohasest lõplikust kompenseerimisnõudest ja lõike 9 kohast ühikute kehtetuks tunnistamist ei toimu kõnealuses lõikes kirjeldatud konkreetse ajavahemiku kohta, tagastatakse lubatud heitkoguse ühikud kõnealuse ajavahemiku aastate puhul juba tehtud mahaarvamiste eest hiljemalt lõplikust kompenseerimiskohustusest teatamise tähtpäevale järgneva aasta 30. septembriks.“;

- b) lõigetes 3-e, 3-d, 3-c ja 3-b asendatakse kuupäev „31. detsembrini 2030“ kuupäevaga „31. detsembrini 2035“;

- c) lõige 3a asendatakse järgmisega:

„3a. Lubatud heitkoguse ühikute tagastamise kohustust ei teki seoses heitkogustega, mis on tõendatult kogutud ja transporditud püsivaks säilitamiseks rajatisse, millel on selleks kehtiv luba vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2009/31/EÜ,* või vastastikuse kasu põhimõttel alates 2031. aastast rajatisse, millel on kehtiv luba maapõues säilitamiseks sellises kolmandas riigis, millel on kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteem, mis on seotud ELi HKSiga vastavalt käesoleva direktiivi artiklile 25 ja mille suhtes komisjon võtab vastu rakendusotsuse, millega kinnitatakse piisavate kaitsemeetmete olemasolu seoses direktiivis 2009/31/EÜ sätestatud eeskirjadega, tingimusel et rajatist ei kasutata nafta või gaasi täiendavaks tootmiseks.

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiiv 2009/31/EÜ, milles käsitletakse süsinikdioksiidi geoloogilist säilitamist ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 85/337/EMÜ ja direktiive 2000/60/EÜ, 2001/80/EÜ, 2004/35/EÜ, 2006/12/EÜ, 2008/1/EÜ ning määrust (EÜ) nr 1013/2006 (ELT L 140, 5.6.2009, lk 114).“;

- d) lõige 3b asendatakse järgmisega:

„3b. Lubatud heitkoguse ühikute tagastamise kohustust ei teki seoses süsinikdioksiidi heitkogustega, mida loetakse kogutuks ja kasutatuks sellisel viisil, et need on

- a) püsivalt keemiliselt seotud nii, et need ei satu tavapärase kasutamise, sealhulgas pärast toote olemusringi lõppu toimuva tavapärase tegevuse korral atmosfääri, või
- b) keemiliselt seotud nii, et need eralduvad peamiselt I lisas loetletud tegevuste käigus ja nende suhtes kehtib artikli 12 lõike 3 kohane tagastamiskohustus.

Komisjon võtab kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusaktid, et täiendada käesolevat direktiivi seoses nõuetega, mille alusel saab lugeda kasvuhoonegaasid püsivalt keemiliselt seotuks või keemiliselt seotuks, nagu on osutatud käesoleva lõike esimeses lõigus, ning loetleda utiliseerimisliigid, mida peetakse kõnealustele nõuetele vastavaks või mittevastavaks. Kõnealustes delegeeritud õigusaktides võib kindlaks määrata miinimumkünnised nende nõuete täitmata jätmise riski jaoks ja kehtestada meetmed, näiteks osalise

tagastamise nõuded, et käsitleda süsinikuheite ülekandumise riski, kui need künnised ületatakse.“;

e) lõige 9 asendatakse järgmisega:

„9. Õhusõiduki käitajad, kellel on mõne liikmesriigi välja antud lennuettevõtja sertifikaat või kes on registreeritud mõnes liikmesriigis, sealhulgas asjaomase liikmesriigi äärepoolseimates piirkondades, sõltkondades ja territooriumidel, tunnistavad artiklis 11a osutatud ühikud kehtetuks üksnes asjaomase liikmesriigi poolt lõike 6 kohaselt asjaomase CORSIA nõuete täitmise perioodi kohta teatatud koguse ulatuses. Kehtetuks tunnistamine toimub ajavahemiku 2021–2023 heitkoguste puhul hiljemalt 31. jaanuariks 2025, ajavahemiku 2024–2026 heitkoguste puhul hiljemalt 31. jaanuariks 2028, ajavahemiku 2027–2029 heitkoguste puhul hiljemalt 31. jaanuariks 2031, ajavahemiku 2030–2032 heitkoguste puhul hiljemalt 31. jaanuariks 2034 ja ajavahemiku 2033–2035 heitkoguste puhul hiljemalt 31. jaanuariks 2037.“

23) Lisatakse järgmised artiklid:

„Artikkel 12a

Jäätmete põletamise ja koospõletamisega seotud nõuete järkjärguline kehtestamine

Jäätmepõletuskäitised ja jäätmekoospõletuskäitised, mille suhtes hakatakse süsteemi kohaldama alates 2031. aastast, on kohustatud tagastama lubatud heitkoguse ühikuid vastavalt järgmisele ajakavale:

- a) 25 % 2031. aasta kohta teatatud tõendatud heitkogustest, mille suhtes kohaldatakse tagastamisnõudeid vastavalt artiklile 12;
- b) 50 % 2032. aasta kohta teatatud tõendatud heitkogustest, mille suhtes kohaldatakse tagastamisnõudeid vastavalt artiklile 12;
- c) 75 % 2033. aasta kohta teatatud tõendatud heitkogustest, mille suhtes kohaldatakse tagastamisnõudeid vastavalt artiklile 12;
- d) 100 % 2034. aasta kohta teatatud tõendatud heitkogustest ja seejärel igal aastal vastavalt artiklile 12.

Erandina käesoleva artikli esimesest lõigust võivad liikmesriigid vabastada ELi toimimise lepingu artikli 349 kohastes äärepoolseimates piirkondades asuvad jäätmepõletuskäitised ja jäätmekoospõletuskäitised lubatud heitkoguse ühikute tagastamise kohustusest kuni 31. detsembrini 2035.

Artikkel 12b

Loobumisvõimalus seoses jäätmete põletamise ja koospõletamisega

1. Erandina artiklitest 12 ja 12a võib liikmesriigi pädev asutus vabastada I lisas osutatud tegevuse „Jäätmete põletamine ja koospõletamine“ alla kuuluvad käitised kohustusest tagastada lubatud heitkoguse ühikuid asjaomase võrdlusaasta heitkoguste eest kuni 2035. aastani, kui liikmesriik tõendab, et vähemalt kaks järgmisest kolmest tingimusest on täidetud:

- a) asjaomases liikmesriigis on aastate 2031–2035 heitkoguste suhtes kehtiv riiklik süsinikumaks, mis hõlmab I lisas osutatud tegevust; riigisisene õigusakt, millega kehtestatakse aastatel 2031–2035 kohaldatavad maksumäärad, on

jõustunud hiljemalt teatamise kuupäevaks, milleks on 31. juuli 2029; asjaomase liikmesriigi riiklik süsinikumaks, mida reguleeritud üksus tegelikult maksab, on võrdlusaastal kõrgem kui käesoleva peatüki alusel loodud heitkogustega kauplemise süsteemi keskmine enampakkumishind, mida on kohandatud sektorile järkjärguliseks nõuete kehtestamiseks kooskõlas artikliga 12a; asjaomane liikmesriik teavitab komisjoni igast hilisemast riikliku süsinikumaksu muudatusest;

- b) asjaomane liikmesriik on kehtestanud poliitikameetmed direktiivi 2008/98/EÜ artikli 11 lõike 2 punktides d ja e sätestatud sihtmäärade saavutamiseks ning püsib nende eesmärkide saavutamisel graafikus;
- c) asjaomane liikmesriik on kehtestanud poliitikameetmed direktiivi 1999/31/EÜ artikli 5 lõikes 5 sätestatud eesmärgi saavutamiseks ja püsib selle eesmärgi saavutamisel graafikus.

2. Asjaomane liikmesriik tunnistab tema poolt iga võrdlusaasta kohta enampakkumisel müüdavate lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest, millele on osutatud artiklis 10, kehtetuks sellise koguse lubatud heitkoguse ühikuid, mis on võrdne asjaomaste käitiste tõendatud heitkogustega võrdlusaastal. Lubatud heitkoguse ühikud tunnistatakse kehtetuks kooskõlas artikli 10 lõike 4 kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktidega.

3. Asjaomane liikmesriik teavitab 31. juuliks 2029 komisjoni oma loobumistaotlusest, tõendades vastavust vähemalt kahele lõikes 1 sätestatud kolmest tingimusest ning märkides lõike 2 kohaselt kehtetuks tunnistatavate lubatud heitkoguse ühikute vastava koguse.

4. Erand jõustub kolme kuu jooksul alates käesoleva lõike kohasest teavitamisest, kui komisjon ei esita erandi kohaldamise suhtes vastuväiteid põhjusel, et teatatud meede ei vasta käesolevas lõikes sätestatud tingimustele.

5. Lõike 2 kohaselt kehtetuks tunnistatavate lubatud heitkoguse ühikute kogus ei mõjuta nõukogu otsuse (EL, Euratom) 2020/2053 kohaseid liidu eelarve omavahendeid, mis tulenevad käesoleva direktiivi artikli 10 kohasest lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel müümisest, kui need omavahendid on kehtestatud vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 311 kolmandale lõigule.

6. Asjaomased käitised peavad jätkuvalt täielikult täitma nende heitkoguste seiret ja aruandlust käsitlevast artiklist 14 ning tõendamist ja akrediteerimist käsitlevast artiklist 15 tulenevaid kohustusi.“

24) Artiklit 14 muudetakse järgmiselt:

- a) lõike 1 esimene lõik asendatakse järgmisega:

„Komisjonil on õigus võtta vastu rakendusakte, mis käsitlevad käesoleva direktiivi I lisas loetletud tegevusaladest tulenevate heitkoguste ja asjakohasel juhul nende tegevusandmete seire ja aruandluse üksikasjalikku korda ning lennunduse muu kui CO₂ heite mõju marsruutidel, mille kohta esitatakse käesoleva direktiivi kohaselt heitearuanded, lähtudes käesoleva direktiivi IV lisas esitatud seire- ja aruandluspõhimõtetest ning käesoleva artikli lõigetes 2 ja 5 sätestatud nõuetest. Kõnealuste rakendusaktidega määratakse kindlaks ka iga kasvuhoonegaasi globaalse soojendamise potentsiaal ning neis võetakse kõnealuste heitkoguste ja nende mõju, sealhulgas lennunduse muu kui CO₂ heite mõju seire- ja aruandluspõhiste puhul arvesse uusimaid teaduslikke andmeid lennunduse muu kui CO₂ heite mõju kohta. Selliste rakendusaktidega nähakse ette direktiiviga (EL) 2018/2001 biomassi kasutamise suhtes

kehtestatud kestlikkuse ja kasvuhoonegaaside heite vähendamise kriteeriumide kohaldamine koos käesoleva direktiivi kohaldamiseks vajalike kohandustega, et sellise biomassi suhtes kohaldataks nullmäära. Nendes täpsustatakse kogumise järjekorda ja seda, kuidas arvestada nii nullmääraga kui ka nullmäärata allikatest pärit kogutud CO₂-ga seotud heitkoguseid. Samuti täpsustatakse nendes, kuidas arvestada sünteetilistest kütustest tulenevaid heitkoguseid, tagades, et selliseid heitkoguseid võetakse arvesse ja välditakse topeltarvestust. Sünteetilistes kütustes keemiliselt seotud süsiniku puhul loetakse, et see vabaneb sünteetiliste kütuste turustamisel, mis on I lisas kindlaks määratud tegevusala.“;

b) lisatakse järgmine lõige:

„1a. Lõikes 1 osutatud õigusaktidega nähakse käitajatele, õhusõiduki käitajatele ja laevandusettevõtjatele ette võimalus kompenseerida oma fossiilne heide liidusisese süsiniku püsiva eemaldamise ühikutega, mis tulenevad nende käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate biogeensete heitkoguste säilitamisest ja on sertifitseeritud määruse (EL) 2024/3012 alusel, vältides samal ajal kõnealuse negatiivse heite topeltarvestust.“

25) Artiklit 19 muudetakse järgmiselt:

a) lõike 1 teine lõik jäetakse välja;

b) pärast lõiget 1 lisatakse järgmine lõige:

„1a. Ajavahemikul kuni 2040. aastani kasutab komisjon kuni 5 miljonit lubatud heitkoguse ühikut artiklis 9 osutatud liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest, et katta kulusid, mis on seotud ELi HKSi toimimise ja juhtimisega, sealhulgas liidu registri toimimise rahastamisega.

Need lubatud heitkoguse ühikud müüakse enampakkumisel kooskõlas käesoleva direktiivi artikli 10 lõikega 4 ning saadud tulu käsitatakse sihtotstarbelise välistuluna vastavalt määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 21 lõikele 5.

Kui käesoleva lõike esimese lõigu alusel reserveeritud lubatud heitkoguse ühikuid ei müüda enne 2041. aastat enampakkumisel käesoleva lõike esimeses lõigus sätestatud eesmärkidel, kasutatakse neid artikli 10a lõike 7 kohaselt uutele osalejatele kättesaadava koguse suurendamiseks.

Käesoleva artikli lõikes 3 osutatud õigusaktides määratakse kindlaks tingimused, kord ja menetlused, mille alusel komisjoni poolt artikli 20 lõike 1 kohaselt määratud põhihaldaja kasutab lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel müümisest saadud tulu vastavalt käesolevale lõikele.“

26) Artiklit 20 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Komisjon määrab põhihaldaja, kes peab liidu registrit lubatud heitkoguse ühikute väljaandmise, üleandmise ja kehtetuks tunnistamise kohta.“;

b) lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Põhihaldaja kontrollib automaatselt kõiki liidu registris olevaid tehinguid tagamaks, et lubatud heitkoguse ühikute väljaandmisel, üleandmisel ja kehtetuks tunnistamisel ei esineks nõuete rikkumisi.“;

- c) lõige 3 jäetakse välja.
- 27) Artiklit 21 muudetakse järgmiselt:
- a) lõige 1 asendatakse järgmisega:
- „1. Liikmesriigid esitavad igal aastal komisjonile aruande käesoleva direktiivi kohaldamise kohta. Aruandes pööratakse erilist tähelepanu lubatud heitkoguse ühikute eraldamise korrale, registrite pidamisele, seiret ja aruandlust ning tõendamist ja akrediteerimist käsitlevate rakendusmeetmete kohaldamisele ning käesoleva direktiivi täitmisega seotud küsimustele ja lubatud heitkoguse ühikute võimalikule maksustamisele. Aruanne esitatakse komisjonile iga aruandeaasta kohta 30. juuniks. Aruanne koostatakse komisjoni rakendusaktidega vastu võetud küsimustiku või vormi alusel. Sellised rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega. Küsimustik või vorm tehakse liikmesriikidele kättesaadavaks vähemalt kuus kuud enne esimese aruande esitamise tähtaega ja seejärel võimalikult varakult enne iga aastaaruande esitamise tähtaega, olles vajaduse korral konsulteerinud liikmesriikidega muudetud küsimustiku üle.“;
- b) lõige 2 jäetakse välja;
- c) lõige 3 asendatakse järgmisega:
- „3. Komisjon korraldab liikmesriikide pädevate asutuste vahel teabevahetuse, milles käsitletakse lubatud heitkoguse ühikute eraldamise, registrite pidamise, seire, aruandlust, tõendamise, akrediteerimise, infotehnoloogia ja käesoleva direktiivi järgimisega seotud küsimusi.“;
- d) lõige 4 asendatakse järgmisega:
- „4. Iga kolme aasta tagant pööratakse lõikes 1 osutatud aruandes erilist tähelepanu ka ELi HKSist välja arvatud väikeste käitiste jaoks vastu võetud samaväärsetele meetmetele. Väikeste käitiste jaoks vastu võetud samaväärsete meetmete küsimust käsitletakse ka lõikes 2 osutatud teabevahetuses.“
- 28) Artiklit 23 muudetakse järgmiselt:
- a) lõige 2 asendatakse järgmisega:
- „2. Artikli 3c lõikes 6, artikli 3d lõikes 3, artiklis 3gaa, artiklis 3gab, artiklis 9c, artikli 10 lõikes 4, artikli 10a lõigetes 1, 8 ja 8a, artikli 10a lõikes 3e, artikli 10b lõikes 5, artikli 10cb lõikes 9, artikli 10cc lõikes 6, artikli 10cd lõikes 7, artikli 10ce lõikes 9, artikli 12 lõikes 3b, artikli 19 lõikes 3, artiklis 22, artikli 24 lõikes 3, artikli 24a lõikes 1, artikli 25a lõikes 1, artikli 25b lõikes 6, artikli 25b lõikes 7, artiklis 28c ja artikli 30j lõikes 1 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile määramata ajaks alates 8. aprillist 2018.“;
- b) lõige 3 asendatakse järgmisega:
- „3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad lõikes 2 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses kindlaksmääratud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.“;
- c) lõige 6 asendatakse järgmisega:

„6. Lõikes 2 osutatud artiklite alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle kohta vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.“

29) Artiklit 25a muudetakse järgmiselt:

a) lõige 4 asendatakse järgmisega:

„4. Heitkoguste puhul, mis tekivad kuni 31. detsembrini 2035 lendudel käesoleva artikli lõike 3 kohaselt vastu võetud rakendusaktis loetletud riikidesse või lähtuvad nendest riikidest, ei ole õhusõiduki käitajad kohustatud nende heitkoguste eest lubatud heitkoguse ühikuid kooskõlas artikli 12 lõikega 3 tagastama.“;

b) lõige 8 asendatakse järgmisega:

„8. Kui õhusõiduki käitajad, kellel on mõne liikmesriigi välja antud lennuettevõtja sertifikaat või kes on registreeritud mõnes liikmesriigis, sealhulgas asjaomase liikmesriigi äärepoolseimates piirkondades, sõltkondades ja territooriumidel, käitavad lende liikmesriigi ja käesoleva artikli lõike 3 kohaselt vastu võetud rakendusaktis loetletud riigi vahel või lendu kahe kõnealuses rakendusaktis loetletud riigi vahel, sealhulgas Šveitsi, Ühendkuningriigi ja käesoleva artikli lõike 3 kohaselt vastu võetud rakendusaktis loetletud riikide vahel, ning need riigid lubavad õhusõiduki käitajatel kasutada muid kui artikli 11a lõike 8 kohaselt vastu võetud loetellu kantud ühikuid ja see võib põhjustada olulist konkurentsimoonutust, on komisjonil õigus võtta liikmesriigi taotlusel vastu rakendusakte, millega lubatakse asjaomastel õhusõiduki käitajatel kasutada selliste lendude heitkoguste puhul muid ühikuid kui need, mis on sellesse loetellu kantud, või mitte täita artikli 11a lõigetes 2 ja 3 sätestatud tingimusi. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.“

30) Lisatakse järgmine artikkel 25b:

„Artikkel 25b

HKS kui teenus

1. Kolmandatele riikidele võib pakkuda haldus- ja tehnilist tuge ning koordineerimist, et hõlbustada kasvuhoonegaaside heitkoguste hinnastamist (edaspidi „HKS kui teenus“), eelkõige seoses heitkogustega, mis tulenevad järgmistest tegevustest:

- a) I lisas nimetatud lennundus seoses EMP ja asjaomase kolmanda riigi vaheliste lendude tekitatud heitkogustega;
- b) I lisas nimetatud meretransport seoses ülejäänud viiekümne protsendiga (50 %) heitkogustest, mis tekivad reisidel liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluva külastatava sadama ja asjaomase kolmanda riigi jurisdiktsiooni alla kuuluva külastatava sadama vahel ja mis ei kuulu artiklis 3ga sätestatud kohaldamisalasse.

Sellist tuge pakutakse lennunduse heitkoguste puhul kõige varem alates 2027. aruandeaastast ja meretranspordi heitkoguste puhul kõige varem alates 2029. aruandeaastast.

2. Kui lennunduse või meretranspordi heitkogustele on kehtestatud käesoleva artikli lõike 1 kohaselt hind heitkoguste absoluutse ülempiiriga, saab kolmas riik kliimamuutuste vastu võitlemiseks tulu järgmiselt:

- a) lennunduse puhul EMP ja asjaomase kolmanda riigi vahelisest lennutegevusest viiekümne protsendi (50 %) ulatuses;
- b) meretranspordi puhul ülejäänud viiekümne protsendi (50 %) ulatuses heitkogustest, mis tekivad reisidel liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluva külastatava sadama ja asjaomase kolmanda riigi jurisdiktsiooni alla kuuluva külastatava sadama vahel ja mis ei kuulu artiklis 3ga sätestatud kohaldamisalasse.

Kui lubatud heitkoguse ühikuid ei müüda riiklikult enampakkumisel, müüb liit need lubatud heitkoguse ühikud enampakkumisel ühisel enampakkumisplatvormil, mis on määratud vastavalt käesoleva direktiivi artikli 10 lõike 4 kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktile, kooskõlas käesoleva direktiivi artikli 10 lõikes 4 osutatud põhimõtete ja korraga, kusjuures tulu käsitatakse sihtotstarbelise välistuluna vastavalt määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 21 lõikele 5. Kõnealuste lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisest saadud vastav tulu kantakse üle kolmandale riigile.

3. Kui liit müüb lubatud heitkoguse ühikuid enampakkumisel vastavalt käesoleva artikli lõikele 2, suurendatakse artiklis 9 osutatud liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogust, et võtta arvesse käesoleva artikli esimeses lõigus osutatud lennunduse ja meretranspordi heitkoguste hõlmatust, võttes aluseks nende heitkogused viimasel aastal, mille kohta on andmed kättesaadavad. Lineaarset vähendamistegurit kohaldatakse ka nende lubatud heitkoguse ühikute suhtes.

4. Enne riikliku halduskorra kehtestamist asjaomastes kolmandates riikides täidavad asjaomaseid õhusõiduki käitajaid ja laevandusettevõtjaid haldavad liikmesriigid haldusülesandeid nende eest. Õhusõiduki käitajate ja laevandusettevõtjate haldamiseks ning tõhusa täitmise tagamiseks tagatakse parim vastastikune toime.

5. Komisjon, keda abistab EMSA, püüab teha kättesaadavaks artikli 18b lõikes 2 osutatud vahendid ja suunised.

6. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et muuta artikli 3ga lõiget 1 seoses liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvate külastatavate sadamate ja käesoleva artikli kohast tuge saava kolmanda riigi külastatavate sadamate vaheliste reiside käigus tekkinud ülejäänud heitkoguste hõlmamisega.

7. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat artiklit HKSi kui teenuse toimimist käsitlevate eeskirjadega, et tagada HKSi kui teenuse rakendamine kooskõlas käesoleva artikliga.“

31) Artiklit 28a muudetakse järgmiselt:

a) lõiget 1 muudetakse järgmiselt:

(i) punkt a asendatakse järgmisega:

„a) liikmesriigi äärepoolseimas piirkonnas või sõltkondades ja territooriumidel asuvalt lennuväljalt väljaspool EMPd asuvatesse riikidesse väljuvate lendude, välja arvatud Ühendkuningriigis või Šveitsis asuvatele lennuväljadele suunduvate lendude ning Gibraltarile

suunduvate ja Gibraltarilt väljuvate lendude kõik heitkogused igal kalendriaastal alates 1. jaanuarist 2029 kuni 31. detsembrini 2032, võttes arvesse artiklis 28b osutatud läbivaatamist, välja arvatud selliste õhusõiduki käitajate puhul, kes käitavad kahe eri riigi vahelisi lende, mille aastane koguheide on vastavalt I lisale arvutatuna alla 10 000 tonni;“

(ii) punkti b järele lisatakse järgmised punktid:

„c) kõik selliste lendude heitkogused, mis suunduvad artikli 25a lõike 3 kohaselt vastu võetud rakendusaktis loetletud vähim arenenud riikidesse ja väikestesse arenevatesse saareriikidesse, nagu need on määratlenud Ühinenud Rahvaste Organisatsioon, või väljuvad neist riikidest, välja arvatud riigid, mille SKP elaniku kohta on liidu keskmisega võrdne või sellest suurem;

d) väljaspool EMPd asuvate riikide lennuväljadele suunduvate ja sealt väljuvate lendude, välja arvatud Ühendkuningriigis või Šveitsis asuvatele lennuväljadele suunduvate lendude ning Gibraltarile suunduvate ja Gibraltarilt väljuvate lendude kõik heitkogused igal kalendriaastal alates 1. jaanuarist 2027 kuni 31. detsembrini 2028, välja arvatud selliste õhusõiduki käitajate puhul, kes käitavad kahe eri riigi vahelisi lende, mille aastane koguheide on vastavalt I lisale arvutatuna alla 10 000 tonni, kelle puhul kõik heitkogused igal kalendriaastal alates 1. jaanuarist 2027 kuni 31. detsembrini [2027/ aasta enne käesoleva direktiivi jõustumist];

e) Frankfurdi lennuväljast rohkem kui 5 000 km kaugusel asuvatele EMP väliste riikide lennuväljadele suunduvate lendude kõik heitkogused igal kalendriaastal alates 1. jaanuarist 2029 kuni 31. detsembrini 2032, välja arvatud selliste õhusõiduki käitajate puhul, kes käitavad kahe eri riigi vahelisi lende, mille aastane koguheide on vastavalt I lisale arvutatuna alla 10 000 tonni. Käesolevat punkti kohaldatakse ka selliste Frankfurdi lennuväljast vähem kui 5 000 km kaugusel asuvate EMP välistes riikides paiknevate lennuväljade suhtes, mille puhul on EMPst nendele lennuväljadele suunduvate lendude aastane heide alla 15 000 tonni.“;

(iii) lisatakse järgmine lõik:

„Alates 1. jaanuarist 2027 suurendatakse alati, kui laiendatakse nende lendude hõlmatust, mille suhtes kohaldatakse artikli 12 lõike 3 kohaseid nõudeid, kord aastas õhusõiduki käitajatele artikli 3c lõike 5 kohaselt eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute üldkogust sellise lubatud heitkoguse ühikute arvu võrra, mis on võrdne asjaomaste lendude heitkogustega kaks aastat enne kõnealuse laiendamise jõustumist, ning alates järgmisest aastast kohaldatakse artiklis 9 osutatud lineaarset tegurit. Seda kogust tuleks vähendada koguse võrra, mis võrdub artikli 12 lõike 3 punkti b kohaste tagastamiskohustuste vähendamise kogusummaga, mis tuleneb artikli 12 lõike 6 kohasest kompenseerimiskohustusest.“;

b) lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Erandina artikli 3d lõikest 3 vähendatakse iga liikmesriigi poolt ajavahemikul 1. jaanuarist 2027 kuni 31. detsembrini 2032 enampakkumisel müüdavate lubatud heitkoguse ühikute kogust nii, et see vastaks asjaomase

liikmesriigi osale lennunduse heitkogustest, mis tulenevad lendudest, mille suhtes ei kohaldata artikli 3c lõikes 8 ja käesoleva artikli lõike 1 punktides a–e sätestatud erandeid.“;

c) lõige 4 asendatakse järgmisega:

„4. Erandina käesoleva direktiivi artiklitest 3g, 12, 15 ja 18a, kui õhusõiduki käitaja aastane koguheide on alla 25 000 tonni CO₂, arvutatuna kooskõlas käesoleva direktiivi I lisa punkti „Lennundus“ alapunktiga j, või kui õhusõiduki käitaja aastane koguheide on alla 10 000 tonni CO₂, mille suhtes kohaldatakse käesoleva direktiivi artikli 12 lõike 3 punkti b kohast tagastamiskohustust, võtmata arvesse heitkoguseid, mille puhul loetakse tagastamiskohustus täidetuks käesoleva direktiivi artikli 3c lõike 8 või artikli 28a lõike 1 alusel, käsitatakse tema heitkoguseid tõendatud heitkogustena, kui need on kindlaks määratud väikeheitetekitajatele ette nähtud vahendiga, mis on heaks kiidetud komisjoni määrusega (EL) nr 606/2010* ja milles kasutatakse Eurocontroli esitatud HKSi tugivahendi andmeid. Liikmesriigid võivad muude kui kommertsõhusõiduki käitajate suhtes rakendada lihtsustatud korda, kui see kord tagab samasuguse täpsuse kui väikeheitetekitajatele ette nähtud vahend.

* Komisjoni 9. juuli 2010. aasta määrus (EL) nr 606/2010, milles käsitletakse Euroopa Lennuliikluse Ohutuse Organisatsiooni (Eurocontrol) poolt teatavate väikeste saasteallikate hulka kuuluvate õhusõidukite käitajate kütusekulu hindamiseks välja töötatud lihtsustatud vahendi heakskiitmist (ELT L 175, 10.7.2010, lk 25, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2010/606/oj>).“;

d) lisatakse järgmine lõige:

„6. Lisaks nõuetele vastavate lennukikütuste ja elektrienergia kasutamiseks artikli 3c lõike 6 kohaselt reserveeritud kogusele ning võttes arvesse geograafilise kohaldamisala ajutist piiramist vastavalt artikli 28a lõike 1 punktile d, reserveeritakse artikli 3c lõikes 6 sätestatud eesmärkidel kuni 31. detsembrini 2040 lõike 1 kolmandas lõigus osutatud lubatud heitkoguse ühikutest veel kuni 110 miljonit lubatud heitkoguse ühikut.

Alates 1. jaanuarist 2029 on see kogus kättesaadav kõigi lendude jaoks, mis väljuvad mõnelt EMPs asuvalt lennuväljalt, võttes arvesse artikli 3c lõike 6 kohaseid ärilendude piiranguid. Alates sellest kuupäevast ei kohaldata artikli 3c lõike 6 esimese lõigu kahte viimast lauset kõnealuse artikli kohase lubatud heitkoguse ühikute eraldamise suhtes.“

32) Artiklisse 28b lisatakse järgmine lõige:

„4. Komisjon esitab 1. juuliks 2032 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles ta hindab ICAO üleilmse turupõhise meetme keskkonnaalast terviklikkust, sealhulgas selle üldist eesmärki seoses Pariisi kokkuleppe eesmärkidega, CORSIA kohases kompenseerimises osalemise taset, selle täidetavust, läbipaistvust, mittetäitmise korral kohaldatavaid karistusi, üldsuse kaasamise protsesse, kompensatsiooniühikute kvaliteeti, heitkoguste seiret, aruandlust ja tõendamist, registreid, vastutust ning biokütuste kasutamise eeskirju, pöörates erilist tähelepanu alates 2027. aastast toimunud arengusuundumustele. Komisjon avaldab ka kõnealuse aruande 1. juuliks 2032.

Komisjoni aruandele lisatakse asjakohasel juhul seadusandlik ettepanek käesoleva direktiivi muutmiseks viisil, mis on kooskõlas Pariisi kokkuleppe temperatuurieesmärgiga, liidu poolt 2040. aastaks võetud kohustusega vähendada kasvuhoonegaaside heidet kõigis majandussektorites ja eesmärgiga saavutada hiljemalt 2050. aastaks kliimaneutraalsus ning eesmärgiga säilitada liidu kliimameetmete keskkonnavalade terviklikkus ja tõhusus. Lisatud ettepanekuga piiratakse vajaduse korral ELi HKSi kohaldamist EMP riikides asuva kahe lennuvälja vahelistele, Šveitsis ja Ühendkuningriigis asuvatele lennuväljadele suunduvatele ning Gibraltarile suunduvatele ja sealt väljuvatele lendudele, kui aruandest nähtub, et

- a) CORSIAt on tugevdatud kooskõlas selle pikaajalise ülemaailmse eesmärgi saavutamiseks, et täita Pariisi kokkuleppe eesmärgid, ning
- b) artikli 25a lõike 3 kohaselt vastu võetud rakendusaktis loetletud riigid tekitavad uusimate kättesaadavate andmete põhjal üle 70 % rahvusvahelise lennunduse heitkogustest.“

33) Artiklit 30 muudetakse järgmiselt:

- a) lõike 7 esimeses lõigus jäetakse välja ainus joonealune märkus;
- b) lisatakse järgmine lõige:

„9. Komisjon esitab 31. detsembriks 2034 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles ta hindab, kas on asjakohane lisada prügilatest pärinevad heitkogused ELi HKSi. Sellega seoses võtab komisjon arvesse kõiki võimalikke tõendeid, mis puudutavad jäätmete ümbersuunamist nende kõrvaldamiseks prügilasse ladestamise teel. Komisjon võib asjakohasel juhul lisada aruandele seadusandliku ettepaneku prügilate lisamiseks ELi HKSi.“

34) Artikli 30m lõike 3 asendatakse järgmisega:

„Kooskõlas käesoleva artikli lõike 1 punktides a ja b osutatuga tagavad liikmesriigid selliste meetmete või projektide rahastamisallika nähtavuse, mida rahastatakse ELi HKSi enampakkumistulust, mille kasutamise üle nad otsustavad kooskõlas artikli 3d lõikega 4, artikli 10 lõikega 3 ja artikli 30d lõikega 6.“

35) I–V lisa muudetakse vastavalt käesoleva direktiivi lisadele.

Artikkel 2

Otsuse (EL) 2015/1814 muutmine

Otsuse (EL) 2015/1814 artiklit 1 muudetakse järgmiselt.

1) Lõike 4a esimene lõik asendatakse järgmisega:

„Alates 2024. aastast hõlmab mis tahes aastal ringluses olevate LHÜde koguarvu arvutamine lennunduse jaoks välja antud LHÜde kumulatiivset arvu ja ELi HKSiiga hõlmatud lennundusest tulenevate tõendatud heitkoguste kumulatiivset summat tonnides ajavahemikul 1. jaanuarist 2024 kuni asjaomase aasta 31. detsembrini, välja arvatud direktiivi 2003/87/EÜ artikli 12 lõike 6 kohaselt arvutatud kompenseerimisega hõlmatud marsruutidel toimuvatest lendudest tulenevad heitkogused. Kõnealune arvutus hõlmab ka lennunduse jaoks välja antud LHÜde kumulatiivset arvu ja ELi HKSiiga hõlmatud lennundusest tulenevate tõendatud heitkoguste kumulatiivset summat tonnides ajavahemikul 1. jaanuarist 2012 kuni 31. detsembrini 2023, välja arvatud direktiivi 2003/87/EÜ artikli 12 lõike 6 kohaselt

arvutatud kompenseerimisega hõlmatud marsruutidel toimuvatest lendudest tulenevad heitkogused.“

2) Lõike 5 esimene lõik asendatakse järgmisega:

„Kui ringluses olevate LHÜde koguarv jääb mis tahes aastal vahemikku 833–947 miljonit, arvatakse asjaomasel aastal liikmesriikide poolt direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10 lõike 2 kohaselt enampakkumisel müüdavate LHÜde kogusest maha selline arv LHÜsid, mis on võrdne ringluses olevate LHÜde viimase käesoleva artikli lõike 4 kohaselt avaldatud koguarvu ning 833 miljoni vahega, ning see kogus lisatakse reservi kõnealuse aasta 1. septembril algava 12-kuulise ajavahemiku jooksul. Kui ringluses olevate LHÜde koguarv on suurem kui 947 miljonit, arvatakse liikmesriikide poolt direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10 lõike 2 kohaselt enampakkumisel müüdavate LHÜde kogusest maha selline arv LHÜsid, mis vastab 12 %-le ringluses olevate LHÜde koguarvust, ning see kogus lisatakse reservi kõnealuse aasta 1. septembril algava 12-kuulise ajavahemiku jooksul. Alates 2029. aastast vähendatakse käesoleva lõike kohaseid künniseid, mis on 833 miljonit ja 947 miljonit, igal aastal 4 %, ümardatuna lähima miljonini, nagu on täpsustatud lisas.“

3) Lõige 6 asendatakse järgmisega:

„6. Kui ringluses olevate LHÜde koguarv jääb mis tahes aastal vahemikku 300–400 miljonit, vabastatakse reservist selline arv LHÜsid, mis on võrdne 400 miljoni ja ringluses olevate LHÜde koguarvu vahega. Kui ringluses olevate LHÜde koguarv on väiksem kui 300 miljonit, vabastatakse reservist 100 miljonit LHÜd.

Alates 2029. aastast vähendatakse eelmises lõigus sätestatud künniseid, mis on 400 miljonit ja 300 miljonit, ning reservist vabastatavate LHÜde kogust, mis on 100 miljonit, igal aastal 4 %, ümardatuna lähima miljonini, nagu on täpsustatud lisas.

Kui reservis on vähem LHÜsid, kui tuleb käesoleva lõike kohaselt vabastada, on vabastatavate LHÜde arv võrdne reservi jäänud LHÜde arvuga.

Käesoleva lõike alusel reservist vabastatud LHÜde kogus lisatakse liikmesriikide poolt direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10 lõike 2 kohaselt enampakkumisel müüdavate LHÜde kogusele.“

Artikkel 3

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid võtavad vastu ja avaldavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 31. detsembriks 2028. Nad edastavad kõnealuste normide teksti viivitamata komisjonile.

Nad kohaldavad neid norme alates 1. jaanuarist 2029.

Liikmesriigid kohaldavad järgmiste sätete järgimiseks vajalikke norme siiski alates järgmistest kuupäevadest:

a) alates 1. jaanuarist 2031:

- (i) artikli 1 punkt 5 [seoses direktiivi 2003/87/EÜ artikli 3ga lõike 1 uue teise lõiguga] [NB! Kohaldamise alguskuupäeva võib olla vaja muuta tagamaks, et see algab kaks aastat pärast meretranspordi seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemi kohaldamist 2029. aastal];

- (ii) I lisa punkti 1 alapunkti c alapunktid iii–v seoses muudatustega tegevustes, mis on seotud süsinikdioksiidi kogumise, süsinikdioksiidi transpordi, süsinikdioksiidi utiliseerimise, süsinikdioksiidi töötlemise ja sünteetiliste kütuste turustamisega, ja mis on nimetatud direktiivi 2003/87/EÜ I lisa 26. ja 27. reas ning 28. rea järele lisatud ridades;
- a) alates 1. jaanuarist 2029: I lisa punkti 1 alapunkti c alapunkt vi seoses direktiivi 2003/87/EÜ I lisa tabeli kandega „Meretransport“;
- b) alates 30. septembrist 2029: artikli 1 punkti 17 alapunkt d seoses direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a lõigetega 3b, 3c ja 3d, mis puudutab lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise viieaastast ajavahemikku, mis algab 2031. aastal;
- c) alates [avameretoimingutega seotud seire-, aruandlus- ja kontrollisätete kohaldamise alguskuupäev]: artikli 1 punkti 3 alapunkt e seoses direktiivi 2003/87/EÜ artikli 3 punktiga z „külalastatav sadam“.

Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nendesse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Erandina lõikest 1 võtavad liikmesriigid vastu ja avaldavad hiljemalt 31. detsembriks 2027 õigus- ja haldusnormid, mis on vajalikud, et järgida käesoleva direktiivi artikli 1 punkti 3 alapunkti b, punkti 12 ja punkti 17 alapunkti e seoses direktiivi 2003/87/EÜ artikli 3 punkti h muutmise ja artikli 6 lõike 4 ja artikli 10a lõike 3f lisamisega. Nad kohaldavad kõnealuseid norme alates 1. jaanuarist 2028.

Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nendesse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetud põhiliste õigusnormide teksti.

Artikkel 4

Üleminekusätted

Delegeeritud otsuse (EL) 2019/708 lisas esitatud loetelu kohaldatakse kuni 31. detsembrini 2040.

Artikkel 5

Jõustumine ja kohaldamine

1. Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

2. Järgmisi artikleid kohaldatakse alates 30. septembrist 2027:

- a) artikli 1 punkti 15 alapunkti b alapunktid i ja ii seoses direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a lõike 1a muudatustega;
- b) artikli 1 punkti 15 alapunktid g ja i seoses direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a lõigete 5b ja 7 muudatustega;

- c) artikli 1 punkt 17 seoses direktiivi 2003/87/EÜ artiklite 10cc, 10cd ja 10ce lisamisega;
- d) artikli 1 punkti 25 alapunkt b seoses muudatustega, millega lisatakse direktiivi 2003/87/EÜ artiklisse 19 lõige 1a;
- e) artikli 1 punkti 15 alapunkti c alapunkt i seoses muudatusega, millega lisatakse artikli 10a lõike 2 teise lõigu järele uus lõik.

3. Järgmisi artikleid kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2029:

- a) artikli 1 punkti 14 alapunkt c seoses artikli 10 lõike 3 muudatustega;
- b) artikli 1 punkti 15 alapunkti c alapunkt ii seoses punktide f–i lisamisega direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a lõike 2 kolmandasse lõiku.

4. Artikli 1 punkti 15 alapunkti b alapunkti iii seoses lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise vähendamisest tulenevate lubatud heitkoguse ühikute kasutamisega, artikli 1 punkti 15 alapunkti f seoses artikli 10a lõike 5a asendamisega, artikli 1 punkti 15 alapunkti j seoses direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a lõigete 8 ja 8a väljajätmisega, artikli 1 punkti 17 seoses direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10cb lisamisega, artikli 1 punkti 18 seoses direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10d muudatustega, artikli 1 punkti 20 seoses direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10f muudatustega ning artikli 1 punkti 35 seoses direktiivi 2003/87/EÜ IIb lisa muudatustega kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2031.

Komisjon tagab, et

- c) käimasolevad projektid, mis on artikli 10a lõike 8 alusel heaks kiidetud või rahastamiseks välja valitud enne 1. jaanuari 2031, jäävad väljamaksete tegemiseks rahastamiskõlblikuks kooskõlas heakskiitmise ajal kehtinud eeskirjadega;
- d) 31. detsembri 2030. aasta seisuga eraldamata vahendid paigutatakse ümber artiklisse 10cc.

Artikkel 6

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel,

*Euroopa Parlamendi nimel
president*

*Nõukogu nimel
eesistuja*

FINANTS- JA DIGISELGITUS

1.	ETTEPANEKU/ALGATUSE RAAMISTIK	3
1.1.	Ettepaneku/algatuse nimetus	3
1.2.	Asjaomased poliitikavaldkonnad	3
1.3.	Eesmärgid.....	3
1.3.1.	Üldeesmärgid	3
1.3.2.	Erieesmärgid	3
1.3.3.	Oodatavad tulemused ja mõju	3
1.3.4.	Tulemusnäitajad	3
1.4.	Ettepanek/algatus käsitleb.....	4
1.5.	Ettepaneku/algatuse põhjendused	4
1.5.1.	Lühi- või pikaajalises perspektiivis täidetavad vajadused, sealhulgas algatuse rakendamise üksikasjalik ajakava	4
1.5.2.	ELi meetme lisaväärtus (see võib tuleneda eri teguritest, nagu kooskõlastamisest saadav kasu, õiguskindlus, suurem tõhusus või vastastikune täiendavus). Käesoleva punkti kohaldamisel tähendab „ELi meetme lisaväärtus“ väärtust, mis tuleneb liidu sekkumisest ja lisandub väärtusele, mille liikmesriigid oleksid muidu üksi loonud. ..	4
1.5.3.	Samalaadsetest kogemustest saadud õppetunnid	4
1.5.4.	Kooskõla mitmeaastase finantsraamistikuga ja võimalik koostoime muude asjakohaste vahenditega	5
1.5.5.	Erinevate kasutada olevate rahastamisvõimaluste, sealhulgas vahendite ümberpaigutamise võimaluste hinnang.....	5
1.6.	Ettepaneku/algatuse ja selle finantsmõju kestus	6
1.7.	Kavandatud eelarve täitmise viis(id).....	6
2.	HALDUSMEETMED	8
2.1.	Järelevalve ja aruandluse reeglid	8
2.2.	Haldus- ja kontrollisüsteem(id).....	8
2.2.1.	Eelarve täitmise viisi(de), rahastuse rakendamise mehhanismi(de), maksete tegemise korra ja kavandatava kontrollistrateegia selgitus	8
2.2.2.	Teave kindlakstehtud riskide ja nende vähendamiseks kasutusele võetud sisekontrollisüsteemi(de) kohta.....	8
2.2.3.	Kontrollimeetmete hinnanguline kulutõhusus (kontrollikulude suhe hallatavate vahendite väärtusse), selle põhjendus ja oodatav veariski tase (maksete tegemise ja sulgemise ajal).....	8
2.3.	Pettuste ja õigusnormide rikkumise ärahoidmise meetmed	9
3.	ETTEPANEKU/ALGATUSE HINNANGULINE FINANTSMÕJU	10
3.1.	Mitmeaastase finantsraamistiku rubriigid ja kulude eelarveread, millele mõju avaldub	10
3.2.	Ettepaneku hinnanguline finantsmõju assigneeringutele	12

3.2.1.	Hinnanguline mõju tegevusassigneeringutele – ülevaade.....	12
3.2.1.1.	Heakskiidetud eelarvest saadavad assigneeringud.....	12
3.2.1.2.	Sihtotstarbelisest välistulust saadavad assigneeringud	17
3.2.2.	Hinnanguline tegevusassigneeringutest rahastatav väljund.....	22
3.2.3.	Hinnanguline mõju haldusassigneeringutele – ülevaade	24
3.2.3.1.	Heakskiidetud eelarvest saadavad assigneeringud.....	24
3.2.3.2.	Sihtotstarbelisest välistulust saadavad assigneeringud	24
3.2.3.3.	Assigneeringud kokku.....	24
3.2.4.	Hinnanguline personalivajadus	25
3.2.4.1.	Rahastatakse heakskiidetud eelarvest	25
3.2.4.2.	Rahastatakse sihtotstarbelisest välistulust.....	26
3.2.4.3.	Personalivajadus kokku.....	26
3.2.5.	Hinnanguline mõju digitehnoloogiaga seotud investeeringutele – ülevaade.....	28
3.2.6.	Kooskõla kehtiva mitmeaastase finantsraamistikuga.....	28
3.2.7.	Kolmandate isikute rahaline osalus.....	28
3.3.	Hinnanguline mõju tuludele	29
4.	DIGIMÕÕDE.....	29
4.1.	Diginõuded.....	30
4.2.	Andmed	30
4.3.	Digilahendused.....	31
4.4.	Koostalitlusvõime hindamine	31
4.5.	Digimõõtmekeskuse rakendamist toetavad meetmed.....	32

1. ETTEPANEKU/ALGATUSE RAAMISTIK

1.1. Ettepaneku/algatuse nimetus

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, otsust (EL) 2015/1814, määrust (EL) 2015/757 ja määrust (EL) 2023/1805 seoses konkurentsivõime edendamise ja süsinikuheite kulutõhusa vähendamisega.

1.2. Asjaomased poliitikavaldkonnad

Kliimameetmed

Rubriik 2 – Konkurentsivõime, jõukus ja turvalisus

1.3. Eesmärgid

1.3.1. Üldeesmärgid

Käesoleva ettepaneku eesmärk on tagada, et ELi HKS aitaks jätkuvalt kõige kulutõhusamal, majanduslikult tasuvamal ja turvalisemal viisil täita üldist eesmärki saavutada 2050. aastaks kogu majandust hõlmav süsinikuneutraalseks ja 2040. aasta eesmärki, võttes arvesse laiemat poliitikaraamistikku ja vajadust, et kõik sektorid annaksid oma panuse ELi kliimaalastesse jõupingutustesse, tagades samal ajal majanduskasvu ja säilitades konkurentsivõime.

1.3.2. Erieesmärgid

- Eesmärk 1.1: stimuleerida heitkoguste edasist vähendamist: tagada, et ELi HKS aitab kulutõhusalt kaasa kogu majandust (sh transporti) hõlmavatele jõupingutustele saavutada ELi heitkoguste vähendamine kooskõlas kliimaneutraalsusega, ning aidata kulutõhusalt tagada EL õiglane osa kogu majandustegevuse heitkoguste vähendamises. Eesmärgi 1.1 puhul on kindlaks määratud järgmised erieesmärgid.

- o Erieesmärk 1.1.1: võimaldada investeeringuid süsinikuheite vähendamise tehnoloogiasse (nii uuenduslikku kui ka kasvu-/kasutuselevõtuvalmis tehnoloogiasse), millel ei ole praegu veel ärimudelit (st enamik energiamahukate tööstusharude heitkoguste vähendamiseks vajalikust tehnoloogiast ja eelkõige investeeringud väljakujunenud süsinikuheite vähendamise tehnoloogiasse süsinikumahukates ja väikese sissetulekuga liikmesriikides).

- o Erieesmärk 1.1.2: tagada, et süsiniku hinnasignaali kohaldatakse täielikult heiteallikate suhtes, mis ei kuulu praegu ELi HKSi kohaldamisalasse, kuid mis sobiksid sinna hästi, ning sektorite suhtes, kus signaal on praegu nõrgenenud.

- o Erieesmärk 1.1.3: tegeleda süsinikuheite ülekandumise ohuga.

- Eesmärk 1.2: saavutada eelnevalt kindlaksmääratud heitkoguste vähendamise eesmärk, mis on sätestatud 2040. aasta poliitikapaketi, ja netoheite arvutamine: uurida, kas ELi HKSi koguheidet saaks suurendada, seadmata ohtu sektorite panust kogu majandust hõlmavasse netoheite vähendamisse kooskõlas kliimaneutraalsusega, sealhulgas uurida, kas heitkoguste vähendamise jõupingutusi saaks täiendada süsiniku sidumisega. Eesmärgi 1.2 erieesmärgid on järgmised.

- o Erieesmärk 1.2.1: kaaluda, kuidas integreerida süsiniku eemaldamine ELi HKSi piisavate keskkonnakaitsemeetmetega, säilitades samal ajal kulutõhususe HKSi/ELi kliimaeesmärkide saavutamisel.

o Erieesmärk 1.2.2: kohandada ELi HKSi ülemmäära vastavalt eelnevalt kindlaks määratud eesmärgile.

- Eesmärk 1.3: tagada tõhusad ELi kliimameetmed transpordist tulenevate heitkoguste vähendamiseks.

Tõhusate ELi kliimameetmete tagamine tähendab, et ELi õiglasele osale rahvusvahelise transpordi heitkogustest on mõistlik süsinikuhind.

- Lennunduse puhul on eesmärk tagada mõistlik süsinikuhind ELi õiglasele osale rahvusvahelise lennunduse heitkogustest, mis võib täiendada CORSIAt.

- Meretranspordi puhul on eesmärk tagada sidusus kõigi IMO keskpika perioodi meetmete ja ELi HKSi vahel, tegeledes samal ajal võimaliku märkimisväärse topeltkoormuse ohuga, kui (ja kui) tehakse makseid IMO eeskirjade alusel seoses heitkogustega, mille hind on juba ELi meretranspordi HKSi kindlaks määratud, viisil, mis hoiab ära keskkonnavalase tagasilanguse.

Eesmärgi 1.3 puhul on kindlaks määratud järgmised erieesmärgid.

o Erieesmärk 1.3.1: tagada tõhusad meetmed seoses ELi õiglase osaga lennunduse heitkogustest.

o Erieesmärk 1.3.2: säilitada ELi HKSi meretranspordile laiendamise rakendamise tõhusus.

- Eesmärk 2.1: tagada turu tõhus toimimine: see tähendab, et kahanevast turust hoolimata tuleb tagada turul piisav likviidsus, et vältida kauplemishäireid ja hindade ülemääraast volatiilsust. Eesmärgi 2.1 erieesmärgid on järgmised.

o Erieesmärk 2.1.1: suurendada turgu.

o Erieesmärk 2.1.2: korrigeerida turustabiilsusreservi parameetreid.

- Eesmärk 2.2: tagada liidu tõhustatud registri turvaline ja nõuetele vastav tegevusmudel ning eelkõige selle rahastamine.

1.3.3. Oodatavad tulemused ja mõju

Märkige, milline peaks olema ettepaneku/algatuse oodatav mõju toetusesaajatele/sihtrühmale.

Kehtivad HKSi käsitlevad õigusaktid vaadati 2023. aastal läbi, et vähendada ELi HKSi heitkoguseid 2030. aastaks 62 % võrreldes 2005. aastaga. Pärast seda läbivaatamist on EL võtnud vastu õiguslikult siduva eesmärgi vähendada kasvuhoonegaaside netoheidet 2040. aastaks 90 % võrreldes 1990. aasta tasemega, et püsida 2050. aastaks kliimanetraalsuse saavutamise kursil.

Käesoleva algatusega kehtestatakse ELi HKSi panus 2030. aasta järgsesse raamistikku. Selle peamine eeldatav mõju on järgmine:

- HKSi eesmärkide kooskõlla viimine 2040. aasta eesmärgiga;
- liidusisese süsiniku püsiva eemaldamise integreerimine ELi HKSi avaliku sektori vahendi abil, luues täiendava heiteruumi sektoritele, kus heidet on kõige raskem vähendada, ja toetades süsiniku eemaldamise tööstusharu laiendamist;
- turustabiilsusreservi reformimine, et anda sellele paremad vahendid nappusega toimetulekuks, toetades turu likviidsust;
- LHÜde tasuta eraldamise ja kaudsete kulude hüvitamise pikendamine kauemaks kui praegu õigusaktidega ette nähtud periood, samal ajal kui LHÜde tasuta

eraldamine seatakse järk-järgult sõltuvusse kliimaneutraalsuse kavade esitamisest ja investeringute tegemisest;

- suurem rahaline toetus innovatsioonile ja süsinikuheite vähendamisse tehtavatele investeringutele, sealhulgas tööstusele, et suurem osa ELi HKSi tuludest tagastataks ettevõtjatele, eelkõige tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu kaudu;

- innovatsioonifondi tegevuse jätkamine vähese süsinikuheitega innovatsiooni toetamiseks ja konkurentsivõime suurendamiseks;

- liikmesriikidele enampakkumisest saadava tuluga seotud nõuete karmistamine ja nähtavuse suurendamine;

- väiksema sissetulekuga liikmesriikides energiasüsteemide ajakohastamise jätkuv toetamine. Moderniseerimisfondi tõhustamine, ajakohastades rahastamiskõlblikkuse kriteeriume ja jaotamispõhimõtteid ning jätkates enampakkumiste mahu 10 % ümberjaotamist, tagades ELi rahvusvahelise transpordi heitkoguste õiglase osa töhuse süsiniku hinnastamise ELi HKSi asjakohase kohaldamise kaudu väljuvate lendude suhtes, sealhulgas topehinnastamise vältimise CORSIA kompenseerimiskulude mahaarvamise mehhanismi kaudu;

- sihtotstarbelise otsetoetuse kehtestamine ELis toodetud kestlike lennuki- ja laevakütuste, puhta tehnoloogia ja vesiniku kasutuselevõtuks;

- meretranspordisektori HKSi kohaldamisala laiendamine teatavatele väikelaevade kategooriatele, et vähendada nõuetest kõrvalehoidmise ohtu;

- meretranspordi heitkoguste seire, aruandluse ja kontrolli lihtsustamine;

- selliste sihipäraste lihtsustamiselementide kasutuselevõtt, mis toovad kasu tööstusele ja avaliku sektori asutustele, vähendades haldusnõuete täitmisega seotud kulusid ja tõhustades süsteemi rakendamist;

- süsinikuheite vähendamise võimaldamine tööstusharudele, kus heidet on raske vähendada, integreerides olmejäätmete põletamise ELi HKSi ning kehtestades süsiniku kogumise ja kasutamise kohustuse toodete puhul ning elektrokütuste puhul töötleja või turustaja tasandil;

- rahaliste vahendite tagamine, et luua tõhustatud liidu register, mis majutab rakendustegevusi ja haldab turvaliselt rahastamisvahendeid.

1.3.4. Tulemusnäitajad

Märkige, milliste näitajate abil jälgitakse edusamme ja saavutusi.

Näitaja nr 1: kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise tase ELis 2040. aastaks 90 % võrreldes 1990. aastaga, millele lisandub kuni viis protsendipunkti kvaliteetsetest rahvusvahelistest ühikutest, nagu on sätestatud Euroopa kliimamääruses.

Näitaja nr 2: kasvuhoonegaaside heite vähendamise tase olemasoleva ELi heitkogustega kauplemise süsteemi (HKS) sektorites 2040. aastal ja süsiniku püsiva eemaldamise tase liidus.

ELi kasvuhoonegaaside heite vähendamisest antakse aru määruse (EL) 2018/1999 ja selliste muude teiste õigusaktide alusel, mis on seotud HKSi seire ja aruandlusega.

Näitaja nr 3: liidu registri täiustatud tegevusmudeli loomine ja haldamine.

1.4. Ettepanek/algatus käsitleb

- ☐ uut meedet
- ☐ uut meedet, mis tuleneb katseprojektist / ettevalmistavast meetmest⁷⁷
- ✓ olemasoleva meetme pikendamist
- ☐ ühe või mitme meetme ümbersuunamist teise või uude meetmesse või ühendamist teise või uue meetmega

1.5. Ettepaneku/algatuse põhjendused

1.5.1. Lühi- või pikaajalises perspektiivis täidetavad vajadused, sealhulgas algatuse rakendamise üksikasjalik ajakava

Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi täitmiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid ning komisjon töötab välja asjakohased rakendusmeetmed.

Täiendavad meetmed asjakohaste rakendusmeetmete väljatöötamiseks, millega alustatakse pärast direktiivi vastuvõtmist, hõlmavad mitme teise õigusakti läbivaatamist ja vastuvõtmist. Eelkõige puudutab see teiseid õigusakte, milles sätestatakse üksikasjalikud eeskirjad ELi HKS-i kohaldamisala muutmise ning fondide, sealhulgas tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu ja HKS-i investeerimishoogusti, innovatsioonifondi ja moderniseerimisfondi toimimise kohta.

1.5.2. ELi meetme lisaväärtus (see võib tuleneda eri teguritest, nagu kooskõlastamisest saadav kasu, õiguskindlus, suurem tõhusus või vastastikune täiendavus). Käesoleva punkti kohaldamisel tähendab „ELi meetme lisaväärtus“ väärtust, mis tuleneb liidu sekkumisest ja lisandub väärtusele, mille liikmesriigid oleksid muidu üksi loonud.

Kliimamuutused on piiriülene probleem ning nii rahvusvaheliste kui ka ELi meetmetega saab tõhusalt täiendada ja tugevdada piirkonna, riigi ja kohalikul tasandil võetavaid meetmeid. HKS-i kohandamine ELi kasvuhoonegaaside heite vähendamise 2040. aasta eesmärgiga mõjutab paljusid sektoreid kogu ELi majanduses ning seetõttu on ELi tasandi kooskõlastatud tegevus hädavajalik ja sellel on palju suurem võimalus kutsuda esile vajalik pööre, toimides kulutõhusate muutuste ja ülespoole suunatud lähenemise tugeva tõukejõuna. Lisaks on paljudel käesolevas algatuses hinnatud poliitikaelementidel, eelkõige süsinikuheite ülekandumise vastase kaitse ja süsinikuheite vähendamist toetavate rahastamismehhanismidega seotud võimalustel, oluline siseturumõõde. ELi meetmed võivad inspireerida ja edendada ka muude turupõhiste meetmete väljatöötamist.

Süsinikuturuna stimuleerib HKS heitkoguste vähendamist kulutõhusate lahenduste abil kõigepealt kõigis HKSiga hõlmatud tegevustes, saavutades tänu oma ulatusele suurema tõhususe. Sarnase meetme rakendamine riikide tasandil tooks kaasa väiksemad ja killustunud süsinikuturud, võib tekitada konkurentsimoonutusi ja tõenäoliselt suurendaks heite vähendamise kogukulusid. Sama loogika kehtib ka süsiniku hinnastamise laiendamisel uutele sektoritele.

1.5.3. Samalaadsetest kogemustest saadud õppetunnid

HKS-i direktiiv on olemasolev ELi õigusakt, mis võeti vastu 2003. aastal. Komisjon on saanud väärtuslikke kogemusi rohkem kui 20 aasta jooksul, mil ELi HKS on toiminud.

⁷⁷

Vastavalt finantsmääruse artikli 58 lõike 2 punktile a või b.

Käesolev ettepanek tugineb kogemustele, mis on saadud varasematest ELi HKSi läbivaatamistest ja algatustest, sealhulgas viimasest läbivaatamisest, mis viidi lõpule 2023. aastal, õiguslikult siduva 2040. aasta kliimaeesmärgi vastuvõtmisest, ELi konkurentsivõime kompassist, puhta tööstuse kokkuleppest ja programmist „AccelerateEU“. Käesolev algatus tugineb ka protsessile, mille aluseks on lõimitud riiklikud energia- ja kliimakavad ning energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitlevas määruses sätestatud raamistik.

1.5.4. Kooskõla mitmeaastase finantsraamistikuga ja võimalik koostoime muude asjakohaste vahenditega

Hinnang alates 2028. aastast kuludele ja personalile avalduva mõju kohta on lisatud näitlikustamise eesmärgil ega mõjuta järgmist mitmeaastast finantsraamistikku. Rahastamisallikas ja liidu rahaliste kohustuste ulatus 2027. aasta järgsel perioodil sõltuvad mitmeaastase finantsraamistiku 2028–2034 üle peetavate institutsioonidevaheliste läbirääkimiste tulemustest ning seejärel määratakse need kindlaks iga-aastase eelarvemenetluse kaudu. Kõik assigneeringud ja töötajate arv alates 2028. aastast on soovituslikud.

Käesolev ettepanek on esimene osa meetmepaketist, mille eesmärk on luua raamistik kogu majandust hõlmava uue 2040. aasta eesmärgi saavutamiseks. Käesoleva ettepaneku eesmärk on tagada, et ELi HKS aitaks jätkuvalt kulutõhusal ja majanduslikult tasuval viisil üldist eesmärki saavutada 2050. aastaks kogu majandust hõlmav süsinikuneutraalseks ja 2040. aasta eesmärki, võttes arvesse laiemat poliitikaraamistikku ja vajadust, et kõik sektorid annaksid oma panuse ELi kliimaalastesse jõupingutustesse, tagades samal ajal majanduskasvu ja säilitades konkurentsivõime.

Käesolevas finantssselgituses kirjeldatakse, kuidas komisjon kavatseb täita oma ressursivajadused, kasutades sihtotstarbelist välistulu ja ELi vahendeid (taotledes rahastamist Euroopa Konkurentsivõime Fondist elementide jaoks, mida praegu rahastatakse programmist LIFE). Täpsem teave on esitatud punktis 3. Finantssselgituses võetakse arvesse ELi HKSi panust ELi omavahenditesse vastavalt komisjoni ettepanekule järgmise mitmeaastase finantsraamistiku kohta, mille kohaselt kantakse 30 % liikmesriikidega seotud enampakkumistulust sel eesmärgil üle liidu eelarvesse. Ettepanekuga piiratakse täiendavaid halduskulusid, kasutades võimaluse korral direktiivi jaoks kasutatavaid olemasolevaid struktuure.

1.5.5. Erinevate kasutada olevate rahastamisvõimaluste, sealhulgas vahendite ümberpaigutamise võimaluste hinnang

Ettepanek hõlmab mitut muudatust HKSi hõlmatud heitkoguste (ja nende eemaldamise) ulatuses ning muudatusi selle toimimises.

Selles tehakse ettepanek katta ressursivajadused sihtotstarbelise välistulu ja ELi eelarvevahendite kombinatsioonist (täpsemalt Euroopa Konkurentsivõime Fondist praegu programmiga LIFE hõlmatud elementide puhul).

Vt punkt 3 „Ettepaneku hinnanguline finantsmõju“.

1.6. Ettepaneku/algatuse ja selle finantsmõju kestus

☐ Piiratud kestusega

- ☐ hõlmab ajavahemikku [PP/KK]AAAA–[PP/KK]AAAA
- ☐ finantsmõju kulukohustuste assigneeringutele avaldub ajavahemikul AAAA–AAAA ja maksete assigneeringutele ajavahemikul AAAA–AAAA.

✓ Piiramatu kestusega

- Rakendamise käivitumisperiood hõlmab ajavahemikku AAAA–AAAA,
- millele järgneb täieulatuslik rakendamine.

1.7. Kavandatud eelarve täitmise viis(id)

✓ Eelarve otsene täitmine komisjoni poolt

- ✓ tema talituste kaudu, sealhulgas kasutades liidu delegatsioonides töötavat komisjoni personali;

- ✓ rakendusametite kaudu

☐ Eelarve jagatud täitmine koostöös liikmesriikidega

✓ Eelarve kaudne täitmine, mille puhul eelarve täitmise ülesanded on delegeeritud:

- ☐ kolmandatele riikidele või nende määratud asutustele;
- ☐ rahvusvahelistele organisatsioonidele ja nende allasutustele (nimetage);
- ✓ Euroopa Investeeringusfondile ja Euroopa Investeeringufondile;
- ✓ finantsmääruse artiklites 70 ja 71 osutatud asutustele;
- ☐ avalik-õiguslikele asutustele;
- ☐ avalikke teenuseid osutavatele eraõiguslikele asutustele, sel määral, mil neile antakse piisavad finantstagatised;
- ☐ liikmesriigi eraõigusega reguleeritud asutustele, kellele on delegeeritud avaliku ja erasektori partnerluse rakendamine ja kellele antakse piisavad finantstagatised;
- ☐ asutustele või isikutele, kellele on delegeeritud Euroopa Liidu lepingu V jaotise kohaste ühise välis- ja julgeolekupoliitika erimeetmete rakendamine ja kes on kindlaks määratud asjaomases alusaktis;
- ☐ liikmesriigis asutatud asutustele, kelle suhtes kohaldatakse liikmesriigi eraõigust või liidu õigust ja kellele võib kooskõlas valdkondlike normidega usaldada liidu rahaliste vahendite või eelarveliste tagatiste haldamise niivõrd, kuivõrd selliseid asutusi kontrollivad avalik-õiguslikud asutused või avalikke teenuseid osutavad eraõiguslikud asutused ja kontrollivad organid annavad neile solidaarvastutuse vormis piisavad finantstagatised või samaväärsed finantstagatised, mis võivad iga meetme puhul piirduda liidu toetuse maksimumsummaga.

Märkused

ELi HKSi lubatud heitkoguse ühikute haldamist korraldatakse õigusaktide kaudu, mille eest vastutavad komisjoni talitused.

Innovatsioonifondi rakendab suures osas Euroopa Kliima, Taristu ja Keskkonna Rakendusamet (CINEA). Ettepanekuga nähakse CINEA-le ette lisakohustused tööstuse süsinikuheite vähendamise panga ja süsiniku eemaldamise ühikute ostmise vahendi

haldamisel ning Euroopa Meresõiduohutuse Ametile (EMSA) kohustused meretranspordi seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemide ning HKSi süsteemide rakendamisel.

Moderniseerimisfond toimib toetust saavate liikmesriikide vastutusel; liikmesriigid teevad seejuures tihedat koostööd Euroopa Investeeringupanga (EIP), fondi jaoks loodud investeeringute komitee ja Euroopa Komisjoniga.

2. HALDUSMEETMED

2.1. Järelevalve ja aruandluse reeglid

Komisjon jätkab HKSi toimimise jälgimist ja hindamist oma iga-aastaste süsinikuturgu käsitlevate aruannete raames, nagu on sätestatud HKSi direktiivi artikli 10 lõikes 5.

Süsinikuturgu käsitlevas aruandes ja HKSi direktiivi kohaldamisel tehtud edusammude üldisel hindamisel kasutatakse artikli 21 kohaseid liikmesriikide aruandeid; selle artikli kohaselt peavad liikmesriigid esitama komisjonile aastaaruande, milles pööratakse erilist tähelepanu sellistele küsimustele nagu LHÜde eraldamine, registri toimimine, seire ja aruandluse kohaldamine, tõendamine ja akrediteerimine ning nõuetele vastavusega seotud küsimused.

Nii süsinikuturgu käsitlev aruanne kui ka liikmesriikide aruanded hõlmavad ka HKSi praeguse läbivaatamise mõju ning neid kohaldatakse ka sektorite suhtes, millele heitkogustega kauplemist laiendatakse. Uute sektorite reguleerimise kaudu saadud seire-, aruandlus- ja kontrolliandmed on peamine teabeallikas, mille põhjal komisjon hindab asjaomastes sektorites tehtud edusamme.

Komisjon teeb ka korrapäraselt uuringuid ELi kliimapoliitika erinevate asjakohaste aspektide kohta.

2.2. Haldus- ja kontrollisüsteem(id)

2.2.1. *Eelarve täitmise viisi(de), rahastuse rakendamise mehhanismi(de), maksete tegemise korra ja kavandatava kontrollistrateegia selgitus*

Vajaduse korral juhendatakse tegevuseelarve täitmise mehhanismides ja makseviisides innovatsioonifondi kehtivast korrast.

Kontrollistrateegias kohaldatakse finantsmäärusest tulenevaid eelarve otsese täitmise kontrole.

2.2.2. *Teave kindlakstehtud riskide ja nende vähendamiseks kasutusele võetud sisekontrollisüsteemi(de) kohta*

ELi HKS on juhtiv poliitikavahend ELi heitkoguste vähendamise saavutamiseks umbes pooltes majandusharudes. Alates 2013. aastast on komisjonile tehtud ülesandeks luua liidu register – veebipõhine andmebaas, mille abil tagatakse LHÜdega tehtavate tehingute täpne arvestus, liikmesriikide käsutuses olev ühine pakkumisplatvorm LHÜde müümiseks enampakkumisel ja mõlemat tegevust toetav asjakohane taristu. Liidu registrit, kus hoitakse ELi HKSi LHÜsid, ohustavad pettuse eesmärgil korraldatavad küberründed, millega võib kaasneda LHÜde vargus või omastamine, mis võib põhjustada suure rahalise kahju (kuni mitme miljardi euro ulatuses), õigusvaidlused ning märkimisväärse mõju komisjoni mainele ja usaldusväärsusele. See risk on valdkonnaülene, mõjutades kliimameetmete peadirektoraadi kõrval informaatika, personalihalduse ja julgeoleku ning eelarve peadirektoraati ja õigustalitust. Riski maandamise meetmed on kehtestatud. Finantsrisk kasvab kooskõlas süsinikuturu väärtuse suurenemisega. Väga suure koguväärtusega LHÜde jaotamine nõuab rangeid põhimõtteid LHÜde eraldamise viiside kohta ja kindlust, et kehtivaid eeskirju järgitakse. Seetõttu on vajalik haldus- ja kontrollisüsteem nii liikmesriikide kui ka komisjoni tasandil. Lisaks suurendab

HKSile uue kohaldamisala lisamine selle üldist ulatust ning vastavalt turu väärtust ja sellega seotud riske.

2011. aastal loodi kõrgetasemeline juhtivkomitee, kuhu kuuluvad juhtiv peadirektoraat ja seotud peadirektoraadid. 2014. aastal koostati täiemahuline riskihinnang, mille raames määrati kindlaks uued, alates 2015. aastast rakendatavad IT-turbe meetmed. Siseauditi talituse poolt liidu registrit käsitlevas auditoriaruandes (IT-turbe) esitatud soovitude tulemusena on rakendatud meetmeid registrisüsteemi turvalisuse edasiseks parandamiseks ning juhtimist, kvaliteedi tagamist ja testimist käsitlevaid meetmeid. Täiendavaid riski maandamise meetmeid rakendatakse alates 2014. aastast.

2019. aastal viidi liidu registriga seoses läbi uus riskihindamine. Kliimameetmete peadirektoraat koostas uue turvakava, mis sisaldab 12 turvameedet, ja rakendas neid meetmeid tihedas koostöös informaatika peadirektoraadiga.

Alates 2022. aastast koostatakse iga-aastaste riskihindamiste tulemusena iga-aastased turvakavad, mis tugevdavad veelgi liidu registri turvalisust. Sellegipoolest kinnitab iga-aastane tulemus veel kord, et register on avatud kõrgele vastuvõetamatule riskitasemele, mis toob kaasa reservatsiooni kliimameetmete peadirektoraadi iga-aastases tegevusaruandes.

Rakendamist jälgitakse kõrgema juhtkonna tasandil koos kliimameetmete peadirektoraadi ja informaatika peadirektoraadi vaheliste juhtkomiteedega.

- 2.2.3. *Kontrollimeetmete hinnanguline kulutõhusus (kontrollikulude suhe hallatavate vahendite väärtusse), selle põhjendus ja oodatav veariski tase (maksete tegemise ja sulgemise ajal)*

Algatusega ei kaasne uusi olulisi kontrole/riske, mida olemasolev sisekontrolliraamistik ei kataks. Ei ole kavandatud erimeetmeid peale finantsmääruse kohaldamise.

2.3. **Pettuste ja õigusnormide rikkumise ärahoidmise meetmed**

Vastuseks ELi HKSiga seotud pettuseohule tugevdas kliimameetmete peadirektoraat kogu komisjonile mõeldud, kutse-eetikat ja usaldusväärset käsitlevaid valdkonnasuuniseid „Siseringitehingute, pettuste ja tundliku teabe avalikustamisega seotud eetikakoodeks ja tegevusjuhised“, hoogustas erikoolitusi ja teadlikkuse suurendamise algatusi. Peadirektoraat töötas välja ka ELi HKS-i tundliku teabe liigitamise põhimõtted ja seonduvad käitlemisjuhised kolme tundlikkusastme kohta. Personalihalduse ja julgeoleku peadirektoraat kinnitas kolm asjakohast HKS-i turvamärget (millele viidatakse 1. julgeolekuteate 10. versioonis). 2019. aastal avaldas personalihalduse ja julgeoleku peadirektoraat julgeolekuteate C(2019) 1904, millega ajakohastati tundlikku mittedalastatud teavet käsitlevat poliitikat. Kliimameetmete peadirektoraat avaldas kooskõlas selle uue poliitikaga uued käitlemisjuhised oma tundliku mittedalastatud teabe kohta. Uutele töötajatele korraldatakse järjepidevalt asjakohaseid koolitusi.

3. ETTEPANEKU/ALGATUSE HINNANGULINE FINANTSMÕJU

Hinnang alates 2027. aastast kuludele ja personalile avalduva mõju kohta on lisatud näitlikustamise eesmärgil ega mõjuta järgmist mitmeaastast finantsraamistikku. Rahastamisallikas ja liidu rahaliste kohustuste ulatus 2027. aasta järgsel perioodil sõltuvad mitmeaastase finantsraamistiku 2028–2034 üle peetavate institutsioonidevaheliste läbirääkimiste tulemustest ja seejärel määratakse need kindlaks iga-aastase eelarvemenetluse kaudu. Kõik assigneeringud ja töötajate arv on soovituslikud.

Seoses töötajate arvu suurendamisega, kui personalijaotuse menetluse raames ei otsustata teisiti, eeldatakse, et uued ülesanded kaetakse juhtiva peadirektoraadi siseste ümberpaigutustega.

Lahknevuste korral on õigusakti ettepanek direktiivi 2003/87/EÜ, otsuse (EL) 2015/1814, määruse (EL) 2015/757 ja määruse (EL) 2023/1805 muutmiseks käesolevas jaos esitatud teabe suhtes ülimuslik.

Finantsmõju temaatiline kokkuvõte

Tulud

Omavahendid

Ajavahemikul alates 2013. aastast kuni 2025. aasta lõpuni on ELi HKSi enampakkumistega kogutud üle 258 miljardi euro tulu, millest enamik eraldatakse otse liikmesriikidele ja ülejäänud jaotatakse ELi tasandi fondide kaudu.

Vastavalt komisjoni ettepanekule järgmise mitmeaastase finantsraamistiku kohta panustab ELi HKS esimest korda ELi omavahenditesse,⁷⁸ nõudes, et 30 % liikmesriikide enampakkumistulust kantaks üle liidu eelarvesse.

Sihtotstarbeline välistulu

Tasud: siduva kolmanda riigi panus: pärast ELi ja Ühendkuningriigi heitkogustega kauplemise süsteemi siduvad lepingu esialgset sõlmimist on ette nähtud, et Ühendkuningriik aitab kaasa ELi HKSi toimimise aspektidele.

LHÜde müük enampakkumisel: ettepanek sisaldab muudatusi, mis käsitlevad HKSi LHÜde müümist enampakkumisel ja tulu kasutamist sihtotstarbelise välistuluna järgmistel eesmärkidel:

- **liidu registri rahastamine:** ettepanek sisaldab sätet, mis võimaldab põhihaldajal (kelle ülesanne on hallata liidu registrit) rahastada registri toimimist, ning õigusakti ettepaneku artiklis 9b ette nähtud vahendit rahvusvaheliste ühikute ostmiseks;
- sertifitseeritud **süsiniku püsiva eemaldamise ühikute** ostmine, pidades silmas eeldatavat kulude erinevust HKSi LHÜde ja süsiniku eemaldamise ühikute vahel;
- **tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu, innovatsioonifondi ja moderniseerimisfondi**⁷⁹, sealhulgas investeerimishoogusti tegevuste rahastamine;

⁷⁸ COM(2025) 574 final. Ettepanek: nõukogu otsus, mis käsitleb Euroopa Liidu omavahendite süsteemi ning millega tunnistatakse kehtetuks otsus (EL, Euratom) 2020/2053.

⁷⁹ Tehakse ettepanek, et moderniseerimisfond jätkuks eelarvvälise programmina.

- selliste meetmete rahastamine, mille eesmärk on hõlbustada kasvuhoonegaaside heitkoguste hinnastamist kolmandate riikide **lennundus-** ja **meretranspordisektoris**.

Lisaks eespool nimetatud vahenditele luuakse ettepanekuga jätkuvalt enampakkumistulu, mida liikmesriigid saavad kasutada, ning mõned LHÜd eraldatakse käitistele jätkuvalt tasuta, et vähendada süsinikuheite ülekandumise ohtu.

Üksikasjalikum teave tulude kohta on esitatud käesoleva selgituse punktis 3.3.

Ressursivajadused

Käesoleva ettepaneku rakendamisega seotud ressursivajadused on kokkuvõtlikult esitatud allpool temaatiliselt. Täiendavad üksikasjad on esitatud käesoleva selgituse punktides 3.1 ja 3.2 esitatud tabelites.

Komisjon näeb käesoleva ettepaneku rakendamiseks ette rakendusametite kasutamise. Elemendid, mille puhul see on ette nähtud, on vastavalt komisjoni eelarve-eeskirjadele tähistatud punktis 3.1 esitatud tabelites märkega p.m. (*pro memoria*).

- **Liidu register**

- o Registri haldamist rahastatakse praegu liidu eelarvest. Käesoleva ettepaneku eesmärk on koguda sihtotstarbelist välistulu sellise tegevuse rahastamiseks, mis on vajalik ELi HKSi toimimiseks, eelkõige seoses kasutajate arvu suurenemise ja ELi HKSi suurema katvusega, liidu registris hoitavate LHÜde kasvava väärtusega ja suurenenud julgeolekuprobleemidega. Liidu registri täiustatud tegevusmudeli kohaselt peaks tööle võtma 100 täistööajale taandatud töötajat (sh mõned ülesanded, mida praegu rahastatakse liidu eelarvest).

- o Tulevastes delegeeritud õigusaktides täpsustatakse liidu registri rahastamiseks ette nähtud LHÜde enampakkumisel müümisest saadud sihtotstarbelise välistulu kasutamise tingimused, kord ja menetlused.

- **Süsiniku püsiv eemaldamine**

- o Süsiniku eemaldamise ühikute ostmise protsessi ettevalmistamine ja rakendamine, uutele eemaldamise liikidele võimaliku laiendamise hindamine, süsiniku eemaldamise integreerimine asjakohastes süsteemidesse, sealhulgas ühisesse enampakkumisplatvormi, liidu registrisse ja süsiniku eemaldamise sertifitseerimisraamistiku registrisse. Haldusprotsessid võivad tugineda innovatsioonifondi kogemustele, kuid on tehnoloogia väiksema arvu tõttu piiratud.

- o 2034. aasta teatise koostamine liidusisese süsiniku eemaldamise ühikute ostmisel tehtud edusammude kohta.

- **Tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu (nii 1. etapp – investeerimishoogusti, 2027–2030, kui ka 2. etapp, 2031–2040)**

- o Tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu loomine ja selle käesolevas ettepanekus sätestatud tegevuste rakendamine. Eeldatakse, et tegevus- ja halduskulude vajadused on võrreldavad olemasoleva innovatsioonifondiga, kuid fondi suurust arvesse võttes on need eeldatavasti suuremad, isegi kui võtta arvesse võimalikku koostoimet olemasolevate tegevustega.

- **Innovatsioonifond**

- o Innovatsioonifondi laiendamine ja käesolevas ettepanekus sisalduvate paranduste rakendamine.

- **Moderniseerimisfond**

- o Moderniseerimisfondi laiendamine ning käesolevas ettepanekus sisalduvate paranduste ja lihtsustuste rakendamine (rahastamiskõlblikkuse kriteeriumide ja jaotamispõhimõtete muutmine, rahastamiskõlblike investeerimisvaldkondade laiendamine).

- **Lennundus**

- o Käesolevas ettepanekus sätestatud lennunduse kohaldamisala ja katvuse muudatuste rakendamine (ärilennukite suurem hõlmatus, kestliku lennukikütuse kasutuselevõtu toetamine, elektrifitseerimine ja üldise kliimamõju vähendamine, lennunduse kasvuhoonegaaside heite hinnastamise toetamine kolmandates riikides).

- **Meretransport**

- o Käesolevas ettepanekus sätestatud meretranspordi kohaldamisala ja katvuse muudatuste rakendamine (seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemi lihtsustamise ja tõhustamise elemendid, laiendatud kohaldamisala, maksudest kõrvalehoidmise riski laiendatud seire, IMO kohandused, meetmed meretranspordis kestlike jõuseadmete kasutuselevõtu suurendamiseks, meretranspordist pärit kasvuhoonegaaside heite hinnastamise toetamine kolmandates riikides).

- **Paikne: süsinikuheite ülekandumise ohu vähendamine**

- o 2030. aasta järgsete meetmete rakendamine süsinikuheite ülekandumise riski vähendamiseks (uute võrdlusaluste väärtuste kehtestamine, võttes võimaluse korral arvesse võrdlusaluseid seotud süsteemides, eeskirjade ja protsesside rakendamist, järelevalve ja suutlikkuse suurendamist tingimuslike LHÜde tasuta eraldamiseks).

- **Paikne: heitkoguste seire, aruandlus ja tõendamine**

- o 2030. aasta järgsete meetmete rakendamine, et arendada edasi heitkoguste seire ja aruandluse õigusraamistikku seoses süsiniku kogumise ja kasutamise eeskirjadega, süsiniku piiriülese kogumise ja säilitamise arvestuse eeskirjadega ning prügilatest pärit heitkoguste eeskirjadega. Sarnaseid kohandusi on vaja teha ka heitearuannete tõendamise ja tõendajate akrediteerimise raamistikus.

- **Paikne: jäätmed ning süsiniku kogumine ja kasutamine**

- o Jäätmepõletuse ELi HKSi lisamise ettepaneku rakendamine, prügilate lisamise hindamine (läbivaatamiseks 2034. aastal).

- o Süsiniku ajutise kogumise ja kasutamise kavandatud lisamise rakendamine, teiseste õigusaktide ja järelevalveraamistiku väljatöötamine.

- **Ühenduse loomine kolmandate riikide heitkogustega kauplemise süsteemidega**

- o ELi HKSi kohanduste rakendamine kolmandate riikidega (sh Ühendkuningriigiga) sõlmitud sidumislepingute tulemusena.

- **Ühtse CO₂-turu (süsiniku kogumise ja säilitamise turu) arendamine**

- o Selliste õigusaktide, kaitsemeetmete ja rakendussüsteemide väljatöötamine, mis on vajalikud, et võimaldada HKSi vabastust kogutud, transporditud ja püsivalt

säilitatud CO₂-le, sealhulgas HKSiga seotud kolmandates riikides, nagu õigusaktis on kavandatud.

3.1. Mitmeaastase finantsraamistiku rubriigid ja kulude eelarveread, millele mõju avaldub

- Olemasolevad eelarveread

Järjestage mitmeaastase finantsraamistiku rubriigiti ja iga rubriigi sees eelarveridade kaupa

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	Eelarverida	Kulu liik	Rahaline osalus			
	Nr	Liigendatud /liigendama ta ⁸⁰	EFTA riigid ⁸¹	Kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaadid ⁸²	Muud kolmandad riigid	Muu sihtotstarbeline tulu
2	[XX.YY.YY.YY] programmi LIFE jätkuprogramm	Liigendatud	JAH	JAH	EI	JAH
4	[XX.YY.YY.YY] EMSA toetus	Liigendatud	JAH	EI	EI	JAH
2	[XX.YY.YY.YY] Innovatsioonifond – toetuskulud	Liigendama	EI	EI	EI	JAH
2	[XX.YY.YY.YY] Innovatsioonifond – toetuste rakendusamet	Liigendama	EI	EI	EI	JAH
2	[XX.YY.YY.YY] Innovatsioonifond – tegevuskulud	Liigendatud	EI	EI	EI	JAH
4	[XX.YY.YY.YY] EMSA toetus	Liigendatud	JAH	EI	EI	JAH
4	20 01 02 01 – Peakorteris ja esindustes	Liigendama	EI	EI	EI	EI
4	20 02 01 01 – Lepingulised töötajad	Liigendama	EI	EI	EI	EI
4	20 02 06 01 – Lähetus- ja esinduskulud	Liigendama	EI	EI	EI	EI
4	20 02 06 02 – Konverentside ja koosolekutega seotud kulud	Liigendama	EI	EI	EI	EI

- Uued eelarveread, mille loomist taotletakse

Järjestage mitmeaastase finantsraamistiku rubriigiti ja iga rubriigi sees eelarveridade kaupa

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	Eelarverida	Kulu liik	Rahaline osalus			
	Nr	Liigendatud /liigendama ta ⁸³	EFTA riigid ⁸⁴	Kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaadid ⁸⁵	Muud kolmandad riigid	Muu sihtotstarbeline tulu
2	[XX.YY.YY.YY] – süsiniku eemaldamise	Liigendama	EI	EI	EI	JAH

⁸⁰ Liigendatud = liigendatud assigneeringud / liigendama = liigendama assigneeringud.

⁸¹ EFTA: Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsioon.

⁸² Kandidaatriigid ja vajaduse korral Lääne-Balkani potentsiaalsed kandidaadid.

⁸³ Liigendatud = liigendatud assigneeringud / liigendama = liigendama assigneeringud.

⁸⁴ EFTA: Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsioon.

⁸⁵ Kandidaatriigid ja vajaduse korral Lääne-Balkani potentsiaalsed kandidaadid.

	integreerimine – toetuskulud	ata				
2	[XX.YY.YY.YY] – süsiniku eemaldamise integreerimine – toetuste rakendusamet	Liigendam ata	EI	EI	EI	JAH
2	[XX.YY.YY.YY] – süsiniku eemaldamise integreerimine – tegevuskulud	Liigendatud	EI	EI	EI	JAH
2	[XX.YY.YY.YY] – investeerimishoogusti – toetuskulud	Liigendam ata	EI	EI	EI	JAH
2	[XX.YY.YY.YY] – investeerimishoogusti – toetuste rakendusamet	Liigendam ata	EI	EI	EI	JAH
2	[XX.YY.YY.YY] – investeerimishoogusti – tegevuskulud	Liigendatud	EI	EI	EI	JAH
4	[XX.YY.YY.YY] Liidu registri rahastamine – toetuskulud	Liigendam ata	EI	EI	JAH	JAH
4	[XX.YY.YY.YY] Liidu registri rahastamine – tegevuskulud	Liigendatud	EI	EI	JAH	JAH

3.2. Ettepaneku hinnanguline finantsmõju assigneeringutele

3.2.1. Hinnanguline mõju tegevusassigneeringutele – ülevaade

- ☐ Ettepanek/algatus ei nõua tegevusassigneeringute kasutamist
- ☒ Ettepanek/algatus nõuab tegevusassigneeringute kasutamist, mis toimub järgmiselt:

3.2.1.1. Heakskiidetud eelarvest saadavad assigneeringud

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	2	
---	----------	--

DG: <CLIMA>			Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Mitmeaastane finantsraamistik 2028–2034 KOKKU
			2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	
Tegevusassigneeringud										
[XX.YY.YY.YY] programmi LIFE jätkuprogramm	Kulukohustused	(1a)	3,900	2,900	3,400	2,600	5,200	2,600	1,800	22,400
	Maksed	(2a)		3,900	2,900	3,400	2,600	5,200	2,600	20,600
Eelarverida	Kulukohustused	(1b)								0
	Maksed	(2b)								0
Eriprogrammide vahenditest rahastatavad haldusassigneeringud ⁸⁶										
Eelarverida		(3)								0
DG <CLIMA> assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	= 1a + 1b + 3	3,900	2,900	3,400	2,600	5,200	2,600	1,800	22,400
	Maksed	= 2a + 2b + 3	0,000	3,900	2,900	3,400	2,600	5,200	2,600	20,600

⁸⁶ Tehniline ja/või haldusabi ning ELi programmide ja/või meetmete rakendamiseks antava toetusega seotud kulud (endised BA read), kaudne teadustegevus, otsene teadustegevus.

			Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Mitmeaastane finantsraamistik 2028–2034 KOKKU
			2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	
Tegevusassigneeringud KOKKU	Kulukohustused	(4)	3,900	2,900	3,400	2,600	5,200	2,600	1,800	22,400
	Maksed	(5)	0,000	3,900	2,900	3,400	2,600	5,200	2,600	20,600
Eriprogrammide vahenditest rahastatavad haldusassigneeringud KOKKU		(6)	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGI 2 kulukohustuste assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	= 4 + 6	3,900	2,900	3,400	2,600	5,200	2,600	1,800	22,400
	Maksed	= 5 + 6	0,000	3,900	2,900	3,400	2,600	5,200	2,600	20,600

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	4	„Halduskulud“ ⁸⁷
--	---	-----------------------------

DG: <CLIMA>	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Mitmeaastane finantsraamistik 2028–2034 KOKKU
	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	
• Personalikulud	3,451	4,243	4,243	4,033	4,033	4,033	4,033	28,069
• Muud halduskulud	0,200	0,200	0,200	0,200	0,200	0,200	0,200	1,400

⁸⁷

Vajalike assigneeringute kindlaksmääramiseks tuleks kasutada keskmisi kulunäitajaid, mis on kättesaadavad BUDGpedia veebilehel.

DG <CLIMA> KOKKU		3,651	4,443	4,443	4,233	4,233	4,233	4,233	29,469
-----------------------------------	--	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	--------

Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGI 4 assigneeringud KOKKU	(Kulukohustuste kogusumma = maksete kogusumma)	3,615	4,443	4,443	4,233	4,233	4,233	4,233	29,469
---	---	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	--------

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

		Aasta 2028	Aasta 2029	Aasta 2030	Aasta 2031	Aasta 2032	Aasta 2033	Aasta 2034	Mitmeaastane finantsraamistik 2028–2034 KOKKU
Mitmeaastase finantsraamistiku	Kulukohustused	7,551	7,343	7,843	6,833	9,433	6,833	6,033	51,869
RUBRIIKIDE 1–4 assigneeringud KOKKU	Maksed	3,651	8,343	7,343	7,633	6,833	9,433	6,833	50,069

3.2.1.2. Sihtotstarbelisest välistulust saadavad assigneeringud

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	2	HKSi vahendid
---	---	---------------

DG: <CLIMA – vahendid>	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Mitmeaastane finantsraamistik 2028–2034 KOKKU
	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	
Tegevusassigneeringud								

Eelarverida – innovatsioonifondi tegevuskulud	Kulukohustused	(1a)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
	Maksed	(2a)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Eelarverida – investeerimishoogusti – tegevuskulud	Kulukohustused	(1b)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
	Maksed	(2b)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Eelarverida – süsiniku eemaldamine – tegevuskulud	Kulukohustused	(1c)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
	Maksed	(2c)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Eelarverida – EMSA toetus	Kulukohustused	(1d)	4,028	4,028	4,028	3,698	3,698	3,698	3,698	26,877	
	Maksed	(2d)	4,028	4,028	4,028	3,698	3,698	3,698	3,698	26,877	
Eelarverida – investeerimisfond – toetus + toetuste rakendusamet		(3)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Eelarverida – investeerimishoogusti – toetus + toetuste rakendusamet		(3)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Eelarverida – süsiniku eemaldamine – toetus + toetuste rakendusamet		(3)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
DG <CLIMA> assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	= 1 + 3	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
	Maksed	= 2 + 3	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

			Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Mitmeaastane finantsraamistik 2028–2034 KOKKU
			2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	
Tegevusassigneeringud KOKKU	Kulukohustused	(4)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
	Maksed	(5)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

Eriprogrammide vahenditest rahastatavad haldusassigneeringud KOKKU		(6)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGI 2 kulukohustuste assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	= 4 + 6	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
	Maksed	= 5 + 6	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	2	Registri rahastamine
--	---	----------------------

DG: <CLIMA – register>			Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Mitmeaastane finantsraamistik 2028–2034 KOKKU
			2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	
Tegevusassigneeringud										
eelarverida [XX.YY.YY.YY] Register – tegevuskulud	Kulukohustused	(1a)	2,604	11,126	17,636	14,275	14,275	14,275	14,275	90,266
	Maksed	(2a)		2,604	11,126	17,636	14,275	14,275	14,275	75,541
Eelarverida	Kulukohustused	(1b)								0
	Maksed	(2b)								0
Eriprogrammide vahenditest rahastatavad haldusassigneeringud ⁸⁸										
Eelarverida		(3)	6,604	14,178	23,491	23,491	23,491	23,491	23,491	138,239

⁸⁸ Tehniline ja/või haldusabi ning ELi programmide ja/või meetmete rakendamiseks antava toetusega seotud kulud (endised BA read), kaudne teadustegevus, otsene teadustegevus.

DG <CLIMA – register> assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	$= 1a + 1b + 3$	9,209	25,303	41,128	37,766	37,766	37,766	37,766	228,505
	Maksed	$= 2a + 2b + 3$	6,604	16,782	34,617	41,128	37,766	37,766	37,766	213,780

			Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Mitmeaastane finantsraamistik 2028–2034 KOKKU
			2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	
Tegevusassigneeringud KOKKU	Kulukohustused	(4)	2,604	11,126	17,636	14,275	14,275	14,275	14,275	88,466
	Maksed	(5)		2,604	11,126	17,636	14,275	14,275	14,275	74,191
Eriprogrammide vahenditest rahastatavad haldusassigneeringud KOKKU		(6)	6,604	14,178	23,491	23,491	23,491	23,491	23,491	138,239
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGI 2 kulukohustuste assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	= 4 + 6	9,209	25,303	41,128	37,766	37,766	37,766	37,766	226,705
	Maksed	= 5 + 6	6,604	16,782	34,617	41,128	37,766	37,766	37,766	212,430

			Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Mitmeaastane finantsraamistik 2028–2034 KOKKU
			2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	
• Tegevusassigneeringud KOKKU (kõik rubriigid)	Kulukohustused	(4)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
	Maksed	(5)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

• Eriprogrammide vahenditest rahastatavad haldusassigneeringud KOKKU (kõik rubriigid)		(6)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Mitmeaastase finantsraamistiku rubriikide 1–3 assigneeringud KOKKU (vajalikud vahendid)	Kulukohustused	= 4 + 6	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
	Maksed	= 5 + 6	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	4	„Halduskulud“ – EMSA toetus
--	---	-----------------------------

DG: <CLIMA>		Aasta 2028	Aasta 2029	Aasta 2030	Aasta 2031	Aasta 2032	Aasta 2033	Aasta 2034	Mitmeaastane finantsraamistik 2028–2034 KOKKU
• Personalikulud		0	0	0	0	0	0	0	0
• EMSA toetus		4,032	4,032	4,032	3,702	3,702	3,702	3,702	26,907
• Muud halduskulud		0	0	0	0	0	0	0	0
DG <CLIMA> KOKKU	Assigneeringud	4,032	4,032	4,032	3,702	3,702	3,702	3,702	26,907

Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGI 4 assigneeringud KOKKU	(Kulukohustuste kogusumma = maksete kogusumma)	4,032	4,032	4,032	3,702	3,702	3,702	3,702	26,907
--	--	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	--------

	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Mitmeaastane
--	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	--------------

		2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	finantsraamistik 2028–2034 KOKKU
Mitmeaastase finantsraamistiku	Kulukohustused	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
RUBRIIKIDE 1–4 assigneeringud KOKKU	Maksed	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

3.2.2. Hinnanguline tegevusassigneeringutest rahastatav väljund (ei täideta detsentraliseeritud asutuste puhul)

kulukohustuste assigneeringud miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Märkige eesmärgid ja väljundid			Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	KOKKU 2028–2034							
↓			2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034									
	VÄLJUNDID																	
	Välju ndi liik	Keskmi ne kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Ar v	Kulu
ERIEESMÄRK nr 1.1.2 – jäätmed																		
Tehniline abi seire-, aruandlus- ja kontrolliprotsesside ning eeskirjade kohandamiseks								0,500		0,500		0,500		0,500			0	2,000
Tehnilise teostatavuse uuring ja katsetamine				0,500		0,500		0,500		0,500							0	2,000
ERIEESMÄRK nr 1.1.2 – süsiniku kogumine ja kasutamine																		
Toetav uuring teiseste õigusaktide läbivaatamiseks			1	0,500													1	0,500
Rakendamist hindav toetav uuring															1	0,500	1	0,500
Erieesmärgi nr 1.1.2 vahesumma			1	1,000	0	0,500	0	1,000	0	1,000	0	0,500	0	0,500	1	0,500	2	5,000
ERIEESMÄRK nr 1.1.3 – süsinikuheite ülekandumine																		

Valdkondlikud varuvõrdlusalused, arenguks antav tehniline abi				0,500		0,500		0,500									0	1,500
Lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamine: NIMS- ja FA-protsesside jätkamine pärast 2030. aastat				0,500		0,500		0,500									0	1,500
Lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamine: tingimuslikkuse eeskirjade väljatöötamine ja rakendamine				0,500		0,500		0,500									0	1,500
Lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamine: riiklike pädevate asutuste koolitamine ja suutlikkuse suurendamine									0,500		0,500		0,500				0	1,500
Lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamine: tõhustatud järelevalve, liikmesriikide teavitamine ja halduskontrollid									0,500		0,500		0,500				0	1,500
Erieesmärgi nr 1.1.3 vahesumma	0	1,500	0	1,500	0	1,500	0	1,000	0	1,000	0	1,000	0	0,000	0	0,000	0	7,500
ERIEESMÄRK nr 1.2.1 – süsiniku eemaldamise integreerimine																		
Uuring läbivaatamiseks 2034. aastal										1	0,500						1	0,500
Uuring uute eemaldamisviiside kasutuselevõtuks										1	0,500						1	0,500
Ostukava käsitlev uuring										1	0,500						1	0,500
Teatis süsiniku eemaldamise ühikute ostmise projektikonkursi kohta															1	0,200	1	0,200
Ostukava rakendamine											0,500		0,200			0,200	0	0,900
Enampakkumise ettevalmistamine											0,200		0,100			0,100	0	0,400

(ühine enampakkumisplatvorm)																		
Registri muudatused (lubatud heitkoguse ühikute sisemine märkimine)												0,200		0,100		0,100	0	0,400
Süsiniku eemaldamise ja süsinikupõllunduse sertifitseerimise raamistiku register: ühikute kehtetuks tunnistamine												0,200		0,100		0,100	0	0,400
Erieesmärgi nr 1.2.1 vahesumma			0	0,000	0	0,000	0	0,000	0	0,000	3	2,600	0	0,500	1	0,700	4	3,800
ERIEESMÄRK nr 1.3.1 – lennundus																		
Ajakohastada aruandevormi, et kajastada järgmist: suurem geograafiline ulatus				0,100		0,100		0,100									0	0,300
Eurocontroli väikeheitetekitajatele (ärilennukid) ette nähtud vahendi ajakohastamine				0,100		0,100		0,100									0	0,300
Ajakohastada aruandevormi, et kajastada järgmist: kestlike lennukikutuste toetus				0,100		0,100		0,100									0	0,300
Toetada kasvuhoonegaaside hinnastamist kolmandates riikides				0,500		0,500		0,500		0,500		0,500		0,500		0,500	0	3,500
Erieesmärgi nr 1.3.1 vahesumma			0	0,8	0	0,8	0	0,8	0	0,5	0	0,5	0	0,5	0	0,5	0	4,400
ERIEESMÄRK nr 1.3.2 – meretransport																		
Kõrvalehoidmise risk (uuring, IT-				0,100		0,100		0,100		0,100		0,100		0,100		0,100	0	0,700

kohandused, reaalajas jälgimine)																	
Uuring tulevase IMO mehhanismi hindamiseks				0,500												0	0,500
Erieesmärgi nr 1.3.2 vahesumma		0	0,600	0	0,100	0	0,100	0	0,100	0	0,100	0	0,100	0	0,100	0	1,200
KOKKU	1	3,900	0,000	2,900	0,000	3,400	0	2,600	3,000	4,700	0,000	2,600	2	1,800	7	22,400	

3.2.3. Hinnanguline mõju haldusassigneeringutele – ülevaade

- ☐ Ettepanek/algatus ei nõua haldusassigneeringute kasutamist
- ☐ Ettepanek/algatus nõuab haldusassigneeringute kasutamist, mis toimub järgmiselt:

3.2.3.1. Heakskiidetud eelarvest saadavad assigneeringud

HEAKSKIIDETUD EELARVE	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	2028–2034 KOKKU
	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	
RUBRIIK 4								
Personalikulud	3,451	4,243	4,243	4,033	4,033	4,033	4,033	28,069
Muud halduskulud	0,200	0,200	0,200	0,200	0,200	0,200	0,200	1,400
RUBRIIK 4 kokku	3,651	4,443	4,443	4,233	4,233	4,233	4,233	29,469
RUBRIIGIST 4 välja jäävad kulud								
Personalikulud	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Muud halduskulud	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
RUBRIIGIST 4 välja jäävad kulud kokku	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
KOKKU	3,651	4,443	4,443	4,233	4,233	4,233	4,233	29,469

3.2.3.2. Sihtotstarbelisest välistulust saadavad assigneeringud

SIHTOTSTARBELINE VÄLISTULU	Aasta 2028	Aasta 2029	Aasta 2030	Aasta 2031	Aasta 2032	Aasta 2033	Aasta 2034	2028–2034 KOKKU
RUBRIIK 4								
Personalikulud	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Muud halduskulud	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
RUBRIIK 4 kokku	4,032	4,032	4,032	3,702	3,702	3,702	3,702	26,907
RUBRIIGIST 4 välja jäävad kulud								
Personalikulud	6,357	1,060	23,051	27,292	27,557	27,557	27,557	153,866
Muud haldusliku iseloomuga kulud (toetuste rakendusamet)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Muud halduskulud	0,248	0,743	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	8,490
RUBRIIGIST 4 välja jäävad kulud kokku	6,604	13,528	22,352	26,356	26,626	26,626	26,626	148,719
KOKKU	6,604	13,528	22,352	26,356	26,626	26,626	26,626	148,719

3.2.3.3. Assigneeringud kokku

HEAKSKIIDETUD EELARVE + SIHTOTSTARBELINE VÄLISTULU KOKKU			Aasta 2028	Aasta 2029	Aasta 2030	Aasta 2031	Aasta 2032	Aasta 2033	Aasta 2034	2028–2034 KOKKU
			RUBRIIK 4							
Personalikulud			3,451	4,243	4,033	4,033	4,033	4,033	4,033	28,069
Muud halduskulud			0,200	0,200	0,200	0,200	0,200	0,200	0,200	1,400

RUBRIIK 4 kokku	3,651	4,443	4,443	4,233	4,233	4,233	4,233	29,469
RUBRIIGIST 4 välja jäävad kulud								
Personalikulud	6,357	14,495	23,051	27,292	27,557	27,557	27,557	153,866
Muud halduskulud	0,248	0,743	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	8,490
RUBRIIGIST 4 välja jäävad kulud kokku	6,604	1,060	24,551	28,792	29,057	29,057	29,057	162,356
KOKKU	10,255	17,971	26,795	30,589	30,589	30,589	30,589	178,188

Personali ja muude halduskuludega seotud assigneeringute vajadused kaetakse assigneeringutest, mille asjaomane peadirektoraat on kõnealuse meetme haldamiseks juba andnud, ja/või peadirektoraadi sees ümberpaigutatud assigneeringutest, mida vajaduse korral võidakse täiendada nendest lisaassigneeringutest, mis haldavale peadirektoraadile eraldatakse iga-aastase vahendite eraldamise menetluse käigus, arvestades eelarvepiirangutega.

3.2.4. Hinnanguline personalivajadus

- ☐ Ettepanek/algatus ei nõua personali kasutamist
- ☒ Ettepanek/algatus nõuab personali kasutamist, mis toimub järgmiselt:

3.2.4.1. Rahastatakse heakskiidetud eelarvest

Hinnanguline väärtus täistööaja ekvivalendina

HEAKSKIIDETUD EELARVE	Aasta 2028	Aasta 2029	Aasta 2030	Aasta 2031	Aasta 2032	Aasta 2033	Aasta 2034
• Ametikohtade loeteluga ette nähtud ametikohad (ametnikud ja ajutised töötajad)							
20 01 02 01 (komisjoni peakorteris ja esindustes)	14	17	17	17	17	17	17
20 01 02 03 (ELi delegatsioonides)	0	0	0	0	0	0	0
(Kaudne teadustegevus)	0	0	0	0	0	0	0
(Otsene teadustegevus)	0	0	0	0	0	0	0
Muud eelarveread (märkige)	0	0	0	0	0	0	0
• Koosseisuväline personal (täistööajale taandatud töötajad)							
20 02 01 (üldvahenditest rahastatavad lepingulised töötajad ja riikide lähetatud eksperdid)	7	9	9	7	7	7	7
20 02 03 (lepingulised töötajad, kohalikud töötajad, riikide lähetatud eksperdid ja noored eksperdid ELi delegatsioonides)	0	0	0	0	0	0	0
Haldustoetuse eelarverida [XX.01.YY.YY]	• peakorteris	0	0	0	0	0	0
	• ELi delegatsioonides	0	0	0	0	0	0
(Lepingulised töötajad ja riikide lähetatud eksperdid kaudse teadustegevuse valdkonnas)	0	0	0	0	0	0	0
(Lepingulised töötajad ja riikide lähetatud eksperdid otsese teadustegevuse valdkonnas)	0	0	0	0	0	0	0
Muud eelarveread (märkige) – Rubriik 4	0	0	0	0	0	0	0

Muud eelarvread (märkige) – Rubriigist 4 välja jäävad kulud	0	0	0	0	0	0	0
KOKKU	21	26	26	24	24	24	24

3.2.4.2. Rahastatakse sihtotstarbelisest välistulust

SIHTOTSTARBELINE VÄLISTULU	Aasta 2028	Aasta 2029	Aasta 2030	Aasta 2031	Aasta 2032	Aasta 2033	Aasta 2034
• Ametikohtade loeteluga ette nähtud ametikohad (ametnikud ja ajutised töötajad)							
20 01 02 01 (komisjoni peakorteris ja esindustes)	0	0	0	0	0	0	0
20 01 02 03 (ELi delegatsioonides)	0	0	0	0	0	0	0
(Kaudne teadustegevus)	0	0	0	0	0	0	0
(Otsene teadustegevus)	0	0	0	0	0	0	0
Muud eelarvread (register)	24	48	80	80	80	80	80
• Koosseisuvälised töötajad (täistööaja ekvivalendina)							
20 02 01 (üldvahenditest rahastatavad lepingulised töötajad ja riikide lähetatud eksperdid)	0	0	0	0	0	0	0
20 02 03 (lepingulised töötajad, kohalikud töötajad, riikide lähetatud ekspertid ja noored ekspertid ELi delegatsioonides)	0	0	0	0	0	0	0
Haldustoetuse eelarverida [XX.01.YY.YY]	• peakorteris	0	0	0	0	0	0
	• ELi delegatsiooni des	0	0	0	0	0	0
(Lepingulised töötajad ja riikide lähetatud eksperdid kaudse teadustegevuse valdkonnas)	0	0	0	0	0	0	0
(Lepingulised töötajad ja riikide lähetatud eksperdid otsese teadustegevuse valdkonnas)	0	0	0	0	0	0	0
Muud eelarvread (märkige) – Rubriik 4	0	0	0	0	0	0	0
Muud eelarvread (märkige) – Rubriigist 4 välja jäävad kulud	4	22	28	60	62	62	62
KOKKU	28	70	108	140	142	142	142

3.2.4.3. Personalivajadus kokku

HEAKSKIIDEETUD ASSIGNEERINGUD + SIHTOTSTARBELINE VÄLISTULU KOKKU	Aasta 2028	Aasta 2029	Aasta 2030	Aasta 2031	Aasta 2032	Aasta 2033	Aasta 2034
• Ametikohtade loeteluga ette nähtud ametikohad (ametnikud ja ajutised töötajad)							
20 01 02 01 (komisjoni peakorteris ja esindustes)	14	17	17	17	17	17	17
20 01 02 03 (ELi delegatsioonides)	0	0	0	0	0	0	0
(Kaudne teadustegevus)	0	0	0	0	0	0	0
(Otsene teadustegevus)	0	0	0	0	0	0	0

Muud eelarveread (märkige)	24	48	80	80	80	80	80
• Koosseisuvälised töötajad (täistööaja ekvivalendina)							
20 02 01 (üldvahenditest rahastatavad lepingulised töötajad ja riikide lähetatud eksperdid)	7	9	9	9	9	9	9
20 02 03 (lepingulised töötajad, kohalikud töötajad, riikide lähetatud eksperdid ja noored eksperdid ELi delegatsioonides)	0	0	0	0	0	0	0
Haldustoetuse eelarverida [XX.01.YY.YY]	• peakorteris	0	0	0	0	0	0
	• ELi delegatsiooni des	0	0	0	0	0	0
(Lepingulised töötajad ja riikide lähetatud eksperdid kaudse teadustegevuse valdkonnas)	0	0	0	0	0	0	0
(Lepingulised töötajad ja riikide lähetatud eksperdid otsese teadustegevuse valdkonnas)	0	0	0	0	0	0	0
Muud eelarveread (märkige) – Rubriik 4	0	0	0	0	0	0	0
Muud eelarveread (märkige) – Rubriigist 4 välja jäävad kulud	4	22	28	60	62	62	62
KOKKU	49	96	134	164	166	166	166

Ettepaneku rakendamiseks vajatav personal (täistööaja ekvivalendina)

	Kaetakse komisjoni talituste olemasolevast personalist	Erakorraline lisapersonal*		
		Rahastatakse rubriigist 4 või teadusuuringute eelarveridadel	Rahastatakse BA ridadelt	Rahastatakse tasudest
Ametikohtade loeteluga ette nähtud ametikohad		17	ei kohaldata	80
Kosseisuväline personal (lepingulised töötajad, riikide lähetatud eksperdid ja renditööjõud)		9		62

Ülesannete kirjeldus:

Ametnikud ja ajutised töötajad	Personalivajadused on seotud lisaülesannetega, mis on vajalikud käesolevas ettepanekus esitatud muudetud ja laiendatud heitkogustega kauplemise süsteemi (HKS) rakendamiseks. Need hõlmavad liidu registri jätkuvat haldamist ja arendamist ning meretranspordiga seotud meetmete rakendamist, süsinikuheite ülekandumise vältimise meetmete haldamist, sidumist kolmandate riikide HKSidega, ELi HKSi laiendamist jäätmetele ning süsinikdioksiidi ajutisele kogumisele ja utiliseerimisele
--------------------------------	--

	ning kogutud CO ₂ ühtset turgu.
Koosseisuvälised töötajad	Personalivajadused on seotud vajadusega jätkata innovatsioonifondi tegevust, luua tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu ja seda rakendada ning osta süsiniku püsivat eemaldamise ühikuid, samuti liidu registri seotud tehniliste ülesannetega.

3.2.5. Hinnanguline mõju digitehnoloogiaga seotud investeeringutele – ülevaade

Käesolevas ettepanekus taotletud vahendid hõlmavad tegevusi, mille puhul kasutatakse olemasolevaid IT-süsteeme. Vajadus täiendavate IT-investeeringute järele vaadatakse uuesti läbi tulevastes ettepanekutes, eelkõige tulevastes delegeeritud õigusaktides, mis käsitlevad liidu registri toimimist, IT-ühendust Ühendkuningriigi HKS-i registriga ja registri täiustatud tegevusmudelit.

Digi- ja IT-assigneeringud KOKKU	Aasta 2028	Aasta 2029	Aasta 2030	Aasta 2031	Aasta 2032	Aasta 2033	Aasta 2034	Mitmeaastane finantsraamistik 2028–2034 KOKKU
RUBRIIK 4								
Institutsiooni tasandi IT-kulud	0	0	0	0	0	0	0	0
RUBRIIK 4 kokku	0	0	0	0	0	0	0	0
RUBRIIGIST 4 välja jäävad kulud								
Poliitikavaldkondade IT-kulud rakenduskavadele	0	0	0	0	0	0	0	0
RUBRIIGIST 4 välja jäävad kulud kokku	0	0	0	0	0	0	0	0
KOKKU								
	0	0	0	0	0	0	0	0

3.2.6. Kooskõla kehtiva mitmeaastase finantsraamistikuga

Ettepanek/algatus:

- ☒ on täielikult rahastatav mitmeaastase finantsraamistiku asjaomase rubriigi sisese vahendite ümberpaigutamise kaudu

Kulud tuleks katta Euroopa Konkurentsivõime Fondi (programmi LIFE jätkuprogramm) kaudu eraldatavate mitmeaastase finantsraamistiku vahendite ja sihtotstarbelise välistulu kombinatsiooni abil.

- ☐ tingib mitmeaastase finantsraamistiku asjaomase rubriigi mittesihtotstarbelise varu ja/või mitmeaastase finantsraamistiku määruses sätestatud erivahendite kasutuselevõtu
- ☐ nõuab mitmeaastase finantsraamistiku muutmist

3.2.7. Kolmandate isikute rahaline osalus

Ettepanek/algatus:

- ☐ ei näe ette kolmandate isikute poolset kaasrahastamist

- ✓ näeb ette kolmandate isikute poolse kaasrahastuse, mille hinnanguline summa on järgmine:

ELi ja Ühendkuningriigi heitkogustega kauplemise süsteeme siduva lepinguga nähakse ette Ühendkuningriigi panus ELi HKSi toimimise teatavatesse aspektidesse.

3.3. Hinnanguline mõju tuludele

- ☐ Ettepanekul/algatusel puudub finantsmõju tuludele
- ✓ Ettepanekul/algatusel on järgmine finantsmõju:
- ✓ omavahenditele
- ✓ muudele tuludele
- ☐ märkige, kas see on kulude eelarveridasid mõjutav sihtotstarbeline tulu
miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Sihtotstarbeliste tulude puhul märkige, milliseid kulude eelarveridasid ettepanek mõjutab.

3 olemasolevat innovatsioonifondi eelarverida
Tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu jaoks luuakse uued eelarveread (3)
Süsiniku eemaldamise ühikute vahendi jaoks luuakse uued eelarveread (3)
Lennunduse kasvuhoonegaaside heitkoguste hinnastamise toetamiseks kolmandates riikides luuakse uued eelarveread
Meretranspordist pärit kasvuhoonegaaside heitkoguste hinnastamise toetamiseks kolmandates riikides luuakse uued eelarveread

Muud märkused (nt tuludele avaldatava mõju arvutamise meetod/valem või muu teave).

Ettepanekuga nähakse ette, et LHÜde enampakkumisest saadud tulu tuleks teha kättesaadavaks alljärgnevalt:

- **liidu registri** ja rahvusvaheliste ühikute ostmise vahendi toimimise rahastamine;
- sertifitseeritud **süsiniku püsiva eemaldamise ühikute** ostmise, pidades silmas eeldatavat kulude erinevust süsiniku eemaldamise ühikute ja HKSi LHÜde vahel, ning et sellest enampakkumisest saadud tulu käsitatakse sihtotstarbelise välistuluna;
- **moderniseerimisfondist** eraldatakse selleks jätkuvalt osa ülemmäärast, toetatavatele liikmesriikidele eraldatakse tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu kaudu täiendav osa;
- **innovatsioonifond**, mille tulud moodustavad sihtotstarbelise välistulu;
- **tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu**, mille tulud moodustavad sihtotstarbelise välistulu. Rahastu tegevusest saadud tulu käsitatakse samuti sihtotstarbelise välistuluna;
- kolmandate riikide **lennundus- ja meretranspordisektorist** pärit kasvuhoonegaaside heitkoguste hinnastamise hõlbustamine.

Lisaks nähakse ELi ja Ühendkuningriigi heitkogustega kauplemise süsteeme siduva esialgse kokkuleppega ette **Ühendkuningriigi panus** ELi HKSi toimimise teatavatesse aspektidesse.

4. DIGIMÕÕDE

ei kohaldata

4.1. Diginõuded

ei kohaldata

4.2. Andmed

ei kohaldata

4.3. Digilahendused

ei kohaldata

4.4. Koostalitlusvõime hindamine

ei kohaldata

4.5. Digimõõtmekeskuse rakendamist toetavad meetmed

ei kohaldata